

TIKKURILA

TILINPÄÄTÖS
2016

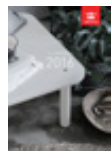

Tikkurila on pohjoismainen maalialan toimija, joka tunnetaan vahvoista brändeistään, laadukkaista tuotteistaan ja asiantuntevista palveluistaan. Niiden avulla varmistamme markkinoiden parhaan käyttäjäkokemuksen.

Suurimmat markkinamme ovat Ruotsi, Venäjä, Suomi, Puola ja Baltia. Valmistamme tuotteitamme yhdeksässä maassa ja olemme johtava toimija suurimmilla markkinoillamme. Tuotteitamme on saatavilla kaiken kaikkiaan yli 40 maassa.

Tikkurilan liikevaihto vuonna 2016 oli 572 miljoonaa euroa ja henkilöstömäärä reilu 3 000.

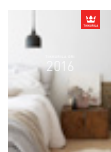
Vuonna 1862 perustetun Tikkurilan pääkonttori sijaitsee Vantaalla, ja sen osake on ollut listattuna NASDAQ OMX Helsingissä vuodesta 2010 lähtien.

TIKKURILAN VUOSIKATSAUS 2016

Tilinpäätös 2016

Raportti kertoo lyhyesti Tikkurilan liiketoiminnasta ja sisältää vuoden 2016 tilinpäätöksen ja hallintonselvityksen.

Tikkurila GRI 2016

Yritysvastuuraportti esittelee Tikkurilan lähestymistavan vastuullisuuteen ja Global Reporting Initiative (GRI) G4 -ohjeistoa soveltavan raportoinnin vuodelta 2016.

SISÄLLYSLUETTELOTikkurila lyhyesti **6**Vuosi 2016 lyhyesti **8**Strategia **12**Toimitusjohtajan katsaus **14**Hallituksen toimintakertomus **18**Tilinpäätös **24**Osakkeet ja osakkeenomistajat **105**Hallinnointiselvitys **112**Yhteystiedot **127**

KESTÄVÄÄ KAUNEUTTA VUODESTA 1862

TARJOAMME KATTAVAN VALIKOIMAN TUOTTEITA PINTOJEN SUOJAAMISEEN JA KAUNISTAMISEEN KULUTTAJILLE, RAKENTAMISEN JA REMONTOINNIN AMMATTILAISILLE, SUUNNITTELIJOILLE SEKÄ VALIKOIDUILLE TEOLLISUUSASIAKKAILLE.

Kuluttajat vastaavat noin puolta liiketoiminnastamme, mutta ammattilaisten osuus on trendinomaisessa kasvussa. Palveluvalikoimaamme kuuluvat muun muassa väri- ja sävytyspalvelut, maalausneuvonta sekä asiantuntija- ja koulutuspalvelut. Tuemme asiakkaitamme maalaamisen kaikissa vaiheissa onnistuneen lopputuloksen varmistamiseksi.

Liiketoimintamme on organisoitu kahteen raportoitavaan segmenttiin, joista käytämme nimitystä strateginen liiketoimintayksikkö (SBU). Maantieteelliseen jakoon perustuvat liiketoimintayksikkömme ovat SBU West ja SBU East.

SBU Westin markkinat ovat Ruotsi, Tanska, Norja, Suomi, Puola, Saksa, Viro, Latvia ja Liettua. Alueen suurimmat brändit ovat Tikkurila, Beckers, Alcro ja Vivacolor. Jakelu toimii rakennustarvikeliikkeiden, itsenäisten maalikauppiaiden, tukkukauppiaiden, omien ammattilaismyymälöiden ja suoramyynnin kautta.

SBU Eastin markkinat ovat Venäjä, Keski-Aasian maat, Serbia, Makedonia ja Kiina, lisäksi SBU East on vastuussa viennistä yli 20 maahan. Alueen suurimmat brändit ovat Tikkurila ja Teks. Jakelu toimii rakennustarvikeliikkeiden, itsenäisten maalikauppiaiden, tukkukauppiaiden ja suoramyynnin kautta.

Liiketoimintamallissamme korostuvat vahvat brändit, jotka ovat syntyneet korkealuokkaisen ja pitkäaikaisen tuotekehityksen sekä merkittävien markkinointipanostusten tuloksena. Vahvojen brändien lisäksi toiminnassamme on tärkeää toimiva ja kattava jakeluverkosto, monipuoliset palvelut sekä tehokas toimitusketju. Arvoketjussa sijoitumme raaka-ainetoimittajien ja jakelijoiden eli vähittäismyynnin väliin.

KESTÄVÄ KEHITYS

Asiakkaamme ovat suojanneet tuotteillamme erilaisia pintoja ja kaunistaneet tiloja jo yli 150 vuotta. Kehitämme ja tuotamme korkealaatuisia ja helppokäyttöisiä pintakäsittelyratkaisuja, jotka tuovat asiakkaillemme lisäarvoa läpi koko tuotteen elinkaaren. Jo vuosikymmenten ajan toimintamme periaatteina ovat olleet laatu, kes-

tävyys ja turvallisuus sekä asiakkaidemme auttaminen onnistuneeseen lopputulokseen.

Tikkurilan yritysvaluuohjelma "A Colorful Tomorrow" luo viitekehityksen Tikkurilan kestävä ja vastuullisen liiketoiminnan kehittämiseen. Vastuullisuustyön painopistealueita ovat käyttäjäkokeemus, resurssit ja ihmiset.

Asiakkaiden kasvanut ympäristötietoisuus ja maalien koostumusta ja turvallisuutta koskeva muuttuva lainsäädäntö ovat vaikuttaneet siihen, että ympäristön- ja terveyden kannalta turvalliset tuotteet kiinnostavat yhä enemmän. Ohjaamme asiakkaitamme tekemään kestäviä valintoja ja opastamme heitä maalin valintaan, käyttöön ja hävitykseen liittyvissä asioissa. Laadukkaalla ja oikein valitulla maalilla voidaan ratkaisevasti pidentää pinnan käyttöikä ja vähentää ympäristövaikutusta.

Edistämme kestävä kauneutta hyödyntäen kestävästi luonnon ja yhteiskunnan rajallisia resursseja. Tavoitteenamme on jatkuvasti pienentää oman toimintamme ja tuotteidemme ympäristövaikutuksia muun muassa kehittämällä tuotteita, joilla saavutetaan mahdollisimman pitkä kestoikä ja pitkät huoltomaalausvälit. Tuotteidemme ympäristö- ja muut vastuullisuusvaikutukset otetaan huomioon koko elinkaaren ajalta – raaka-ainevalinnoista ja tuotteiden valmistuksesta tuotteiden käyttöön ja jätteiden käsittelyyn.

TOIMINTAYMPÄRISTÖ

Maaleja ja pintakäsittelyaineita käytetään lukuisiin tarkoituksiin, kuten rakenteiden, rakennusten ja erilaisten tuotteiden suojaukseen ja kaunistamiseen. Maalimarkkinoiden rakenne ja maalin kulutustavat vaihtelevat maantieteellisten alueiden mukaan. Maalin kulutuksen kasvu on historiallisesti ollut sidoksissa elintason nousuun. Elintaso vaikuttaa sekä kulutetun maalin määrään että laatuun. Euroopassa talouskasvu on vakaata, mutta matalaa. Venäjällä öljyn hinta vaikuttaa olennaisesti yleiseen taloudelliseen kehitykseen ja ostovoimaan.

"TARJOAMME
MARKKINOIDEN PARHAAN
KÄYTTÄJÄKOKEMUKSEN."

"MYYNIVOLYIYMIT
KEHITTYIVÄT MYÖNTEISESTI
JA LIIKEVAIHTO KASVOI
PAIKALLISISSA VALUUTOISSA."

VUOSI 2016 LYHYESTI

TIKKURILAN TOIMINTA-ALUEEN KESKEISISTÄ TALOUKSISTA RUOTSIN JA PUOLAN BRUTTOKANSANTUOTTEET KASVOIVAT SELVÄSTI. SUOMEN TALOUSKASVU JÄI VÄHÄISEKSI JA VENÄJÄN TALOUS LASKI HIEMAN.

Tikkurilan koko vuoden euromääräinen liikevaihto laski 2 prosenttia, mutta kasvoi paikallisissa valuutoissa. Valuuttakurssikehityksellä ja yritysmyynteillä oli noin 28 miljoonan euron negatiivinen vaikutus liikevaihtoon. Myyntivolyymit kasvoivat kaikilla keskeisillä markkinoilla lukuun ottamatta Venäjää, missä sielläkin volyymlasku kuitenkin tasaantui selvästi.

Koko vuoden suhteellinen kannattavuus heikkeni 10,1 prosentista 9,4 prosenttiin. Heikkeneminen johtui ensisijaisesti panostustamme läntisen maalimarkkinan kysynnän pirstamiseksi ja asiakaskokemuksen parantamiseksi sekä myynnin ja markkinoinnin resurssien vahvistamisesta tiukassa kilpailutilanteessa.

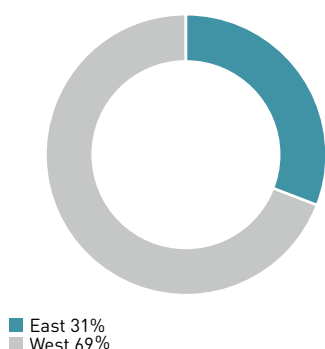
Katsauskauden investoinnit liittyivät lähinnä uusien IT-sovellusten käyttöönottoon eri puolilla konsernia. Yksi keskeisimpiä käynnissä olevia sovellusinvestointihankkeita on uuden toiminnanohjausjärjestelmän (ERP) käyttöönotto, joka alkoi konsernissa asteittain vuoden 2016 ensimmäisellä vuosipuoliskolla.

Panostukset myyntiin ja markkinointiin jatkuivat merkittävinä. Vuoden aikana muun muassa vahvistettiin ammattilaissegmentin resursseja, tiivistettiin kansainvälisiä brändejä tukevien yhteisten konseptien luomista, tehostettiin digitaalisten kanavien hyödyntämistä ja vietiin eteenpäin asiakaskokemuksen parantami-

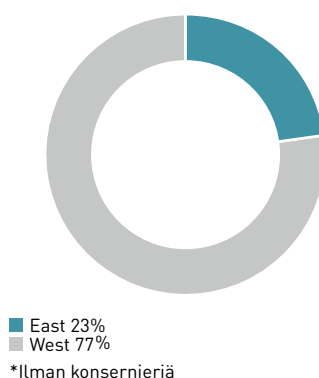
seen tähtävä hanketta. Vuoden merkittäviin tapahtumiin kuuluivat muun muassa myymäläverkoston kasvattaminen yli 100 myyntipisteellä ja virtuaalitodellisuutta hyödyntävän sisustussovelluksen lanseeraus Kiinassa, verkkokaupan avaaminen Puolassa, uuden sukupolven vesiohenteisen kuullotteen ja puuöljyn lanseeraaminen Suomessa, yhteiskunnallisesti hyödyllisten maalausprojektien toteuttamiseen keskittyvän Alcro Maalisäätiön (Färgfonden) lanseeraaminen Ruotsissa sekä paikallisesti valmistettavan ja uudistetun Tikkurila Euro -sarjan lanseeraus Venäjällä.

Tikkurilan tutkimus, tuotekehitys ja innovaatiotoiminnan (RDI) merkittäviin projekteihin kuuluivat paikallisen raaka-ainehankinnan lisääminen Venäjällä, vientitoiminnan laajentamisesta johtuva tuotteiden optimointi erilaisiin olosuhteisiin ja uudistuneisiin Joutsen-merkkikriteereihin vastaaminen. Vuoden merkittävimpiin lanseerauksiin kuuluivat muun muassa FonteFacade-kuitusementtilevyppinnoitejärjestelmä, puutuotteiden palonestopinnoite Fontefire WF sekä puupinnoille tarkoitettu vesiohenteinen kuullote Valtti Plus Kesto, joka antaa ennennäkemättömän hyvän säänkestävyyden seinäpintojen kuultavien tuotteiden sarjassa.

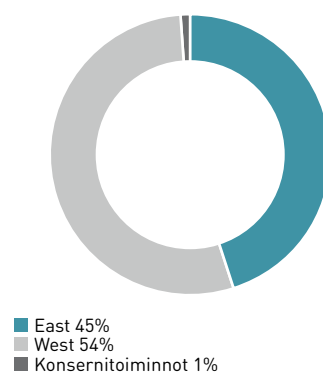
Liikevaihto segmentteittäin

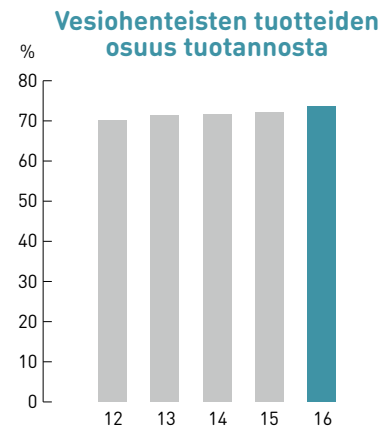
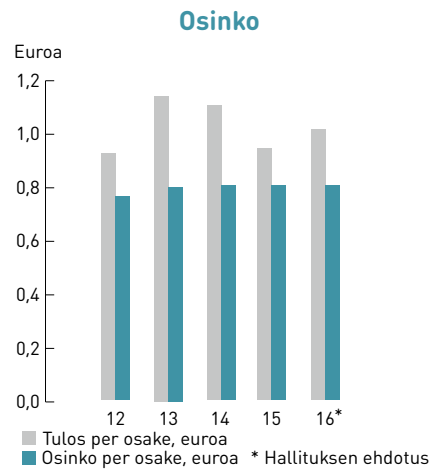
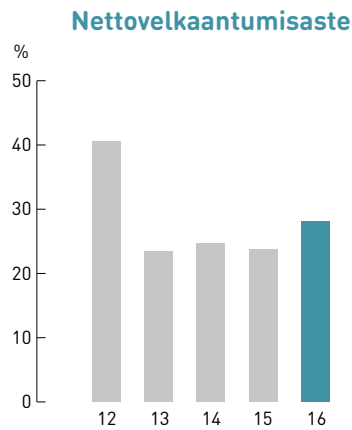
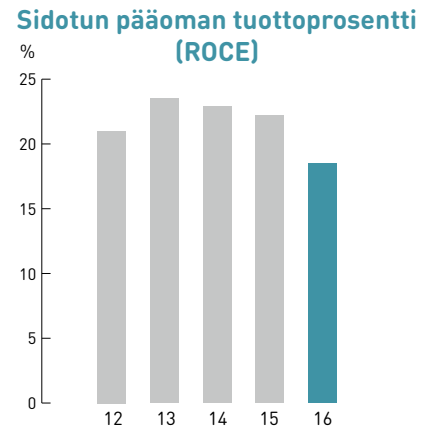
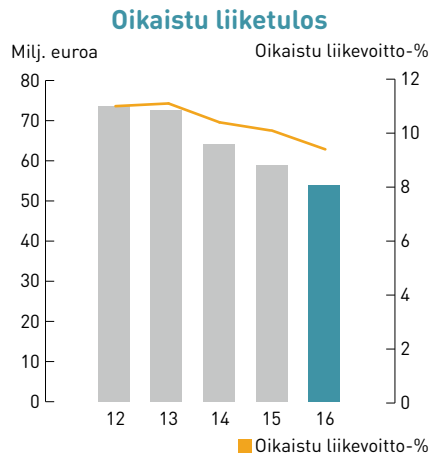
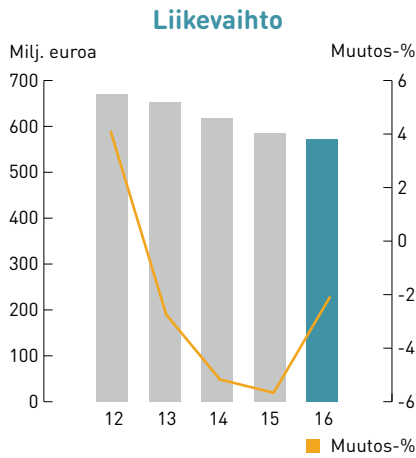

Oikaistu liikevoitto* segmentteittäin

Henkilöstö segmentteittäin
Vuoden lopussa, %

AVAINLUVUT

Milj. euroa	2016	2015
Liikevaihto	572,0	584,1
Oikaistu liikevoitto	54,0	58,9
Oikaistu liikevoitto-%	9,4 %	10,1 %
Liikevoitto (EBIT)	53,1	61,7
Liikevoitto-% (EBIT-%)	9,3 %	10,6 %
Tulos ennen veroja	57,4	52,8
Tilikauden tulos	44,5	41,5
Tulos per osake, euroa	1,01	0,94
Sidotun pääoman tuotto (ROCE), %, rullaava	18,5 %	22,2 %
Rahavirta investointien jälkeen	22,7	32,6
Korollinen nettovelka kauden lopussa	58,7	46,2
Nettovelkaantumisaste, %	28,1 %	23,7 %
Omavaraisuusaste, %	50,9 %	51,1 %
Henkilöstö kauden lopussa	3 033	3 100
Tapaturmataajuus (LTA)	2,7	1,9
Vesihenteisten tuotteiden osuus tuotannosta	73,8 %	73,5 %

"AUTAMME ASIAKKAITAMME
ONNISTUNEeseen JA
KESTÄVÄÄN LOPPUTULOKSEEN."

STRATEGIA

TIKKURILA ON JOHTAVA POHJOISMAINEN MAALIALAN TOIMIJA, JONKA TOIMINNAN PERUSTAN MUODOSTAVAT LAADUKKAAT PINTAKÄSITTELYTUOTTEET JA ASiantuntevat PALVELUT.

Tavoitteenamme on tarjota markkinoiden paras käyttäjäkokemus. Vahvat brändit, palvelukulttuuri, kestävä kehityksen ratkaisut ja markkinajohtajuus ovat tärkeimpiä kilpailuetujamme. Strategiamme kulmakivet ovat keskittyminen ja kannattava, monipuolinen kasvu.

Tikkurila keskittyy liiketoiminnassaan tarkkaan valikoituihin asiakaisiin, rajatulle maantieteelliselle alueelle ja omiin vahvoihin brändeihin.

- Tikkurila palvelee kuluttajia, ammattilaisia ja valikoituja teollisia toimijoita
- Tikkurila toimii Pohjoismaissa, Venäjällä sekä valituissa Itä-Euroopan ja Aasian maissa
- Tikkurila panostaa omiin vahvoihin brändeihin ja keskittyy korkeamman laatu- ja hintaluokan maaleihin

Tavoitteenamme on kasvaa kannattavasti. Kasvua haetaan monipuolisesti eri tuoteryhmistä ja maantieteellisiltä alueilta. Kasvun

painopiste on vahvojen brändien avulla tapahtuvassa orgaanisessa kasvussa. Lisäksi hyödynnämme aktiivisesti kohdennettuja yritysostoja ja yhteistyöjärjestelyjä mahdollisuuksien avautuessa. Käyttäjäkokemuksen parantaminen ohjaa vahvasti kaikkea toimintaamme. Pyrimme vahvistamaan markkinaosuusiamme maaliliiketoiminnassa nykyisillä markkinoillamme ja kasvamaan etenkin niillä markkinoilla, joilla meillä on vielä alhainen markkinaosuus. Lyhyellä aikavälillä kypsien markkinoiden merkitys korostuu, kun taas pitkällä aikavälillä Tikkurilan kasvusta merkittävän osuuden odotetaan tulevan kehittyviltä markkinoilta, kuten Venäjältä. Asiakaspalvelun parantamiseksi pyrimme myös laajentamaan nykyistä tuotevalikoimaamme täydentäviin tuotekategorioiden.

Volatiilissa markkinassa tuotannon joustavuus on tärkeää sekä asiakaspalvelun että kannattavuuden näkökulmasta. Korkean palveluasteen ja tehokkaan tuotannon yhdistäminen on tuotannon tärkein tavoite. Joustavan tuotannon lisäksi tehokkuutta haetaan myös muiden konsernin sisäisten toimien, kuten raaka-aineiden, kaavojen, tuotteiden ja pakkausten harmonisoinnin kautta.

KESKEISET MENESTYSTEKIJÄT

- Brändit
  - Palvelut
  - Innovaatiot
  - Osaaminen
  - Kestävä kehitys
- = **Paras käyttäjäkokemus**

PITKÄN AIKAVÄLIN TALOUDELLISET TAVOITTEET

- Liikevaihto 1 mrd euroa
- Oikaistu liikevoitto >12 %
- ROCE >20 %
- Gearing <70 %

STRATEGISET PAINOPISTEALUEET

KASVU

Kasvuhankkeet
Muu orgaaninen kasvu
Yhteisyritykset ja yritysostot

KETTERYYS

Tehokkuus ja joustavuus
Päällekkäisyyksien vähentäminen
Harmonisointi
LEAN

KASVUN LÄHTEET PITKÄLLÄ AIKAVÄLILLÄ

600

Nykytilanne

- Liikevaihto noin 600 milj. euroa

50–100

Aseman vahvistaminen 50–100 milj. euroa

- Haastajan asema
- Uudet vientimarkkinat
- Ammattilais- ja teollisuuslii-
ketoiminta
- Funktionaaliset tuotteet

100

Vahvan aseman hyödyntä- minen 100 milj. euroa

- Ruotsi, Venäjä, Suomi, Puola

200

Yhteisyritykset ja yritysostot 200 milj. euroa

Strategisten hankkeiden etenemistä vuoden 2016 aikana tarkastellaan toimitusjohtajan katsauksessa sivuilla 14-16.

"OLEMME PITÄNEET
KANNATTAVUUDEN HYVÄLLÄ
TASOLLA JA OSINGON-
MAKSUKYVYN VAKAANA
HAASTAVASSA MARKKINASSA."

TOIMITUSJOHTAJAN KATSAUS

VENÄJÄN TALOUS ON OLLUT PITKÄÄN VAIKEUKSISSA ALHAISEN ÖLJYN HINNAN JA HEIKON VALUUTAN SEURAUKSENA. TÄMÄ ON VAIKUTTANUT VIIME VUOSINA MERKITTÄVÄSTI MYÖS TIKKURILAN LIIKETOIMINTAAN.

Samalla kuin euromääräinen liikevaihtomme on heikkojen valuuttojen seurauksena laskenut, olemme kuitenkin pitäneet konsernin kannattavuuden hyvällä tasolla ja osingonmaksukyvyyn vakaana. Tämä on edellyttänyt jatkuvaa toiminnan sopeuttamista ja tehostamista samalla, kun olemme ohjanneet resursseja konsernin liiketoiminnan kehittämiseen ja strategisiin kasvuhankkeisiin.

Tikkurila-konsernin kehitykseen vaikuttaa ennen kaikkea neljän maan eli Ruotsin, Venäjän, Suomen ja Puolan liiketoimintojen kehitys. Edellä mainitut maat tuovat lähes 80 prosenttia liikevaihdosta. Lähinnä Venäjän vaikean tilanteen johdosta läntisen liiketoiminta-alueen, jonka suurimmat markkinat ovat Ruotsi, Suomi ja Puola, painoarvo nousi noin 70 prosenttiin liikevaihdosta ja lähes 80 prosenttiin liikevoitosta.

Läntisen liiketoiminta-alueen liikevaihto oli edellisvuoden tasolla. Suotuisasta yleisestä taloustilanteesta huolimatta suurimman yksittäisen markkinamme Ruotsin kehitys jäi odotuksista. Liikevaihto kasvoi edelleen Puolassa ja säilyi ennallaan Suomessa, missä liiketoimintojen organisaatorakennetta ja johtoryhmää uudistettiin voimakkaasti vuoden aikana. Muutoksilla haetaan ketteryyttä ja toiminnan monialaista kehittämistä.

Idässä euromääräinen liikevaihto laski heikkojen valuuttojen ja yritysmyyntien johdosta. Venäjällä vuoden keskeisiin toimenpiteisiin kuului paikallisen valmistuksen ja paikallisten raaka-aineiden käytön lisääminen. Ostovoiman heikentymisestä johtuen Suomessa valmistettujen ja Venäjälle vietävien premium-tuotteiden kysyntä heikkeni, mutta paikallisesti valmistettujen premium-tuotteiden kysyntä kasvoi selvästi vaikuttaen merkittävästi siihen, että Tikkurila säilytti Venäjän erittäin haasteellisissa olosuhteissa selkeän markkinajohtajuutensa. Tehdyt toimenpiteet pitivät myös myynnin rakenteen suotuisana. Toiminnan tehokkuutta haettiin muun

muussa virtaviivaistamalla organisaatiota ja kustannussäästöjen kautta.

STRATEGISET KASVUHANKKEET

Jatkoimme investointeja strategiaan kasvuhankkeisiimme. Haemme kasvua monipuolisesti eri tuoteryhmistä ja maantieteellisiltä alueilta. Kasvun painopiste on vahvojen brändien avulla tapah-
tuvassa organisaatiossa kasvussa.

Hyvä kehityksemme Kiinassa jatkui markkinan heikentyneestä kokonaiskysynnästä huolimatta. Avasimme yli sata uusia myyntipistettä vuoden aikana. Kolmannen osapuolen operoimia Tikkurila-kauppoja oli Kiinassa vuoden 2016 lopussa yli 400 kappaletta. Vähäpäästöisten ja korkealaatuisten ympäristön ja terveyden kannalta turvallisempien tuotteiden kysyntä näyttää kasvavan entisestään. Kiinassa keskeisiä vahvuuksiamme ovat pohjoismainen korkea laatu ja tuoteturvallisuus, joita todentavat pakkausten allergia- ja astma- sekä ympäristömerkit.

Ammattilaispuolella vahvistimme teollisuusliiketoiminnan resursseja, kehitimme toimintamallia ja lanseerasimme uusia tuotteita metalli- ja puuteollisuudelle. Käynnistimme tuotevalikoimamme vahvistamiseen ja uusien konseptien luomiseen tähtäviä hankkeita. Alkuvaiheessa keskityimme muutamaan keskeiseen markkinaan, jotka ovat Puola, Venäjä ja Kiina. Pidemmällä aikavälillä tavoitteenamme on muun muassa laajentaa metalliteollisuusliiketoimintaamme uusiin segmentteihin, kuten infrastruktuuriin, energiantuotantoon sekä öljy- ja kaasuteollisuuteen.

Olemme viime vuosina investoineet funktionaalisiin pintakäsittelyratkaisuihin, joiden avulla voidaan muun muassa parantaa rakennusten energiatehokkuutta sekä hallita kosteuteen ja meluun liittyviä rakennusteknisiä ongelmia. Funktionaalisten Drytech- ja

ClimateCooler-tuotteiden myyntiin ja markkinointiin panostettiin monissa toimintamaissa. Pääpaino oli vuoden aikana ulkopuolisten sertifiointien ja asiakasreferenssien hankinnassa sekä asiakkaiden ja muiden sidosryhmien koulutuksissa. Lisäksi keskitimme vuoden aikana funktionaalisten tuotteiden valmistuksen Lunderskoviin Tanskaan.

Tavoitteenamme on laajentaa toimintaamme paitsi nykyisissä vientimaissamme myös löytää kokonaan uusia markkinoita. Lisäsimme vuoden aikana viennin resursseja, selkiytimme tuotevalikoimaa ja rakensimme vientiä tukevia markkinointi- ja palvelukonsepteja. Uusia asiakkaita saimme muun muassa Lähi-idästä ja Länsi-Euroopasta.

LISÄÄ JOUSTAVUUTTA JA TEHOKKUUTTA

Jatkoimme raaka-ainekorin ja tuotevalikoiman harmonisointia. Ensimmäisessä vaiheessa yhtenäistetään läntisen liiketoimintasegmentin sisä tuotteet; samalla on käynnistetty ulkomaalien raaka-ainekorin analyysivaihe.

Konsernissamme oli viime vuonna käynnissä toiminnanohjausjärjestelmän muutosprojekti, jossa siirrytään käyttämään yhtenäistä järjestelmää ja samalla yhdenmukaistetaan toimintatapoja. Järjestelmän käyttöönotto aloitettiin keväällä 2016, ja se viedään loppuun kuluvan vuoden aikana.

Muutimme liiketoimintamalliamme Ukrainassa ja Valko-Ve-

näjällä myymällä näiden maiden tytäryhtiöt paikallisen johdon perustamalle yritykselle. Perustettu yhtiö jatkaa tuotteidemme jakelua molemmissa maissa. Kaupalla pyrimme virtaviivaistamaan ja kehittämään toimintaamme Ukrainassa ja Valko-Venäjällä.

TAKAISIN KASVU-URALLE

Käyttäjäkokemuksen parantaminen ohjaa vahvasti kaikkea toimintaamme. Se tarkoittaa, että tuotteidemme on oltava markkinoiden laadukkaimpia, helppokäyttöisimpiä ja ympäristön kannalta kestäviä. Olemme sitoutuneet tukemaan asiakkaitamme maalaamisen kaikissa vaiheissa onnistuneen lopputuloksen varmistamiseksi. Jatkamme sidosryhmiemme kouluttamista sekä maalien valintaa, myyntiä ja ostamista helpottavien ratkaisujen kehittämistä.

Tikkurilan asema on vahva; liikevaihdostamme yli kaksi kolmannesta tulee maista, joissa olemme selvä markkinajohtaja kauppa- ja rakennusmaaleissa. Tikkurila tunnetaan laadusta; premium-brändimme tuovat yli 70 prosenttia liikevaihdostamme. Näistä lähtökohdista on hyvä palata takaisin kasvu-uralle. Pahin näyttäisi olevan ohitse Venäjällä, Suomen taloudessa näkyy piristymisen merkkejä ja viime vuosien hyvä talouskehitys jatkuu Ruotsissa ja Puolassa. Olemme vakuuttuneita, että panostuksemme kasvuhankkeisiin tulevat näkymään liikevaihtomme ja kannattavuutemme positiivisena kehityksenä tulevina vuosina.

TIKKURILA-KONSERNI

Tilinpäätös ja toimintakertomus 2016

SISÄLTÖ

HALLITUKSEN TOIMINTAKERTOMUS	18-23	EMOYHTIÖN TULOSLASKELMA (FAS)	90
KONSERNIN TUNNUSLUVUT	24-25	EMOYHTIÖN TASE (FAS)	91
TUNNUSLUKIJEN LASKENTAKAAVAT	26	EMOYHTIÖN RAHAVIRTALASKELMA (FAS)	92
KONSERNIN LAAJA TULOSLASKELMA (IFRS)	27	EMOYHTIÖN LIITETIEDOT	
KONSERNIN TASE (IFRS)	28	1. Emoyhtiön tilinpäätöksen laatimisperiaatteet	93
KONSERNIN RAHAVIRTALASKELMA (IFRS)	29	2. Liikevaihto	94
LASKELMA KONSERNIN OMAN PÄÄOMAN MUUTOKSISTA	30	3. Liiketoiminnan muut tuotot	94
KONSERNITILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT		4. Kulut	94
1. Konsernitilinpäätöksen laatimisperiaatteet	31-40	5. Henkilöstökulut ja henkilöstömäärä	94-96
2. Johdon harkintaa edellyttävät arviot	40-41	6. Tilintarkastajan palkkiot	96
3. Segmentti-informaatio	42-44	7. Poistot ja arvonalentumiset	96
4. Hankitut ja myydyt liiketoiminnot	44-45	8. Rahoitustuotot ja -kulut	97-98
5. Hankittujen ja myytyjen liiketoimintojen rahavirtavaikutus	45	9. Tilinpäätössiirtojen muutos	98
6. Myytävänä olevat pitkäaikaiset omaisuuserät	46	10. Tuloverot	98
7. Liiketoiminnan muut tuotot	46	11. Pysyvät vastaavat	98-100
8. Työsuhde-etuudet	46	12. Vaihto-omaisuus	100
9. Poistot ja arvonalentumiset	47	13. Saamiset	100-101
10. Liiketoiminnan muut kulut	47-48	14. Oma pääoma	101-102
11. Tutkimus- ja kehittämismenot	48	15. Tilinpäätössiirtojen kertymä	102
12. Rahoitustuotot ja -kulut	48-49	16. Pakolliset varaukset	102
13. Tuloverot	49-50	17. Vieras pääoma	102-103
14. Osakekohtainen tulos	50	18. Vakuudet ja vastuusitoumukset	104
15. Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet	51-52	OSAKKEET JA OSAKKEENOMISTAJAT	105-107
16. Aineettomat hyödykkeet	52-53	HALLITUKSEN EHDOTUS VOITONJAKOKELPOISTEN	
17. Arvonalentumistestit	53-54	VAROJEN KÄYTÖSTÄ	108
18. Pääomaosuusmenetelmällä yhdistellyt yritykset	55-56	TILINTARKASTUSKERTOMUS	109-111
19. Vaihto-omaisuus	56-57		
20. Myytävissä olevat rahoitusvarat	57		
21. Pitkäaikaiset saamiset	57		
22. Lyhytaikaiset korolliset saamiset	58		
23. Myyntisaamiset ja muut korottomat saamiset	58		
24. Rahavarat	58		
25. Laskennalliset verosaamiset ja -velat	59-60		
26. Omaa pääomaa koskevat liitetiedot	60-62		
27. Pitkäaikaiset korolliset velat	62		
28. Lyhytaikaiset korolliset velat	63		
29. Ostovelat ja muut korottomat velat	63		
30. Eläkeveloitteet ja muut pitkäaikaiset työsuhde-etuudet	64-67		
31. Varaukset	67-68		
32. Rahoitusvarojen ja -velkojen kirjanpitoarvot ja käyvät arvot ryhmittäin	69-71		
33. Johdannaissopimukset	71-72		
34. Rahoitusriskien hallinta	72-78		
35. Muut vuokrasopimukset	79		
36. Vastuusitoumukset	79-80		
37. Osakeperusteiset maksut	80-84		
38. Lähipiiri	85-86		
39. Konsernin omistamat osakkeet ja osuudet	87-88		
40. Konsernirakenteen muutokset	89		
41. Raportointikauden päättymisen jälkeiset tapahtumat	89		

Hallituksen toimintakertomus vuodelta 2016

MARKKINAKATSAUS

Tikkurilan toiminta-alueen keskeisistä talouksista Ruotsin ja Puolan bruttokansantuotteiden arvioidaan kasvaneen lähes 3 prosenttia vuonna 2016. Suomen talouskasvun ennakoidaan jääneen alle prosenttiin. Venäjän BKT:n arvioidaan laskeneen noin prosentin.

Ruotsin talouskasvu oli laaja-alaista vuonna 2016. Yksityisen kulutuksen kasvu oli kuitenkin olosuhteisiin nähden kohtuullisen vaatimattomaa. Säästämisen lisääntyminen heijasteli kotitalouksien epävarmaa suhtautumista vahvan talouskasvun jatkumiseen. Ruotsin maalimarkkinan arvioidaan kasvaneen hieman vuonna 2016. Tikkurilan arvion mukaan kauppa- ja rakennusmaalien markkinaosuudessa ei tapahtunut merkittäviä muutoksia (arvomääräinen markkinaosuus vuonna 2015: noin 37 prosenttia).

Venäjän talouden supistuminen hidastui, mutta markkinatilanne jatkui melko vaikeana.

Yksityinen kulutus supistui kuluttajien heikentyneen ostovoiman ja alhaisen luottamuksen johdosta. Maalimarkkinan kilpailutilanne jatkui kireänä ja hintakampanjointi jatkui aktiivisena. Alhainen ostovoima johti alempien laatu- ja hintaluokkien maalien suhteellisen kysynnän kasvuun.

Suomen talous kääntyi hienoiseen kasvuun usean laskuvuoden jälkeen, mutta oli edelleen euroalueen keskiarvoa alhaisempaa. Kuluttajien luottamus vahvistui loppuvuonna ylittäen selvästi pitkän ajan keskiarvon ja kasvukeskusten rakentaminen piristyi. Tikkurilan arvion mukaan kauppa- ja rakennusmaalien markkinaosuudessa ei tapahtunut merkittäviä muutoksia vuoden aikana (arvomääräinen markkinaosuus vuonna 2015: yli 50 prosenttia).

Puolan talouden kasvu jatkui etenkin vahvan yksityisen kysynnän johdosta, joskin hitaammin kuin viime vuosina. Työttömyys oli enätysalhaisella tasolla ja kuluttajien luottamus

jatkoi vahvistumistaan vuoden aikana. Monet kilpailijat suuntasivat jakelijoille aggressiivisia kampanjoita. Hintakilpailu oli kovaa myös teollisuustuotteissa, joiden kysyntään vaikutti negatiivisesti julkisten infrastruktuurihankkeiden ja investointien väheneminen etenkin vuoden lopussa. Tikkurilan markkinaosuus kauppa- ja rakennusmaaleissa oli noin 15 prosenttia vuonna 2016 (volyymimääräinen markkinaosuus vuonna 2015: noin 16 prosenttia).

Tikkurilan keskeisistä valuutoista Venäjän rupla oli katsauskaudella selvästi heikompi kuin vuotta aiemmin. Myös Puolan zloty ja Ruotsin kruunu olivat hieman heikommalla tasolla. Pienemmistä valuutoista heikkenivät muun muassa Kazakstanin tenge ja Kiinan juan.

Raaka-aineiden hinnat olivat kokonaisuutena lähellä vertailukauden tasoa, vaikka yksittäisten raaka-aineiden hintakehityksissä oli eroja.

TALOUDELLINEN KEHITYS VUONNA 2016

Alla on esitetty tammi-joulukuun segmenttikohtainen liikevaihto ja -voitto.

Tammi-joulukuu Milj. euroa	Liikevaihto 1-12/2016	1-12/2015	Oikaistu liiketulos 1-12/2016	1-12/2015
SBU West	395,2	395,3	45,3	50,5
SBU East	176,8	188,9	13,4	13,4
Konserni yhteinen ja eliminoinnit	0,0	-0,1	-4,6	-5,0
Konserni yhteensä	572,0	584,1	54,0	58,9

Tikkurila-konsernin vuoden 2016 **liikevaihto** laski 2 prosenttia. Valuuttakurssimuutokset pienensivät liikevaihtoa 4 prosenttia. Korkeamat myyntivolyymit kasvattivat liikevaihtoa 2 prosenttia. Myyntihintojen korotukset ja myyntimixin muutokset kasvattivat liikevaihtoa prosentin. Yritysmyyntit laskivat liikevaihtoa prosentin.

Oikaistu liikevoitto oli 54,0 (58,9) miljoonaa euroa, mikä vastaa 9,4 (10,1) prosenttia liikevaihdosta. Kannattavuus heikkeni vertailu-

kautta korkeampien myynti- ja markkinointikulujen johdosta.

Liikevoitto (EBIT) oli 53,1 (61,7) miljoonaa euroa, mikä vastaa 9,3 (10,6) prosenttia liikevaihdosta.

Tammi-joulukuun 2016 nettorahoitustuotot olivat 3,9 (-9,3) miljoonaa euroa. Nettorahoitustuottojen kasvu edellisestä tilikaudesta johtui erityisesti Venäjän ruplaan liittyvistä valuuttakurssieroista. Tulos ennen veroja oli 57,4 (52,8) miljoonaa euroa. Verot olivat yhteensä 12,9

(11,3) miljoonaa euroa, mikä vastaa 22,5 (21,4) prosentin efektiivistä veroastetta. Tilikauden osakekohtainen tulos oli 1,01 (0,94) euroa.

Taloudellista kehitystä kuvaavat sekä osakekohtaiset tunnusluvut tilikaudelta 2016 sekä tilikausilta 2015 ja 2014 on annettu konserniti-linpäätöksen sivuilla 24–25.

TALOUDELLINEN KEHITYS LIIKETOIMINTAYKSIKÖITTÄIN

SBU WEST

Milj. euroa	1-12/2016	1-12/2015	Muutos-%
Liikevaihto	395,2	395,3	0,0 %
Oikaistu liiketulos	45,3	50,5	-10,3 %
Oikaistu liiketulos-%	11,5 %	12,8 %	
Liiketulos (EBIT)	45,1	53,2	-15,2 %
Liiketulos-% (EBIT-%)	11,4 %	13,5 %	
Investoinnit ilman yritysostoja	20,1	15,8	27,1 %

TALOUDELLINEN KEHITYS VUONNA 2016

SBU Westin koko vuoden liikevaihto oli vertailukauden tasolla. Korkeammat myyntivolyymit kasvattivat liikevaihtoa 3 prosenttia. Myyntivolyymit kasvoivat kaikilla keskeisillä markkinoilla. Myyntimixin ja myyntihintojen muutokset laskivat liikevaihtoa 2 prosenttia. Valuuttakurssimuutokset, lähinnä Puolan zlotyn ja Ruotsin

kruunun heikkeneminen, laskivat liikevaihtoa 2 prosenttia. Ruotsin liikevaihto laski 149,9 (151,7) miljoonaa euroon, Suomen liikevaihto oli vertailukauden tasolla 98,1 (98,1) miljoonaa euroa ja Puolan liikevaihto kasvoi 70,4 (68,4) miljoonaa euroon.

SBU Westin koko vuoden liikevoitto ja suhteellinen kannattavuus heikkenivät vertailukau-

desta. Kannattavuutta heikensivät myyntimixin muutokset sekä vertailukautta korkeammat kiinteät kustannukset, jotka kasvoivat lähinnä korkeampien myynti- ja markkinointipanostusten johdosta.

SBU EAST

Milj. euroa	1-12/2016	1-12/2015	Muutos-%
Liikevaihto	176,8	188,9	-6,4 %
Oikaistu liiketulos	13,4	13,4	-0,3 %
Oikaistu liiketulos-%	7,6 %	7,1 %	
Liiketulos (EBIT)	12,6	13,6	-7,0 %
Liiketulos-% (EBIT-%)	7,1 %	7,2 %	
Investoinnit ilman yritysostoja	3,2	5,1	-37,8 %

TALOUDELLINEN KEHITYS VUONNA 2016

SBU Eastin koko vuoden liikevaihto laski 6 prosenttia vertailukaudesta. Valuuttakurssimuutokset pienensivät liikevaihtoa 8 prosenttia etenkin heikon Venäjän ruplan johdosta. Venäjällä alkuvuonna 2016 tehdyt myyntihintojen korotukset, joilla kompensoitiin ruplan heikkenemisen vaikutuksia, ja myyntimixin muutokset kasvattivat SBU Eastin liikevaihtoa 8 prosenttia. Alhaisemmat myyntivolyymit laskivat liikevaihtoa 2 prosenttia. Kiinan myyntivolyymit kasvoivat voimakkaasti vuoden takaisesta. Myyntivolyymit kasvoivat selvästi myös Kazakstanissa. Venäjällä myyntivolyymit laskivat hieman vertailukaudesta. Yritysmyyntit laskivat liikevaihtoa 4 prosenttia. Venäjän liikevaihto laski 120,2 (128,4) miljoonaa euroon.

Koko vuoden oikaistu liikevoitto oli vertailukauden tasolla ja suhteellinen kannattavuus parani hieman. Kannattavuutta paransivat myyntihintojen korotukset ja myyntimixin muutokset, paikallisen valmistuksen lisääminen ja tuottavuuden paraneminen Venäjällä sekä Kiinan liiketoiminnan hyvä kehitys.

RAHAVIRTA, RAHOITUS JA RAHOITUSRISKIEN HALLINTA

Tikkurilan rahoitusasema ja maksuvalmius säilyivät katsauskaudella hyvänä.

Liiketoiminnan rahavirta tammi-joulukuus-

sa oli yhteensä 42,8 (48,5) miljoonaa euroa. Rahavirtaa heikensi liiketoiminnan alhaisempi kannattavuus ja nettokäyttöpääoman muutokset. Katsauskauden lopussa nettokäyttöpääoman määrä oli 89,1 (78,9) miljoonaa euroa. Nettokäyttöpääoman kasvu johtui pääasiassa myyntisaamisten kasvusta: myyntisaamisten määrää on lisännyt aiempaa pidemmät maksajat valikoiduissa keskeisissä asiakkuuksissa, myynnin ajoitus vuoden lopussa sekä osittain myös valuuttakurssien muutokset, esimerkiksi ruplan kurssin vahvistuminen. Lisäksi valmistuslaitosten varastot olivat hieman korkeammalla tasolla johtuen valmistautumisesta uuden toiminnanohjausjärjestelmän käyttöön Puolassa vuodenvaihteessa. Korottomien velkojen määrä oli kokonaisuutena edellisen vuodenvaihteen tasolla. Investointien nettorahavirta oli yhteensä -20,1 (-15,8) miljoonaa euroa, kun otetaan huomioon yrityshankintojen sekä liiketoimintojen myyntien vaikutukset. Rahavirta investointien jälkeen oli katsauskauden lopussa yhteensä 22,7 (32,6) miljoonaa euroa.

Korollisten velkojen määrä oli 77,2 (63,0) miljoonaa euroa katsauskauden lopussa, ja nettovelka oli 58,7 (46,2) miljoonaa euroa. Rahavarat olivat katsauskauden päättyessä 18,5 (16,8) miljoonaa euroa. Lyhytaikaiset korolliset velat olivat yhteensä 27,1 (12,8) miljoonaa euroa, sisältäen liikkeeseen lasketut yritystodistukset,

joiden nimellisarvo oli yhteensä 25,0 (10,0) miljoonaa euroa. Vastaavasti pitkäaikaisia korollisia velkoja oli yhteensä 50,1 (50,2) miljoonaa euroa. Joulukuun lopussa konsernilla oli yhteensä 109,4 (111,1) miljoonaa euroa myönnettyjä nostamattomia lainoja tai luottolimittejä.

Konsernin nettorahoituskulut olivat 3,9 positiiviset (-9,3) miljoonaa euroa, josta korkokuluja oli -0,3 (-0,9) miljoonaa ja muita rahoituskuluja -0,6 (-0,5) miljoonaa. Katsauskauden korollisten velkojen pääomapainotettu keskimääräinen korko oli 0,8 (1,2) prosenttia. Realisoituneiden ja realisoitumattomien valuuttakurssierojen vaikutus nettorahoitustuotoihin oli yhteensä 4,8 (-7,9) miljoonaa euroa nettotulosta parantava. Merkittävin parannus konsernin valuuttakurssieroihin tuli ruplamääräisten erien kautta. Tilikauden 2014 lopussa yhtiön hallitus päätti muuttaa valuuttakurssiriskien hallintaa siten, että yhtiö ei tilikauden 2015 alusta alkaen enää tee valuuttatermiinejä tai sovelta muita rahoitusinstrumentteja riskien suojaamiseksi, vaan valuuttakurssiriskien hallinnassa käytetään soveltuvin osin operatiivisia toimenpiteitä, kuten esimerkiksi sisään tulevien ja ulosmenevien rahavirtojen valuuttajakauman yhteensovittamista.

Omavaraisuusaste oli joulukuun lopussa 50,9 (51,1) prosenttia, ja nettovelkaantuneisuusaste oli 28,1 (23,7) prosenttia.

INVESTOINNIT

Vuoden 2016 bruttoinvestoinnit ilman yrittösostojia olivat 23,3 (20,9) miljoonaa euroa. Katsauskauden investoinnit liittyivät lähinnä uusien IT-sovellusten käyttöönottoon eri puolilla konsernia. Yksi keskeisimpiä käynnissä olevia sovellusinvestointihankkeita on uuden toiminnanohjausjärjestelmän (ERP) käyttöönotto, joka alkoi konsernissa asteittain vuoden 2016 ensimmäisellä vuosipuoliskolla ja mihin liittyvät keskeneräiset hankinnat konsernitaseessa olivat noin 14,8 miljoonaa euroa tilinpäätöshetkellä 31.12.2016. Uusi toiminnanohjausjärjestelmä on otettu vuonna 2016 käyttöön Baltiassa, Suomessa ja Norjassa, ja vuoden 2017 alusta Puolassa. Vuoden 2017 ensimmäisen vuosipuoliskon aikana se tulee olemaan käytössä lähes kaikissa konsernin toimintamaissa.

Konsernin poistot ja arvonalentumiset olivat 16,7 (17,3) miljoonaa euroa vuonna 2016. Konserni tekee arvonalentumistestauksia IAS 36 -standardin mukaisesti.

MYynti JA MARKKINOINTI

Tikkurila investoi vuosittain merkittävästi rahaa ja resursseja tuotteidensa ja palvelujensa markkinoimiseen ja brändiensä vahvistamiseen. Aktiivista tunnettuuden rakentamista ja käyttäjäkokemuksen parantamista jatkettiin myös vuoden 2016 aikana. Tikkurila-konsernin myynti- ja markkinointikulut henkilöstökulut mukaan luettuina olivat yhteensä 97,5 (92,6) miljoonaa euroa vuonna 2016, mikä vastasi 17,0 (15,8) prosenttia liikevaihdosta.

Kansainvälisten brändiensä Tikkurilan ja Beckersin lisäksi Tikkurilalla on useita paikallisia brändejä, joista suurimpia ovat Alcro, Teks ja Vivacolor. Toiminnan painopiste on premium-tuotteissa, mutta tiettyjen markkinoiden kysyntärakenteesta johtuen Tikkurila tarjoaa jonkin verran myös medium- ja economy-segmentin tuotteita. Ulkopuolisten tutkimusten mukaan Tikkurila-konsernin strategiset brändit ovat tunnetuimpia tai tunnetuimpien maali-brändien joukossa markkina-alueillaan.

Tikkurilan tavoitteena on tarjota paras käyttäjäkokemus. Tikkurila kehittää mahdollisimman laadukkaita, helppokäyttöisiä ja ympäristön kannalta kestäviä tuotteita, kouluttaa sidosryhmiä tuotteidensa kestäväan käyttöön sekä panostaa maalin valintaa, myyntiä ja ostamista helpottavien ratkaisujen kehittämiseen. Tikkurila tukee asiakkaitansa maalaamisen kaikissa vaiheissa onnistuneen ja kestäväan lopputuloksen varmistamiseksi. Tikkurilan palveluvalikoimaan kuuluvat muun muassa väri- ja sävytyspalvelut, maalausneuvonta sekä asiantuntija- ja koulutuspalvelut. Ammattitaitoinen henkilöstö opastaa asiakkaita tarjoamalla heille neuvoja maalaamiseen, tuotteen ja värin valintaan liittyen. Kaupoissa ja digitaalis-

sa kanavissa tarjoamiensa ideoiden ja ohjeiden avulla Tikkurila inspiroi ihmisiä maalaamaan, auttaa heitä oikean tuotteen valinnassa ja ohjaa sen turvallisessa käytössä.

Vuoden aikana muun muassa vahvistettiin ammattilaissegmentin resursseja, tiivistettiin kansainvälisiä brändejä tukevien yhteisten konseptien luomista, tehostettiin digitaalisten kanavien hyödyntämistä ja vietiin eteenpäin asiakaskokemuksen parantamiseen tähtäävää hanketta. Vuoden merkittäviin tapahtumiin kuuluivat muun muassa myymäläverkoston kasvattaminen yli 100 myyntipisteellä ja virtuaalitodellisuutta hyödyntävän sisustussovelluksen lanseeraus Kiinassa, verkkokaupan avaaminen Puolassa, uuden sukupolven vesiohenteisen kuullotteen ja puuöljyn lanseeraaminen Suomessa, yhteiskunnallisesti hyödyllisten maalausprojektien toteuttamiseen keskittyvän Alcro Maalisäätöin (Färgfonden) lanseeraaminen Ruotsissa sekä paikallisesti valmistettavan ja uudistetun Tikkurila Euro -sarjan lanseeraus Venäjällä.

Ruotsissa keskityttiin vuoden aikana etenkin brändien positiointiin vahvistamiseen sekä preferenssin ja suositteluhaluuden kasvattamiseen, Venäjällä paikallisten tuotteiden lanseeraamiseen ja uudistuksiin sekä taktisiin kampanjoihin, Suomessa tuotetarjoaman laajentamiseen kasvun tukemiseksi ja Puolassa erityisesti premium-brändien tunnettuuden lisäämiseen ja myymäläesillepanon kehittämiseen.

TUTKIMUS, TUOTEKEHITYS JA INNOVAATIOTOIMINTA

Tikkurilan tutkimus- ja tuotekehitystoiminnan kulut vuonna 2016 olivat 11,3 (2015: 11,2 ja 2014: 10,7) miljoonaa euroa eli 2,0 (2015: 1,9 ja 2014: 1,7) prosenttia liikevaihdosta. Vuoden 2016 lopussa tuotekehityksen parissa työskenteli 191 (184) henkilöä. Tikkurilan suurimmat tuotekehitysyksiköt sijaitsevat Suomessa, Venäjällä, Puolassa ja Ruotsissa.

Tikkurilan tutkimus, tuotekehitys ja innovaatiotoiminta (RDI) vastaa uusien liiketoimintamahdollisuuksien luomisesta, tuotevalikoiman ylläpidosta ja uudistamisesta sekä vaihtoehtoisten raaka-aineiden tutkimisesta ja käyttöönottamisesta. Asiakkaiden tarpeet, ympäristö- ja turvallisuusnäkökulmat sekä lainsäädäntö ohjaavat tuotekehitystä.

Vuonna 2016 RDI-toiminnan painopiste oli tuotelanseerauksissa, tuoteturvallisuusasioissa, tuotteiden ympäristömyötäisyydessä, kaavojen ja raaka-aineportfolion harmonisoinnissa, kustannussäästöissä sekä mahdollisten ulkopuolisten kumppanien kartoittamisessa. Merkittäviin projekteihin kuuluivat paikallisen raaka-ainehankinnan lisääminen Venäjällä, vientitoiminnan laajentamisesta johtuva tuotteiden optimointi erilaisiin olosuhteisiin ja uudistune-

siin Joutsen-merkkikriteereihin vastaaminen.

Vuoden merkittävimpiin lanseerauksiin kuuluivat muun muassa FonteFacade-kuitusementtilevypinnoitejärjestelmä, puutuotteiden palonestopinnoite Fontefire WF sekä puupinnoille tarkoitettu vesiohenteinen kuullote Valtti Plus Kesto, joka antaa ennennäkemättömän hyvän säänkestävyyden seinäpintojen kuultavien tuotteiden sarjassa.

YRITYSVASTUU

Tikkurila on jo vuosikymmenten ajan tehnyt pitkäjänteistä työtä korkealaatuisten, helppokäyttöisten, ympäristön ja ihmisten kannalta turvallisten pintakäsittelyratkaisujen kehittämiseksi ja niiden käytön edistämiseksi. Tuotteidemme turvallisuus, laatu ja kestävyys ovat tärkeimmät toimintaamme ohjaavat peruspilarit.

Tikkurilan yritysvastuuohjelma "A Colorful Tomorrow" luo viitekehyksen Tikkurilassa tehtävään kestäväan ja vastuulliseen liiketoiminnan kehittämiseen. Pyrimme edistämään kestäväa kehitystä ja ottamaan huomioon ympäristöön, talouteen ja yhteiskuntaan liittyvät näkökohdat niin päivittäisessä työssä kuin strategisessa liiketoiminnan kehittämisessä. Vastuullisuustyömme painopistealueet ovat käyttäjäkokemus, resurssit ja ihmiset.

Tikkurila raportoi edistymisestään vastuullisuusasioissa vuosittain. Tikkurila GRI 2016 -yritysvastuuraportissa kuvataan Tikkurilan toiminnan kannalta keskeisimpiä vastuullisuuden asioita ja raportoidaan edistyminen eri yritysvastuun osa-alueilla. Raportti julkaistaan suomeksi ja englanniksi. Vuoden 2016 raportointi soveltaa kansainvälistä GRI (Global Reporting Initiative) G4 -ohjeistoa.

Kestävät ratkaisut

Asiakkaiden kasvanut ympäristötietoisuus ja muutokset kulutustottumuksissa sekä maalien koostumusta ja turvallisuutta koskeva muuttuva lainsäädäntö ovat vaikuttaneet siihen, että ympäristömyötäiset ja terveyden kannalta turvalliset tuotteet kiinnostavat yhä enemmän. Asiakkaamme haluavat valita tuotteita, joiden valmistuksella ja käytöllä on mahdollisimman pienet ympäristö- ja terveysvaikutukset, ja jotka ovat käyttäjille turvallisia. Suurin osa Tikkurilan maaleista on vesiohenteisia. Vuonna 2016 vesiohenteisten tuotteiden osuus tuotannosta oli 73,8 (73,5) prosenttia.

Ympäristöinvestoinnit ja -käyttökustannukset

Vuoden 2016 investoinnit ympäristönsuojeluun toimipaikoilla olivat 0,3 (0,7) miljoonaa euroa ja ympäristöön liittyvät käyttökustannukset 1,6 (1,7) miljoonaa euroa. Vuonna 2016 toimipaikojen raportoidut ympäristöinvestoinnit liittyivät muun muassa ympäristöturvallisuuteen; sadevesikaivoihin hankittiin sulkuventtiilejä

ja -kansia ja toimipaikoille vuodontorjuntavälineistöä. Lisäksi investoitiin raaka-aineiden varastoinnin parannuksiin ja rakennusteknisiin kehityshankkeisiin muun muassa valaistuksen ja vedenkäytön tehostamiseen sekä työpisteiden ilmanlaatuun. Käyttökustannuksiin sisältyvät muun muassa jätteiden käsittely, jäteveden käsittely ja analysointi sekä sertifiointikustannukset.

HENKILÖSTÖ

Tikkurilan palveluksessa työskenteli vuoden 2016 lopussa 3 033 (2015: 3 100) henkilöä 14 eri maassa. Henkilöstömäärä oli tammi-joulukuussa 2016 keskimäärin 3 112 (3 193).

Alla on esitetty Tikkurila-konsernin henkilöstömäärä kunkin vuosineljänneksen lopussa liiketoimintayksiköittäin vuoden 2015 alusta alkaen.

	Q1/2015	Q2/2015	Q3/2015	Q4/2015	Q1/2016	Q2/2016	Q3/2016	Q4/2016
SBU West	1 626	1 717	1 645	1 630	1 605	1 718	1 673	1 649
SBU East	1 558	1 553	1 515	1 441	1 494	1 409	1 400	1 353
Konsernitoiminnot	31	30	29	29	30	30	30	31
Yhteensä	3 215	3 300	3 189	3 100	3 129	3 157	3 103	3 033

Helsingin ulkopuolella, mutta tästä pörssin ulkopuolisesta kaupankäynnistä yhtiöllä ei ole käytössään tarkkoja tilastotietoja.

Tikkurilan hallituksen jäsenet ja heidän lähipiirinsä omistivat 31.12.2016 yhteensä 111 228 osaketta, mikä vastaa noin 0,3 prosenttia yhtiön osakepääomasta ja äänivallasta. Lisäksi Tikkurilan hallituksen puheenjohtaja Jari Paasikivi toimii Tikkurilan suurimman yksittäisen omistajan Oras Invest Oy:n toimitusjohtajana.

Tikkurilan johtoryhmä ja heidän lähipiirinsä omistivat joulukuun lopussa yhteensä 102 564 Tikkurilan osaketta, mikä vastaa noin 0,2 prosenttia yhtiön osakepääomasta ja äänivallasta. Ajantasainen tieto Tikkurilan ilmoitusvelvollisten sisäpiiriläisten osakeomistuksista on nähtävillä osoitteessa www.tikkurilagroup.fi/hallinnointi/sisapiiri/.

Tikkurilan tiedossa ei ole yhtiön osakkeiden omistukseen ja äänivallan käyttöön liittyviä voimassaolevia sopimuksia.

SELVITYS HALLINTO- JA OHJAUSJÄRJESTELMÄSTÄ

Tikkurila laatii erillisen selvityksen hallinnointi- ja ohjausjärjestelmästä suomalaisten listayhtiöiden hallinnointikoodin suosituksen mukaisesti. Selvitys sisältää myös muita keskeisiä hallinnoinnin osa-alueita. Selvitys sisältyy vuosikatsaukseen, mutta julkaistaan erillään hallituksen toimintakertomuksesta. Selvitys on saatavilla viikolla 9 Tikkurilan internetsivuilta osoitteesta www.tikkurilagroup.com/fi/sijoittajat.

Vuonna 2016 suoriteperusteisten palkkojen ja palkkioiden kokonaissumma oli 81,4 (79,8) miljoonaa euroa.

Työturvallisuus

Tikkurilassa seurataan toiminnan turvallisuutta LTA1-tapaturmataajuus-mittarilla, joka ilmaisee vähintään yhden päivän poissaoloa johtajien tapaturmien lukumäärän miljoonaa työtuntia kohti. Tikkurilan tapaturmataajuus (LTA) vuonna 2016 oli 2,7 (1,9).

OSAKKEENOMISTAJAT

Tikkurilan osakepääoma oli vuoden 2016 lopussa 35,0 miljoonaa euroa, ja osakkeiden rekisteröity kokonaismäärä oli 44 108 252 kappaletta. Tikkurilan hallussa oli vuoden 2016 lopussa 2 461 omaa osaketta.

Euroclear Finland Oy:n rekisterin mukaan

Tikkurilalla oli 31.12.2016 yhteensä noin 20 000 osakkeenomistajaa. Luettelo arvo-osuustilijärjestelmään rekisteröidyistä suurimmista osakkeenomistajista pidetään säännöllisesti päivitettyinä Tikkurilan internetsivuilla osoitteessa www.tikkurilagroup.com/fi/sijoittajat/osaketieto/osakkeenomistajat.

Tikkurilan osakkeen joulukuun päätöskurssi oli 18,81 euroa. Kaupankäyntimäärillä painotettu keskikurssi tammi-joulukuussa oli 17,12 euroa, alin kurssi 14,29 euroa ja korkein kurssi 19,76 euroa. Joulukuun lopussa Tikkurila Oyj:n osakkeiden markkina-arvo oli 829,6 miljoonaa euroa. Osaketta vaihdettiin tammi-joulukuussa NASDAQ OMX Helsinki Oy:ssä 11,9 miljoonaa kappaletta, mikä vastaa noin 26,9 prosenttia osakkeiden määrästä. Osakevaihdon arvo oli 203,3 miljoonaa euroa. Tikkurilan osakkeilla käydään kauppaa myös NASDAQ OMX

VARSINAISEN YHTIÖKOKOUKSEN JA HALLITUKSEN PÄÄTÖKSET

Varsinaiselle yhtiökokoukselle kuuluvat asiat

Tikkurila Oyj:n varsinainen yhtiökokous vahvisti 6.4.2016 tilikauden 2015 tilinpäätöksen ja myönsi vastuuvapauden hallituksen jäsenille ja toimitusjohtajalle. Yhtiökokous vahvisti tilikaudelta 2015 osingoksi 0,80 euroa osakkeelta. Jäljelle jäävät voittovarot jätettiin vapaaan omaan pääomaan. Osinko maksettiin osakkeenomistajalle, joka oli osingonmaksun täsmäytyspäivänä 8.4.2016 merkitty Euroclear Finland Oy:n ylläpitämään yhtiön osakasluetteloon. Osinko maksettiin 15.4.2016.

Hallituksen jäsenten lukumääräksi päätettiin kuusi ja hallitukseen valittiin uudelleen seuraavan varsinaisen yhtiökokouksen päättämiseen saakka Eeva Ahdekivi, Harri Kerminen, Jari Paasikivi, Riitta Mynttinen, Pia Rudengren ja Petteri Walldén.

Yhtiökokous päätti, että hallituksen jäsenten palkkiot pidetään ennallaan. Vuospalkkiot ovat: puheenjohtaja 64 000 euroa, varapuheenjohtaja ja jäsen, joka toimii tarkastusvaliokunnan puheenjohtajana 40 000 euroa sekä muut hallituksen jäsenet 32 000 euroa vuodessa. Vuospalkkiosta noin 40 prosenttia maksetaan markkinoilta hankittavina Tikkurila Oyj:n osakkeina ja loput käteisenä. Osakkeet hankitaan suoraan hallituksen jäsenten lukuun kahden viikon kuluessa siitä, kun liiketoimin-

takaus ajalta 1.1.–31.3.2016 on julkistettu. Lisäksi hallituksen jäsenille maksetaan kultakin hallituksen ja sen valiokuntien varsinaiselta kokoukselta (pois lukien päätökset ilman kokousta) palkkiona: jäsenen kotimaassa pidettävät kokoukset 600 euroa sekä jäsenen kotimaan ulkopuolella pidettävät kokoukset 1 200 euroa. Jäsenen osallistuessa kokoukseen puhelin- tai videoyhteyden välityksellä maksetaan 600 euron kokouspalkkio. Matkustuskustannukset korvataan yhtiön matkustussäännön mukaan.

Yhtiökokous päätti, että tilintarkastajalle maksetaan palkkio yhtiön hyväksymän tilintarkastajan laskun mukaan. Yhtiökokous valitsi uudelleen tilintarkastajaksi seuraavan varsinaisen yhtiökokouksen päättämiseen saakka KPMG Oy Ab:n. Päävastuullisena tilintarkastajana toimii KHT Toni Aaltonen.

Yhtiöjärjestyksen ja nimitystoimikunnan tehtävän kuvan muutos

Yhtiökokouksen päätöksen mukaan Tikkurila Oyj:n yhtiöjärjestyksen 3. kohtaan sisältyvä maininta siitä, että hallitus valitsee keskuudessaan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan, poistettiin. Muutoksen tarkoituksena on mahdollistaa puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan valinta myös yhtiökokouksessa. Lisäksi yhtiökokous päätti, että nimitystoimikunnan tehtävän kuva muutettiin siten, että nimitystoimikunnan tehtävänä on valmistella ja esitellä yhtiökokoukselle tehtävät ehdotukset hallituksen puheenjohtajaksi, varapuheenjohtajaksi

ja jäseniksi sekä näiden palkkioiksi. Aiemmin nimitystoimikunta valmisteli ehdotukset hallituksen jäseniksi ja hallituksen jäsenten palkkioiksi.

Valtuutus omien osakkeiden hankkimiseen ja osakeantiin

Yhtiökokous valtuutti hallituksen päättämään enintään 4 400 000 yhtiön oman osakkeen hankkimisesta. Osakkeita hankitaan käytettäväksi mahdollisten yrityskauppojen tai -järjestelyjen rahoittamiseksi tai toteuttamiseksi, yhtiön oman pääoman rakenteen kehittämiseksi, osakkeen likviditeetin parantamiseksi, käytettäväksi yhtiön hallituksen jäsenten vuosipalkkioiden maksamiseen tai yhtiön osakeperusteisten palkkiojärjestelmien toteuttamiseen. Hankkimisvaltuutus on voimassa seuraavan varsinaisen yhtiökokouksen päättämiseen saakka, kuitenkin enintään 30.6.2017 saakka.

Yhtiökokous valtuutti hallituksen päättämään enintään 4 400 000 yhtiön hallussa olevan yhtiön oman osakkeen luovuttamisesta tai uuden osakkeen antamisesta. Yhtiön hallussa olevat osakkeet voidaan luovuttaa ja uudet osakkeet voidaan antaa joko maksua vastaan tai maksutta. Uudet osakkeet voidaan antaa ja yhtiöllä olevat omat osakkeet luovuttaa yhtiön osakkeenomistajille siinä suhteessa kuin he ennestään omistavat yhtiön osakkeita tai osakkeenomistajan etuoikeudesta poiketen suunnatulla osakeannilla, jos siihen on yhtiön kannalta painava taloudellinen syy, kuten yrityskauppojen tai -järjestelyjen rahoittaminen tai toteuttaminen, yhtiön oman pääoman rakenteen kehittäminen, osakkeen likviditeetin parantaminen, yhtiön hallituksen vuosipalkkioiden maksaminen tai yhtiön osakeperusteisten palkkiojärjestelmien toteuttaminen. Valtuutus on voimassa seuraavan varsinaisen yhtiökokouksen päättämiseen saakka, kuitenkin enintään 30.6.2017 saakka.

Tikkurilan hallituksen päätökset

Tikkurilan hallitus valitsi kokouksessaan 6.4.2016 keskuudestaan hallituksen puheenjohtajaksi Jari Paasikiven ja varapuheenjohtajaksi Petteri Walldénin.

Tarkastusvaliokunnan puheenjohtajana jatkaa Eeva Ahdekivi ja jäseninä Riitta Mynttinen ja Pia Rudengren. Palkitsemisvaliokunnan puheenjohtajana jatkaa Jari Paasikivi ja jäseninä Harri Kerminen ja Petteri Walldén.

HALLITUKSEN EHDOTUS VOITTOVAROJEN KÄYTÖSTÄ

Tikkurila Oyj:n jakokelpoinen oma pääoma oli 31.12.2016 yhteensä 161,5 miljoonaa euroa: sijoitetun vapaan oman pääoman rahaston määrä oli 40,0 miljoonaa euroa ja kertyneiden voittovarojen määrä 121,5 miljoonaa euroa. Hallitus ehdottaa varsinaiselle yhtiökokouk-

selle, että 31.12.2016 päättyneeltä tilikaudelta jaetaan osinkoa 0,80 euroa osakkeelta ja että jäljelle jäävät voittovarot jätetään vapaaseen omaan pääomaan. Ehdotettu osinko on yhteensä noin 35,3 miljoonaa euroa, ja se vastaa noin 79 prosenttia konsernin tilikauden 2016 nettotuloksesta. Ehdotettu osingonmaksun täsmäytyspäivä on 6.4.2017 ja osingonmaksupäivä 13.4.2017.

VARSINAINEN YHTIÖKOKOUS 2017

Tikkurila Oyj:n varsinainen yhtiökokous pidetään tiistaina 4.4.2017 klo 10.00 Finlanditalossa (os. Mannerheimintie 13, 00100 Helsinki). Hallituksen toimintakertomus ja tilinpäätös ovat saatavilla viikolla 9 osoitteessa www.tikkurilagroup.fi

LÄHIAJAN RISKIT JA EPÄVARMUUSTEKIJÄT

Tikkurilan liiketoimintaan vaikuttavat erilaiset strategiset, operatiiviset, taloudelliset ja vahinkoriskit. Tikkurila pyrkii tunnistamaan ja arvioimaan riskit sekä reagoimaan niihin mahdollisimman ennakoivasti sekä rajoittamaan niiden mahdollisia haitallisia vaikutuksia. Keskeisimpiä lähiajan riskejä ja epävarmuustekijöitä ovat yhtiön arvion mukaan tilinpäätöstiedotteen julkaisuhetkellä seuraavat:

Venäjän ja sen lähialueiden makrotaloudellinen tilanne

Venäjän talouden lasku loiveni viime vuonna ja talouden ennakoidaan kääntyvän jopa hienoiseen nousuun kuluvaan vuodenaikana. Venäjän talous on erittäin riippuvainen öljyn hinnan kehityksestä. Mikäli öljyn hinta laskisi nykyiseltä yli 50 dollarin tynnyrihintatasolta, johtaisi se ennakoitua heikompaan talouden ja kuluttajien ostovoiman kehitykseen kuluvaan vuodenaikana, mikä puolestaan heikentäisi Tikkurilan tuotteiden kysyntää ja siirtäisi kysynnän painopistettä halvemmän hintaluokan tuotteisiin.

Luottotappioriskit

Kehittyvillä markkinoilla rahoituksen saatavuus on heikentynyt ja korot ovat korkeat, mikä on lisännyt luottotappioriskejä; vaikka Tikkurila ei ole kokenut merkittäviä luottotappioita, jatkossa vastapuoliriskit korostuvat ja voivat haitata liiketoimintaa tai aiheuttaa tappioita, vaikka Tikkurilan asiakaskunta on laaja-alainen.

Valuuttakurssien kehitys

Tikkurilan kansainvälisestä toiminnasta johtuen konsernin tuloslaskelmaan, taseeseen ja rahavirtaan kohdistuu valuuttariskejä. Merkittävimmät valuuttariskit kohdistuvat Venäjän ruplaan, Ruotsin kruunuun ja Puolan zlotyyyn, joissa Tikkurilan suurimmat tytäryhtiöt raportoivat liiketoimintansa tuloksen. Osa konsernin raaka-aineistoista on hinnoiteltu suoraan tai välillisesti Yhdysvaltain dollareina. Dollari

vahvistui viime vuoden aikana selvästi, ja mikäli tämä kehitys jatkuu, saattaa sillä olla konsernin raaka-ainekustannuksia lisäävä vaikutus. Lisäksi konsernin omaan pääomaan kohdistuu valuuttariski muunnettua tytäryhtiöiden valuuttamääräisiä oman pääoman eriä euromääräisiksi, ja euromääräisen konsernitaseen omaisuuserien arvot muuttuvat valuuttakurssien muuttuessa.

Raaka-aineisiin liittyvät riskit

Tikkurila on riippuvainen toimittajiensa kyvystä toimittaa maalien valmistuksessa tarvittavia raaka-aineita. Tiettyjen Tikkurilan kannalta tärkeiden raaka-aineiden hinnoissa näkyi nousupainetta vuoden 2016 jälkimmäisellä puoliskolla. Tikkurila uskoo raaka-aineiden hintojen nousevan jatkossa. On mahdollista, että konserni ei pysty täysimääräisesti tai ilman viiveitä siirtämään kustannusten nousua lopputuotehintoihinsa. Etenkin titaanidioksidin saatavuuteen ja hintakehitykseen liittyvät merkittävät epävarmuustekijöitä vuonna 2017. Raaka-aineisiin liittyvät epävarmuudet voivat vaikuttaa markkinaosuuskehitykseen, yleiseen kilpailutilanteeseen tai tuotevalikoimaan.

Toimialaan ja operatiiviseen toimintaan liittyvät riskit

Maalitoimialalla kilpailu on kiristynyt ja hinnan merkitys on talousvaikeuksissa korostunut. Esimerkiksi osa rakennusteollisuudessa tai sen lähellä olevista yhtiöistä on laajentanut tuotevalikoimaansa myös maaleihin täydentääkseen kokonaistarjoomaansa ammattilaisasiakkaille, joiden merkitys on kasvamassa. Tämä voi vaikuttaa jatkossa Tikkurilan tuoteportfolion rakenteeseen ja asiakasjakaumaan, ja sitä kautta esimerkiksi kannattavuuteen.

Yhteiskunnan yleinen digitalisoituminen on nopeutunut, mikä voi jatkossa vaikuttaa muun muassa Tikkurilan logistiikkaan ja tuotteiden jakelukanaviin ja mikä lisää maali tuotteiden loppukäyttäjien mahdollisuuksia kilpailuttaa maaliyhtiöitä yli maantieteellisten rajojen. Asiakaskysynnän lisääntyvä vaihtelu ja reaaliaikaisen informaation parempi hyödyntäminen saattavat myös aiheuttaa tarpeita rakenteellisiin muutoksiin tulevaisuudessa tuotantoteknologiassa ja -kalustossa. Asiakastarpeiden ymmärtämisen merkitys tulee jatkossa vieläkin korostumaan. Liiketoiminnan voimakkaat vaihtelut ja nopea teknologinen muutos asettavat lisähaasteita myös osaavan henkilöstön saannille ja osaamistason kehittämiseksi. Osaamisen turvaaminen ja monipuolistaminen ovat olennaisia kasvun turvaamiseksi.

Tikkurilan riskinhallintaperiaatteet ovat nähtävissä Tikkurilan sivustolla osoitteessa www.tikkurilagroup.fi. Lisätietoja Tikkurilan liiketoiminnan lyhyen ja pitkän aikavälin riskeistä

julkaistaan hallinnointiselvityksessä. Lisätietoja taloudellisista riskeistä annetaan vuoden 2016 konsernitilinpäätöksen liitetiedoissa.

NÄKYMÄT VUODELLE 2017

Tikkurilan keskeisistä markkinoista Ruotsin ja Puolan kohtuullisen vahvan talouskasvun odotetaan jatkuvan vuonna 2017. Myös Suomen ja Venäjän talouksien arvioidaan kasvavan hieman. Maalinkysynnän arvioidaan kasvavan maltillisesti Tikkurilan toiminta-alueella kuluvan vuoden aikana. Ammattilaissegmentin merkitys kasvaa, mikä vaikuttaa Tikkurila-konsernin myynnin jakaumaan.

Raaka-ainehintojen arvioidaan nousevan, mutta Tikkurila pyrkii kompensoimaan vaikutusta tehostamalla raaka-ainehankintaansa,

lisäämällä paikallista hankintaa Venäjällä sekä myyntihintojen korotuksilla. Lisäksi titaanidioksidin saatavuuteen liittyy riskejä.

OHJEISTUS VUODELLE 2017

Tikkurila arvioi tilikauden 2017 liikevaihdon ja oikaistun liikevoiton kasvavan vuoden 2016 tasosta.

Konsernin tunnusluvut

TALOUDELLISTA KEHITYSTÄ KUVAAVAT TUNNUSLUVUT

LAAJA TULOSLASKELMA JA KANNATTAVUUS

	2016	2015	2014
Liikevaihto, tuhatta euroa	571 998	584 112	618 406
Ulkomaantoiminta, tuhatta euroa	473 880	485 972	517 090
Liikevoitto, tuhatta euroa	53 110	61 685	63 703
% liikevaihdosta	9,3	10,6	10,3
Osuus pääomaosuusmenetelmällä yhdisteltyjen yritysten tuloksista, tuhatta euroa	333	398	338
Rahoituskulut (netto), tuhatta euroa	-3 938	9 272	754
% liikevaihdosta	-0,7	1,6	0,1
Korkokate	-17,7	8,5	112,4
Voitto ennen veroja, tuhatta euroa	57 381	52 812	63 287
% liikevaihdosta	10,0	9,0	10,2
Tilikauden voitto, tuhatta euroa	44 465	41 493	48 272
Sijoitetun pääoman tuotto prosentti (ROI), %	24,2	25,8	32,5
Oman pääoman tuotto prosentti (ROE), %	22,0	21,4	24,1
Sidotun pääoman tuotto prosentti (ROCE), %	18,5	22,2	22,9
Tutkimus- ja kehittämisen menot, tuhatta euroa	11 260	11 245	10 670
% liikevaihdosta	2,0	1,9	1,7

RAHAVIRRAT

Liiketoiminnasta kertyneet rahavirrat, tuhatta euroa	42 778	48 490	75 943
Aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden sekä liiketoimintojen myynneistä, tuhatta euroa	327	348	2 056
Investoinnit, tuhatta euroa	21 333	20 193	30 747
% liikevaihdosta	3,7	3,5	5,0
Rahavirrat investointien jälkeen, tuhatta euroa	22 714	32 648	49 867
Rahavirtatuotto sijoitetulle pääomalle (CFROI), %	14,0	16,3	24,4

TASE JA VAKAVARAISSUUS

Pitkäaikaiset varat, tuhatta euroa	206 784	192 345	197 250
Oma pääoma (emoyhtiön omistajien osuus), tuhatta euroa	208 591	194 969	192 658
Oma pääoma ml. määräysvallattomien omistajien osuus, tuhatta euroa	208 591	194 969	192 658
Vieras pääoma, tuhatta euroa	201 747	186 472	197 151
Taseen loppusumma, tuhatta euroa	410 338	381 441	389 809
Korolliset rahoitusvelat, tuhatta euroa	77 204	62 994	73 135
Korolliset nettorahoitusvelat, tuhatta euroa	58 673	46 206	47 359
Omavaraisuusaste, %	50,9	51,1	49,5
Nettovelkaantumisaste, %	28,1	23,7	24,6
Korolliset nettorahoitusvelat / käyttökate	0,8	0,6	0,6

HENKILÖKUNTA

Henkilöstön määrä keskimäärin josta Suomessa	3 112	3 193	3 212
	560	607	612

VALUUTTAKURSSIT

Tärkeimmät valuuttakurssit (31.12.)				
Venäjän rupla	EUR/RUB	64,3000	80,6763	72,3370
Ruotsin kruunu	EUR/SEK	9,5525	9,1895	9,3930
Puolan zloty	EUR/PLN	4,4103	4,2639	4,2732

OSAKEKOHTAISET TUNNUSLUVUT

Osakekohtainen tulos, euroa, laimentamaton	1,01	0,94	1,10
Osakekohtainen tulos, euroa, laimennettu	1,01	0,94	1,09
Osinko / osake, euroa ¹⁾	0,80	0,80	0,80
Osinko / tulos, % ¹⁾	79,4	85,0	73,0
Efekttiivinen osinkotuotto / osake, % ¹⁾	4,3	5,0	5,5
Emoyhtiön omistajille kuuluva oma pääoma / osake, euroa	4,73	4,42	4,38

¹⁾ Osinko vuodelta 2016 on hallituksen ehdotus 4.4.2017 pidettävälle yhtiökokoukselle.

	2016	2015	2014
Osakkeiden keskimääräinen lukumäärä (1 000 kpl)	44 106	44 093	44 054
Osakkeiden lukumäärä kauden lopussa (1 000 kpl)	44 106	44 106	44 029
Osakkeiden laimennusvaikutuksella oikaistu keskimääräinen lukumäärä (1 000 kpl)	44 110	44 106	44 177
Osakkeiden laimennusvaikutuksella oikaistu lukumäärä kauden lopussa (1 000 kpl)	44 110	44 109	44 105
Emoyhtiön omistajille kuuluva oma pääoma, tuhatta euroa	208 591	194 969	192 658
Hinta / voittosuhte (P/E)	18,7	17,1	13,2
Osakkeen raportointikauden viimeinen pörssikurssi, euroa	18,81	16,11	14,49
Osakkeen ylin kurssi, euroa	19,76	19,50	20,71
Osakkeen alin kurssi, euroa	14,29	14,15	13,73
Osakkeen kaupankäyntimäärällä painotettu keskipörssi, euroa	17,12	16,94	17,66
Osakekannan markkina-arvo kauden lopussa, milj. euroa	829,6	710,5	638,0
Osakkeen vaihto (1 000 kpl)	11 878	11 432	14 826
Osuus osakekannasta, %	26,9	25,9	33,7

OSATEKIJÖITÄ VAIHTOEHTOISIIN TUNNUSLUKUIHIN

Yhtiön johto on päättänyt esittää tavanomaisten IFRS-tilinpäätösnormistossa määriteltyjen tunnuslukujen lisäksi myös alla eritellyllä tavalla vaihtoehtoisia tunnuslukuja, jotta liiketoimintojen taloudellista kehitystä voidaan kuvata laaja-alaisemmin ja jotta eri katsauskausien vertailukelpoisuus helpottuu.

NETTOVELAT	2016	2015	2014
Pitkäaikaiset korolliset velat	50 091	50 161	60 346
Lyhytaikaiset korolliset velat	27 113	12 832	12 789
Korolliset velat yhteensä	77 204	62 994	73 135
Rahavarat	18 531	16 788	25 776
Korolliset nettorahoitusvelat	58 673	46 206	47 359

SIDOTUN PÄÄOMAN TUOTTOPROSENTTI (ROCE), %

Liiketulos + osuus pääomaosuusmenetelmällä yhdisteltyjen yritysten tuloksista ¹⁾	53 443	62 083	64 041
Liiketoimintaan sitoutunut pääoma ²⁾	289 103	279 814	279 724
Sidotun pääoman tuottoprosentti (ROCE), %	18,5 %	22,2 %	22,9 %

¹⁾ 12 edellisen kuukauden ajanjaksolta

²⁾ 12 kuukaudelta, keskimäärin

LIIKETOIMINTAAN SITOUTUNEEN PÄÄOMAN ELEMENTIT 12 KUUKAUDELTA, KESKIMÄÄRIN

Nettokäyttöpääoma			
Vaihto-omaisuus	84 158	82 904	85 265
Myyntisaamiset ja muut korottomat saamiset	140 229	125 833	127 361
Pitkäaikaiset korottomat velat	-11	-23	-392
Lyhytaikaiset korottomat velat	-106 159	-105 990	-111 740
Nettokäyttöpääoma	118 217	102 724	100 494
Valmiit aineettomat hyödykkeet	86 297	89 798	86 449
Valmiit aineelliset hyödykkeet	83 671	86 289	91 745
Pääomaosuusmenetelmällä yhdistellyt yritykset	918	1 003	1 034
Liiketoimintaan sitoutunut pääoma 12 kuukaudelta, keskimäärin	289 103	279 814	279 724

LIIKETOIMINTAAN SITOUTUNUT PÄÄOMA TILIKAUDEN LOPUSSA

Nettokäyttöpääoma			
Vaihto-omaisuus	80 220	78 395	73 690
Myyntisaamiset ja muut korottomat saamiset	100 062	89 698	85 070
Pitkäaikaiset korottomat velat	-17	0	-38
Lyhytaikaiset korottomat velat	-91 151	-89 169	-85 615
Nettokäyttöpääoma	89 114	78 924	73 108
Valmiit aineettomat hyödykkeet	86 299	86 924	90 523
Valmiit aineelliset hyödykkeet	84 921	86 110	86 681
Pääomaosuusmenetelmällä yhdistellyt yritykset	703	816	812
Liiketoimintaan sitoutunut pääoma tilikauden lopussa	261 037	252 774	251 124

Tunnuslukujen kaavat

LIIKEVOITTO (EBIT)

Liikevoitto on nettosumma, joka muodostuu, kun liikevaihtoon lisätään liiketoiminnan muut tuotot, vähennetään ostokulut oikaistuna valmiiden ja keskeneräisten tuotteiden varastojen muutoksella, vähennetään työsuhde-etuuksista aiheutuvat kulut, poistot ja mahdolliset arvonalentumistappiot sekä liiketoiminnan muut kulut.

VERTAILUKELPOISUUTEEN VAIKUTTAVAT ERÄT

Vertailukelpoisuuteen vaikuttavia eriä ovat erät, jotka liittyvät vakuutuskorvauksiin, sakkoluonteisiin maksuihin, liiketoiminnan uudelleenjärjestelyihin, konsernirakenteen strategisiin muutoksiin, pysyvien vastaavien omaisuuserien arvonalentumisiin tai niiden myyntivoitot tai tappiot.

OIKAISTU LIIKEVOITTO

Liikevoitto (EBIT) - vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät

OIKAISTU NETTOTULOS

Kauden tulos - vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät ja niiden verovaikutus

KÄYTTÖKATE (EBITDA)

Liikevoitto + poistot ja arvonalentumiset

LIIKEVOITTOPROSENTTI / LIKETAPPIOPROSENTTI

$\frac{\text{Liikevoitto (-tappio)}}{\text{Liikevaihto}} \times 100$

KOROLLISET NETTORAHOITUSVELAT

Korolliset velat - rahavarat

KORKOKATE

$\frac{\text{Liikevoitto + poistot ja arvonalentumiset}}{\text{Nettorahoituskulut}}$

NETTOVELKAANTUMISASTE, %

$\frac{\text{Korolliset nettorahoitusvelat}}{\text{Oma pääoma}} \times 100$

KOROLLISET NETTORAHOITUSVELAT / KÄYTTÖKATE

$\frac{\text{Korolliset nettorahoitusvelat}}{\text{Liikevoitto + poistot ja arvonalentumiset}}$

OMAVARAISUUSASTE, %

$\frac{\text{Oma pääoma}}{\text{Taseen loppusumma - saadut ennakot}} \times 100$

Saadut ennakot - katso liitetieto 29

RAHAVIRTATUOTTO SIOJITETULLE PÄÄOMALLE (CFROI), %

$\frac{\text{Liiketoiminnasta kertyneet rahavirrat}}{(\text{Taseen loppusumma - korottomat velat})^*} \times 100$

SIOJITETUN PÄÄOMAN TUOTTOPROSENTTI (ROI), %

$\frac{(\text{Tulos ennen veroja + korkokulut ja muut rahoituskulut})}{(\text{Oma pääoma + korolliset rahoitusvelat})^*} \times 100$

* Tilikauden alun ja lopun keskiarvo

** Keskimäärin kaudella

OMAN PÄÄOMAN TUOTTOPROSENTTI (ROE), %

$\frac{\text{Tilikauden tulos}}{\text{Oma pääoma}^*} \times 100$

SIDOTUN PÄÄOMAN TUOTTOPROSENTTI (ROCE), %

$\frac{\text{Liikevoitto + osuus pääomaosuusmenetelmällä yhdisteltyjen yritysten tuloksista}}{\text{Nettokäyttöpääoma + valmiit aineettomat hyödykkeet + valmiit aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet + sijoitukset pääomaosuusmenetelmällä yhdisteltyihin yrityksiin}^{**}} \times 100$

(Nettokäyttöpääoma + valmiit aineettomat hyödykkeet + valmiit aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet + sijoitukset pääomaosuusmenetelmällä yhdisteltyihin yrityksiin)**

NETTOKÄYTTÖPÄÄOMA

Vaihto-omaisuus + korottomat saamiset, pois lukien kauden verotettavaan tuloon perustuvat verosaamiset, jaksotetut korkotuotot ja muut rahoituseriin liittyvät siirtosaamiset - korottomat velat, pois lukien kauden verotettavaan tuloon perustuvat verovelat, jaksotetut korkokulut ja muut rahoituseriin liittyvät siirtovelat

EFEKTIIVINEN OSINKOTUOTTO / OSAKE

$\frac{\text{Osinko / osake}}{\text{Raportointikauden viimeinen pörssikurssi}} \times 100$

HINTA / VOITTOSUHDE (P/E)

$\frac{\text{Raportointikauden viimeinen pörssikurssi}}{\text{Osakekohtainen tulos (EPS)}}$

EMOYHTIÖN OMISTAJILLE KUULUVA OMA PÄÄOMA / OSAKE

$\frac{\text{Emoyhtiön omistajille kuuluva oma pääoma kauden lopussa}}{\text{Osakkeiden laimentamaton lukumäärä kauden päätöspäivänä}}$

OSAKEKOHTAINEN TULOS (EPS), LAIMENTAMATON

$\frac{\text{Emoyhtiön omistajien osuus kauden voitosta}}{\text{Keskimääräinen osakemäärä}}$

OSAKEKOHTAINEN TULOS (EPS), LAIMENNETTU

$\frac{\text{Emoyhtiön omistajien osuus kauden voitosta}}{\text{Osakkeiden laimennusvaikutuksella oikaistu keskimääräinen lukumäärä}}$

OSINKO / TULOS

$\frac{\text{Osinko / osake}}{\text{Tulos / osake}} \times 100$

OSAKKEEN KAUPANKÄYNTIMÄÄRÄLLÄ PAINOTETTU KESKIKURSSI

$\frac{\text{Osakkeen euromääräinen kokonaisvaihto kauden aikana}}{\text{Kauden aikana vaihdettujen osakkeiden lukumäärä}}$

OSAKEKANNAN MARKKINA-ARVO KAUDEN LOPUSSA

Osakkeiden lukumäärä kauden lopussa x viimeinen kaupantekokurssi

OSAKKEIDEN VAHDON KEHITYS, %

$\frac{\text{Kauden aikana vaihdettujen osakkeiden lukumäärä}}{\text{Keskimääräinen osakemäärä}} \times 100$

OSAKKEIDEN LUKUMÄÄRÄ KAUDEN LOPUSSA

Liikkeeseen laskettu osakemäärä - yrityksen hallussa olevat omat osakkeet

Konsernin laaja tuloslaskelma (IFRS)

Tuhatta euroa	Liitetieto	1.1.-31.12.2016	1.1.-31.12.2015
Liikevaihto		571 998	584 112
Liiketoiminnan muut tuotot	7	2 506	4 752
Valmiiden ja keskeneräisten tuotteiden varastojen muutos		1 778	2 247
Materiaalit ja palvelut		-279 503	-289 053
Työsuhde-etuuksista aiheutuvat kulut	8	-105 793	-104 599
Poistot ja arvonalentumiset	9	-16 675	-17 332
Liiketoiminnan muut kulut	10	-121 201	-118 442
Liikevoitto		53 110	61 685
Rahoitustuotot	12	12 253	5 425
Rahoituskulut	12	-8 315	-14 696
Osuus pääomaosuusmenetelmällä yhdisteltyjen yritysten tuloksista	18	333	398
Voitto ennen veroja		57 381	52 812
Tuloverot	13	-12 916	-11 319
Tilikauden tulos		44 465	41 493
Muut laajan tuloksen erät	26		
Erät, joita ei siirretä tulosvaikutteisiksi			
Etuuspohjaisten etuuksien uudelleen määrittämisestä johtuvat erät		-448	291
Tuloverot liittyen eriin, joita ei siirretä tulosvaikutteisiksi		-8	-86
Yhteensä muut laajan tuloksen erät, joita ei siirretä tulosvaikutteisiksi		-456	205
Erät, jotka saatetaan myöhemmin siirtää tulosvaikutteisiksi			
Myytävissä olevat rahoitusvarat		-	-2 350
Muuntoerot		5 158	-2 111
Tuloverot liittyen eriin, jotka saatetaan myöhemmin siirtää tulosvaikutteisiksi		-159	438
Yhteensä muut laajan tuloksen erät, jotka saatetaan myöhemmin siirtää tulosvaikutteisiksi		4 999	-4 023
Tilikauden laaja tulos yhteensä		49 008	37 675
Tilikauden tuloksen jakautuminen			
Emoyhtiön omistajille		44 465	41 493
Määräysvallattomille omistajille		-	-
Tilikauden tulos yhteensä		44 465	41 493
Tilikauden laajan tuloksen jakautuminen			
Emoyhtiön omistajille		49 008	37 675
Määräysvallattomille omistajille		-	-
Tilikauden laaja tulos yhteensä		49 008	37 675
Emoyhtiön omistajille kuuluvasta voitosta laskettu osakekohtainen tulos			
Laimentamaton osakekohtainen tulos (euroa)	14	1,01	0,94
Laimennusvaikutuksella oikaistu osakekohtainen tulos (euroa)	14	1,01	0,94

Konsernin tase (IFRS)

VARAT

Tuhatta euroa	Liitetieto	31.12.2016	31.12.2015
Pitkäaikaiset varat			
Liikearvo	16, 17	72 303	71 925
Muut aineettomat hyödykkeet	16	30 655	19 395
Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet	15	87 531	89 397
Pääomaosuusmenetelmällä yhdistellyt yritykset	18	703	816
Myytavissä olevat rahoitusvarat	20	822	1 095
Pitkäaikaiset saamiset	21	7 340	2 924
Varat etuuspohjaisista eläkkeistä ja muista pitkäaikaisista työsuhte-etuuksista	30	133	52
Laskennalliset verosaamiset	25	7 297	6 741
Pitkäaikaiset varat yhteensä		206 784	192 345
Lyhytaikaiset varat			
Vaihto-omaisuus	19	80 220	78 395
Lyhytaikaiset korolliset saamiset	22	915	610
Myyntisaamiset ja muut korottomat saamiset	23	98 827	88 299
Tilikauden verotettavaan tuloon perustuvat verosaamiset		4 879	5 004
Rahavarat	24	18 531	16 788
Myytävänä olevat pitkäaikaiset omaisuuserät	6	182	-
Lyhytaikaiset varat yhteensä		203 554	189 096
Varat yhteensä		410 338	381 441

OMA PÄÄOMA JA VELAT

Tuhatta euroa	Liitetieto	31.12.2016	31.12.2015
Oma pääoma			
Osakepääoma	26	35 000	35 000
Muut rahastot	26	42	42
Käyvän arvon rahasto	26	-	-
Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto	26	40 000	40 000
Omat osakkeet	26	-42	-42
Muuntoerot	26	-36 757	-41 756
Kertyneet voittovarot		170 348	161 725
Emoyhtiön omistajille kuuluva oma pääoma		208 591	194 969
Määräysvallattomien omistajien osuus		-	-
Oma pääoma yhteensä		208 591	194 969
Pitkäaikaiset velat			
Pitkäaikaiset korolliset velat	27	50 091	50 161
Muut pitkäaikaiset velat	29	19	103
Velat etuuspohjaisista eläkkeistä ja muista pitkäaikaisista työsuhte-etuuksista	30	25 504	25 581
Varaukset	31	546	581
Laskennalliset verovelat	25	6 245	6 940
Pitkäaikaiset velat yhteensä		82 405	83 366
Lyhytaikaiset velat			
Lyhytaikaiset korolliset velat	28	27 113	12 832
Ostovelat ja muut korottomat velat	29	91 263	89 172
Varaukset	31	278	536
Tilikauden verotettavaan tulokseen perustuvat verovelat		688	566
Myytävänä oleviin omaisuuseriin liittyvät velat	6	-	-
Lyhytaikaiset velat yhteensä		119 342	103 106
Oma pääoma ja velat yhteensä		410 338	381 441

Konsernin rahavirtalaskelma (IFRS)

LIKETOIMINNAN RAHAVIRTA

Tuhatta euroa	Liitetieto	1.1.-31.12.2016	1.1.-31.12.2015
Tilikauden tulos		44 465	41 493
Oikaisut:			
Liiketoimet, joihin ei liity maksutapahtumaa			
Poistot ja arvonalentumiset		16 675	17 332
Henkilökunnan eläke-etuudet		285	-1 742
Varausten muutos		-293	229
Aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden myyntivoitot		-413	-2 568
Aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden myyntitappiot		517	80
Muut erät		4 216	2 521
Osinkotuotot		-3	-96
Korkokulut ja muut rahoituskulut		1 537	2 226
Korkotuotot ja muut rahoitustuotot		-660	-760
Osuus pääomaosuusmenetelmällä yhdisteltyjen yritysten tuloksista		-333	-398
Rahoituksen kurssierot		-4 812	7 902
Verot		12 916	11 319
Rahavirta ennen käyttö pääoman muutosta		74 097	77 538
Käyttöpääoman muutos			
Vaihto-omaisuuden muutos		-4 842	-8 464
Myyntisaamisten ja muiden saamisten muutos		-10 324	-6 691
Ostovelkojen ja muiden velkojen muutos		-281	4 411
Käyttöpääoman muutos yhteensä		-15 447	-10 744
Maksetut korot ja muut rahoituskulut		-2 013	-7 211
Saadut korot ja muut rahoitustuotot		272	360
Maksetut verot		-14 131	-11 453
Liiketoiminnan nettorahavirta		42 778	48 490
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA			
Liiketoimintojen hankinta vähennettynä hankintahetken rahavaroilla	5	-	208
Investoinnit aineellisiin käyttöomaisuushyödykkeisiin		-8 408	-15 513
Investoinnit aineettomiin hyödykkeisiin		-12 925	-4 888
Tytäryhtiöiden myynti vähennettynä myyntihetken rahavaroilla	5	-525	50
Myytavissä olevien rahoitusvarojen myynti		238	2 490
Aineellisten käyttöomaisuushyödykkeiden myynti		851	298
Aineettomien hyödykkeiden myynti		1	-
Lainasaamisten takaisinmaksut (+)		308	1 003
Saadut osingot		396	510
Investointien nettorahavirta		-20 064	-15 842
Rahavirta ennen rahoitusta		22 714	32 648

RAHOITUKSEN RAHAVIRTA

Tuhatta euroa	Liitetieto	1.1.-31.12.2016	1.1.-31.12.2015
Pitkäaikaisten lainojen nostot (+)		-	50 000
Pitkäaikaisten lainojen takaisinmaksut (-)		-	-60 000
Lyhytaikaisen rahoituksen lisäys (+)		196 239	137 198
Lyhytaikaisen rahoituksen vähennys (-)		-181 746	-136 336
Rahoitusleasingvelkojen maksut (-)		-384	-530
Maksetut osingot		-35 285	-35 285
Omien osakkeiden hankinta		-	-43
Muut erät		238	3 452
Rahoituksen nettorahavirta		-20 938	-41 544
Rahavarojen nettomuutos		1 776	-8 896
Rahavarat 1.1.	24	16 788	25 776
Rahavarojen kurssimuutos		33	92
Rahavarat 31.12.	24	18 531	16 788
Rahavarojen nettomuutos		1 776	-8 896

Rahavirtalaskelman rahavarojen ja taseessa esitettyjen rahavarojen täsmäytys on esitetty liitetiedossa 24 Rahavarat.

Laskelma konsernin oman pääoman muutoksista

EMOYHTEISÖN OMISTAJILLE KUULUVA OMA PÄÄOMA

Tuhatta euroa	Liite-tieto	Osake-pääoma	Muut rahastot	Käyvän arvon rahasto	Sijoitetun vapaan pääoman rahasto	Omat osakkeet	Muunto-eröt	Kertyneet voittovarot	Yhteensä	Määräysval-lattomien omistajien osuus	Oma pääoma yhteensä
Oma pääoma 1.1.2015		35 000	42	1 880	40 000	-1 606	-39 613	156 955	192 658	-	192 658
Kauden laaja tulos yhteensä	26	-	-	-1 880	-	-	-2 143	41 698	37 675	-	37 675
Inflaatiolaskennasta tuleva oikaisu		-	-	-	-	-	-	-293	-293	-	-293
Osakeperusteinen palkitseminen		-	-	-	-	1 607	-	-1 350	257	-	257
Omien osakkeiden hankinta		-	-	-	-	-43	-	-	-43	-	-43
Osingonjako		-	-	-	-	-	-	-35 285	-35 285	-	-35 285
Oma pääoma 31.12.2015		35 000	42	-	40 000	-42	-41 756	161 725	194 969	-	194 969
Oma pääoma 1.1.2016		35 000	42	-	40 000	-42	-41 756	161 725	194 969	-	194 969
Kauden laaja tulos yhteensä	26	-	-	-	-	-	4 999	44 009	49 008	-	49 008
Osakeperusteinen palkitseminen		-	-	-	-	-	-	-102	-102	-	-102
Omien osakkeiden hankinta		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Osingonjako		-	-	-	-	-	-	-35 285	-35 285	-	-35 285
Oma pääoma 31.12.2016		35 000	42	-	40 000	-42	-36 757	170 348	208 591	-	208 591

EMOYHTIÖN JAKOKELPOINEN OMA PÄÄOMA (FAS)

Tuhatta euroa	2016	2015
Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto	40 000	40 000
Edellisten tilikausien voittovarot	82 539	76 588
Tilikauden voitto	38 984	41 236
Yhteensä	161 523	157 824

1. KONSERNITILINPÄÄTÖKSEN LAATIMISPERIAATTEET

PERUSTIEDOT

Tikkurila Oyj on suomalainen julkinen osakeyhtiö, jonka kotipaikka on Vantaa ja rekisteröity osoite Kuninkaantie 1, 01300 Vantaa. Tikkurila Oyj on Tikkurila-konsernin emoyhtiö. Tikkurilan osake on noteerattu NASDAQ OMX Helsingissä 26.3.2010 alkaen.

Tikkurila tarjoaa kuluttaja- ja ammattilaisasiakkaille helppokäyttöisiä ja kestäviä ratkaisuja pintojen suojaamiseen ja kaunistamiseen. Tikkurila on vahva alueellinen toimija, jonka tavoitteena on olla johtava kuluttajille ja ammattilaisille suunnattujen maalaamiseen liittyvien ratkaisujen tarjoaja Pohjoismaissa ja Venäjällä. Tikkurila-konserni on organisoitunut liiketoimintansa kahteen maantieteellisesti määriteltyyn strategiseen liiketoiminta-alueeseen: SBU West ja SBU East. Tilikaudella 2016 Tikkurila-konsernin liikevaihto oli 572,0 miljoonaa euroa ja henkilöstömäärä keskimäärin 3 112 henkilöä. Yritys toimii 14 maassa ja tuotantoa on 9 maassa.

Tikkurila Oyj:n hallitus on kokouksessaan 8.2.2017 hyväksynyt tämän tilinpäätöksen julkistettavaksi. Suomen osakeyhtiölain mukaisesti osakkeenomistajilla on mahdollisuus hyväksyä tai hylätä tilinpäätös tai tehdä päätös tilinpäätöksen muuttamisesta sen julkistamisen jälkeen pidettävässä yhtiökokouksessa. Jäljennös konsernitiilinpäätöksestä on saatavilla yhtiön pääkonttorista Kuninkaantie 1, 01300 Vantaa ja internet-osoitteesta www.tikkurila-group.com.

LAATIMISPERUSTA

Tikkurila Oyj:n konsernitiilinpäätös on laadittu kansainvälisten tilinpäätösstandardien (International Financial Reporting Standards) mukaisesti ja sitä laadittaessa on noudatettu 31.12.2016 voimassa olleita IAS- ja IFRS-standardeja sekä SIC- ja IFRIC-tulkintoja. Kansainvälisillä tilinpäätösstandardeilla tarkoitetaan Suomen kirjanpitolaisissa ja sen nojalla annetuissa säännöksissä EU:n asetuksessa (EY) N:o 1606/2002 säädetyn menettelyn mukaisesti yhteisössä sovellettaviksi hyväksytyt standardit ja niistä annettuja tulkintoja. Konsernitiilinpäätöksen liitetiedot ovat myös suomalaisen kirjanpito- ja yhteisöainsäädännön mukaiset. Tikkurila Oyj laati ensimmäisen IFRS-standardien mukaisen tilinpäätöksen tilikaudelta 2008.

Konsernitiilinpäätös on laadittu alkuperäisiin hankintamenoihin perustuen, lukuun ottamatta käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavia rahoitusvaroja ja -velkoja, myytävissä olevia rahoitusvaroja sekä tilinpäätöshetkellä IFRS 5-standardin perusteella myytäväksi luokiteltuja omaisuus- ja velkaeriä. Lisäksi konserni on oikaissut Valko-Venäjällä sijaitsevan tytäryrityksen ei-monetaaristen erien poistoilla vähennet-

tyjä hankintamenoja hankinta-ajankohdan ja raportointikauden päättymispäivän hintaindeksin muutoksella IAS 29-standardin mukaisesti tilikauden 2015 loppuun asti. Tilikauden 2016 aikana konserni on myynyt valkovenäläisen tytäryhtiönsä.

Emoyhtiö Tikkurila Oyj:n toiminta- ja esittämismuutoksella on euro, joka on myös konsernitiilinpäätöksen esittämismuutoksella. Tilinpäätöstiedot on esitetty tuhannen euron tarkkuudella, ellei muuta ole todettu. Kaikki esitetyt luvut ovat pyöristettyjä. Pyöristyseroista johtuen taulukoiden luvut eivät yhteenlaskettuna välttämättä täsmää taulukoiden loppusummiin. Konsernitiilinpäätös laaditaan kalenterivuodelta, joka on myös emoyhtiön ja konserniyritysten tilikausi.

Konserni on soveltanut 1.1.2016 alkaen seuraavia uusia ja uudistettuja standardeja ja tulkintoja, joilla on vaikutusta raportoituihin tai tulevaisuudessa raportoitaviin tietoihin:

- IFRS-standardeihin tehdyt parannukset (Annual Improvements to IFRSs 2012-2014, syyskuu 2014 voimaan 1.1.2016 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla). Tämä koskee yhteensä neljää standardia. Näillä muutoksilla ei ole ollut merkittävää vaikutusta konsernin tilinpäätökseen.
- IAS 27:n Erillistilinpäätös muutos Pääomaosuusmenetelmä erillistilinpäätöksissä (voimaan 1.1.2016 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla). Standardimuutos mahdollistaa pääomaosuusmenetelmän soveltamisen tytäryhtiöiden, yhteisyritysten ja osakkuusyritysten käsittelyyn IFRS erillistilinpäätöksissä. Muutoksella ei ole ollut vaikutusta konsernin tilinpäätökseen.
- IAS 16:n Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet ja IAS 41:n Maatalous muutos Tuottavat kasvit (voimaan 1.1.2016 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla). Standardimuutos sallii tuottavien biologisten hyödykkeiden kirjaimisen IAS 16 mukaisesti hankintamenoilla tai uudelleenarvostusmallilla sen sijaan että nämä kirjattaisiin käypään arvoon. Näistä tuottavista biologisista hyödykkeistä saatavat tuotteet arvostetaan kuitenkin edelleen IAS 41:1 mukaisesti käypään arvoon vähennettynä myynnistä aiheutuvilla menoilla. Standardimuutoksella ei ole ollut vaikutusta konsernin tilinpäätökseen.
- IAS 16:n Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet ja IAS 38:n Aineettomat hyödykkeet muutos Selvennys hyväksyttävien poistomenetelmiin (voimaan 1.1.2016 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla). IAS 16:n muutoksella

kielletään myyntituottoihin perustuvan poistomenetelmän soveltaminen aineellisten hyödykkeiden poistosuunnitelmana. Lisäksi IAS 38:n muutoksessa lähtökohtaisesti pidetään aineettomien hyödykkeiden poistojen tekemistä myyntituottoihin perustuen kiellettyinä. Poikkeuksellisesti poistot voidaan kuitenkin tehdä myyntituottoihin perustuen, jos myyntituottoihin ja aineettoman hyödykkeen taloudellisen hyödyn kulumisen korreloivat erittäin paljon toisiansa. Standardimuutoksella ei ole ollut vaikutusta konsernin tilinpäätökseen.

- IFRS 11:n Yhteisjärjestelyt muutos- Kirjanpito-käsittely hankittaessa osuuksia yhteisissä toiminnoissa (voimaan 1.1.2016 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla). Standardimuutos edellyttää liiketoimintojen yhdistämisen kirjanpitoperiaatteiden soveltamista yhteisten toimintojen hankintoihin, kun kyseessä on liiketoiminta. Muutoksella ei ole ollut vaikutusta konsernin tilinpäätökseen.
- Muutos IAS 1 Tilinpäätöksen esittäminen (voimaan 1.1.2016 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla). Muutoksen tarkoituksena on parantaa ohjeistusta esittämis- ja liitetietovaatimuksista. Muutos painottaa olennaisuuden harkintaa, kun arvioidaan liitetietojen esittämistä ja laskelmissa esitettävien välisummien määrittelemistä. Pääomaosuusmenetelmällä käsiteltävien sijoitusten eli sijoitusten osakkuus- ja yhteisyrityksiin, syntyvien muiden laajan tuloksen erien tulisi olla esitettyinä niin, että myöhemmin tulosvaikutteisesti siirrettävät erät esitetään omanaan ja erät joita ei myöhemmin siirretä tulosvaikutteisesti omanaan. Tällä muutoksella ei ole ollut merkittävää vaikutusta konsernin tilinpäätökseen.

Konsernitiilinpäätöksen laadinta IFRS-standardien mukaisesti edellyttää konsernin johdolta arvioiden ja oletusten käyttämistä. Nämä vaikuttavat taseen laadintahetken omaisuus- ja velkamääriin, raportointikauden tuottojen ja kulujen määriin sekä vastuusitoumusten ja ehdollisten velkojen ja varojen määriin. On mahdollista, että toteumat poikkeavat tilinpäätöksessä käytetyistä arvioista.

Lisäksi konsernin johto käyttää harkintaa tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden soveltamisessa, ja mikäli on mahdollista valita vaihtoehtoisten kirjaustapojen välillä, myös kirjaustavan valinnassa.

Johdon harkintaa edellyttävistä arvioista on kerrottu tarkemmin konsernitiilinpäätöksen liitetiedossa 2.

YHDISTELYPERIAATTEET

Konsernitiilin päätös sisältää emoyhtiön, Tikkurila Oyj:n sekä kaikki tytäryhtiöt, joissa konsernilla on määräysvalta. Ennen vuotta 2003 tapahtuneiden liiketoimintojen yhdistämisten liikearvon määrä vastaa konsernin aiemmin soveltaman tilinpäätösnormiston mukaista kirjanpitoarvoa. Tilinpäätöshetkellä 31.12.2016 konserniin kuului 18 yhtiötä emoyhtiö mukaan lukien, ja konsernilla oli omistuksia yhdessä yhteisyrityksessä. Konsernilla ei ollut omistuosuuksia osakkuusyrityksissä tilikausilla 2016 tai 2015.

Tytäryhtiöt

Konsernitiilin päätös sisältää emoyrityksen lisäksi sen tytäryritykset. Tytäryritykset ovat yhteisöjä, jotka ovat konsernin määräysvallassa. Konsernilla on määräysvalta yhteisössä, kun se altistuu kohteen muuttuvalle tuotolle tai se on oikeutettu kohteen muuttuvaan tuottoon ja se pystyy vaikuttamaan tähän tuottoon käyttämällä yrityksen kohdistuvaa valtaansa. Valta käsittää oikeudet, jotka tuottavat kyvyn ohjata merkityksellisiä toimintoja yhteisössä. Kauden aikana hankitut tai perustetut yhtiöt yhdistellään konsernitiilin päätökseen siitä lähtien, kun konserni on saanut määräysvallan siihen saakka, kunnes määräysvalta lakkaa. Konsernin tytäryritykset on esitetty liitetiedossa 39.

Kaikki konserniyhtiöiden väliset liiketapahtumat, saamiset, velat ja realisoitumattomat katteet sekä sisäinen voitonjako on eliminoitu. Realisoitumattomia tappioita ei eliminoita siinä tapauksessa, että tappio johtuu arvonalentumisesta.

Keskinäinen osakeomistus on eliminoitu hankintamenetelmällä. Luovutettu vastike ja hankitun yrityksen yksilöitävissä olevat varat ja vastattavaksi otettavat velat arvostetaan käypään arvoon hankintahetkellä. Hankintaan liittyvät menot, jotka aiheutuvat liiketoimintojen yhdistämisen toteuttamisesta, kirjataan kuluksi välittömästi. Mikäli hankintaan liittyvät kulut sisältävät vieraan tai oman pääoman ehtoisten arvopapereiden liikkeeseenlaskusta aiheutuvia menoja, nämä käsiteltäisiin standardien IAS32:n ja IAS39:n vaatimusten mukaisesti. Mahdollinen lisäkauppahinta (ehdollinen vastike) arvostetaan käypään arvoon hankintahetkellä ja luokitellaan joko velaksi tai omaksi pääomaksi. Velaksi luokiteltu lisäkauppahinta arvostetaan käypään arvoon jokaisen raportointikauden päättymispäivänä ja tästä syntyvä voitto tai tappio kirjataan tulosvaikutteisesti. Määräysvallattomien omistajien osuus hankinnan kohteessa arvostetaan joko käypään arvoon tai määrään, joka vastaa määräysvallattomien omistajien osuuden suhteellista osuutta hankinnan kohteen yksilöitävissä olevasta nettovarallisuudesta. Valinta noudatettavasta arvostusperiaatteesta tehdään erikseen jokai-

sen yrityshankinnan osalta.

Vaiheittain toteutuvan hankinnan yhteydessä aiempi omistusosuus arvostetaan käypään arvoon ja tästä syntyvä voitto tai tappio kirjataan tulosvaikutteisesti.

Kauden tuloksen sekä laajan tuloksen jakautuminen emoyhtiön omistajille ja määräysvallattomille omistajille esitetään laajassa tuloslaskelmassa. Määräysvallattomille omistajille kuuluva osuus omista pääomista esitetään omana eränään taseessa oman pääoman osana. Laaja tulos kohdistetaan emoyrityksen omistajille ja määräysvallattomille omistajille, vaikka tämä johtaisi siihen, että määräysvallattomien omistajien osuudesta tulisi negatiivinen.

Konsernin tytäryrityksessä olevan omistuosuuden muutokset, jotka eivät johda määräysvallan menettämiseen, käsitellään omaa pääomaa koskevinä liiketoimintoina. Mikäli konserni menettää määräysvallan tytäryhtiössä, arvostetaan jäljelle jäävä sijoitus määräysvallan menettämispäivän käypään arvoon ja tästä syntyvä erotus kirjataan tulosvaikutteisesti.

Osakkuusyritykset

Konsernin osakkuusyritykset ovat yrityksiä, joissa konsernilla on huomattava vaikutusvalta mutta ei määräysvaltaa. Yleensä huomattavan vaikutusvallan oletetaan toteutuvan, jos konsernilla on 20 – 50 prosenttia äänivallasta. Osakkuusyritykset yhdistellään konsernitiilin päätökseen pääomaosuusmenetelmän mukaisesti. Tämän mukaisesti sijoitus kirjataan alun perin hankintamenon määräisenä, jonka jälkeen tasearvoa oikaistaan konsernin osuudella yrityksen nettovarallisuudessa tapahtuneista muutoksista. Osakkuusyritysten hankinnasta syntyneet liikearvot sisällytetään osakkuusyrityssijoituksiin.

Konsernin osuus osakkuusyritysten kauden tuloksesta lasketaan konsernin omistuosuuden mukaisesti ja esitetään laajassa tuloslaskelmassa erässä "Osuus pääomaosuusmenetelmällä yhdisteltyjen yritysten tuloksista" liikevoiton ja rahoituserien jälkeen. Konsernin osuus osakkuusyritysten muihin laajan tuloksen eriin kirjatusta muutoksista kirjataan konsernin muihin laajan tuloksen eriin. Jos konsernin osuus osakkuusyrityksen tappioista ylittäisi sijoituksen kirjanpitoarvon, kirjanpitoarvon ylittäviä tappioita ei yhdistellä, ellei konserni ole sitoutunut osakkuusyritysten veloitteiden täyttämiseen. Tikkurilalla ei ole ollut sijoituksia osakkuusyrityksiin tilikaudella 2016 eikä tilikaudella 2015.

Yhteisjärjestelyt

Yhteisjärjestelyssä kahdella tai useammalla osapuolella on yhteinen määräysvalta. Yhteinen määräysvalta perustuu sopimukseen, jonka mukaisesti järjestelyn merkityksellisiä toimin-

toja koskevat päätökset edellyttävät kaikkien määräysvallan jakavien osapuolten yksimielistä hyväksyntää. Yhteisjärjestelyt luokitellaan joko yhteisiin toimintoihin tai yhteisyrityksiin riippuen järjestelyn osapuolten oikeuksista ja velvoitteista. Yhteisyritys on järjestely, jossa konsernilla on oikeuksia järjestelyn nettovarallisuuteen, kun taas yhteisessä toiminnossa konsernilla on oikeuksia järjestelyyn liittyviä varoja koskevia oikeuksia ja velkoja koskevia velvoitteita. Konserni on osallisena yhdessä yhteisjärjestelyssä, jonka se on luokitellut yhteisyritykseksi. Luokittelua tehtäessä on tarkasteltu järjestelmän rakennetta ja oikeudellista muotoa, sopimukseen perustuvia ehtoja sekä muita tosiseikkoja ja olosuhteita.

Yhteisyritykset

Yhteisyritykset ovat yhteisjärjestelyjä joissa konsernilla on toisten osapuolten kanssa yhteinen määräysvalta sekä oikeus järjestelyn nettovarallisuuteen. Yhteisyritykset yhdistellään konsernitiilin päätökseen pääomaosuusmenetelmää käyttäen. Konsernin sijoitus yhteisyritykseen, Alcro Parti AB:hen, on kirjattu hankintamenon määräisenä ja arvoa on oikaistu konsernin osuudella hankinta-ajankohdan jälkeisistä voitoista tai tappioista. Konserni kirjaa osuutensa yhteisyrityksen kauden tuloksesta tulosvaikutteisesti laajan tuloslaskelman erään "Osuus pääomaosuusmenetelmällä yhdisteltyjen yritysten tuloksista". Konserni on myös oikaissut yhteisyrityksen kirjanpitoarvoa konsernin osuudella yhteisyrityksen muun laajan tuloksen erien muutoksesta. Nämä sisältävät etuuspohtajien etuuksien uudelleen määrittämisestä johtuvia eriä. Konsernin yhteisyrityssijoitukseen ei sisälly liikearvoa.

ULKOMAANRAHAN MÄÄRÄISTEN ERIEN MUUNTAMINEN

Konserniin kuuluvien tytäryritysten tilinpäätöksiin sisältyvät erät mitataan sen taloudellisen ympäristön valuutassa, jossa kukin tytäryritys pääasiallisesti toimii (toimintavaluutta). Konsernitiilin päätös esitetään euroina, joka on konsernin emoyhtiön toimintavaluutta.

Ulkomaanrahan määräiset liiketapahtumat

Konserniyhtiöt muuntavat omassa kirjanpidossaan päivittäiset valuuttamääräiset liiketapahtumat toimintavaluuttakseen tapahtumapäivän kurssuja käyttäen. Tilinpäätöksissä ulkomaanrahan määräiset monetaariset erät muunnetaan käyttäen raportointikauden päättymispäivän valuuttakurssuja ja alkuperäiseen hankintamenuon arvostettavat ei-monetaariset erät käyttäen tapahtumapäivän kurssuja.

Eräitä konsernin sisäisiä lainasopimuksia käsitellään osana nettoinvestointia, koska niiden suorittamista ei ole suunniteltu, eikä se ole todennäköistä ennakoitavissa olevassa tulevaisuudessa. Näihin liittyvät valuuttakurs-

sierot kirjataan muihin laajan tuloksen eriin ja kertyneet kurssierot esitetään omassa pääomassa muuntoeroissa verovaikutus huomioon, kunnes ulkomaisesta yksiköstä luovutaan kokonaan tai osittain.

Ulkomaanrahan määräisistä liiketapahtumista ja monetaaristen erien muuntamisesta syntyneet voitot ja tappiot kirjataan tulosvaikutteisesti. Liiketoimintaan liittyvistä eristä syntyvät kurssierot käsitellään myyntituottojen ja ostokulujen oikaisuina. Rahoitukseen liittyvät valuuttakurssierot sisältyvät rahoitustuottoihin ja -kuluihin. Vuoden 2014 loppupuolelle asti konserni käytti valuuttatermiinejä rahoitukseen ja konsernin kokonaisvaluuttaposition suojaamiseen, näihin liittyvät kurssierot on myös esitetty rahoituksen kurssieroissa. Konserni ei sovelta suojauslaskentaa rahoitusriskien hallintaan liittyvissä transakzioissa.

Ulkomaisten tytäryritysten tilinpäätösten muuntaminen

Konsernitiilinpäätöksissä ulkomaisten tytäryritysten tuotto- ja kuluerät sekä rahavirtalaskelman erät muunnetaan euroiksi raportointikauden keskimääräisiä valuuttakursseja ja taseet raportointikauden päättämispäivän valuuttakursseja käyttäen. Tästä syntyvät muuntoerot kirjataan muihin laajan tuloksen eriin ja ne sisältyvät omaan pääomaan kertyneisiin muuntoeroihin.

Omaan pääomaan kertyneet muuntoerot siirretään tulosvaikutteisiksi luokittelun oikaisuna osana luovutusvoittoa tai -tappiota, kun ulkomaisesta yksiköstä luovutaan kokonaan tai osittain.

Hankittujen ulkomaisten yksikköjen varojen ja velkojen kirjanpitoarvoihin hankinnan yhteydessä tehdyt käyvän arvon oikaisu ja hankinnasta syntynyt liikearvo on käsitelty kyseisten ulkomaisten yksikköjen varoina ja velkoina ja muunnettu euroiksi raportointikauden päättämispäivän kurssseja käyttäen.

INFLAATIOLASKENTA

Valko-Venäjä luokiteltiin hyperinflaatiomaaksi joulukuusta 2011 heinäkuuhun 2015 asti Tikkurila-konsernin valkovenäläisen tytäryrityksen, IP Tikkurilan, vuoden 2015 tilinpäätös oikaistiin IAS 29:n Taloudellinen raportointi hyperinflaatiomaissa mukaisesti. Valko-Venäjän luvut oikaistiin kyseisen maan tilastokomitean julkaisemaa yleishintaindeksiä käyttäen. Indeksien mukainen muuntokerto vuonna 2015 oli 1,11. Kesäkuussa 2016 Tikkurila myi Valko-Venäjällä sijaitsevan tytäryhtiön.

Oman pääoman erät, lukuun ottamatta kertyneitä voittoja ja tappioita oikaistiin yleistä hintaindeksiä käyttäen niistä päivistä alkaen, kun erät ovat syntyneet. Ei-monetaaristen erien poistoilla vähennetyt hankintamenot määritettiin oikaisemalla erän alkuperäistä hankintame-

noa ja kertyneitä poistoja hankinta-ajankohdan ja raportointikauden päättämispäivän välisellä yleisen hintaindeksin muutoksella.

Vuoden 2015 tilinpäätöstä muunnettaessa monetaarisia saamisia ja velkoja ei uudelleenarvostettu muuntokertoavulla, vaan ne muunnettiin euroiksi käyttämällä raportointikauden päättämispäivän mukaista Valko-Venäjän ruplan ja euron välistä kurssia. Taseen muut ei-monetaariset erät muunnettiin käyttämällä vastaavia muuntokertoavuja. Tuloslaskelmaerien laskennassa 2015 käytettiin muuntokertoavunä tilikauden päätösindeksiä jaettuna tilikauden kuukausikohtaisten indeksien keskiarvolla. Käsiteltävän perusteella syntyvä inflaatiokertoavun vaikutus yrityksen monetaariseen nettoasentoon on kirjattu voittona tai tappiona muihin rahoitustuottoihin tai rahoituskuluihin.

TULOUTUSPERIAATTEET

Myyntituotot tavaroiden myynnistä kirjataan tulosvaikutteisesti, kun tavaroiden omistukseen liittyvät merkittävät riskit, edut sekä valvonta- ja määräysvalta ovat siirtyneet ostajalle. Pääsääntöisesti tämä tapahtuu tuotteiden sopimusehtojen mukaisen luovutuksen yhteydessä. Konsernilla on myös SBU Eastin alueella sopimuksia tietyjen valikoitujen jakelijoiden kanssa kaupintavarastoista. Tällöin tuotteen tuloutus tapahtuu, kun tuote poistuu, jakelija myy tuotteen eteenpäin kyseisestä varastosta. Tuotot palveluista tuloutetaan sillä kaudella, jolla palvelu suoritetaan. Konsernilla ei ole sellaisia pitkäaikaisia toimituksia, jotka tuloutettaisiin valmistusasteeseen perustuen.

Tikkurilan liikevaihto koostuu pääosin erilaisten maalien, pinnoitteiden ja tasoitteiden myynnistä kauppiaille, teollisuuteen sekä ammattikäyttöön. Myyntituottoja saadaan myös vähäisessä määrin maaleihin liittyvien oheispalveluiden ja tarvikkeiden myynnistä. Konsernilla on myös omia myymälöitä Ruotsissa, Norjassa ja Tanskassa, joiden ensisijainen asiakaskunta koostuu ammattilaissegmentin asiakkaista.

Liikevaihto sisältää myyjien tuotteiden ja toimitettujen palveluiden kokonaislaskutusarvon, josta on vähennetty oikaisueroja myynnin välilliset verot, alennukset ja valuuttamääräisten myyntisaamisten kurssierot.

Vuokratuotot tuloutetaan tasaerinä vuokraudelle.

Tikkurilan maaliutuanto ja markkinointi perustuvat säilytyksen laajaan hyödyntämiseen. Tikkurila toimittaa jälleenmyyjille tässä tarvittavat säilytyskoneet. Jälleenmyyjät usein joko vuokraavat tai ostavat kyseiset koneet Tikkurilalta. Myyjien säilytyskoneiden tuotot on kirjattu liikevaihtoon. Niiden vuokrattujen säilytyskoneiden, joiden vuokrasopimukset on luokiteltu muiksi vuokrasopimuksiksi, vuokratuotot esitetään liikevaihdossa ja ne tuloute-

taan tasaerinä vuokraudelle.

Osinkotuotot tuloutetaan silloin, kun oikeus osinkoon on syntynyt. Konsernilla ei ole merkittäviä osinkotuottoja.

ELÄKEVELVOITTEET

Konsernilla on erilaisia eläkejärjestelyjä kunkin toimintamaan paikallisten olojen ja käytäntöjen mukaisesti. Eläkejärjestelyt on hoidettu erillisissä eläkevakuutusyhtiöissä.

Eläkejärjestelyt luokitellaan joko etuus- tai maksupohjaisiksi järjestelyiksi. Maksupohjaisissa järjestelyissä konserni suorittaa kiinteitä maksuja erilliselle yksikölle. Konsernilla ei ole oikeudellista eikä tosiasiallista velvoitetta lisämaksujen suorittamiseen, mikäli maksujen saajataho ei pysty suoriutumaan kyseisten eläke-etuuskien maksamisesta. Kaikki sellaiset järjestelyt, jotka eivät täytä näitä ehtoja, luokitellaan etuuspohjaisiksi eläkejärjestelyiksi. Maksupohjaisiin eläkejärjestelyihin tehdyt suoritukset kirjataan tulosvaikutteisesti sillä kaudella, jota suoritus koskee.

Konsernin etuuspohjaisten eläkejärjestelyjen velvoitteet on laskettu kustakin järjestelystä erikseen. Etuuspohjaisista järjestelyistä kirjataan taseeseen velaksi velvoitteen raportointikauden päättämispäivän nykyarvo, josta on vähennetty järjestelyyn kuuluvien varojen käypä arvo. Kertyneet eläke-etuudet määritetään ennakoituun etuoikeusyksikköön perustuvaa menetelmää käyttäen ja tästä syntyvät eläkemeno jakotetaan kuluiksi kyseisten henkilöiden palvelusajalle auktorisoitujen vakuutusmatemaatikkojen vuosittain suorittamien laskelmien perusteella. Eläkevelvoitteiden nykyarvoa laskettaessa diskonttauskorkona käytetään yritysten liikkeeseen laskemien korkealaatuisten joukkovelkakirjalainojen markkinatuottoa tai valtion velkasitoumusten korkoa, joiden maturiteetit vastaavat kyseisten eläkevelvoitteiden arvioitua maturiteetteja ja jotka on laskettu liikkeelle saman valuutan määräisinä kuin eläkevelvoitteet.

Kauden työsuorituksen perustuva meno (eläkemeno) ja etuuspohjaisen järjestelyn nettovelan (tai -omaisuuserän) nettokorko kirjataan tulosvaikutteisesti ja esitetään työsuuhde-etuuskista aiheutuissa kuluissa. Etuuspohjaisen nettovelan (tai -omaisuuserän) uudelleen määrittämisestä johtuvat erät kirjataan muihin laajan tuloksen eriin kaudella, jona ne syntyvät. Uudelleen määrittämisestä johtuviin eriin kuuluvat vakuutusmatemaattiset voitot ja tappiot, järjestelyyn kuuluvien varojen tuotto lukuun ottamatta etuuspohjaisen nettovelan nettokorkoon sisältyviä määriä sekä omaisuus-erän enimmäismäärän vaikutuksen muutokset lukuun ottamatta etuuspohjaisen nettovelan nettokorkoon sisältyviä määriä. Näitä erä ei saada myöhemmin siirtää tulosvaikutteisiksi.

Mikäli järjestelyä muutetaan tai supistetaan,

kirjataan tästä johtuva aiempaan työsuorituksen perustuva meno tulosvaikutteisesti aikaisempaan seuraavista ajankohdista: joko kun järjestelyn muuttaminen tai supistaminen toteutuu tai kun yhteisö kirjaa tähän liittyvät uudelleenjärjestelymenot tai työsuhteen päättämiseen liittyvät etuudet.

MUUT PITKÄAIKAISET TYÖSUHDE-ETUDET

Konsernin velvoite liittyen palvelusvuosipalkki- ojärjestelmään määritetään vuosittain käyttäen samaa laskentamenetelmää kuin etuus- pohjaisten eläkkeiden osalta. Konserni kirjaa tulosvaikutteisesti työsuorituksen perustuvan menon, etuus- pohjaisen nettovelan nettokoron sekä myös nettovelan uudelleen määrittämistä johtuvat erät työsuhte- etuuksista johtuviin menoihin.

OSAKEPERUSTEISET MAKSUT

Yhtiökokousten päätösten perusteella yhtiön hallituksen jäsenet ovat saaneet kiinteästä vuosipalkkiostaan 40 % Tikkurila Oyj:n osakkeina. Hallituksen jäsenille annetut osakepalkkiot kirjataan konsernituloslaskelmaan kuluksi osakkeiden hankintahetken mukaiseen käypään arvoon.

Tikkurila Oyj:n hallitus päätti helmikuussa 2012 osakeperusteisesta sitouttamis- ja palkitsemisjärjestelmästä, jonka kohderyhmään kuului tilinpäätöshetkellä 31.12.2016 yhteensä yhdeksän henkilöä.

Järjestelmässä on kolme ansaintajaksoa. Tikkurila Oyj:n hallitus päättää järjestelmän ansaintakriteerit ja niille asetettavat tavoitteet kunkin ansaintajakson alussa. Osakeperusteiseen järjestelmään osallistumisen edellytyksenä on, että kyseinen henkilö ostaa omilla varoillaan ja omalla riskillään tietyn määrän Tikkurila Oyj:n osakkeita markkinoilta.

Tikkurila Oyj:n hallitus päätti huhtikuussa 2016 uudesta konsernin avainhenkilöiden osakepohjaisesta kannustinohjelmasta. Uusi ohjelma sisältää suoriteperusteisen osakepalkkiojärjestelmän 2015-2019 ja ehdollisen osakepalkkiojärjestelmän 2016-2018.

Suoriteperusteisessa osakepalkkiojärjestelmässä on kolme ansaintajaksoa, kalenterivuodet 2015-2017, 2016-2018 ja 2017-2019. Osakepalkkiojärjestelmän kohderyhmään ansaintajaksoilla 2015-2017 ja 2016-2018 kuuluu noin 10 avainhenkilöä, mukaan lukien johtoryhmän jäsenet. Ehdollisessa osakepalkkiojärjestelmässä on yksi sitouttamisjakso, kalenterivuodet 2016-2018. Palkkion saaminen tästä järjestelmästä edellyttää, että järjestelmään osallistuva henkilö hankkii yhtiön osakkeita hallituksen päättämän määrän. Lisäksi palkkion saaminen on sidottu osallistujan työ- tai toimisuhteen voimaoloon palkkion maksuhetkellä.

Suoritus tapahtuu osakkeiden ja käteisvarojen yhdistelmänä, johon konserni voi käyttää hallussaan olevia omia osakkeita tai ostaa ne markkinoilta. Palkitsemisen kokonaismäärä perustuu yhtiön arvioon tulevasta konsernin taloudellisesta kehityksestä, ja palkitsemisen arvioitua kokonaismäärää päivitetään aina, kun tulevan taloudellisen kehityksen ennusteet muuttuvat. Lisäksi käteisellä maksettava osuus arvostetaan uudelleen kunkin katsauskauden päätteeksi vallitsevan osakekurssin perusteella. Osakkeina maksettavan osuuden arvostus perustuu henkilön tekemien omien osakeos- tojen hankintahetken mukaiseen osakkeiden osinko-oikaistuun markkina-arvoon. Osakeperusteiseen palkitsemiseen liittyvien laskennallisten verojen määrää arvioitaessa periaatteena on ollut ottaa käteisosuuden verovaikutukset huomioon välittömästi perustuen Suomes- sa vallitsevaan yritysverokantaan, kun taas osakkeina maksettavien erien verovaikutuksia ei ole otettu etukäteen huomioon. Arvioitu kokonaiskulu jaksotetaan tasasuurina erinä kuluksi osakkeiden hankintahetken ja arvioidun maksuhetken väliselle ajalle.

Palkkioiden maksun edellytyksenä on, että avainhenkilön työ- tai toimisuhte on voimassa järjestelmän ehtojen mukaisena palkkion maksupäivänä ja että hän omistaa markkinoilta ostamansa Tikkurilan osakkeet.

Osakeperusteisesta kannustinjärjestelmästä on kerrottu konsernitilinpäätöksen liitetiedossa 37.

Tilikaudella 2014 Tikkurila Oyj:n tytäryhtiö Tikkurila Sverige AB toteutti yhden yrityshankinnan, jonka yhteydessä kahdelle ostetun yhtiön avainhenkilöille myönnettiin osto-optioita ostaa enintään 9 % ostetun tytäryhtiön osakkeiden kokonaismäärästä. Tähän järjestelyyn on konsernitilinpäätöksessä sovellettu IFRS 2-standardia (osakeperusteiset maksut) arvostamalla annetut osto-optiot Black & Scholes -arvostusmallilla. Laskennallinen kokonaiskulu on jaksotettu tasasuurina erinä kuluksi optioiden myöntämishetken ja niiden ensimmäisen toteutusajanhetken väliselle ajalle. Tähän optiojärjestelmään liittyen ei enää ole avoimia optiota, vaan tähän liittyvät velvoitteet on suoritettu käteisvaroilla syyskuussa 2016.

Tämän optiojärjestelyn tarkemmat tiedot löytyvät liitetiedosta 37.

KAUDEN VEROTETTAVAAN TULOON PERUSTUVAT VEROT JA LASKENNALLISET VEROT

Konsernin verokulu muodostuu kunkin konserniyhtiön kauden verotettavaan tulokseen perustuvasta verosta, joka on laskettu paikallisten verosäännösten mukaisesti, ja edellisten raportointikausien verojen oikaisuista sekä laskennallisten verovelkojen ja -saamisten muutoksesta. Tulosvaikutteisesti kirjattaviin liiketoimiin ja muihin tapahtumiin liittyvät

verovaikutukset kirjataan myös tulosvaikutteisesti. Muuten kuin tulosvaikutteisesti (eli joko muihin laajan tuloksen eriin tai suoraan omaan pääomaan) kirjattaviin liiketoimiin tai muihin tapahtumiin liittyvät verovaikutukset kirjataan myös vastaavasti joko muihin laajan tuloksen eriin tai suoraan omaan pääomaan. Kauden verotettavaan tuloon perustuva vero lasketaan kunkin maan voimassaolevan verokannan perusteella.

Laskennalliset verosaamiset ja -velat kirjataan konsernitilinpäätöksen omaisuus- ja velkaerien verotuksellisten arvojen sekä kirjanpitoarvojen välisistä väliaikaisista eroista. Laskennallista verovelkaa ei kuitenkaan kirjata liikearvon alkuperäisestä kirjaamisesta. Laskennallista verosaatavaa tai -velkaa ei myöskään kirjata jos se johtuu omaisuuserän tai velan alkuperäisestä kirjaamisesta, kun kyseessä ei ole liiketoimintojen yhdistäminen eikä liiketapahtuma toteutumisaikanaan vaikuta kirjanpidon tulokseen eikä verotettavaan tuloon. Laskennalliset verosaamiset kirjataan vain siihen määrään asti kuin veroyksikölle todennäköisesti syntyy verotettavaa tuloa niin, että laskennalliset verosaamiset pystytään hyödyntämään. Laskennallista verovelkaa ja -saamista laskettaessa on käytetty raportointikauden päättämispäivänä voimassa olevia tai päättynyttä tilikautta seuraavan vuoden verokantoja, mikäli ne on käytännössä hyväksytyt. Ulkomaisten tytäryhtiöiden jakamattomista voittovaroista on kirjattu laskennallinen vero vain, jos voitonjako on todennäköinen lähitulevaisuudessa ja se aiheuttaisi veroseuraamuksia.

Merkittävimmät väliaikaiset erot muodostuvat kertyneistä poistoista, etuus- pohjaisista eläkejärjestelyistä sekä liiketoimintahankintojen yhteydessä tehtyjen nettovarojen arvostamisesta käypiin arvoihin.

AINEETTOMAT HYÖDYKKEET

Liikearvo

1.1.2010 jälkeen tapahtuneiden liiketoimien yhdistämisissä syntyvä liikearvo kirjataan määrään, jolla luovutettu vastike, määräysvallattomien omistajien osuus hankinnan kohteessa ja aiemmin omistettu osuus yhteen laskettuina ylittävät konsernin osuuden hankitun nettovallisuuden käyvästä arvosta.

1.1.2003-31.12.2009 tapahtuneet yrityshankinnat on kirjattu aikaisemman IFRS 3 normiston mukaisesti. Tällöin hankintamenon ja tytäryhtiön hankinta-ajankohdan yksilöitävissä olevien käypään arvoon arvostettujen nettovarojen välinen erotus, konsernin omistusosuuden mukaan laskettuna, on osin kohdistettu niille tase-erille, joista erotuksen on katsottu johtuvan. Ylittävä osa on kirjattu liikearvoksi.

Tätä edeltävät hankinnat on käsitelty aiemmin sovelletun tilinpäätöskäytännön mukaisesti

ti. Liikearvo, joka on syntynyt ennen 1.1.2003 tehdystä yrityshankinnoista, on merkitty tilinpäätökseen hankintahetken valuuttakurssia käyttäen.

Liikearvo arvostetaan hankintamenoon vähennettynä kertyneillä arvonalentumistappioilla. Liikearvoista ei kirjata poistoja, vaan ne testataan vähintään vuosittain mahdollisen arvonalentumisen varalta. Testaus tehdään useammin, mikäli on viitteitä siitä, että liikearvon arvo on alentunut. Mahdolliset arvonalentumistappiot kirjataan välittömästi tulosvaikutteisesti. Testausta varten liikearvo on kohdistettu rahavirtaa tuottaville yksiköille (CGU), tai jos kyseessä on osakkuusyrittä, liikearvo sisältyy kyseisen osakkuusyrittäen hankintamenoon. Tikkurilan rahavirtaa tuottavat yksiköt ovat Area East, Area Scandinavia, Area Finland, Area Central Europe ja Area South-East Europe.

Tutkimus- ja kehittämismenot

Tikkurilan tutkimusta ja tuotekehitystä ohjaavat merkittävästi ympäristö- ja turvallisuusnäkökulmat. Merkittävä osa tutkimuksesta ja tuotekehityksestä liittyykin liuoteohenteisten maalien korvaamiseen vesiohenteisilla tai niukkaliuotteisilla tuotteilla. Lisäksi tutkimus ja tuotekehitys kohdistuvat uusien maalinvalmistuksessa mahdollisten raaka-aineiden, sekä uusien ja olemassa olevien tuotekaavojen ja tuotereseptien tutkimukseen. Tutkimustoiminnan menot kirjataan tulosvaikutteisesti.

Aktivointikriteerit täyttävät kehittämismenot aktivoidaan. Tällaisia kehittämismenoja ei ole ollut konsernissa tilikaudella 2016 eikä 2015. Aiemmin kuluksi kirjattuja kehittämismenoja ei aktivoida enää myöhemmillä kausilla.

Mikäli kehittämismenot täyttävät aktivointiedellytykset, ne esitetään taseessa erässä Muut aineettomat hyödykkeet ja kirjataan tasapoistoina taloudellisena vaikutusajanaan, kuitenkin enintään 8 vuodessa.

Konsernissa on aktivoitu vuonna 2016 ja 2015 toiminnanohjausjärjestelmän kehitysprojektiin osallistuvien konsernin palveluksessa olevien henkilöiden palkka- ja muita välittömiä kuluja osaksi ohjelmiston hankintamenoa.

Muut aineettomat hyödykkeet

Aineeton hyödyke merkitään taseeseen alun perin hankintamenoon siinä tapauksessa, että hankintameno on määritettävissä luotettavasti ja on todennäköistä, että omaisuuserästä johtuva odotettavissa oleva taloudellinen hyöty koituu konsernin hyväksi. Tikkurilan muut aineettomat hyödykkeet koostuvat mm. IT-ohjelmistoista sekä yrityskauppojen myötä hankituista tavaramerkeistä, tuotenimistä, markkinointikanavista ja asiakassuhteista.

Yrityshankintojen yhteydessä kirjatut liikearvosta erotetut aineettomat hyödykkeet

kirjataan tytäryrittäen hankintahetkellä käypään arvoon.

Muut aineettomat hyödykkeet, joilla on rajallinen taloudellinen vaikutusaika, on arvostettu kertyneillä poistoilla ja arvonalentumisilla vähennettyyn alkuperäiseen hankintamenoon. Poistot on laskettu tasapoistoina kohteiden tunnetun tai arvioidun taloudellisen vaikutusajan mukaan. Konsernin yleisesti soveltamat poistoaajat ovat:

- Tavaramerkit 10 - 20 vuotta
- Asiakassuhteet 4 - 10 vuotta
- Markkinointikanavat 5 vuotta
- IT-ohjelmistot 5 - 8 vuotta

Aineettomien hyödykkeiden poistojen kirjaaminen lopetetaan silloin, kun ne luokitellaan myytävänä olevaksi IFRS 5 Myytävänä olevat pitkäaikaiset omaisuuserät ja lopetetut toiminnot –standardin mukaisesti.

Aineettomien hyödykkeiden luovutusten yhteydessä syntyvät myyntivoitot kirjataan liiketoiminnan muihin tuottoihin ja myyntitappiot liiketoiminnan muihin kuluihin.

Vieraan pääoman menot aktivoidaan aineettomien hyödykkeiden hankintamenoon, mikäli hyödykkeet ovat ehdot täyttäviä omaisuuseriä IAS 23 Vieraan pääoman menot –standardin mukaisesti. Vuosina 2016 ja 2015 Tikkurila aktivoi vieraan pääoman menoja osaksi toiminnanohjausjärjestelmän hankintamenoa.

AINEELLISET KÄYTTÖOMAISUUSHYÖDYKKEET

Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet arvostetaan kertyneillä poistoilla ja arvonalentumistappioilla vähennettyyn alkuperäiseen hankintamenoon. Mikäli käyttöomaisuushyödyke koostuu useammasta osasta, joiden taloudelliset vaikutusajat ovat eripituiset, kukin osa käsitellään erillisenä hyödykkeenä. Tällöin osan uusimiseen liittyvät menot aktivoidaan ja uusimisen yhteydessä mahdollinen jäljellä oleva kirjanpitoarvo kirjataan pois taseesta. Korjaus- ja kunnossapitomenot kirjataan tulosvaikutteisesti, kun ne toteutuvat.

Hankittujen tytäryrittäen aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet arvostetaan tytäryrittäen hankintahetkellä käypään arvoon.

Poistot määritetään tasapoistoina kohteiden arvioidun taloudellisen vaikutusajan mukaan. Maa-alueista ei tehdä poistoja. Konsernin yleisesti soveltamat poistoaajat ovat:

- Rakennukset ja rakennelmat 10 - 40 vuotta
- Koneet ja kalusto 3 - 15 vuotta

Aineellisen käyttöomaisuushyödykkeen poistojen kirjaaminen lopetetaan silloin, kun se luokitellaan myytävänä olevaksi IFRS 5 Myytävänä

olevat pitkäaikaiset omaisuuserät ja lopetetut toiminnot –standardin mukaisesti.

Aineellisten käyttöomaisuushyödykkeiden myyntivoitot sisältyvät liiketoiminnan muihin tuottoihin ja myyntitappiot liiketoiminnan muihin kuluihin.

Vieraan pääoman menot aktivoidaan käyttöomaisuushyödykkeiden hankintamenoon, mikäli hyödykkeet ovat ehdot täyttäviä omaisuuseriä IAS 23 Vieraan pääoman menot –standardin mukaisesti. Vuosina 2016 ja 2015 Tikkurilalla ei ollut tällaisia omaisuuseriä.

VUOKRASOPIMUKSET

Konserni vuokralle ottajana

Rahoitusleasingisopimuksiksi luokitellaan aineellisia hyödykkeitä koskevat vuokrasopimukset, joissa konsernilla on olennainen osa omistamiselle ominaisista riskeistä ja eduista. Rahoitusleasingisopimuksella hankittu omaisuuserä merkitään taseeseen vuokraajan alkamisajankohtana vuokratun omaisuuserän käypään arvoon tai vähimmäisvuokrien nykyarvoon sen mukaan, kumpi näistä on alempi. Nämä omaisuuserät esitetään osana konsernin aineellisia käyttöomaisuushyödykkeitä ja niistä johtuvat rahoitusleasingivelat osana korollisia rahoitusvelkoja. Maksettavat rahoitusleasingvuokrat jaetaan vuokra-aikana rahoitusmenoon ja velan vähennykseen siten, että kullakin kaudella jäljellä olevalle velalle muodostuu samansuuruinen korkoprosentti. Tulosvaikutteisina erinä esitetään vuokratuista omaisuuseristä tehdyt poistot ja velasta aiheutuneet korkokulut. Poistot kirjataan omaisuuserän taloudellisen vaikutusajan tai vuokraajan kuluessa riippuen siitä, kumpi näistä on lyhyempi.

Vuokrasopimukset, joissa omistamiselle ominaiset riskit ja edut jäävät vuokralle antajalle, käsitellään kirjanpidossa muina vuokrasopimuksina. Muiden vuokrasopimusten perusteella suoritettavat vuokrat kirjataan kuluiksi tulosvaikutteisesti tasaerinä vuokraajan kuluessa.

Konserni vuokralle antajana

Konsernin vuokralle antamat omaisuuserät, joiden omistamiselle ominaiset riskit ja hyödyt ovat siirtyneet olennaisilta osiltaan vuokralle ottajalle, käsitellään rahoitusleasingisopimuksina. Ne kirjataan taseeseen vuokrasaamisina määrään, joka on yhtä suuri kuin konsernin nettosijoitus vuokrasopimukseen. Rahoitusleasingisopimuksen rahoitustuotto tuloutetaan vuokra-aikana siten, että jäljellä oleva nettosijoitus tuottaa kullakin kaudella samansuuruisen tuottoasteen vuokraajan kuluessa.

Muilla vuokrasopimuksilla vuokralle annetut omaisuuserät sisältyvät konsernin aineellisiin käyttöomaisuushyödykkeisiin. Niistä tehdään poistot taloudellisena vaikutusajanaan, kuten vastaavista omissa käytössä olevista

aineellisista käyttöomaisuushyödykkeistä.

Vuokratuotot kirjataan tulosvaikutteisesti tasarinä vuokra-ajan kuluessa.

MYYTÄVÄNÄ OLEVAT PITKÄAIKAISET OMAISUUSERÄT JA LOPETETUT TOIMINNOT

Pitkäaikaiset omaisuuserät (tai luovutettavien erien ryhmä) ja lopetettuihin toimintoihin liittyvät omaisuuserät ja velat luokitellaan myytävänä oleviksi, mikäli niiden kirjanpitoarvoa vastaava määrä tulee kertymään pääasiassa omaisuuserän myynnistä jatkuvan käytön sijaan. Myytävänä olevaksi luokittelun ehtojen katsotaan täyttyvän, kun myynti on erittäin todennäköinen ja omaisuuserä (tai luovutettavien erien ryhmä) on välittömästi myytävissä nykyisessä kunnossaan yleisin ja tavanomaisin ehdoin, johto on sitoutunut myyntiin ja myynnin odotetaan tapahtuvan vuoden kuluessa luokittelusta.

Luokitteluhetkestä lähtien myytävänä olevat omaisuuserät (tai luovutettavien erien ryhmä) arvostetaan pääsääntöisesti kirjanpitoarvoon tai myynnistä aiheutuvilla menoilla vähennettyyn käypään arvoon sen mukaan, kumpi näistä on alempi. Poistojen kirjaaminen näistä omaisuuseristä lopetetaan luokitteluhetkellä. Myytävänä olevat omaisuuserät, luovutettavien erien ryhmät, myytävänä oleviin omaisuuseriin liittyvät muihin laajan tuloksen eriin kirjatut erät sekä luovutettavien erien ryhmään sisältyvät velat esitetään taseessa erillään muista eristä.

Lopetettu toiminto on konsernin osa, josta on luovuttu tai joka on luokiteltu myytävänä olevaksi. Se on merkittävä erillinen liiketoimintayksikkö tai maantieteellistä aluetta edustava yksikkö. Lopetetun toiminnon tulos esitetään omana eränä konsernin laajassa tuloslaskelmassa.

OMAISUUSERIEN ARVON ALENTUMINEN

Konserni arvioi jokaisena raportointikauden päättymispäivänä pitkäaikaisten aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden sekä muiden omaisuuserien kirjanpitoarvoja, onko viitteitä siitä, että jonkin omaisuuserän arvo saattaisi olla alentunut. Mikäli viitteitä arvonalentumisesta ilmenee, arvioidaan omaisuuserästä tai rahavirtaa tuottavasta yksiköstä kerrytettävissä oleva rahamäärä. Kerrytettävissä oleva rahamäärä määritetään joko käyttöarvon tai myytävänä saatavan nettomyyntihinnan perusteella (käypä arvo vähennettynä myynnistä aiheutuvilla menoilla) sen mukaan, kumpi niistä on suurempi. Vuosittaiset arvonalentumistestit tehdään aina liikearvoille ja sellaisille aineettomille hyödykkeille, joiden taloudellinen vaikutusaika on rajoittamaton, tai jotka eivät ole vielä valmiita käytettäväksi. Tikkurilalla ei ole rajoittamattoman taloudellisen vaikutusajan omaavia aineettomia hyödykkeitä.

Arvonalentumistappio kirjataan siinä tapauksessa, että omaisuuserän tai rahavirtaa tuottavan yksikön kerrytettävissä oleva rahamäärä on pienempi kuin sen kirjanpitoarvo. Tappio kirjataan välittömästi tulosvaikutteisesti. Mikäli arvonalentumistappio kohdistuu rahavirtaa tuottavaan yksikköön, se kohdistetaan ensin vähentämään rahavirtaa tuottavalle yksikölle kohdistettua liikearvoa ja tämän jälkeen vähentämään muita yksikön omaisuuseriä tasasuhteisesti. Jos viimeisimmän tappion kirjaamisen jälkeen on tapahtunut positiivinen muutos kerrytettävästä rahamäärästä tehdyissä arvioissa, peruutetaan aikaisemmalla kaudella tehty arvonalentumiskirjaus korkeintaan siihen arvoon asti, joka omaisuuserälle olisi määritetty, jos siitä ei olisi aiemmalla kaudella kirjattu arvonalentumistappiota. Liikearvosta kirjattuja arvonalentumistappioita ei peruuteta.

Mikäli kerrytettävissä olevaa rahamäärää ei pystytä määrittämään yksittäisen omaisuuserän tasolla, arvonalentumistarvetta tarkastellaan sillä rahavirtaa tuottavan yksikön tasolla, joka on pääosin muista yksiköistä riippumaton ja jonka rahavirrat ovat erotettavissa sekä pääosin riippumattomia muiden vastaavien yksiköiden rahavirroista. Testattaessa vuosittain liikearvoa, minkä Tikkurila-konserni toteuttaa kunkin vuoden viimeisen vuosineljänneksen aikana ja mahdollisten sen jälkeen tehtäville yrityshankinnoille tilinpäätöspäivänä, testaus suoritetaan liitetiedossa 17 mainituilla toiminta-alueiden tasoilla. Liikearvon arvon alentuminen testataan vertaamalla yksikön kerrytettävissä olevaa rahamäärää sen kirjanpitoarvoon. Kerrytettävissä oleva rahamäärä on määritelty käyttöarvona, jonka muodostavat yksikköön tulevat diskonttatut vastaiset rahavirrat. Diskonttaus korkona käytetään keskimääräistä painotettua pääoman kustannusta, joka on määritelty ennen veroja.

Maalien kysyntä vaihtelee tyypillisesti bruttokansantuotteen kehityksen mukaisesti, minkä vuoksi yleiset talouden suhdanteet vaikuttavat maalien kysyntään. Tikkurilan tuotantoon liittyvät kustannukset aiheutuvat raaka-aineista, pakkausmateriaaleista, energiasta ja palkoista. Raaka-aineiden hintojen muutoksilla on merkitystä konsernin kannattavuudelle ja kertyvään rahavirtaan. Tikkurila kilpailee lukuisten paikallisten, alueellisten ja kansainvälisten maalivalmistajien kanssa. Mikäli kilpailu kiristyy uusien markkinoille tulijoiden tai markkinoiden rakenteen muutosten johdosta, tällä voi olla vaikutusta konsernin kertyviin rahavirtoihin. Yhtiön johto seuraa yleistä taloudellista kehitystä, markkinahintojen muutoksia ja muutoksia kilpailutilanteesta ja analysoi näiden vaikutuksia Tikkurilan liiketoimintaan ja omaisuuserien arvoihin. Arvonalentumistestien yksityiskohdista ja herkkyysohjelmista on annettu lisäinformaatiota liitetiedossa 17.

VAIHTO-OMAISUUS

Vaihto-omaisuus arvostetaan hankintamenoon tai nettorealisointiarvoon sen mukaan, kumpi niistä on alempi. Valmiina hankittujen tuotteiden hankintamenoon luetaan ostomenot mukaan lukien välittömät kuljetus-, käsittely- ja muut menot. Itse valmistettujen valmiiden ja keskenkäisten tuotteiden hankintameno muodostuu raaka-aineista, välittömistä työsuorituksista johtuvista menoista, muista tuotannon välittömistä menoista sekä asianmukaisesta osuudesta valmistuksen muuttuvista yleismenoista ja kiinteistä yleismenoista määritettynä normaalin toiminta-asteen mukaan. Vaihto-omaisuuden hankintameno määritetään FIFO-menetelmää (first in, first out) tai painotetun keskihinnan menetelmää käyttäen. Nettorealisointiarvo on arvioitu hinta, joka vaihto-omaisuushyödykkeestä myytävänä saadaan tavanomaisessa liiketoiminnassa vähennettynä arvioiduilla tuotteen valmiiksi saattamiseen tarvittavilla menoilla ja arvioiduilla myynnin toteutumiseksi välttämättömillä menoilla. Yrityshankinnan yhteydessä hankittavan yhtiön hankintahetken varasto arvostetaan käypään arvoon.

RAHOITUSVARAT JA RAHOITUSVELAT

Rahoitusinstrumentti on sopimus, joka synnyttää yhteisölle rahoitusvaroihin kuuluvan erän ja samalla toiselle yhteisölle rahoitusvelan tai oman pääoman ehtoisen instrumentin. Rahoitusvaroihin ja –velkoihin kuuluva erä merkitään kirjanpitoon alun perin käypään arvoon. Transaktiomenot sisällytetään alkuperäiseen kirjanpitoarvoon, kun kyseessä on erä jota ei arvosteta käypään arvoon tulosvaikutteisesti. Rahoitusvarojen ja –velkojen ostot ja myynnit kirjataan kaupantekopäivänä. Konsernin rahoitusvarat ja –velat on luokiteltu alkuperäisen hankinnan yhteydessä niiden käyttötarkoituksen perusteella käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviksi rahoitusvaroiksi ja –veloiksi, lainoihin ja muihin saamisiin, myytävissä oleviin rahoitusvaroihin ja muihin rahoitusvelkoihin (jaksotettuun hankintamenoon kirjattavat rahoitusvelat).

Rahoitusvarojen kirjaaminen pois taseesta tapahtuu silloin, kun konserni on menettänyt sopimusperusteisen oikeuden rahavirtoihin tai kun se on siirtänyt merkittävältä osin riskit ja tuotot konsernin ulkopuolelle. Taseessa yli kahdentoista kuukauden pituiset sijoitukset sisältyvät pitkäaikaisiin varoihin ja alle kahdentoista kuukauden mittaiset sijoitukset vastaavasti lyhytaikaisiin varoihin. Rahoitusvelka (tai sen osa) kirjataan pois taseesta vasta silloin, kun velka on lakannut olemasta olemassa, eli kun sopimuksessa yksilöity velvoite on täytetty tai kumottu tai sen voimassaolo on lakannut. Rahoitusvelat luokitellaan lyhytaikaisiksi, ellei konsernilla ole ehdotonta oikeutta siirtää velan maksua vähintään 12 kuukauden päähän raportointikauden päättymispäivästä.

RAHOITUSVARAT

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat

Tikkurila luokittelee käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat -ryhmään sellaiset rahoitusvaroihin kuuluvat erät, jotka on hankittu kaupankäyntitaroituksessa pidettäväksi. Tähän ryhmään kuuluvat ne johdannaiset, jotka eivät ole takaussopimuksia tai joihin ei sovelleta suojauslaskentaa. Tikkurila-konserni luokitteli kaikki johdannaissopimukset tähän luokkaan.

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat arvostetaan käypään arvoon. Käypä arvo on rahamäärä, johon omaisuuserä voidaan vaihtaa tai jolla velka voidaan suorittaa asiaa tuntevien, liiketoimeen halukkaiden markkinaosapuolten välillä. Julkisen kaupankäynnin kohteena olevien johdannaissopimusten käyvät arvot määritellään käyttäen raportointikauden päättymispäivän markkinahintoja. Kaikki Tikkurilan johdannaissopimukset, valuuttatermiinisopimukset, olivat julkisen kaupankäynnin kohteena ja ne arvostettiin raportointikauden päättymispäivän valuuttatermiinikursseihin.

Johdannaissaamiset esitettiin taseessa lyhytaikaisissa siirtosaamisissa. Käyvän arvon muutoksista syntyvät sekä realisoitumattomat että realisoituneet voitot ja tappiot kirjattiin tulosvaikutteisesti rahoituseriin sillä kaudella, jonka aikana ne syntyivät. Loput avoimet valuuttatermiinisopimukset sulkeutuivat vuoden 2015 ensimmäisten kuukausien aikana. Johdannaissopimuksista on kerrottu liitetiedossa 33.

Lainat ja muut saamiset

Lainat ja muut saamiset ovat johdannaissvaroihin kuulumattomia varoja, joihin liittyvät maksut ovat kiinteät tai määritettävissä, ja joita ei noteerata toimivilla markkinoilla eikä konserni pidä niitä kaupankäyntitaroituksessa tai alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä määrittelemiä myytävissä oleviksi. Merkittävin tähän ryhmään kuuluva erä on konsernin myyntisaamiset. Lainat ja muut saamiset arvostetaan jaksotettuun hankintamenoaon efektiivisen korkokannan menetelmää käyttäen, ottaen huomioon mahdolliset arvonalentumiset. Nämä varat luokitellaan taseessa lyhytaikaisiin varoihin, ellei kyse ole yli 12 kuukauden kuluttua erääntyvistä eristä.

Konsernilla on asiakkaille myönnettyjä yli vuoden pituisia maksuaikoja. Nämä myyntisaamiset on diskontattu nykyarvoon ja diskontattun koron osuus kirjataan korkotuottoihin ajan kulumisen perusteella.

Myytävissä olevat rahoitusvarat

Myytävissä olevat rahoitusvarat ovat johdannaissvaroihin kuulumattomia varoja, jotka on nimenomaisesti luokiteltu tähän ryhmään tai

joita ei ole luokiteltu muuhun ryhmään. Myytävissä olevat rahoitusvarat arvostetaan käypään arvoon, jos käyvän arvon katsotaan olevan luotettavasti määritettävissä. Tällöin myytävissä olevien rahoitusvarojen realisoitumattomat käypien arvojen muutokset kirjataan veroilla vähennettynä muihin laajan tuloksen eriin. Omaan pääomaan käyvän arvon rahastoon kertyneet voitot ja tappiot siirretään tulosvaikutteiseksi luokittelun oikaisuna, silloin kun instrumentista luovutaan tai sen arvo on alentunut niin, että siitä on kirjattava arvonalentumistappio.

Tikkurila-konsernin myytävissä olevat rahoitusvarat sisältävät pääosin liiketoimintaa tukevia osakesijoituksia. Nämä ovat pääosin noteeraamattomia osakkeita, joiden käypää arvoa ei voida luotettavasti määrittellä, ja jotka on arvostettu hankintamenoaon tai sitä alempan arvoon, mikäli sijoituksesta on kirjattu arvonalentuminen. Niiden osakkeiden osalta, joiden käypien arvojen määrittämiseksi on markkinoilta ollut saatavilla luotettavat arvostusperusteet, on konserni tehnyt jokaisen raportointikauden lopussa käyvän arvon arvostuksen.

Myytävissä olevat rahoitusvarat sisältyvät pitkäaikaisiin varoihin.

Rahavarat

Rahavarat koostuvat käteisestä rahasta, lyhytaikaisista erittäin likvideistä sijoituksista, jotka ovat helposti vaihdettavissa etukäteen tiedossa olevaan määrään käteisvaroja ja joiden arvomuutosten riski on vähäinen, sekä käytössä olevista luottolimiiteistä. Rahavarioihin luokitelluilla erillä on enintään kolmen kuukauden maturiteetti hankinta-ajankohdasta lukien. Käytössä olevat luottolimitit esitetään taseessa lyhytaikaisissa korollisissa rahoitusveloissa.

Rahoitusvarojen arvon alentuminen

Konserni arvioi jokaisena raportointikauden päättymispäivänä, onko olemassa objektiivista näyttöä yksittäisen rahoitusvaroihin kuuluvan erän tai rahoitusvarojen ryhmän arvonalentumisesta. Rahoitusvaroihin kuuluvan erän arvo on alentunut, jos arvonalentumisesta on objektiivista näyttöä yhden tai useamman omaisuuserän alkuperäisen kirjaamisen jälkeen toteutuneen tapahtuman seurauksena ja tällä on luotettavasti arvioitavissa oleva vaikutus rahoitusvaroista tulevaisuudessa saataviin arvioituihin rahavirtoihin. Arvonalentumisen objektiivisena näyttönä voidaan pitää mm. velallisen huomattavia taloudellisia vaikeuksia, maksujen viivästymistä ja maksujen laiminlyöntiä.

Myyntisaamisista kirjataan arvonalentumistappio silloin, kun on olemassa objektiivista näyttöä siitä, että saamista ei saada perityksi täysimääräisesti. Myyntisaamisten kohdalla objektiivisena näyttönä pidetään samoin kuin muidenkin saamisten osalta mm. velallisen huomattavia taloudellisia vaikeuksia, maksujen

viivästymistä ja maksujen laiminlyöntiä. Myyntisaamisten arvonalentumisen määrittelemiseen konserni käyttää konsernin laajuista myyntisaamisten erääntymiseen perustuvaa ohjetta. Myyntisaamisten arvonalentumistappio kirjataan tulokseen erään liiketoiminnan muutkulut. Mikäli myyntisaamisesta, josta on kirjattu arvonalentumistappio, saadaan myöhemmin suoritus, kirjataan tämä tulosvaikutteisesti vähentämään muita liiketoiminnan kuluja.

Arvonalentumisen määrä jaksotettuun hankintamenoaon arvostettujen erien osalta on kyseisen rahoitusvaroihin kuuluvan erän kirjanpitoarvon ja diskontattujen arvioitujen vastaisten rahavirtojen nykyarvon erotus. Diskonttauksessa käytetään alkuperäistä efektiivistä korkokantaa. Käypään arvoon arvostetuissa erissä käypä arvo määrää arvonalentumisen määrän. Rahoitusvarojen arvonalentumiset kirjataan tulosvaikutteisesti rahoituseriin.

RAHOITUSVELAT

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvelat

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviin rahoitusvelkoihin kuuluvat ne johdannaiset, joihin ei sovelleta suojauslaskentaa. Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvelat arvostetaan käypään arvoon. Käyvän arvon muutoksista syntyvät sekä realisoitumattomat että realisoituneet voitot ja tappiot kirjataan tulosvaikutteisesti sillä kaudella, jonka aikana ne syntyvät, ja ne sisältyvät rahoitustuottoihin tai -kuluihin. Taseessa johdannaissvelat esitetään lyhytaikaisissa siirtovelloissa. Tikkurila konsernin viimeiset valuuttatermiinisopimukset sulkeutuivat tilikauden 2015 ensimmäisten kuukausien aikana. Konserni on luopunut johdannaisten käytöstä tilikauden 2014 lopulla tehdyn päätöksen mukaisesti. Konsernin johdannaissopimuksista on kerrottu liitetiedossa 33.

Muut rahoitusvelat

Tähän ryhmään sisältyvät mm. konsernin pitkä- ja lyhytaikaiset korolliset rahoitusvelat sekä ostovelat. Muut rahoitusvelat kirjataan velan nostohetkellä saadun vastikkeen määrään perustuvaan käypään arvoon, johon sisällytetään hankinnasta johtuvat transaktiomenot. Myöhemmin velat esitetään jaksotettuun hankintamenoaon käyttäen efektiivisen koron menetelmää.

Vieraan pääoman menot

Vieraan pääoman menot aktivoidaan osana kyseisen omaisuuserän hankintamenoa, silloin kun kyseessä on IAS 23 Vieraan pääoman menot –standardin mukaisesta ehdot täyttävään omaisuuserän hankkimisesta, rakentamisesta tai valmistamisesta välittömästi johtuvat menot. Tilikausilla 2016 ja 2015 toiminnanoh-

jausjärjestelmän kehittäminen ja rakentaminen täytti ehdot ja tähän liittyvät vieraan pääoman menot on aktivoitu osaksi omaisuuserän hankintamenoa. Muut vieraan pääoman menot kirjataan kuluksi sillä tilikaudella, jonka aikana ne syntyvät. Vieraan pääoman menot koostuvat korkokuluista ja muista rahoituskuluista.

VARAUKSET JA EHDOLLISET VELAT

Taseeseen merkitään varaus, kun konsernilla on jonkin aikaisemman tapahtuman seurauksena oikeudellinen tai tosiasiallinen olemassa oleva velvoite ja on todennäköistä, että siitä aiheutuu vastaisia menoja ja velvoitteen määrä on arvioitavissa luotettavasti. Uudelleenjärjestelyvaraus kirjataan vain silloin, kun siitä on laadittu yksityiskohtainen, asianmukainen suunnitelma ja suunnitelman toimeenpano on aloitettu tai siitä on tiedotettu niille, joihin järjestely vaikuttaa.

Varauksena kirjattava määrä vastaa parasta arviota menoista, joita olemassa olevan velvoitteen täyttäminen edellyttää raportointikauden päättämispäivänä. Jos rahan aika-arvon vaikutus on olennainen, varaus diskontataan. Jos osasta veloitetta on mahdollista saada korvaus kolmannelta osapuolelta, korvaus kirjataan erilliseksi omaisuuseräksi, kun korvauksen saaminen on käytännössä varmaa.

Ehdollinen velka on aikaisempien tapahtumien seurauksena syntynyt mahdollinen velvoite, jonka olemassaolo varmistuu vasta konsernin määräysvallan ulkopuolella olevan epävarman tapahtuman realisoituessa. Ehdolliseksi velaksi katsotaan myös sellainen olemassa oleva velvoite, joka ei todennäköisesti edellytä maksuvelvoitteen täyttämistä, tai jonka suuruutta ei voida määrittää luotettavasti. Ehdollinen velka esitetään liitetiedoissa.

LÄHIPIIRITAPAHTUMAT

Tikkurila-konsernin lähipiiriin kuuluvat konsernin emoyhtiö, Tikkurila Oyj, tytäryritykset ja yhteisyritykset. Lähipiiriin luetaan myös konsernin johtohenkilöt; hallituksen ja konsernin johtoryhmän jäsenet, toimitusjohtaja sekä heidän perheenjäsenensä ja määräysvaltayhtiönsä.

Liiketoimissaan yhteisyritysten sekä muiden lähipiiriin kuuluvien kanssa Tikkurila noudattaa samoja kaupallisia ehtoja kuin liiketoimissaan ulkopuolisten osapuolten kanssa. Konsernin lähipiirin kanssa tehdyt liiketoimet on esitetty liitetiedossa 38.

SEGMENTTIRAPORTOINTI

Konserni raportoi sisäisessä ja ulkoisessa raportoinnissaan maantieteelliseen rakenteeseen perustuvalla liiketoimintamallilla. Konsernilla on matriisiorganisaatio. Maantieteelliseen jakoon perustuvat strategiset liiketoimintayksiköt eli SBU:t ovat SBU West ja SBU East.

Edellä mainittuihin segmentteihin kuuluvat liiketoiminnot, jotka ovat luonteel-

taan kuluja ja liittyvät konsernin ja emoyhtiön hallintotehtäviin, esitetään omana "Tikkurila Common" -eränään.

JULKISET AVUSTUKSET

Tikkurila kirjaa aineellisten käyttöomaisuus-työkalujen hankintoihin saadut julkiset avustukset kyseisten työkalujen kirjanpito-arvojen vähennykseksi, silloin kun on kohtuullisen varmaa, että nämä tullaan saamaan ja että konserni täyttää avustuksen saamisen ehdot. Avustukset tuloutuvat pienempien poistojen muodossa omaisuuserän käyttöaikana. Yksittäiset kulukorvaustyyppiset avustukset, esimerkiksi koulutukseen liittyen, jotka on saatu julkisoikeudellisilta tai niitä lähellä olevilta tahoilta, on käsitelty kulunoikaisuina.

LIKEVOITTO

IAS 1 Tilinpäätöksen esittäminen -standardi ei määrittele liikevoiton käsitettä. Konserni on määritellyt sen seuraavasti: liikevoitto on nettosumma, joka muodostuu kun liikevaihtoon lisätään liiketoiminnan muut tuotot, vähennetään ostokulut oikaistuna valmiiden ja keskenäisten tuotteiden varastojen muutoksella, vähennetään työsuhte-etuuksista aiheutuvat kulut, poistot ja mahdolliset arvonalentumistappiot sekä liiketoiminnan muut kulut.

VERTAILUKELPOISUUTEEN VAIKUTTAVAT ERÄT

Tikkurila-konserni erittelee tuloslaskelmassaan vertailukelpoisuuteen vaikuttavia eriä. Tällaisia eriä ovat muun muassa saadut huomattavat vakuutuskorvaukset tai niiden oikaisu, maksetut tai saadut sakkoluonteiset maksut ja niiden oikaisu, huomattavat pysyvien vastaavien omaisuuserien myyntivoitot tai -tappiot sekä pysyvien vastaavien omaisuuserien arvonalentumiset. Vertailukelpoisuuteen vaikuttavia eriä ovat myös muun muassa liiketoiminnan uudelleenjärjestelyihin liittyvät erät, esimerkiksi henkilöstön irtisanomisiin ja konsernirakenteen strategiaan muutoksiin liittyvät erät.

OMA PÄÄOMA

Omana pääomana esitetään kantaosakkeet. Menot, jotka liittyvät omien oman pääomanehtojen instrumenttien liikkeeseläskäyttöön tai hankintaan, esitetään oman pääoman vähennyseränä. Mikäli omia osakkeita hankitaan takaisin, vähennetään niiden hankintameno sisältäen myös hankintaan liittyvät välittömät kustannukset omasta pääomasta. Hallituksen yhtiökokoukselle ehdottamaa osingonjakoa ei kirjata tilinpäätöksen ennen kuin yhtiön osakkeenomistajat ovat vahvistaneet sen yhtiökokouksessa.

UUDEN JA UUDISTETUN IFRS-NORMISTON SOVELTAMINEN

IASB on julkistanut seuraavat uudet tai uudistetut standardit ja tulkinnat, joita Tikkurila-konserni ei vielä ole soveltanut. Konserni ottaa ne käyttöön kunkin standardin ja tulkinnan voimaantulopäivästä lähtien, tai mikäli voimaantulopäivä on muu kuin tilikauden ensimmäinen päivä, voimaantulopäivää seuraavan tilikauden alusta lukien.

EU:ssa hyväksytyt uudet standardit, standardimuutokset ja tulkinnat

- IFRS 9 Rahoitusinstrumentit ja siihen tehdyt muutokset (voimaan 1.1.2018 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla). Uusi standardi korvaa nykyisen standardin IAS 39 Rahoitusinstrumentit: kirjaaminen ja arvostaminen. IFRS 9 muuttaa rahoitusvarojen ja -velkojen luokittelua ja arvostamista. Standardi määrittää rahoitusvarojen kolme pääasiallista arvostusryhmää: jaksotettu hankintameno, käypä arvo muiden laajan tuloksen erien kautta ja käypä arvo tulosvaikutteisesti. Luokittelu riippuu yrityksen liiketoimintamallista ja sopimukseen perustuvien rahavirtojen ominaispiirteistä. IFRS 9 sisältää myös rahoitusvarojen arvonalentumisen arviointiin uuden, odotettuihin luottotappioihin perustuvan mallin. Rahoitusvelkojen luokittelu ja arvostaminen vastaa suurelta osin nykyisiä IAS 39:n vaatimuksia lukuun ottamatta, että käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavien velkojen osalta oman luottoriskin muutokset kirjataan muihin laajan tuloksen eriiin. IFRS 9:n suojauslaskentaa koskevassa osiossa säilytetään muuttumattomina suojaussuhteiden päätyypit; rahavirran suojaus, käypien arvojen ja nettosijoitusten suojaus. Nykyisen IAS 39:n mukainen vaatimus suojauksen tehokkuudesta ja sen määrittelyä tarkkoine rajoineen on korvattu taloudellisen suojaussuhteen käsitteellä. Tämän mukaan suojauskohteen ja suojausinstrumentin välillä tulee olla taloudellinen suhde ja suojausasteen tulisi olla sama kuin mitä yritys tosiasiallisesti käyttää riskienhallinnassaan.

Nykyisillä taseen rahoitusvaroilla arvioituna standardin muutoksesta johtuen myytävissä olevien rahoitusvarojen luokittelu ja kirjaukset muuttuvat. Nämä oman pääoman ehtoiset sijoitukset, jotka ovat luonteeltaan pitkäaikaisia sijoituksia ja joista konsernilla ei ole aikomusta luopua, tullaan todennäköisesti kaikki luokittelemaan käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta kirjattaviksi. Tällöin sijoituksista saatavat osingot kirjataan edelleen tulosvaikutteisesti, mutta mahdollisia arvonalentumisia ei kirjattaisi tulosvaikutteisesti eikä myöskään luovutuksen yhteydessä kirjattavia voittoja ja tai tappioita siirrettäisi tulosvaikutteisiksi. Tilikauden 2016 päättyessä näiden sijoitusten arvo oli taseessa 0,8 miljoonaa euroa.

Konserni arvioi, ettei standardi tuo muutoksia rahoitusvelkojen osalta. Konsernilla ei tilikauden 2016 lopussa ole sellaisia rahoitusvaroja, jotka luokiteltaisiin luokkaan käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat erät. Konsernin myyntisaamiset, jotka kuuluvat IFRS 9 mukaiseen luokkaan varat jaksotettuun hankintamenuun, muodostavat suurimman erän konsernin rahoitusvaroista. Myyntisaamisista kirjataan koko voimassaoloajalta odotettavissa oleva luottotappio, minkä johdosta luottotappio mahdollisesti kirjataan aikaisemmassa vaiheessa. Vaikutusta konsernin lukuihin arvioidaan.

- IFRS 15 Myyntituotot asiakassopimuksista (voimaan 1.1.2018 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla). Uusi tulouttamista koskeva standardi korvaa IAS 11:n Pitkäaikaishankkeet, IAS 18:n Tuotot sekä niihin liittyvät tulkinnat. Myyntituotot kirjataan, kun asiakas saa määrävallan tavaraan tai palveluun. Tämä voi tapahtua ajan kuluessa tai tiettyä ajankohtana. Peruseräteenä on, että myyntituotto kirjataan tavalla, joka kuvaa luvattujen tavaroiden tai palvelujen luovuttamista asiakkaalle, ja kirjattava määrä kuvastaa sitä rahamäärää, johon yritys odottaa olevansa oikeutettu. Standardissa esitetään 5-vaiheinen malli tuottojen kirjaamiseen ja arvostamiseen. Konserni on analysoinut IFRS 15 vaikutuksia, eikä standardin käyttöönotolla ole merkittäviä vaikutuksia konsernin tilinpäätökseen. Tiettyjen asiakkaalle maksettavien vastikkeiden osalta, joiden ei katsottu olevan saatua vastiketta erillisestä palvelusta, käsitellään transaktiohinnan eli myyntituottojen vähennyksenä standardin käyttöönoton johdosta. Konsernin johdon arvion mukaan tämän vaikutus on vuositasolla noin 4 – 6 miljoonaa euroa. Tällä ei ole vaikutusta konsernin liikevoittoon vaan muutos näkyy liikevaihdon vähentymisenä ja liiketoiminnan muiden kulujen pienentymisenä.

Lisäksi konserni on analysoinut standardin vaikutusta toimitettuihin maaleihin liittyvien oheistuotteiden ja palveluiden tuloutukseen ja kirjattuun vuokratuottoon. Yleisesti näistä toimituksista on sovittu kehyssovimuksessa, mutta näiden ei arvioida olevan erikseen yksilöitävissä. Tällöin mahdollinen tuotto ja vuokratuotto sekä volyympohjaiset alennukset kirjattaisiin yhtenä suoriteveloitteena muiden luvattujen tuotteiden, maalien, kanssa. Tämä mahdollinen muutos transaktiohinnassa, aiheuttaisi johdon arvion mukaan negatiivisen vaikutuksen liiketulokseen tilikaudella 2018, kun muutosta ensi kertaa sovelletaan. Tarkkaa vaikutusta ei voida vielä luotettavasti arvioida, mutta muutoksesta ja sen vaikutuksista tuloutukseen kerrotaan tilikauden 2017 aikana analysoinnin edetessä.

Konserni ottaa standardin käyttöön takautuvasti siten, että standardin soveltamisen ajankohtana kertynyt vaikutus kirjataan kertyneisiin voittovaroihin eikä vertailukauden tietoja oikaista. (cumulative approach). Standardi lisää myös esitettäviä liitetietoja.

- IFRS 10 Konsernitilinpäätös, IFRS 12 Tilinpäätöksessä esitettävät tiedot osuuksista muissa yhteisöissä ja IAS 28 Sijoitukset osakkuus- ja yhteisyhtiöihin muutos Sijoitusyhteisöt (voimaan 1.1.2016 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla, hyväksytty EU:ssa syyskuussa 2016). Muutoksilla selvennetään helppouksia konsernitilinpäätöksen laadintapakosta. Emoyhtiö, joka on sijoitusyhtiön tytäryhtiö, voi jättää laatimatta konsernitilinpäätöksen, vaikka sijoitusyhteisö arvostaa kaikki tytäryhtiönsä käypään arvoon IFRS 10 mukaisesti. Muutoksessa on myös selvennetty, että pääomaosuusmenetelmän soveltamisen poikkeus on käytettävissä osakkuus- tai yhteisyhtiön sijoittajalle, jos tämä sijoittaja on sijoitusyhtiön tytäryhtiö, joka arvostaa kaikki tytäryhtiönsä käypään arvoon. Lisäksi selvennetään, että vaatimus, jonka mukaan sijoitusyhtiön on yhdisteltävä tytäryhtiö, joka tuottaa palveluja kyseisen sijoitusyhtiön toimintaan, koskee ainoastaan tytäryhtiöitä jotka eivät itse ole sijoitusyhtiöitä. Muutoksella ei ole vaikutusta konsernin tilinpäätökseen.

Standardimuutokset, uudet standardit ja tulkinat, joita ei ole vielä hyväksytty sovellettavaksi EU:ssa

- Muutokset IFRS 15:een Myyntituotot asiakassopimuksista - Clarifications to IFRS 15 Revenue from Contracts with Customers (voimaan 1.1.2018 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla). Muutos sisältää selvennyksiä ja esimerkkejä, kuinka soveltaa standardissa olevaa 5-vaiheista mallia.
- IAS 12 Tuloverot muutos Laskennallisten verosaamisten kirjaaminen realisoitumattomista tappioista (voimaan 1.1.2017 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla, sovellettava takautuvasti). Muutokset selventävät, että vähennyskelpoisen väliaikaisen eron olemassaolo riippuu yksinomaan omaisuuserän ja sen verotusarvon vertaamisesta tilinpäätöshetkellä, eikä siihen vaikuta mahdolliset tulevat muutokset omaisuuserän kirjanpitoarvossa tai siinä tavassa, kuinka kirjanpitoarvoa vastaava määrä kertyy tulevaisuudessa. Muutoksella ei arvioida olevan merkittävää vaikutusta konsernin tilinpäätökseen.
- IFRS 16 Vuokrasopimukset (voimaan 1.1.2019 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla). Standardi edellyttää vuokralle ottajilta vuokrasopimus-

ten merkitsemistä taseeseen sopimusten alkaessa vuokranmaksuveloitteena sekä siihen liittyvänä omaisuuseränä. Taseeseen merkitsemisestä on kaksi helpotusta, jotka koskevat lyhytaikaisia enintään 12 kuukautta kestäviä vuokrasopimuksia sekä arvoltaan enintään 5 000 USD olevia hyödykkeitä. Näissä tapauksissa kirjanpitokäsittely säilyy samankaltaisena kuin nykyisen vuokrasopimusstandardin mukaisen muiden vuokrasopimusten käsittely. Vuokralle antajien kirjanpitokäsittely tulee säilymään suurelta osin nykyisen IAS 17:n mukaisena. Vuokralle ottaja voi soveltaa joko täysin takautuvaa tapaa tai valita yksinkertais- tetun lähestymistavan. Tällöin vertailutietoja ei tarvitse oikaista, standardin käyttöönoton vaikutus kirjataan kertyneiden voittovarojen alkusaldon oikaisuksi. Konserni aloittaa standardin vaikutusten arvioinnin vuonna 2017. Standardilla tulee olemaan merkittävä vaikutus konsernin tilinpäätökseen, lisää sekä velkoja että taseeseen merkittäviä omaisuuseriä.

- IAS 7 Rahavirtalaskelmat muutos Tilinpäätöksessä esitettäviä tietoja koskeva hanke (voimaan 1.1.2017 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla). Muutoksen myötä on esitettävä selostus rahoitustoiminnoista johtuvien velkojen muutoksista sisältäen rahavirroista syntyvät muutokset samoin kuin muutokset, joihin ei liity rahavirtaa. Sovellettaessa muutosta ensimmäisen kerran vastaavaa tietoa ei tarvitse laatia vertailukaudelta. Muutoksella on vaikutusta konsernin liitetietoihin.
- IFRS 4 Vakuutussovimukset muutos (voimaan 1.1.2018 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla). Muutos koskee IFRS 9 standardin soveltamista yhdessä IFRS 4 Vakuutussovimukset standardin kanssa. Muutoksella ei ole vaikutusta konsernin tilinpäätökseen.
- IFRS-standardeihin tehdyt parannukset (Annual Improvements to IFRSs 2014-2016, joulukuu 2016). Muutokset koskevat kolmea standardia; IFRS 12, IFRS 1 ja IAS 28 (voimaan 1.1.2018 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla). Näillä muutoksilla ei arvioida olevan merkittävää vaikutusta konsernin tilinpäätökseen.
- IFRIC 22 Ulkomaanrahan määräiset liike- toimet ja ennakkoon saadut ja maksetut vastikkeet (voimaan 1.1.2018 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla). Liiketoimen toteutumispäivä määräytyy mahdollisen ennakkoon maksetun tai saadun vastikkeen päivämäärästä ja ulkomaanrahan määräinen liiketoimi kirjataan tämän päivän kurssiin. Tulkintaa voidaan soveltaa joko takautuvasti tai ei-takautuvasti. Tällä ei arvioida olevan olennaista vaikutusta konsernin tilinpäätökseen.

- IFRS 2 Osakeperusteiset maksut muutos (voimaan 1.1.2018 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla). Muutoksella tarkennetaan, että käteisvaroina maksettavien maksujen arvostamisessa tulisi käyttää samaa menettelytapaa oikeuden syntymisehtojen ja markkinaperusteisten ehtojen osalta kuin osakkeina maksettavien maksujen osalta. Muutoksella selvennetään myös osakeperusteisten maksujen käsittelyä, joista on vähennetty lähdevero, sekä käsittelyä kun osakeperusteisten maksuja muutetaan käteisvaroina maksettavasta omana pääomana maksettavaksi. Muutosta voidaan soveltaa ei-takautuvasti. Muutoksilla ei arvioida olevan olennaista vaikutusta konsernin tilinpäätökseen.
- Muutos IAS 40 Sijoituskiinteistöt (voimaan 1.1.2018 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla).

Tarkennetaan että sijoituskiinteistön voi luokitella pois sijoituskiinteistöistä tai sijoituskiinteistöihin vain ja ainoastaan silloin kun kiinteistön käyttötarkoitus muuttuu ja tästä on selviä viitteitä. Johdon aikomusten muuttuminen ei yksinään osoita sijoituskiinteistön käyttötarkoituksen muuttumista. Muutosta voidaan soveltaa joko takautuvasti tai ei-takautuvasti. Tällä ei arvioida olevan vaikutusta konsernin tilinpäätökseen.

- Muutokset IFRS 10 Konsernitilinpäätös ja IAS 28 Sijoitukset osakkuus- ja yhteisyrityksiin – Omaisuuserän myynti tai luovutus sijoittajan sekä sen osakkuus- tai yhteisyrityksen välillä (voimaan IASB:n myöhemmin ilmoittamana voimaantulopäivänä). Muutokset ohjeistavat kirjanpitokäsittelyä, kun kyseessä on omai-

suuserien myynti tai panostus sijoittajan ja sen osakkuus- tai yhteisyrityksen välillä. Mikäli liiketoimi koskee liiketoimintaa, voitto tai tappio kirjataan kokonaisuudessaan. Jos taas liiketoimi koskee omaisuuseriä, jotka eivät muodosta liiketoimintaa IFRS 3 –standardin määritelmän mukaisesti, luovutusvoittoa tai –tappiota kirjattaessa eliminoidaan konsernin omistusosuutta vastaava määrä. Muutoksella ei arvioida olevan vaikutusta konsernin tulevaan tilinpäätökseen.

2. JOHDON HARKINTAA EDELLYTTÄVÄT ARVIOT

Laadittaessa konsernitilinpäätöstä joudutaan tekemään tulevaisuutta koskevia arvioita ja oletuksia, joiden toteumat voivat poiketa tehdyistä arvioista ja oletuksista. Konsernin johto käyttää harkintaa myös tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden soveltamisessa, ja mikäli on mahdollista valita vaihtoehtoisten kirjaustapojen välillä, myös kirjaustavan valinnassa. Näillä arvioilla ja oletuksilla, ja niiden soveltamisella, on vaikutusta tilikauden tuottoihin ja kuluihin ja sitä kautta tilikauden tulokseen, tilinpäätöspäivänä raportoituihin varoihin ja velkoihin, sekä liitetiedoissa esitettäviin ehdollisiin varoihin ja velkoihin. Mahdolliset arvioiden ja oletusten muutokset merkitään kirjanpitoon sillä kaudella, jonka aikana arviota tai oletusta korjataan, ja kaikilla tämän jälkeisillä kausilla.

Tilinpäätöksen laadinnan yhteydessä tehdyt arviot pohjautuvat johdon parhaaseen näkemykseen raportointikauden päättymispäivänä. Arvioiden taustalla ovat aiemmat kokemukset sekä tulevaisuutta koskevat tilinpäätöshetkellä todennäköisimpinä pidetyt oletukset. Oletuksia on jouduttu tekemään muun muassa konsernin toiminta-alueen taloudellisen kehityksen vaikutuksesta myyntiin ja kustannustasoon. Arvioiden ja oletusten toteutumista seurataan säännöllisesti. Alla on tarkemmin kuvattu niitä eriä, joilla arvioidaan olevan suurin vaikutus tai joihin arvioidaan liittyvän eniten epävarmuutta.

Yhtiön tietoon ei ole tullut tilinpäätöksen julkistamishetken mennessä informaatiota sellaisista tilikauden päättymisajankohdan arvioihin liittyvistä merkittävistä epävarmuustekijöistä tai muutoksista keskeisiin tulevaisuutta koskeviin oletuksiin, joiden perusteella olisi olemassa merkittävä riski varojen ja velkojen

kirjanpitoarvojen olennaisista muutoksista seuraavan tilikauden aikana.

OMAISUUSERIEN ARVONALENTUMISET JA OMAISUUDEN ARVOSTUKSEEN LIITTYVÄT ARVIOT

Liikearvon ja muiden omaisuuserien arvonalentumistestauksen yhteydessä määritellään vastaisia rahavirtoja, jotka perustuvat tärkeimmiltä oletuksiltaan tuleviin katetasoihin, käytettävään diskonttauskorkoon ja ennusteiden ajanjaksoon, sekä ennustejakson jälkeisen ajan kasvuvauhtioletuksiin, millä on vaikutus niin sanottuun terminaaliarvoon. Negatiivinen kehitys rahavirtojen toteutumisessa tai diskonttauskoron yksittäisissä komponenteissa, kuten korkotasossa, riskipreemioissa tai rahoitusrakenteessa, voi johtaa arvonalentumistappion kirjaamiseen. Arvonalentumistestauksiin liittyvät herkkyyksianalyysit on esitetty konsernitilinpäätöksen liitetiedossa 17.

Tilikaudella 2016 ja 2015 kirjatut arvonalentumiset aineellisista käyttöomaisuushyödykkeistä liittyivät Ukrainassa sijaitsevaan maa-alueeseen. Tilikaudella 2016 konsernissa tehtiin arvonalentuminen liittyen Tikkurila Drytech AB:n hankinnan yhteydessä kirjattuun liikearvoon. Arvonalentumistappiot on esitetty liitetiedossa 9. Poistot ja arvonalentumiset.

Arvonalentumistestauksessa joudutaan arvioimaan viitteitä arvonalentumisista käyttäen hyväksi sekä ulkoisia lähteitä (kuten markkinaraportit, kustannuskehitykset, korkotasot) että sisäisiä lähteitä (varastojen epäkuranttius, päätökset tuotesortimentin muutoksista). Näiden lähteiden ja tietojen analysoinnissa ja johtopäätösten tekemisessä joudutaan käyttämään arvioita.

Vaihto-omaisuuden arvostus edellyttää jossain määrin johdon arvioita. Vaihto-omaisuus arvostetaan joko hankintamenoon tai sitä alempana nettorealisointiarvoon, riippuen siitä kumpi näistä on alhaisempi. Nettorealisointiarvoa määritettäessä arvioidaan saatavissa oleva myyntihinta vähennettynä arvioiduilla myynnin toteuttamiseksi tarvittavilla välittömillä menoilla sekä vähennettynä arvioiduilla hyödykkeen valmiiksi saattamisesta johtuvilla menoilla. Vaihto-omaisuuden tasearvon ylittäessä arvioidun nettorealisointiarvon kirjataan vaihto-omaisuuden arvonalentuminen.

Myyntisaamisista kirjataan arvonalentuminen, mikäli johto arvioi, ettei saamisen kirjanpitoarvo vastaa sen käypää arvoa. Mahdolliseen myyntisaamisten arvonalentumiseen antavat viitteitä mm. velallisen huomattavat taloudelliset vaikeudet, suoritusten viivästyminen ja suoritusten laiminlyönti.

Johto käyttää myös arviotaan määritettäessä aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden taloudellista vaikutusaikaa Tikkurila-konsernille. Mikäli todellinen taloudellinen vaikutusaika poikkeaa tästä alkuperäisestä arviosta, korjataan vuosittain tehtäviä poistoja tai kirjataan hyödykkeestä arvonalentumistappio. Suuri osa konsernin aineellisista käyttöomaisuushyödykkeistä liittyy maalitehtaiden rakennuksiin, koneisiin ja laitteisiin. Mikäli Tikkurila päättäisi sulkea tehtaitaan tai muuttaa tuotantotoiminnan painopisteitä, poistoajat arvioidaan uudelleen ja omaisuus saatetaan joutua uudelleen arvostamaan. Lisäksi tämänkaltaiset toiminnan uudelleenjärjestelyt saattavat aiheuttaa ennallistamis- tai muita velvoitteita konsernille tulevaisuudessa.

Tikkurilalla on merkittävää liiketoimintaa ja omaisuuseriä Venäjällä. Vaikka tilikauden 2016 aikana ruplan arvo on vahvistunut ja Venäjän taloustilanne on stabiloitunut, geopoliittiset ja taloudelliset riskit alueella ovat edelleen suuria, ja voivat vaikuttaa epäsuotuisasti liiketoiminnan tulevaisuuden näkyymiin ja konsernin omaisuuserien arvoihin. Arvioitaessa tase-erien arvoa, liiketoimintojen tulevia rahavirtoja sekä investointitarpeita ja -mahdollisuuksia, paikallisen liiketoimintajohdon ja konsernijohdon tulee käyttää arvioita ja harkintaa, varsinkin kun monessa tapauksessa saatavilla ei ole luotettavia markkinaperusteisia ulkoisia arvostusmittareita. Myös vastapuoliriskien arvioiminen on monesti hankalaa Venäjällä. Nämä tekijät vaikuttavat tilinpäätöksessä erityisesti omaisuuserien arvostukseen. Uusitut oletukset ovat perustuneet testaushetkellä käytössä olleeseen tietoon, mutta jos oletuksissa, liiketoiminnan tulevassa kehityksessä tai yleisessä liiketoimintaympäristössä tapahtuu haitallisia muutoksia, tulevana raportointikausina saattaa seurata arvonalentumisia. Tikkurilan johto seuraa tilannetta jatkuvasti ja analysoi säännöllisesti eri skenaarioita ja niiden herkkyyksiä.

YRITYSTEN YHTEENLIITTYMÄT

Yrityskaupoissa hankittujen yritysten nettovarallisuus arvostetaan käypään arvoon. Tikkurila-konsernin maantieteellisen toimialueen ja liiketoiminnan luonteen huomioon ottaen on mahdollista, että hankittavien yhtiöiden tai liiketoimintojen ja niihin liittyvien omaisuus- ja velkaerien käyvät arvot eivät ole luotettavasti määritettävissä ja että arvonmääritykseen liittyy paljon arvionvaraisia elementtejä. Mikäli kyseessä on merkittävä yrityskauppa, yrityshankintojen kautta konserniin tulleiden aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden arvioituilla käyvillä arvoilla ja arvioituilla taloudellisilla vaikutusajoilla voi olla huomattava vaikutus Tikkurilan tulokseen ja taseeseen. Yrityskauppojen yhteydessä tilikaudella ja sitä edeltävällä tilikaudella hankittu nettovarallisuus on esitetty liitetiedossa 4 Hankitut ja myydyt liiketoiminnot. Tilikausilla 2016 ja 2015 Tikkurilalla ei ollut yrityshankintoja.

Liiketoimintojen hankintaan mahdollisesti liittyvien ehdollisten vastikkeiden määrää arvioitaessa Tikkurila-konsernin johto joutuu käyttämään arvioita ja oletuksia hankitun liiketoiminnan taloudellisesta kehityksestä. Mikäli hankintahetkellä käypään arvoon arvostetun ehdollisen vastikkeen määrittämisen pohjana olleet oletukset muuttuvat, kirjataan arvioiden muutokset tarkasteluhetkellä konserniin laajaan tuloslaskelmaan tulosvaikutteisesti. Ehdollinen vastike on diskontattu nykyhetken käyttäen kohdeyhtiön perustuen painotettua pääoman kustannusta. Diskonttaus korkokotekijän muutoksista johtuvat erät kirjataan konsernin rahoituseriin.

Mikäli konserni suunnittelee luopuvansa joistain liiketoiminnoista tai myyvänsä joitakin omaisuuseriä, johto joutuu arvioimaan milloin IFRS 5 -standardin mukaiset kriteerit täyttyvät ja näin ollen milloin omaisuuseriä, -erät on luokiteltava myytävänä oleviin pitkäaikaisiin omaisuuseriin. Lisäksi johto joutuu arvioimaan luokittelun yhteydessä mahdollisesti kirjattavan arvonalentumistappion määrän, mikäli omaisuuserän kirjanpitoarvon arvioidaan ylittävän omaisuuserän myynnistä aiheutuvilla menoilla vähennetyin käyvän arvon.

TALOUDELLISEEN TULOKSEEN TAI MUIHIN TAVOITTEISIIN SIDOTUT TUOTTOJEN OIKAISUT TAI KULUT

Tikkurila myy tuotteensa ja palvelunsa, erityisesti kauppa- ja rakennusmaaliliiketoiminnassa, valtaosin ulkopuolisille tukku- tai vähittäiskaupan erikoistuneille yhtiöille. Usein kyseisten jakeluun erikoistuneiden asiakkaiden kanssa on voimassa erilaisia puite-, yhteistyö- tai toimitussopimuksia, joissa on sovittu esimerkiksi toimitusmääriin, toimitusten arvoon tai tiettyjen tuoteryhmien myynnin määriin liittyviä jälkikäteen annettavia alennuksia, asiakashyvytyksiä tai muita etuisuuksia. Tilinpäätöstilanteessa yhtiöllä ei ole vielä selvillä kaikkien asiakkaiden kaikkia sopimuskriteereitä koskevia toteumatietoja, minkä vuoksi alennuksiin tai kulueroihin liittyviin jaksotuksiin joudutaan käyttämään myös arvioita.

Merkittävällä osalla Tikkurila-konsernin henkilöstöä on osana palkkausta suoriteperusteinen muuttuva palkan osa, joka on sidottu etukäteen sovittuihin taloudellisiin ja operatiivisiin tavoitteisiin. Näiden bonus- ja muiden ehdollisten palkkioiden kulukirjauksissa joudutaan käyttämään osittain harkintaa ja arvioita, koska tavoitemittareita koskevat toteumatiedot eivät ole kaikilta osin selvillä tilinpäätöshetkellä. Lisäksi konsernilla on vuodesta 2012 alkaen ollut konsernin valittuja johtohenkilöitä koskeva osakeperusteinen sijoittamis- ja kannustinjärjestelmä sekä uusi osakepohjainen kannustinohjelma vuodesta 2016 lähtien, joiden mukaisia kuluja kirjataan IFRS 2 -standardin mukaisesti. Osakeperusteisten järjestelmien tavoitekriteerien toteumatiedot sekä Tikkurilan osakkeen kurssikehitys, joiden perusteella lopulliset mahdollisesti maksettavat palkkiot määrättyvät, selviävät lopullisesti vasta kunkin ansaintajakson päätyttyä, minkä takia tilinpäätöshetkellä ennen ansaintajaksojen päättymistä on käytettävä arvioita kulu- ja muiden kirjausten tekemiseksi. Osakeperusteisten järjestelmien lopullisen palkitsemisen määrän päättää aina Tikkurila Oyj:n hallitus harkintansa perusteella, mikä voi myös aiheuttaa eroja alun perin ennakoituihin palkkiomääriin.

VARAUKSET

Varaus kirjataan, kun yhtiöllä on aikaisemman tapahtuman seurauksena oikeudellinen tai tosiasiallinen velvoite, ja maksuveloitteen toteutuminen on todennäköistä. Varaus voidaan kirjata vain, kun varauksen määrä on luotettavasti arvioitavissa. Varausten kirjaaminen tilinpäätökseen edellyttää johdon arviota, koska varauksiin liittyvien velvoitteiden tarkka euromäärä ei ole selvillä tilinpäätöstä laadittaessa. Mikäli johto arvioi, ettei veloitteesta synny todennäköisesti maksuveloitetta, esitetään tämä ehdollisena velkana konsernin tilinpäätöksessä. Tilinpäätöshetkellä 31.12.2016 varausten määrä oli 0,8 milj. euroa. Vastaava luku tilinpäätöksessä 2015 oli 1,1 milj. euroa. Varauksista on kerrottu liitetiedossa 31.

VEROT

Verotuksellisista tappioista ja muista eristä kirjattavien laskennallisten verosaamisten merkitsemistä varten johto arvioi määrän, jonka verran konserniyhtiöille todennäköisesti syntyy verotettavaa tuloa, niin että verosaamiset pystytään hyödyntämään. Konsernilla on tytäryhtiöitä useissa maissa, joissa on erityyppisiä, toisistaan poikkeavia verosäädöksiä. Tuloverojen kokonaismäärän arvioiminen koko konsernin tasolla edellyttää merkittävää harkintaa. Todellinen tuloskehitys voi poiketa arviosta, jolloin muutos vaikuttaa tulevien tilikausien veroihin. Tilinpäätöksessä 2016 laskennallisten verosaamisten määrä oli 7,3 milj. euroa ja vahvistettujen tappioiden määrä, joista ei ole kirjattu laskennallista verosaamista, oli 5,3 milj. euroa.

ELÄKEVELVOITTEET

Konsernin etuuspohjaisten eläkejärjestelyjen yhteydessä joudutaan arvioimaan taseeseen kirjattavan velan (tai saamisen) määrää siten, että laskennassa sovellettavan nykyarvolaskennan ja vakuutusmatemaattisten erien määrittämiseksi joudutaan tekemään useita eri arvioita. Oletuksia ovat muun muassa järjestelyihin liittyvien varojen ja velkojen arvostamisessa käytetyt diskonttauskorot, inflaatio, palkkatason nousuolehtukset ja odotettavissa oleva elinikä. Osa laskennassa käytettävistä arvioista perustuu ulkopuolisilta aktuaareilta saataviin tietoihin. Todelliset tulokset voivat poiketa alkuperäisistä arvioista ja oletuksista ja nämä etuuspohjaisten eläkejärjestelyjen nettovelan (-omaisuuserän) uudelleen määrittämisestä johtuvat erät kirjataan muihin laajan tuloksen eriin kaudella jona ne syntyvät. Diskonttaus korkokotekijän muutoksesta vaikutuksesta konsernin eläkevelvoitteen määrään on esitetty herkkyyksianalyysi liitetiedossa 30. Lisäksi Ruotsin eläkejärjestelyn osalta, joka on konsernin suurin yksittäinen etuuspohjainen eläkejärjestely, on esitetty herkkyyksianalyysi odotettavissa olevan eliniän osalta sekä inflaation osalta. Käytännössä eläkkeiden taso on sidottu inflaatioon.

3. SEGMENTTI-INFORMAATIO

Tikkurila raportoi liiketoiminnastaan kahdella segmentillä: SBU West ja SBU East. Lisäksi Tikkurila yhteinen -osassa esitetään konsernihallintoon liittyvät tapahtumat.

Segmenttijako perustuu konsernin strategiaan, jonka mukaisesti Tikkurila haluaa olla johtava kuluttajille ja ammattilaisille suunnattujen maalaamiseen liittyvien ratkaisujen tarjoaja Pohjoismaissa sekä Venäjällä ja muissa valituissa Itä-Euroopan maissa. Raportoitavien segmenttien määrittely perustuu eri maantieteellisten alueiden toimintaympäristöjen erilaisuuteen, vallitsevaan lainsäädäntöön ja

muuhun sääntelyyn sekä johtamisjärjestelmiin.

Tikkurila-konsernissa segmenttien tuloksellisuuden arviointi sekä segmenteille kohdennettavia resursseja koskevat päätökset perustuvat pääosin segmenttien liikevoittoon. Segmentin varat ovat eriä, joita segmentti käyttää liiketoiminnassaan tai jotka ovat järkevällä perusteella kohdennettavissa segmenteille.

Segmenttien tuotot muodostuvat erilaisten maalien ja niihin liittyvien oheistuotteiden myynnistä kauppiaille, teollisuuteen sekä ammattikäyttöön. Segmentit saavat tuottoja vähäisessä määrin myös maaleihin liittyvien

oheispalvelujen myynnistä. Segmenttien tuotot esitetään asiakkaiden sijaintimaan mukaisesti, ja segmenttien varat esitetään varojen sijainnin mukaisesti. Segmenttien välinen hinnoittelu perustuu markkinahintoihin. Konsernin ulkoiset tuotot kertyvät laajasta asiakaskunnasta.

Tikkurila-konsernissa ylimpänä operatiivisena päätöksentekijänä, jonka tehtäviin kuuluu resurssien kohdistaminen toimintasegmenteille, toimii konsernin johtoryhmä.

Konsernilla ei ole sellaisia yksittäisiä asiakkaita, joilta saatavat tuotot olisivat vähintään 10 prosenttia Tikkurila-konsernin tuotoista.

RAPORTOITAVAT SEGMENTIT 2016				Tikkurila		
Tuhatta euroa	SBU West	SBU East	common	Eliminoinnit	Yhteensä	
Liikevaihto	395 178	176 844	-	-24	571 998	
Poistot ja arvonalentumiset	10 467	6 060	148	-	16 675	
Liikevoitto (-tappio)	45 123	12 624	-4 639	2	53 110	
Vertailukelpoiseen liikevoittoon (-tappioon) vaikuttavat erät segmentteittäin	-137	-759	-	-	-896	
Oikaistu liikevoitto (-tappio) segmenteittäin	45 260	13 383	-4 639	2	54 006	
Segmenteille kohdentamattomat erät						
Rahoitustuotot					12 253	
Rahoituskulut					-8 315	
Osuus pääomaosuusmenetelmällä yhdisteltyjen yritysten tuloksista					333	
Konsernin voitto ennen veroja					57 381	
Segmentin varat	319 944	107 394	31 292	-48 293	410 338	
Pääomaosuusmenetelmällä yhdistellyt yritykset					703	
Investoinnit	20 143	3 172	-	-	23 315	

RAPORTOITAVAT SEGMENTIT 2015				Tikkurila		
Tuhatta euroa	SBU West	SBU East	common	Eliminoinnit	Yhteensä	
Liikevaihto	395 257	188 914	-	-59	584 112	
Poistot ja arvonalentumiset	10 329	6 840	163	-	17 332	
Liikevoitto (-tappio)	53 234	13 572	-5 119	-2	61 685	
Vertailukelpoiseen liikevoittoon (-tappioon) vaikuttavat erät segmenteittäin	2 766	150	-121	-	2 795	
Oikaistu liikevoitto (-tappio) segmenteittäin	50 468	13 422	-4 998	-2	58 890	
Segmenteille kohdentamattomat erät						
Rahoitustuotot					5 425	
Rahoituskulut					-14 696	
Osuus pääomaosuusmenetelmällä yhdisteltyjen yritysten tuloksista					398	
Konsernin voitto ennen veroja					52 812	
Segmentin varat	306 446	96 715	46 285	-68 005	381 441	
Pääomaosuusmenetelmällä yhdistellyt yritykset					816	
Investoinnit	15 842	5 101	-	-	20 944	

SBU Westin toiminta-alueeseen kuuluvat Ruotsi, Tanska, Norja, Suomi, Puola, Saksa, Viro, Latvia ja Liettua.

SBU Eastin toiminta-alueeseen kuuluvat Venäjä, Keski-Aasian maat, Serbia, Makedonia ja Kiina. Lisäksi SBU East on vastuussa viennistä noin 20 maahan.

RAPORTOITAVAT SEGMENTIT 2016					
Tuhatta euroa	SBU West	SBU East	Tikkurila common	Eliminoinnit	Yhteensä
Liikevoitto (-tappio) segmenteittäin	45 123	12 624	-4 639	2	53 110
Vertailukelpoiseen liikevoittoon (-tappioon) vaikuttavat erät segmenteittäin					
Divestoinnit	-	-750	-	-	-750
Henkilöstöön liittyvät	-	-	-	-	-
Myyntivoitto myytävissä olevista rahoitusvaroista	-	-	-	-	-
Arvon alentuminen	-137	-9	-	-	-146
Yhteensä	-137	-759	-	-	-896
Oikaistu liikevoitto (-tappio) segmenteittäin	45 260	13 383	-4 639	2	54 006

RAPORTOITAVAT SEGMENTIT 2015					
Tuhatta euroa	SBU West	SBU East	Tikkurila common	Eliminoinnit	Yhteensä
Liikevoitto (-tappio) segmenteittäin	53 234	13 572	-5 119	-2	61 685
Vertailukelpoiseen liikevoittoon (-tappioon) vaikuttavat erät segmenteittäin					
Henkilöstöön liittyvät	326	222	-121	-	427
Myyntivoitto myytävissä olevista rahoitusvaroista	2 440	-	-	-	2 440
Arvon alentuminen	-	-72	-	-	-72
Yhteensä	2 766	150	-121	-	2 795
Oikaistu liikevoitto (-tappio) segmenteittäin	50 468	13 422	-4 998	-2	58 890

KONSERNIN HENKILÖKUNTA SEGMENTEITTÄIN KESKIMÄÄRIN KAUDEN AIKANA

	2016	2015
SBU West	1 656	1 648
SBU East	1 425	1 516
Tikkurila common	30	30
Yhteensä	3 112	3 193

LIKEVAIHTO MAITTAIN, KOHDEMAAN MUKAAN

Tuhatta euroa	2016	2015
Venäjä	120 197	128 448
Ruotsi	149 927	151 678
Suomi	98 117	98 140
Puola	70 355	68 417
Muut maat	133 402	137 428
Yhteensä	571 998	584 112

LIKEVAIHTO TUOTERYHMITÄIN

Tuhatta euroa	2016	2015
Kauppa- ja rakennusmaalit	474 912	486 447
Teollisuusmaalit	97 085	97 665
Yhteensä	571 998	584 112

PITKÄAIKAISET VARAT, SIJAINTIMAAN MUKAAN *)

Tuhatta euroa	2016	2015
Venäjä	32 321	27 720
Ruotsi	79 784	84 328
Suomi	37 192	27 068
Puola	15 588	15 596
Muut maat	26 306	26 821
Yhteensä	191 192	181 533

*) Pitkäaikaiset varat koostuvat aineettomista ja aineellisista hyödykkeistä sekä sijoituksista pääomaosuusmenetelmällä yhdisteltyihin yrityksiin.

4. HANKITUT JA MYYDYT LIKETOIMINNOT

HANKINNAT 2016

Tikkurilalla ei ollut liiketoimintojen yhdistämisiä vuonna 2016.

HANKINNAT 2015

Tikkurilalla ei ollut liiketoimintojen yhdistämisiä vuonna 2015.

Lokakuussa 2014 toteutetun ISO Paint -konsernin hankinnan kauppahintaa tarkistettiin sopimuksen mukaisesti. Tämän johdosta

luovutettu kokonaisvastike pieneni 0,2 miljoonaa euroa - samoin kuin hankinnasta kirjattu liikearvo.

Takaisin rahana saatu vastike on esitetty tilikauden rahavirrassa rivillä liiketoimintojen yhdistäminen.

OIKAISTU HANKINTAMENO
LUOVUTETTAVA KOKONAISSVASTIKE

Tuhatta euroa	
Hankinta-ajankohtana maksettu vastike, lokakuu 2014	11 600
Maksetun vastikkeen oikaisu, toukokuu 2015	-208
Vastike yhteensä	11 392
Liikearvo	5 167

MYYNIT 2016

Kesäkuussa 2016 Tikkurila sai päätökseen Ukrainan ja Valko-Venäjän tytäryhtiöidensä ja niihin liittyvien saamisten myynnin Tikkurilan paikallisen johdon perustamalle OÜ FarbaHouse -nimiselle yhtiölle, joka jatkaa Tikkurilan tuotteiden jälleenmyyntiä molemmissa maissa. Luovutetut yhtiöt yhdisteltiin konserniin 31.5.2016 saakka.

Yhteenlaskettu kauppahinta on 6,8 miljoonaa euroa, josta 0,1 miljoonaa euroa suoritettiin käteisellä kaupantekohetkellä. Kauppahinnan loppuosa, 6,8 miljoonan suuruinen korollinen laina, saadaan seuraavan seitsemän vuoden

aikana. Laina on arvostettu käypään arvoon, 4,7 miljoonaa euroa, kaupantekohetkellä.

Tämän lainasaamisen vakuutena on OÜ FarbaHouse yhtiön osakkeet.

Tästä kaupasta realisoitui Tikkurila-konserniin 1,4 miljoonan euron myyntitappio. Liikevoitossa (EBIT) myyntitappiota pienensi luovutuksen yhteydessä tulosvaikutteisesti kirjatut muuntoerot 0,6 miljoonaa euroa. Näin ollen liikevoitossa myyntitappio oli 0,8 miljoonaa euroa. Konsernin kauden tuloksessa tappio oli 0,1 miljoonaa euroa verovaikutus huomioon ottaen.

Tikkurila myi elokuussa 2016 ruotsalaisen tytäryhtiönsä Färdigfärgat AB:n osakkeet. Tytä-

ryhtiöllä ei ole ollut liiketoimintaa vuosina 2016 tai 2015. Kauppahinta oli 14 tuhatta euroa, josta maksettiin käteisellä kaupantekohetkellä 10 tuhatta euroa. Loput kauppahinnasta maksetaan vuoden kuluessa.

Konsernissa realisoitui kaupasta pieni myyntitappio. Konsernin tuloslaskelmaan realisoitui 0,1 miljoonan euron myyntivoitto, kun luovutuksen yhteydessä muuntoerot kirjattiin tulosvaikutteisesti.

MYYNIT 2015

Tikkurilalla ei ollut liiketoimintojen myyntejä vuonna 2015.

5. HANKITTUJEN JA MYYTYJEN LIKETOIMINTOJEN RAHAVIRTAVAIKUTUS

LIKETOIMINTOJEN JA TYTÄRYHTIÖIDEN HANKINTA JA MYYNTI

Tuhatta euroa	2016	2015
Liiketoimintojen hankinta		
Luovutettava kokonaisvastike	-	-
Ostettujen liiketoimintojen hankintahetken rahavarat	-	-
Kauppahinnan palautus aikaisempien vuosien hankinnoista	-	-208
Hankinnoista johtuvat rahavirrat hankittujen liiketoimintojen rahavaroilla vähennettynä	-	-208

Luovutustulot tytäryhtiöiden ja liiketoimintojen myynneistä

Luovutustulot yhteensä	4 753	-
Suoritukset aikaisempien vuosien luovutuksista	56	50
Saamiseksi kirjattu osuus myyntihetkellä *	-4 693	-
Myytyjen yhtiöiden rahavarat	-641	-
Rahavirtavaikutus	-525	50

* Saatavan arvo on 6 776 tuhatta euroa, käypä arvo kaupantekohetkellä 4 689 tuhatta euroa. Diskontatun koron osuus on 2 087 tuhatta euroa ja se tulotetaan korkotuottona ajan kulumisen perusteella. Tämän lisäksi on ruotsalaisen tytäryhtiön kauppahinnasta saamiin kirjattu 4 tuhatta euroa.

Mydyt varat ja velat

	2016	2015
Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet ja aineettomat hyödykkeet	886	-
Laskennalliset verosaamiset	43	-
Korolliset saamiset	16 687	-
Vaihto-omaisuus	2 905	-
Myyntisaamiset ja muut korottomat saamiset	9 558	-
Rahavarat	641	-
Varat yhteensä	30 720	-
Laskennalliset verovelat	1	-
Korolliset velat	16 723	-
Ostovelat ja muut korottomat velat	7 889	-
Velat yhteensä	24 613	-
Mydyt nettovarat yhteensä	6 107	-
Myyntitappio omassa pääomassa	-1 354	-
Yhteensä	4 753	-

6. MYYTÄVÄNÄ OLEVAT PITKÄAIKAISET OMAISUUSERÄT

Tilikauden 2016 aikana luokiteltiin Suomessa sijaitseva maa-alue myytävänä olevaksi pitkäaikaiseksi omaisuuseräksi. Tämä maa-alue, joka kuului SBU Westin varoihin, myytiin lokakuussa 2016.

Myytävänä olevat pitkäaikaiset omaisuuserät on arvostettu joko kirjanpitoarvoon tai sitä

alempaan myynnistä aiheutuville menoilla vähennettyyn käypään arvoon.

Tilikauden 2016 lopussa myytävänä olevat pitkäaikaiset omaisuuserät sisälsivät asuntoja Balkanin alueella. Näiden omaisuuserien kirjanpitoarvoja on verrattu markkinoilta saatuihin hinta-arvioihin, joiden perusteella asunnoista

on kirjattu arvonalentuminen. Tämä arvonalentuminen sisältyy konsernin laajassa tuloslaskelmassa rahoituskuluihin.

Näiden asuntojen myynnin toteuttamiseksi asunnot on annettu paikallisten asuntovälittäjien myytäväksi. Nämä omaisuuserät sisältyvät SBU Eastin varoihin.

7. LIIKETOIMINNAN MUUT TUOTOT

Tuhatta euroa	2016	2015
Pitkäaikaisten varojen myyntivoitot	368	128
Myytavissä olevien rahoitusvarojen myyntivoitot	45	2 441
Vakuutuskorvaukset	92	201
Vuokratuotot	318	311
Palvelujen myynti yhteisyritykselle	242	971
Muut liiketoiminnan tuotot	1 441	700
Yhteensä	2 506	4 752

Pitkäaikaisten varojen myyntivoittoihin sisältyy vuonna 2016 maa-alueen myynnistä saatu voitto 0,1 miljoonaa euroa sekä tytäryhtiön myynnistä saatu voitto 0,1 miljoonaa euroa.

Vuoden 2015 pitkäaikaisten varojen myynti-

voitot koostuvat pääosin koneista ja kalustosta. Tilikauden 2015 myytävissä olevien rahoitusvarojen myyntivoitot 2,4 miljoonaa euroa liittyvät Ekokem Oyj:n osakkeiden myynteihin. Tiinpäätöshetkellä 31.12.2015 konsernilla ei ole ollut

enää omistuksessaan Ekokem Oyj:n osakkeita.

Vuokratuotot koostuvat pääosin tilavuokrista vuosina 2016 ja 2015.

8. TYÖSUHDE-ETUUDET

Tuhatta euroa	2016	2015
Palkat ja palkkiot	-81 403	-79 797
Osakeperusteiset maksut	-47	-1 005
Maksupohjaiset eläkekulut	-10 590	-10 294
Etuuspohjaiset eläkekulut	-1 311	-1 267
Muut henkilöstösivukulut	-12 442	-12 236
Yhteensä	-105 793	-104 599

Tikkurila Oyj:n hallituksen ja toimitusjohtajan työsuhde-etuudet on esitetty liitetiedossa 38 Lähipiiri.

Etuuspohjaisia eläkejärjestelyjä koskevat tiedot on esitetty liitetiedossa 30 Eläkevelvoitteet ja muut pitkäaikaiset työsuhde-etuudet.

Henkilökunta keskimäärin	2016	2015
Henkilökunta Suomessa keskimäärin	560	607
Henkilökunta Suomen ulkopuolella keskimäärin	2 552	2 586
Yhteensä	3 112	3 193
Henkilökunta kauden lopussa	3 033	3 100

Konsernin henkilökunta keskimäärin kaudella on esitetty segmentteittäin liitetiedossa 3 Segmentti-informaatio.

9. POISTOT JA ARVONALENTUMISET

Tuhatta euroa	2016	2015
Poistot		
Aineettomat hyödykkeet	-3 152	-3 369
Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet		
Rakennukset ja rakennelmat	-3 056	-3 084
Koneet ja kalusto	-9 442	-9 915
Muut aineelliset hyödykkeet	-879	-893
Yhteensä	-16 529	-17 260
Arvonalentumiset		
Aineettomat hyödykkeet		
Liikearvo	-137	-
Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	-9	-72
Yhteensä	-146	-72
Poistot ja arvonalentumiset yhteensä	-16 675	-17 332

Konsernissa tehtiin arvonalentuminen liittyen Tikkurila Drytech AB:n hankinnan yhteydessä kirjattuun liikearvoon (SBU West). Tilikaudella 2016 ja 2015 kirjatut arvonalentumiset aineellisista käyttöomaisuushyödykkeistä liittyvät Ukrainassa sijaitsevaan maa-alueeseen (SBU East).

10. LIIKETOIMINNAN MUUT KULUT

Tuhatta euroa	2016	2015
Vuokrat	-11 623	-12 738
Muut vapaaehtoiset henkilöstökulut	-5 189	-4 372
Myyntin ja markkinoinnin kulut	-28 721	-26 061
Korjaus- ja ylläpitokulut	-8 677	-8 513
IT- ja tietoliikennekulut	-5 578	-5 044
Myydyn tavarahan rahti	-15 942	-16 736
Asiantuntijapalkkiot	-5 815	-3 715
Matka- ja kuljetuskulut	-8 572	-8 336
Energia, lämmitys ja vesi	-4 788	-4 804
Vakuutukset pl. henkilövakuutukset	-1 034	-1 102
Toimistokulut	-1 773	-1 891
Edustuskulut ja jäsenmaksut	-2 577	-2 480
Ulkopuoliset palvelut	-15 028	-14 581
Viranomaisien palkkiot ja maksut sekä ympäristövero	-1 351	-1 381
Luottotappiot	-1 426	-1 770
Muut kulut	-3 107	-4 918
Yhteensä	-121 201	-118 442
Tilintarkastajan palkkiot ¹⁾ :		
KPMG	-448	-431
Muut	-74	-67
Veroneuvonta, KPMG	-52	-64
Muut palvelut, KPMG	-34	-61
Yhteensä	-608	-653

¹⁾ Sisältää myös palkkioiden yhteydessä mahdollisesti veloitetut muut kulut, kuten matkakulut.

VERTAILUKELPOISUUTEEN VAIKUTTAVAT ERÄT

Tuhatta euroa	2016	2015
Kulut		
Palkat ja palkkiot	-	507
Muut henkilöstösivukulut	-	-196
Maksupohjaiset ja etuuspohjaiset eläkekulut	-	122
Muut	-750	-6
Arvonalentumiset:		
Liikearvo	-137	-
Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet	-9	-72
Yhteensä	-896	355
Tuotot		
Liiketoiminnan muut tuotot	-	2 440
Yhteensä	-	2 440
Vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät yhteensä	-896	2 795

Tilikauden 2016 vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät sisältävät 0,8 miljoonan euron myyntitappion, joka realisoitui Ukrainan ja Valko-Venäjän tytäryhtiöiden ja niihin liittyvien saamisten myynnistä Oü Farbahouse -nimiselle yhtiölle. Tämä sisältyy riville muut. Arvonalentumiset liittyvät Tikkurila Drytech AB:n hankinnan

yhteydessä kirjattuun liikearvoon sekä Ukrainassa sijaitsevaan maa-alueeseen.

Tilikauden 2015 vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät liittyvät liiketoiminnan uudelleenjärjestelyihin Suomessa ja Ruotsissa, sekä Ukrainassa sijaitsevan maa-alueen arvonalentumiseen. Lisäksi kulujen oikaisuna on esitetty

palvelusvuosipalkkiojärjestelmän supistamisesta aiheutuneet henkilöstökulujen vähenykset. Tilikauden 2015 vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät liiketoiminnan muissa tuotoissa liittyvät myytävissä olevien rahoitusvarojen myyntivoittoon 2,4 miljoonaa euroa.

11. TUTKIMUS- JA KEHITTÄMISMENOT

Tuhatta euroa	2016	2015
Tutkimus- ja kehittämismenojen yhteismäärä	-11 260	-11 245

Suurin osa tutkimus- ja kehittämismenoista muodostuu henkilökunnan palkoista ja sosiaalikulusta.

12. RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT

Tuhatta euroa	2016	2015
Rahoitustuotot		
Osinkotuotot myytävissä olevista rahoitusvaroista	3	96
Korkotuotot lainoista ja muista saamisista	658	324
Muut korkotuotot	-	18
Valuuttakurssivoitot		
Valuuttakurssivoitot käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjatuista rahoitusvaroista	-	443
Valuuttakurssivoitot lainoista ja muista saamisista	11 403	3 955
Valuuttakurssivoitot jaksotettuun hankintamenoan arvostetuista rahoitusveloista	187	171
Muut rahoitustuotot	2	12
Voitto monetaarisesta nettopositiosta	-	406
Yhteensä	12 253	5 425

Tuhatta euroa	2016	2015
Rahoituskulut		
Korkokulut jaksotettuun hankintamenoön arvostetuista rahoitusveloista	-872	-1 217
Korkokulut käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjatuista rahoitusveloista	-	-144
Aktivoidut vieraan pääoman menot	59	12
Muut korkokulut	-124	-1
Valuuttakurssitappiot		
Valuuttakurssitappiot käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjatusta rahoitusveloista	-	-318
Valuuttakurssitappiot lainoista ja muista saamisista	-6 215	-11 625
Valuuttakurssitappiot jaksotettuun hankintamenoön arvostetuista rahoitusveloista	-563	-528
Muut rahoituskulut	-555	-852
Arvon alentumistappiot myytävissä olevista rahoitusvaroista	-45	-24
Yhteensä	-8 315	-14 696
Rahoitustuotot ja -kulut yhteensä	3 938	-9 272

	2016	2015
Nettorahoituskulut liikevaihdosta, %	-0,7	1,6
Nettokorot liikevaihdosta, %	0,0	0,2

Tuhatta euroa	2016	2015
Valuuttakurssierot rahoituserissä		
Realisoituneet	-582	-7 676
Realisoitumattomat	5 394	-226
Yhteensä	4 812	-7 902
Valuuttakurssierot liikevoitossa		
Liikevaihto	-4	104
Materiaalit ja palvelut	1 125	-2 749
Yhteensä	1 121	-2 645

Tilikauden 2016 nettorahoituskulut olivat kokonaisuudessaan positiiviset johtuen pääosin ruplan vahvistumisesta tilikauden aikana. Vastaavasti vertailuvuonna nettorahoituskuluja kasvatti valuuttakurssitappiot ruplan heikentymisestä johtuen.

Vertailuvuonna muut rahoituskulut sisälsivät välittömästi tulosvaikutteisesti kirjattuja lainasopimuksen järjestelykuluja 0,1 miljoonaa euroa. Tikkurila Oyj:n hallituksen päätöksen mukaisesti tilikaudella 2016 ja 2015 yhtiö ei ole tehnyt valuuttatermiinisopimuksia.

13. TULOVEROT

Tuhatta euroa	2016	2015
Kauden verotettavaan tuloon perustuvat verot	-14 843	-10 954
Edellisten kausien verot	95	174
Laskennalliset verot	1 832	-539
Yhteensä	-12 916	-11 319
Muihin laajan tuloksen eriin kirjatut verot		
Erät, joita ei siirretä tulosvaikutteiseksi		
Laskennalliset verot		
Etuuspoijhaisten etuuksien uudelleen määrittämisestä johtuvat erät	-8	-86
Yhteensä veroerät, joita ei siirretä tulosvaikutteiseksi	-8	-86
Erät, jotka saatetaan myöhemmin siirtää tulosvaikutteiseksi		
Laskennalliset verot		
Myytävissä olevien varojen käyvän arvon muutokset	-	470
Nettosijoitus ulkomaiseen yksikköön	-529	201
Kauden verotettavaan tuloon perustuvat verot		
Nettosijoitus ulkomaiseen yksikköön	370	-233
Yhteensä veroerät, jotka saatetaan myöhemmin siirtää tulosvaikutteiseksi	-159	438
Muihin laajan tuloksen eriin kirjatut verot yhteensä	-167	352

Voimassa olevan verokannan mukaan laskettujen verojen täsmäytys laajassa tuloslaskelmassa kirjattuihin veroihin:

	2016	2015
Tuhatta euroa		
Vero laskettuna emoyhtiön verokannalla	-11 476	-10 563
Ulkomaisten tytäryritysten poikkeavat verokannat	-288	-333
Verovapaat tuotot	161	171
Vähennyskelvottomat menot	-1 139	-1 015
Verokantojen muutosten vaikutus	3	27
Aiemmin kirjaamattomien verotuksellisten tappioiden käyttö	153	19
Tilikauden verotappiot, joista laskennallista verosaamista ei ole kirjattu	-546	-986
Verot aikaisemmilta kausilta	95	174
Laskennallisten verojen muutos liittyen aikaisempiin vuosiin sekä kauden väliaikaiset erot joista ei kirjattu laskennallista veroa	-112	980
Pääomaosuusmenetelmällä yhdisteltyjen yritysten tulosten vaikutus	73	88
Hyvityskelvottomat ulkomaiset lähdeverot	-30	-225
Muut erät	190	344
Laajassa tuloslaskelmassa kirjatut verot yhteensä	-12 916	-11 319

Norjan verokanta laski vuoden 2017 alusta 25 %:sta 24 %:iin. Tilinpäätöksessä 2016 on käytetty laskennallisten verojen osalta tosiasiallisesti voimaanpantua, vuodelle 2017 vahvistettua verokantaa.

Tanskan vahvistettu verokanta vuoden 2016 alusta on 22 %. Tilinpäätöksessä 2015 on käytetty laskennallisten verojen osalta vuodelle 2016 vahvistettua verokantaa. Norjan verokanta laski vuoden 2016 alusta 25 %:iin.

Tilinpäätöksessä 2015 on käytetty laskennallisten verojen osalta vuodelle 2016 vahvistettua verokantaa.

14. OSAKEKOHTAINEN TULOS

Laimentamaton osakekohtainen tulos laske- taan jakamalla emoyhtiön osakkeenomistajille kuuluva tilikauden voitto tilikauden aikana ulkona olevien osakkeiden lukumäärän paino- tetulla keskiarvolla.

Laimennusvaikutus perustuu lasken- nalliseen, järjestelmien ehtojen mukaisesti arvioituihin liikkeelle laskettaviin osakkeiden kokonaismääriin. Konsernilla on vuonna 2012

päätetty johdon osakeperusteinen sitouttamis- ja kannustinjärjestelmä, jossa on kolme ansain- tajaksoa 2012-2014, 2013-2015 ja 2014-2016. Tilikauden 2016 alussa hallitus päätti uudesta konsernin avainhenkilöiden osakepohjaisesta kannustinjärjestelmästä, jossa on kolme ansain- tajaksoa 2015-2017, 2016-2018 ja 2017-2019.

Laimennusvaikutusta laskettaessa on oletettu, että osakeperusteisen palkitsemisen

kaikki osakkeina maksettavat erät laskettaisiin liikkeelle uusina osakkeina, vaikka on myös mahdollista, että osakkeet ostettaisiin markki- noilta.

Ansaintajaksojen 2012-2014 ja 2013-2015 perusteella luovutetut osakkeet järjestelmään osallistujille hankittiin markkinoilta.

	2016	2015
Emoyhtiön omistajille kuuluva tilikauden voitto (tuhatta euroa)	44 465	41 493
Osakkeiden lukumäärän painotettu keskiarvo tilikauden aikana (1 000)	44 106	44 093
Laimentamaton osakekohtainen tulos (euroa/osake)	1,01	0,94
Emoyhtiön omistajille kuuluva tilikauden voitto (tuhatta euroa)	44 465	41 493
Osakkeiden lukumäärän painotettu keskiarvo tilikauden aikana (1 000)	44 106	44 093
Osakepohjaisen kannustinjärjestelmän vaikutus (1 000)	4	14
Osakkeiden lukumäärän painotettu keskiarvo tilikauden aikana laimennusvaikutuksella oikaistuna (1 000)	44 110	44 106
Laimennettu osakekohtainen tulos (euroa/osake)	1,01	0,94

Tikkurila Oyj:llä on yksi osakelaji, jolla ei ole nimellisarvoa. Rekisteröityjen osakkeiden lukumäärä kauden lopussa oli 44 108 252 kappaletta (44 108 252). Konsernin hallussa oli 31.12.2016 omia osakkeita yhteensä 2 461 (2 461) kappaletta.

15. AINEELLISET KÄYTTÖMAISUUSHYÖDYKKEET

Tuhatta euroa	Maa- ja vesialueet	Rakennukset ja rakennelmat	Koneet ja kalusto	Muut aineelliset hyödykkeet*	Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	2016 yhteensä
Hankintameno 1.1.2016	7 150	108 459	186 082	6 974	3 287	311 951
Muut lisäykset	-	543	6 964	756	1 907	10 170
Muut vähennykset	-44	-3 173	-9 137	-245	-457	-13 056
Liiketoimintojen ja tytäryhtiöiden myynti	-1 151	-	-1 776	-	-145	-3 072
Siirto myytävänä oleviin varoihin	-125	-	-	-	-	-125
Muut muutokset	-	-	-31	-	5	-26
Uudelleenryhmittelyt	-	967	114	1 056	-2 143	-7
Kurssierot	9	2 715	1 165	1 387	156	5 433
Hankintameno 31.12.2016	5 839	109 511	183 381	9 928	2 610	311 269
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 1.1.2016	-1 083	-69 013	-147 814	-4 645	-	-222 555
Vähennysten ja siirtojen kertyneet poistot	-	3 160	9 200	-280	-	12 080
Kauden poistot	-	-3 056	-9 442	-879	-	-13 377
Arvonalentuminen	-9	-	-	-	-	-9
Liiketoimintojen ja tytäryhtiöiden myynti	952	-	1 366	-	-	2 318
Kurssierot	59	-672	-671	-913	-	-2 196
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 31.12.2016	-81	-69 581	-147 360	-6 716	-	-223 738
Kirjanpitoarvo 1.1.2016	6 067	39 446	38 268	2 329	3 287	89 397
Kirjanpitoarvo 31.12.2016	5 758	39 930	36 020	3 212	2 610	87 531

Tuhatta euroa	Maa- ja vesialueet	Rakennukset ja rakennelmat	Koneet ja kalusto	Muut aineelliset hyödykkeet*	Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	2015 yhteensä
Hankintameno 1.1.2015	7 420	105 061	180 372	6 895	3 667	303 414
Muut lisäykset	233	4 138	6 704	753	3 748	15 575
Muut vähennykset	-	-352	-1 781	-381	-	-2 514
Muut muutokset	-	-2	83	-3	-23	56
Uudelleenryhmittelyt	8	1 062	2 410	310	-3 791	-2
Kurssierot	-511	-1 448	-1 706	-600	-314	-4 579
Hankintameno 31.12.2015	7 150	108 459	186 082	6 974	3 287	311 951
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 1.1.2015	-1 369	-66 670	-140 530	-4 498	-	-213 067
Vähennysten ja siirtojen kertyneet poistot	-	335	1 547	350	-	2 232
Kauden poistot	-	-3 084	-9 915	-893	-	-13 892
Arvonalentuminen	-72	-	-	-	-	-72
Kurssierot	358	406	1 084	396	-	2 244
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 31.12.2015	-1 083	-69 013	-147 814	-4 645	-	-222 555
Kirjanpitoarvo 1.1.2015	6 051	38 391	39 842	2 397	3 667	90 348
Kirjanpitoarvo 31.12.2015	6 067	39 446	38 268	2 329	3 287	89 397

* Muut aineelliset hyödykkeet sisältävät mm. väestönsuojia, vuokratilojen perusparannusmenoja ja maa-alueiden kestopäällysteitä.

Aineellisten käyttöomaisuushyödykkeiden hankintaa koskevat hankintasitoumukset on esitetty liitteessä 36 Vastuusitoumukset. Suurimmat keskeneräiset aineelliset käyttöomaisuusprojektit vuonna 2016 liittyivät

Puolassa ja Venäjällä sijaitseviin kiinteistöihin. Vuonna 2015 suurimmat yksittäiset projektit liittyivät Puolassa, Venäjällä ja Suomessa sijaitseviin kiinteistöihin. Muut keskeneräiset projektit liittyivät muun

muassa rakennusten ja tuotantoteknologian ylläpitoon ja uudistamiseen vuosina 2016 ja 2015.

RAHOITUSLEASINGSOPIMUKSET

Aineellisiin käyttöomaisuushyödykkeisiin sisältyy rahoitusleasingsopimuksilla hankittua omaisuutta seuraavasti:

Tuhatta euroa	Koneet ja kalusto	Moottoriajoneuvot	Yhteensä
31.12.2016			
Hankintameno	1 369	606	1 975
Kertyneet poistot	914	550	1 464
Kirjanpitoarvo	455	56	511
31.12.2015			
Hankintameno	1 305	690	1 995
Kertyneet poistot	776	500	1 276
Kirjanpitoarvo	529	190	718

16. AINEETTOMAT HYÖDYKKEET

Tuhatta euroa	Liikearvo	Muut aineettomat hyödykkeet	Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	2016 yhteensä
Hankintameno 1.1.2016	70 540	61 630	4 396	136 566
Muut lisäykset	-	34	12 950	12 984
Muut vähennykset	-	-543	-	-543
Liiketoimintojen ja tytäryhtiöiden myynti	-150	-3 389	-	-3 539
Muut muutokset	-	-	-1	-1
Uudelleenryhmittelyt	-	689	-681	7
Kurssierot	613	1 477	-5	2 085
Hankintameno 31.12.2016	71 003	59 898	16 659	147 559
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 1.1.2016	1 385	-46 632	-	-45 247
Vähennysten ja siirtojen kertyneet poistot	32	542	-	574
Kauden poistot	-	-3 152	-	-3 152
Arvonalentuminen	-137	-	-	-137
Liiketoimintojen ja tytäryhtiöiden myynti	-	3 380	-	3 380
Kurssierot	20	-40	-	-20
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 31.12.2016	1 300	-45 902	-	-44 602
Kirjanpitoarvo 1.1.2016	71 925	14 999	4 396	91 320
Kirjanpitoarvo 31.12.2016	72 303	13 996	16 659	102 958

Tuhatta euroa	Liikearvo	Muut aineettomat hyödykkeet	Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	2015 yhteensä
Hankintameno 1.1.2015	71 074	61 698	299	133 071
Liiketoimintojen hankinta	-208	-	-	-208
Muut lisäykset	-	66	5 040	5 106
Muut vähennykset	-	-344	-	-344
Muut muutokset	-	2	-2	-
Uudelleenryhmittelyt	-	937	-935	2
Kurssierot	-326	-729	-6	-1 061
Hankintameno 31.12.2015	70 540	61 630	4 396	136 566
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 1.1.2015	1 385	-43 635	-	-42 250
Vähennysten ja siirtojen kertyneet poistot	-	344	-	344
Kauden poistot	-	-3 369	-	-3 369
Kurssierot	-	28	-	28
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 31.12.2015	1 385	-46 632	-	-45 247
Kirjanpitoarvo 1.1.2015	72 459	18 064	299	90 822
Kirjanpitoarvo 31.12.2015	71 925	14 999	4 396	91 320

Konsernin pääomaosuusmenetelmällä yhdisteltyyn yritykseen ei sisällynyt liikearvoa tilikausilla 2016 tai 2015. Konsernilla ei ole ollut päättäneellä tai sitä aiemmilla tilikausilla sellaisia aineettomia hyödykkeitä, joilla olisi rajoittamaton taloudellinen vaikutusaika.

Muut aineettomat hyödykkeet sisältävät liiketoimintojen yhdistämisten kautta taseeseen kirjattuja tavaramerkkejä ja tuotenimiä 9,2 milj.

euroa (9,1 milj. euroa) sekä markkinointikana-
via ja asiakassuhteita 2,8 milj. euroa (2,9 milj.
euroa). Lisäksi muihin aineettomiin hyödykkei-
siin sisältyy ohjelmistoja 2,0 milj. euroa (3,0 milj.
euroa).

Aktivoidut vieraan pääoman menot tilikau-
della 2016 olivat 59 tuhatta euroa (12 tuhatta
euroa). Korkoprosenttina käytetään kuukausit-
tain laskettua keskimääräistä ulkoisten korol-

listen velkojen korkokantaa. Keskimääräinen
aktivointikorkokanta tilikaudella 2016 oli 1,19
% (1,03 %).

Tilikaudella 2016 keskeneräiset aineettomat
hyödykkeet sisältävät tilikaudella aktivoituja
toiminnanohjausjärjestelmän kehittämisme-
noja 14,8 milj. euroa. Vuonna 2015 toiminnan-
ohjausjärjestelmän kehittämismenot olivat 3,4
milj. euroa.

17. ARVONALENTUMISTESTIT

Liikearvon arvonalentumistestaus suori-
tetaan vähintään vuosittain ja aina silloin,
kun todetaan viitteitä liikearvon tai jonkun
muun omaisuuserän arvonalentumisesta. Arvonalentumistestauksessa yhtiön liikearvoa sisältävien rahavirtaa tuottavien yksiköiden kirjanpitoarvoa verrataan niiden tulevaisuudessa kerrytettävissä olevaan rahamäärään. Arvonalentumistappio kirjataan, mikäli liikearvoa sisältävien rahavirtaa tuottavien yksiköiden kirjanpitoarvo on korkeampi kuin niiden kerrytettävissä oleva rahamäärä. Kerrytettävissä oleva rahamäärä määritellään käyttöarvoon perustuen diskonttaamalla arvioidut vastaiset rahavirrat Discounted Cash Flow -menetelmällä (DCF-menetelmä).

Tikkurila raportoi liiketoiminnastaan kahdella segmentillä SBU West ja SBU East. Arvonalentumistestauksessa rahavirtaa tuottavat yksiköt on määritetty liiketoimintasegmenttien sisältä maantieteellisen toiminta-alueen ja operatiivisen liiketoimintalogiikan perusteella siten, että testattavia toiminta-alueita on yhteensä

viisi. Tilinpäätöshetkellä liikearvoa on ollut kohdistettuna seuraaville rahavirtaa tuottaville yksiköille: Scandinavia ja East.

Tikkurilan johtoryhmä ja hallitus käyvät vuosittain toisen vuosipuoliskon alkupuolella strategiatyön yhteydessä läpi tavoitteet tuleville vuosille. Tavoitteiden määrittelyssä johdon arviointi ja harkinta ovat keskeisessä asemassa. Tässä työssä otetaan huomioon ulkopuolisista informaatiolähteistä saatava tieto maantieteellisillä alueilla tapahtuneesta kehityksestä sekä odotettavissa olevat muutokset alueiden taloudessa, maalien kysynnässä, asiakaskunnassa sekä kilpailijoissa. Strategiatyön perusteella luodaan myös tulevan kolmen vuoden rahavirtaennusteet rahavirtaa tuottaville yksiköille. Toiminta-alueilla tapahtuvien merkittävien muutosten johdosta, kun ne tapahtuvat vuosittaisen strategiatyön jälkeen, rahavirtaennusteita voidaan arvioida uudestaan tilikauden loppupuolella. Rahavirtaennusteissa ei ole huomioitu laajennusinvestointeja. Terminaaliarvo on laskettu siten, että ennustejakson viimeinen

vuosi on ekstrapoloitu käyttäen nimellisen kasvun olettamana nolaa ja rahavirrat on diskontattu nykyhetkeen.

Käytetty diskonttauskorko oli vuonna 2016 rahavirtaa tuottavasta yksiköstä riippuen 6,4 % - 19,6 %. Diskonttauskorko on määritetty keskimääräisen painotetun pääomakustannuksen (WACC, weighted average cost of capital) avulla, joka kuvaa oman ja vieraan pääoman kokonaiskustannusta ottaen huomioon omaisuuseriin liittyvät erityiset riskit.

Diskonttauskorko ja rahavirrat on määritetty ennen veroja.

ARVONALENTUMISTESTIEN KESKEISET OLETUKSET JA HERKKYYSANALYYSIT

Arvonalentumistestauksissa käytettävät rahavirtaennusteet heijastavat johdon näkemystä myynnin, kustannusten ja käyttöpääomae-
rien tulevasta kehittymisestä kolmivuotisen ennustejakson aikana. Arvonalentumistesteissä käytetyt keskeiset oletukset rahavirtojen osalta ovat kasvun ja kannattavuuden kehitys eli

Testattavien rahavirtaa tuottavien yksiköiden kirjanpitoarvot ja niihin sisältyvät liikearvot ovat seuraavat:

Rahavirtaa tuottavat yksiköt: Tuhatta euroa	2016		2015	
	Kirjanpitoarvo,	josta liikearvoa	Kirjanpitoarvo,	josta liikearvoa
Finland	46 116	-	31 870	-
Scandinavia	107 376	68 714	109 663	68 938
East	65 645	3 589	59 455	2 987
Central Europe	43 932	-	39 860	-
South-East Europe	15 507	-	18 462	-

liikevaihdon sekä EBITDA:n (liikevoitto ennen poistoja ja arvonalentumisia) muutos. Diskonttauskoron osalta keskeiset muuttujat ovat riskitön korko, pääomarakenne sekä riskisyyttä heijastava Beta-kerroin.

Vuoden 2016 testauksessa, vuosille 2017-2019, liikevaihdon absoluuttisen ja suhteellisen kasvun on ennakoitu olevan suurinta Area South-East Europan alueella edellisenä vuonna tehtyyn kolmevuotiseen ennustejaksoon verrattuna. Muilla toiminta-alueilla liikevaihdon suhteellisen kasvun on ennakoitu olevan edellisen ennustejakson tasolla. Area Eastin kolmivuotisen ennustejakson, vuosille 2017-2019, ennakoitu liikevaihto jatkaa kasvua vuonna 2015 tehtyä ennustejaksoa matalammalta liikevaihtotasolta. Toiminta-alue Eastin ennakoitaan saavuttavan vuoden 2015 liikevaihtotason vuonna 2016 tehdyn ennustejakson, vuosille 2017-2019, loppupuolella. Raaka-aineiden hinnat vuonna 2016 ovat olleet lähes samalla tasolla kuin edellisenä vuonna. Joidenkin keskeisten raaka-aineiden hintojen arvioidaan kuitenkin nousevan vuoden 2017 aikana.

Tilikauden 2016 aikana on muokattu yhtiön rakennetta ja virtaviivaistettu toimintatapoja. Toiminta-alue Eastin heikkojen toimintavaluutujen negatiivisten vaikutusten vähentämiseksi on lisätty paikallista valmistusta ja raaka-ainehankintaa. Näiden toimenpiteiden ja niiden lisäksi tehtyjen kustannussäästötoimenpiteiden arvioidaan jatkossa parantavat kannattavuutta.

Vuoden 2015 testauksessa, vuosille 2016 - 2018, liikevaihdon kasvun oletettiin jatkuvan Area Eastin alueella edellisenä vuonna tehtyä kolmivuotista ennustejaksoa 2015 - 2017 merkittävästi hitaammin. Toiminta-alueelle South-East Europe ennakoitiin suurinta suhteellista liikevaihdon kasvua, muille toiminta-alueille estimoitiin vain pientä vuosittaista suhteellista kasvua. Raaka-aineiden hinnat olivat vuonna 2015 kokonaisuutena lähellä vertailukauden tasoa, vaikka yksittäisten raaka-aineiden hintakehityksissä oli eroja. Tämän hintatason oletettiin pysyvän vuoden 2016 ajan, ellei taloudessa tapahdu suuria epäedullisia muutoksia. Konsernissa tehtiin vuonna 2015 toimenpiteitä kustannusten säästämiseksi sekä kustannuskil-

pailukyvyyn ja tehokkuuden parantamiseksi.

Diskonttauskoron keskeisten muuttujien arvot on määritelty kullekin testausajankohdalle ja testattaville yksiköille erikseen, heijastuen testaushetken markkinainformaatiota. Diskonttauskorot ovat muuttuneet johtuen WACC:in määrittämisessä käytettyjen keskeisten olettamien (riskitön korko, pääomarakenne ja Beta-kerroin) muutoksista. Suurin korkoprosentin muutos, alentuminen vuodesta 2015 vuoteen 2016, on toiminta-alue South-East Europan alueella. Korkoprosentin lasku on pääosin johtunut riskittömän koron sekä Beta-kertoimen laskusta. Pääomarakenteena on käytetty samalla toimialalla toimivien yhtiöiden ja toimialan keskimääräistä markkinaehtoista oman ja vieraan pääoman suhdetta.

Alla olevassa taulukossa on esitetty arvonalentumistestauksessa käytetyt oletukset kolmen vuoden ennusteperiodilla ja terminaalikaudella kyseisenä vuonna olleiden rahaa tuottavien yksiköiden mukaisesti:

	Scandinavia		East		Central Europe		South-East Europe		Finland	
	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015
Käytetyt ennusteparametrit										
Suhteellinen liikevoitto ennen poistoja ja arvonalentumisia, keskimäärin (EBITDA), %	11,4	17,1	15,1	16,5	8,8	13,9	19,5	14,2	12,6	16,9
Diskonttauskorko, pre-tax, %	6,4	7,5	19,1	20,7	12,0	11,2	19,6	22,3	6,7	7,3
Ennusteperiodin jälkeinen kasvu, %	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Määrä, jolla kerrytettävissä oleva rahamäärä ylittää kirjanpitoarvon, tuhatta euroa	179 273	283 116	17 132	19 723	2 560	67 931	40 778	10 831	100 624	166 312

Herkkyysanalyysi on tehty kasvun, kannattavuuden sekä diskonttauskoron osalta ja sen tulokset on esitetty alla olevassa taulukossa:

	Scandinavia		East		Central Europe		South-East Europe		Finland	
	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015
Muutos keskeisissä oletuksissa										
Suhteellisen liikevoiton ennen poistoja ja arvonalentumisia, keskimäärin (EBITDA %), muutos % -yksikköä	-5,4	-10,3	-2,4	-2,7	-0,3	-6,6	-10,8	-4,8	-6,2	-11,4
Diskonttauskoron (pre-tax) muutos, % -yksikköä	8,7	15,7	3,9	5,6	0,5	15,2	37,0	11,6	10,9	27,2
Ennusteperiodin jälkeisen kasvun muutos, % -yksikköä	-12,0	-38,5	-5,7	-11,6	-0,7	-39,0	n/a	-36,1	-15,4	-168,3

Yllä olevassa herkkyysanalyysitaulukossa on esitetty ne muutokset keskeisissä oletuksissa, jotka - muiden oletusten pysyessä samana - aiheuttaisivat sen, että kerrytettävissä oleva rahamäärä olisi yhtä suuri kuin kirjanpitoarvo. Esimerkiksi, kuinka monen prosenttiyksikön

muutos diskonttauskorossa aiheuttaisi sen, että kerrytettävissä oleva määrä olisi yhtä suuri kuin kirjanpitoarvo, olettaen että muut osatekijät pysyvät muuttumattomina. Vastaavalla tavalla taulukosta on luettavissa esimerkiksi se, kuinka suuri prosenttiyksikön muutos liikevoitossa

ennen poistoja ja arvonalentumisia tai ennusteperiodin jälkeisessä kasvussa aiheuttaisi sen, että kerrytettävissä oleva rahamäärä olisi yhtä suuri kuin kirjanpitoarvo.

18. PÄÄOMAOSUUSMENETELMÄLLÄ YHDISTELLYT YRITYKSET

Tuhatta euroa	2016	2015
Kirjanpitoarvo 1.1.	816	812
Osuus pääomaosuuksien menetelmällä yhdisteltyjen yritysten kauden tuloksista	333	398
Osingot	-393	-414
Muut laajan tuloksen erät	-20	-5
Kurssierot	-33	25
Kirjanpitoarvo 31.12.	703	816

OSAKKUUSYRITYKSET

Vuoden 2016 tai 2015 aikana konsernilla ei ollut omistuksia osakkuusyrityksissä.

YHTEISYRITYKSET

Konserni on osallisena vain yhdessä yhteisjärjestelyssä, Alcro Parti AB:ssä. Konsernin omistusosuus ja osuus äänivallasta Alcro Parti AB:ssä on 50 prosenttia. Vuosien 2016 ja 2015 aikana konsernilla ei ollut muutoksia omistuksessa yhteisjärjestelyissä.

Alcro Parti AB harjoittaa suoramyyntiä

rakennusliiketoimialle, teollisuus-, siivous- ja käsityöyrityksille sekä kunnille Ruotsissa Tukholman, Göteborgin ja Malmön kaupungeissa. Yrityksellä on täydelliset tuotevalikoimat maa- ja metsätalouden, suojaamisen ja siivoamisen aloille. Sijoituksen strateginen tarkoitus on tavoittaa em. asiakasryhmät.

Konsernin yhteisjärjestely on osakeyhtiö, erillinen sijoitusväline, jossa konsernilla ja toisella investoijalla on yhteinen määräysvalta. Konsernilla ja järjestelyn toisella osapuolella on solmitun järjestelyn mukaisesti oikeus Alcro

Parti AB:n nettovarallisuuteen. Tämän perusteella yritys on luokiteltu yhteisyritykseksi, joka yhdistellään pääomaosuuksien menetelmällä. Taloudellisen informaation yhteenvedo Alcro Parti AB:stä on esitetty sen omaan tilinpäätökseen sisältyvinä rahamäärinä sisältäen laatimisperiaatteiden eroavaisuuksista johtuvat oikaisut.

Alcro Parti AB on yksityinen osakeyhtiö, joten sen osakkeille ei ole saatavissa hintanoteerausta.

TALOUDELLISEN INFORMAATION YHTEENVETO YHTEISYRITYKSESTÄ:

Tuhatta euroa	2016	2015
Pitkäaikaiset varat	1 266	1 290
Lyhytaikaiset varat ilman rahavaroja	670	691
Rahavarat	694	767
Varat yhteensä	2 630	2 748
Pitkäaikaiset rahoitusvelat	-	-
Muut pitkäaikaiset velat	681	558
Lyhytaikaiset rahoitusvelat ilman ostovelkoja	-	-
Muut lyhytaikaiset velat sisältäen ostovelat	543	557
Velat yhteensä	1 225	1 115
Nettovarallisuus	1 405	1 633
Konsernin osuus nettovaroista (50%)	703	816
Liikevaihto	9 065	9 125
Poistot	-	-
Korkotuotot	-	3
Korkokulut	0	-
Tuloverot	-193	-228
Kauden tulos	667	797
Muut laajan tuloksen erät	-40	-10
Laaja tulos	627	787
Konsernin osuus laajasta tuloksesta	313	393
Yhteisyritykseltä kaudella saadut osingot	393	414
Henkilöstö keskimäärin kaudella	9	8
Tuhatta euroa	2016	2015
Konsernin osuus nettovarallisuudesta 1.1.	816	812
Konsernin osuus kauden tuloksesta	333	398
Osingot yhteisyritykseltä	-393	-414
Muut laajan tuloksen erät	-20	-5
Muuntoerot	-33	24
Kirjanpitoarvo 31.12.	703	816

Liiketoimet ja avoimet saldot yhteisyrityksen kanssa on esitetty liitetiedossa 38 Lähipiiri.

19. VAIHTO-OMAISUUS

Tuhatta euroa	2016	2015
Aineet ja tarvikkeet	22 218	21 913
Keskeneräiset tuotteet	2 466	2 570
Valmiit tuotteet	54 925	53 045
Ennakkomaksut	610	868
Yhteensä	80 220	78 395

Vaihto-omaisuudesta on kirjattu arvonalentumistappioita 2,9 miljoonaa euroa (2,5 milj. euroa). Arvonalentumistappiot kirjataan, jos vaihto-omaisuuden kirjanpitoarvo ylittää vaihto-omaisuuden nettorealisointiarvon. Vaihto-omaisuuden arvostus kunkin katsauskauden päätteeksi edellyttää jossain määrin johdon arvioita. Konsernin sisäisiin ohjeisiin ja operatiiviseen informaatioon perustuen paikallisten tytäryhtiöiden ja konsernin johto käyttävät harkintaa arvioidessaan vaihto-omaisuuden

arvonalentumisen tarvetta ja määrää, koska valtaosin käytettävissä ei ole yksiselitteisiä tapoja arvioida yhtiön vaihto-omaisuushyödykkeiden käypää arvoa.

Kulukirjaukset, joilla kirjanpitoarvo pienennetään nettorealisointiarvoa vastaavaksi, sekä kaikki vaihto-omaisuutta koskevat menetyksistä johtuvat kulukirjaukset, kirjataan konsernin laajan tuloslaskelman riveille "Materiaalit ja palvelut" sekä "Valmiiden ja keskeneräisten tuotteiden varaston muutos". Tilikaudella on

kirjattu myös arvonalentumisen peruutusta 0,8 miljoonaa euroa (1,3 milj. euroa). Kuluksi kirjatun hankintameno määrä oli 277,7 milj. euroa (286,8 milj. euroa) ja se esitetään laajan tuloslaskelman erissä "Materiaalit ja palvelut" sekä "Valmiiden ja keskeneräisten tuotteiden varastojen muutos".

Vaihto-omaisuus, joka on kirjattu taseeseen nettorealisointiarvoon vuonna 2016 oli 1,7 miljoonaa euroa (0,5 milj. euroa).

20. MYYTÄVISSÄ OLEVAT RAHOITUSVARAT

Tuhatta euroa	2016	2015
Kirjanpitoarvo 1.1.	1 095	3 240
Lisäykset	161	-
Vähennykset	-193	-2 490
Arvostuksen muutos	-45	66
Muut muutokset / Siirrot	-182	278
Kurssierot	-14	1
Kirjanpitoarvo 31.12.	822	1 095

Myytävikissä oleviin rahoitusvaroihin sisältyy pääasiassa noteeraamattomia osakkeita, jotka on arvostettu hankintameno tai hankintamenoa alempaan arvoon, mikäli näistä on kirjattu arvonalentuminen. Osakkeet ovat luonteeltaan liiketoimintaa tukevia ja henkilöstön virkistystoimintaan liittyviä pitkäaikaisia sijoituksia, joista yhtiöllä ei ole aikomusta luopua. Näillä osakkeilla ei ole toimivilla markkinoilla noteerattua hintaa eikä käypää arvoa pystytty määrittämään luotettavasti arvostusmenetelmien avulla. Näin ollen johdon harkinnan mukaan osakkeiden

käypää arvoa kuvastaa parhaiten osakkeiden hankintameno.

Tilikaudella 2015 Ekokemin osakkeiden osalta arvostusperusteena on käytetty kyseisten osakkeiden arvostusta OTC-listalla. Nämä osakkeet on esitetty rahoitusvarojen käyvän arvon hierarkian tasolla 2 (liitetieto 32). Realisoitumattomat käyvän arvon muutokset on kirjattu laajan tuloslaskelman muihin eriin veroilla vähennettynä ja ne ovat sisältyneet omassa pääomassa käyvän arvon rahastoon. Konserni on myynyt kaikki Ekokemin osakkeet

vuoden 2015 aikana.

Tilikaudella 2016 myytävissä olevista rahoitusvaroista on kirjattu arvonalentumista 45 tuhatta euroa (24 tuhatta euroa). Arvonalentumiset on esitetty rahoituskuluissa.

Tilikaudella 2016 näistä osakkeista on kirjattu 45 tuhatta euroa myyntivoittoa (2 441 tuhatta euroa). Myyntitappioita on kirjattu tilikaudella 2016 44 tuhatta euroa. Tilikaudella 2015 ei ole kirjattu myyntitappioita. Realisoituneet myyntivoitot ja -tappiot kirjataan liiketoiminnan muihin tuottoihin tai kuluihin.

21. PITKÄAIKAISET SAAMISET

Tuhatta euroa	2016	2015
Lainasaamiset	5 677	1 155
Ennakkomaksut	138	136
Siirtosaamiset	314	322
Muut saamiset	1 211	1 311
Pitkäaikaiset saamiset yhteensä	7 340	2 924
Muut saamiset		
Myyntisaamiset/osamaksusaamiset	1 211	1 171
Muut pitkäaikaiset korottomat saamiset	-	140
Muut saamiset yhteensä	1 211	1 311

22. LYHYTAIKAISET KOROLLISET SAAMISET

Tuhatta euroa	2016	2015
Lainasaamiset	915	610
Korolliset saamiset yhteensä	915	610

23. MYYNTISAAMISET JA MUUT KOROTTOMAT SAAMISET

Tuhatta euroa	2016	2015
Myyntisaamiset	89 178	76 817
Siirtosaamiset	5 950	6 474
Muut saamiset	3 699	5 008
Lyhytaikaiset korottomat saamiset yhteensä	98 827	88 299

Myyntisaamisten käyvän arvon määrittämiseksi johto arvioi asiakaskohtaisten viitteiden perusteella myyntisaamisten arvonalentumisen tarvetta ja määrää.

Konserni on tilikauden 2015 aikana myynyt

tietyt myyntisaamisensa rahoitusyhtiöille. Myyntihin saamiin liittyvä luottoriski ja sopimusperusteiset oikeudet kyseisiin rahoitusvaroihin siirtyivät myyntihetkellä pois konsernilta. Järjestelyyn liittyvät kulut on kirjattu rahoituskuluihin.

Konserni on luopunut factoring rahoituksesta tilikauden 2015 lopussa.

Muut saamiset sisältävät arvonlisäverosaamia 3,2 milj. euroa (3,8 milj. euroa).

Tuhatta euroa	2016	2015
Siirtosaamiset		
Liikevaihtoon ja ostoihin liittyvät erät	2 649	2 369
Henkilöstökulut	248	347
Vakuutuskulut	360	368
Vuokrat	1 038	1 446
Korot	146	6
Muut	1 509	2 260
Yhteensä	5 950	6 796

24. RAHAVARAT

Tuhatta euroa	2016	2015
Käteisvarat	18 418	16 695
Muut rahavarat (pankkitalletukset, eräpäivä alle 3 kk)	113	93
Rahavarat yhteensä	18 531	16 788

Tuhatta euroa	2016	2015
Rahavirtalaskelman mukaiset rahavarat		
Käteisvarat	18 418	16 695
Muut rahavarat (pankkitalletukset, eräpäivä alle 3 kk)	113	93
Shekkiluottotili	-	-
Rahavarat yhteensä	18 531	16 788

25. LASKENNALLISET VEROSAAMISET JA -VELAT

Tasearvo 31.12.2016										
2016	1.1.2016		Kirjattu	Kirjattu	Ostetut /	Siirrot	Muut erät		Lasken-	Lasken-
Tuhatta euroa	Netto-	Kurssierot	tulos-	muihin	myytyt /	myytävänä	ja siirrot	Netto	nallinen	nallinen
	saldo		vaikut-	laajan	liiketo-	oleviin	erien	saaminen	vero-	vero-
			teisesti	tuloksen	minnot		välillä		saaminen	velka
Vahvistetut tappiot	157	12	54	-	-	-	-	223	223	-
Etuuspohjaiset eläkejärjestelyt	1 980	-66	27	-14	-	-	-	1 927	1 927	-
Varaukset	216	-2	-53	-	-	-	-	161	161	-
Vaihto-omaisuuden sisäinen kate	664	54	332	-	-43	-	-	1 007	1 007	-
Kertyneet poistoerot	-2 867	-47	115	-	-	-	-	-2 799	433	-3 232
Myytavissä olevat rahoitusvarat	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden arvostaminen käypään arvoon liiketoimintojen yhdistämisissä	-2 416	-280	421	-	1	-	-	-2 274	-	-2 274
Muut väliaikaiset erot	2 067	333	936	-529	-	-	-	2 807	3 546	-739
Laskennalliset nettoverovelat (saamiset)	-200	4	1 832	-543	-42	-	-	1 051	7 297	-6 245

Tasearvo 31.12.2015										
2015	1.1.2015		Kirjattu	Kirjattu	Ostetut /	Siirrot	Muut erät		Lasken-	Lasken-
Tuhatta euroa	Netto-	Kurssierot	tulos-	muihin	myytyt /	myytävänä	ja siirrot	Netto	nallinen	nallinen
	saldo		vaikut-	laajan	liiketo-	oleviin	erien	saaminen	vero-	vero-
			teisesti	tuloksen	minnot		välillä		saaminen	velka
Vahvistetut tappiot	277	-65	-55	-	-	-	-	157	157	-
Etuuspohjaiset eläkejärjestelyt	1 982	30	56	-88	-	-	-	1 980	1 980	-
Varaukset	168	-	48	-	-	-	-	216	216	-
Vaihto-omaisuuden sisäinen kate	719	-36	-19	-	-	-	-	664	664	-
Kertyneet poistoerot	-3 003	7	129	-	-	-	-	-2 867	636	-3 503
Myytavissä olevat rahoitusvarat	-470	-	-	470	-	-	-	-	-	-
Aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden arvostaminen käypään arvoon liiketoimintojen yhdistämisissä	-3 081	129	536	-	-	-	-	-2 416	-	-2 416
Muut väliaikaiset erot	3 058	41	-1 233	201	-	-	-	2 067	3 088	-1 021
Laskennalliset nettoverovelat (saamiset)	-350	106	-539	583	-	-	-	-200	6 741	-6 940

Verotuksellisista tappioista ja muista eristä kirjattavien laskennallisten verosaamisten merkitsemistä varten johto arvioi määrän, jonka verran konserniyhtiöille todennäköisesti syntyy verotettavaa tuloa, niin että verosaamiset pystytään hyödyntämään, vaikka siitä ei ole etukäteen olemassa varmaa tietoa. Konsernilla on tytäryhtiöitä useissa maissa, joissa on erityyppisiä, toisistaan poikkeavia verosäädöksiä, jotka voivat myös muuttua tulevaisuudessa. Tuloverojen kokonaismäärän arvioiminen koko konsernin tasolla edellyttää merkittävää harkintaa. Todellinen tuloskehitys voi poiketa arviosta,

jolloin muutos vaikuttaa tulevien tilikausien veroihin.

Konsernin tytäryrityksillä oli verotuksellisia tappioita 7,8 milj. euroa 31.12.2016 (19,3 milj. euroa), joista ei ole kirjattu laskennallista verosaamista. Verotappioista 22 (47) prosenttia on sellaisia, joilla on rajoittamaton vähennysoikeus. Verotappiot, joilla on rajoitettu vähentämis oikeus vanhenevat vuosina 2017–2026. Laskennalliset verosaamiset kirjataan vain siihen määrään asti kuin veroyksikölle todennäköisesti syntyy verotettavaa tuloa niin, että laskennalliset verosaamiset pystytään hyödyntämään.

Tytäryhtiöiden jakamattomista voittovaroista on kirjattu laskennallinen verovelka siitä osuudesta, jonka verovaikutuksen toteutumisen ennakoitaan tapahtuvan lähitulevaisuudessa voitonjaon myötä.

Kuitenkaan suurimmasta osasta ulkomaisten tytäryhtiöiden jakamattomista voittovaroista ei ole kirjattu laskennallista verovelkaa, koska nämä voidaan jakaa omistajayrityksille ilman veroseuraamuksia tai konserni pystyy määrittämään voitonjaon ajankohdan eikä verovaikutuksen toteutumiseen johtava voitonjako ole todennäköistä lähitulevaisuudessa.

26. OMAA PÄÄOMAA KOSKEVAT LIITETIEDOT

	Rekisteröityjen osakkeiden lukumäärä (1 000)	Omien osakkeiden lukumäärä (1 000)	Ulkona olevien osakkeiden lukumäärä (1 000)
Yhteensä 1.1.2015	44 108	-80	44 029
Omien osakkeiden hankinta	-	-3	-
Osakeperusteisen kannustinjärjestelmän puitteissa luovutetut omat osakkeet	-	80	-
Yhteensä 31.12.2015	44 108	-2	44 106
Omien osakkeiden hankinta	-	-	-
Osakeperusteisen kannustinjärjestelmän puitteissa luovutetut omat osakkeet	-	-	-
Yhteensä 31.12.2016	44 108	-2	44 106

Tikkurila Oyj:llä on yksi osakelaji ja kukin osake oikeuttaa yhteen ääneen yhtiökokouksessa sekä saman suuruiseen osinkoon. Osakkeella ei ole nimellisarvoa. Osakepääoma 31.12.2016 oli 35 milj. euroa (35 milj. euroa) ja se on kokonaan maksettu. Osakkeiden lukumäärä oli vuoden 2016 lopussa 44 108 252 kappaletta sisältäen 2 461 kappaletta omia osakkeita. Vuoden 2015 lopussa osakkeiden lukumäärä oli 44 108 252 kappaletta sisältäen 2 461 kappaletta omia osakkeita.

Osakekohtainen tulos on esitetty laajan tuloslaskelman yhteydessä sekä liitetiedossa 14 Osakekohtainen tulos.

KÄYVÄN ARVON RAHASTO

Käyvän arvon rahasto sisältää myytävissä olevien rahoitusvarojen kertyneet arvonnoutokset siihen asti, kunnes rahoitusvaroista luovutaan tai niiden arvo on alentunut.

SIIJOITETUN VAPAAN OMAN PÄÄOMAN RAHASTO

Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto sisältää muut oman pääoman luonteiset sijoitukset ja osakkeiden merkintähinnan siltä osin, kun sitä ei nimenomaisen päätöksen mukaan merkitä osakepääomaan.

OMAT OSAKKEET

Omat osakkeet -rahasto sisältää konsernin hallussa olevien omien osakkeiden hankintamenon.

Vuoden 2016 aikana Tikkurila ei hankkinut tai luovuttanut omia osakkeita. 31.12.2016 Tikkurila Oyj:n hallussa oli 2 461 omaa osaketta, joiden hankintameno oli yhteensä 42 tuhatta euroa, ja joiden osuus osakepääomasta ja kaikkien osakkeiden äänimäärästä oli 0,01 %.

Tikkurila hankki helmikuussa 2015 omia osakkeita julkisessa kaupankäynnissä yhteensä 2 500 kappaletta, mikä vastaa 0,01 % kaikista osakkeista. Osakkeiden kokonaishankintahinta oli 43 tuhatta euroa.

Tikkurila luovutti 3.3.2015 omia osakkeita vastikkeetta yhteensä 79 539 kappaletta osakeperusteisen sitouttamis- ja kannustinjärjestelmän puitteissa.

31.12.2015 Tikkurila Oyj:n hallussa oli 2 461 omaa osaketta, joiden hankintameno oli yhteensä 42 tuhatta euroa, ja joiden osuus osakepääomasta ja kaikkien osakkeiden äänimäärästä oli 0,01 %.

MUUT RAHASTOT

Muut rahastot sisältävät kertyneiden voittovarojen rahastoidun osuuden.

MUUNTOEROT

Muuntoerot sisältävät ulkomaisten yksiköiden tilinpäätösten muuntamisesta syntyneet muuntoerot.

OSINGOT

Osinkoa jaettiin vuonna 2016 0,80 euroa osakkeelta, yhteensä 35 285 tuhatta euroa. Vuonna 2015 osinkoa jaettiin 0,80 euroa osakkeelta, yhteensä 35 285 tuhatta euroa. Raportointikauden päättämispäivän jälkeen hallitus on ehdottanut jaettavaksi osinkoa 0,80 euroa osakkeelta, yhteensä 35 285 tuhatta euroa, laskettuna tilinpäätöshetkellä ulkona oleville osakkeille.

Tuhatta euroa	Käyvän arvon rahasto	Muuntoerot	Kertyneet voittovarot	Yhteensä	Määräysvallattomien omistajien osuus	Yhteensä
Muut laajan tuloksen erät 2016						
Erät, joita ei siirretä tulosvaikutteisiksi:						
Etuuspohjaisten etuuskien uudelleen määrittämisestä johtuvat erät	-	-	-422	-422	-	-422
Pääomaosuusmenetelmällä yhdisteltyjen yritysten osuus etuuspohjaisten etuuskien määrittämisestä johtuvista eristä	-	-	-26	-26	-	-26
Tuloverot liittyen eriin, joita ei siirretä tulosvaikutteisiksi	-	-	-14	-14	-	-14
Pääomaosuusmenetelmällä yhdisteltyjen yritysten tuloverot liittyen eriin, joita ei siirretä tulosvaikutteisiksi	-	-	6	6	-	6
Yhteensä laajan tuloksen erät, joita ei siirretä tulosvaikutteisiksi verovaikutus huomioon otettuna	-	-	-456	-456	-	-456
Erät, jotka saatetaan myöhemmin siirtää tulosvaikutteisiksi:						
Muuntoerot	-	5 894	-	5 894	-	5 894
Pääomaosuusmenetelmällä yhdisteltyjen yritysten osuus muuntoeroista	-	-29	-	-29	-	-29
Tuloverot nettosijoituksesta ulkomaiseen yksikköön	-	92	-	92	-	92
Määräysvallan menettämisen yhteydessä tulosvaikutteiseksi siirretyt muuntoerot	-	-707	-	-707	-	-707
Määräysvallan menettämisen yhteydessä tulosvaikutteiseksi siirretyt tuloverot	-	-251	-	-251	-	-251
Yhteensä muut laajan tuloksen erät, jotka saatetaan myöhemmin siirtää tulosvaikutteisiksi verovaikutus huomioon otettuna	-	4 999	-	4 999	-	4 999
Muut laajan tuloksen erät 2016 verovaikutus huomioon otettuna	-	4 999	-456	4 543	-	4 543

Tuhatta euroa	Käyvän arvon rahasto	Muuntoerot	Kertyneet voittovarot	Yhteensä	Määräysvallattomien omistajien osuus	Yhteensä
Muut laajan tuloksen erät 2015						
Erät, joita ei siirretä tulosvaikutteisiksi:						
Etuuspohjaisten etuuskien uudelleen määrittämisestä johtuvat erät	-	-	298	298	-	298
Pääomaosuusmenetelmällä yhdisteltyjen yritysten osuus etuuspohjaisten etuuskien määrittämisestä johtuvista eristä	-	-	-7	-7	-	-7
Tuloverot liittyen eriin, joita ei siirretä tulosvaikutteisiksi	-	-	-88	-88	-	-88
Pääomaosuusmenetelmällä yhdisteltyjen yritysten tuloverot liittyen eriin, joita ei siirretä tulosvaikutteisiksi	-	-	2	2	-	2
Yhteensä laajan tuloksen erät, joita ei siirretä tulosvaikutteisiksi verovaikutus huomioon otettuna	-	-	205	205	-	205

Tuhatta euroa	Käyvän arvon rahasto	Muuntoerot	Kertyneet voittovarot	Yhteensä	Määräysvallattomien omistajien osuus	Yhteensä
Erät, jotka saatetaan myöhemmin siirtää tulosvaikutteisiksi:						
Muuntoerot	-	-2 094	-	-2 094	-	-2 094
Pääomaosuusmenetelmällä yhdisteltyjen yritysten osuus muuntoeroista	-	-17	-	-17	-	-17
Tuloverot nettosijoituksesta ulkomaiseen yksikköön	-	-32	-	-32	-	-32
Myytavissä olevien rahoitusvarojen käyvän arvon muutos	90	-	-	90	-	90
Myytavissä olevien rahoitusvarojen käyvän arvon muutoksesta tulokseen siirretty osuus	-2 440	-	-	-2 440	-	-2 440
Laskennallinen vero myytävissä olevien rahoitusvarojen käyvän arvon muutoksista	470	-	-	470	-	470
Yhteensä muut laajan tuloksen erät, jotka saatetaan myöhemmin siirtää tulosvaikutteisiksi verovaikutus huomioon otettuna	-1 880	-2 143	-	-4 023	-	-4 023
Muut laajan tuloksen erät 2015 verovaikutus huomioon otettuna	-1 880	-2 143	205	-3 818	-	-3 818

27. PITKÄAIKAISET KOROLLISET VELAT

Tuhatta euroa	2016	2015
Lainat rahoituslaitoksilta	49 867	49 835
Rahoitusleasingvelat	224	326
Pitkäaikaiset korolliset velat yhteensä	50 091	50 161
Velat jotka erääntyvät myöhemmin kuin viiden vuoden kuluttua		
Lainat rahoituslaitoksilta	-	49 835

Pitkäaikaisten lainojen maturiteettijakauma ja valuuttariski on esitetty liitetiedossa 34 Rahoitusriskien hallinta.

Tuhatta euroa	2016	2015
Rahoitusleasingvelat - vähimmäisvuokrien kokonaismäärä		
Yhden vuoden kuluessa erääntyvät	231	367
Yli vuoden, enintään viiden vuoden kuluttua erääntyvät	235	357
Yli viiden vuoden kuluttua erääntyvät	-	-
Yhteensä	466	724
Rahoitusleasingvelat - vähimmäisvuokrien nykyarvo		
Yhden vuoden kuluessa erääntyvät	217	339
Yli vuoden, enintään viiden vuoden kuluttua erääntyvät	224	327
Yli viiden vuoden kuluttua erääntyvät	-	-
Yhteensä	441	666
Tulevaisuudessa kertyvät rahoituskulut	25	58
Rahoitusleasingvelkojen kokonaismäärä	466	724

Rahoitusleasingsoimuksilla on hankittu pääasiassa henkilöautoja ja muita koneita ja kalusteita. Osassa sopimuksista on uudistus- tai jatko-optioita.

28. LYHYTAIKAISET KOROLLISET VELAT

Tuhatta euroa	2016	2015
Rahoituslaitoslainat	1 916	2 514
Yritystodistusohjelma	24 979	9 979
Rahoitusleasingvelat	217	339
Muut korolliset lyhytaikaiset velat	-	-
Korolliset lyhytaikaiset velat yhteensä	27 113	12 832

Rahoitusleasingvelkojen erittely lyhyt- ja pitkäaikaisiin osuuksiin on esitetty liitetiedossa 27 Pitkäaikaiset korolliset velat.

KOROLLISTEN ERIEN KESKIKORKO JA VALUUTAJAKAUMA

Korollisten pitkä- ja lyhytaikaisten lainojen keskiporko oli 0,8 % vuonna 2016 (1,2 %). *)

Korollisten pitkä- ja lyhytaikaisten velkojen valuuttajakauma euroina:

Tuhatta euroa	2016	2015
EUR	75 231	60 214
CNY	1 902	2 514
Muut	70	265
Yhteensä	77 204	62 993

*) Laskelmassa on huomioitu lainojen korkokulut ja lainannostokulujen jaksotukset

29. OSTOVELAT JA MUUT KOROTTOMAT VELAT

Tuhatta euroa	2016	2015
Pitkäaikaiset siirtovelat	17	-
Muut pitkäaikaiset korottomat velat	-	103
Muut pitkäaikaiset korottomat velat yhteensä	17	103
Ostovelat	41 702	42 160
Muut korottomat velat	5 077	4 309
Saadut ennakot	452	153
Siirtovelat	44 032	42 550
Ostovelat ja muut lyhytaikaiset korottomat velat yhteensä	91 263	89 172
Siirtovelat		
Osakeperusteiset maksut	17	668
Henkilöstökulut	15 737	15 904
Liikevaihtoon ja ostoihin liittyvät erät	24 765	23 689
Korot	9	2
Muut	3 521	2 287
Yhteensä	44 049	42 550
Nettorahoitusvelat		
Korolliset pitkäaikaiset velat	50 091	50 161
Korolliset lyhytaikaiset velat	27 113	12 832
Rahavarat		
Käteisvarat	-18 418	-16 695
Muut rahavarat (pankkitalletukset, eräpäivä alle 3 kk)	-113	-93
Yhteensä	58 673	46 206

30. ELÄKEVELVOITTEET JA MUUT PITKÄAIKAISET TYÖSUHDE-ETUUDET

ELÄKEVELVOITTEET

Konsernilla on toimimaissaan useita eläkejärjestelyjä, jotka on järjestetty kunkin toimintamaan paikallisten olojen ja käytäntöjen mukaisesti. Nämä eläkejärjestelyt ovat pääasiassa maksupohjaisia eläkejärjestelyjä.

Etuuspohjaisia eläkejärjestelyjä konsernilla on Norjassa, Ruotsissa ja Saksassa. Näistä etuuspohjaisista eläkejärjestelyistä Tikkurila-konsernin kannalta merkittävin on Ruotsin etuuspohjainen eläkejärjestely. Etuuspohjaisten eläkejärjestelyjen etuudet vaihtelevat maittain, pääsääntöisesti ne liittyvät eläkkeen tasoon. Näistä järjestelyistä Norjan ja Saksan järjestelyt ovat suljettuja uusilta jäseniltä.

Etuuspohjaisissa eläkejärjestelyissä eläke-etuuden suuruus eläköitymishetkellä määritetään tiettyjen tekijöiden, kuten esimerkiksi palkan ja työssäolovuosien perusteella. Johto joutuu käyttämään arvioita eläkelaskennan perusteena käytetyistä oletuksista, näin muun muassa määrittäessään tulevaa palkkatasoa sekä henkilökunnan vaihtuvuutta.

Tikkurila-konsernin ruotsalaisilla tytäryhtiöillä on eläkevakuutusjärjestelyjä ruotsalaisissa eläkevakuuttaja Alectassa. Alectassa hoidetut eläkkeet luokitellaan etuuspohjaisiksi etuusjärjestelyiksi IAS 19 -standardin mukaan. Koska Alecta ei kuitenkaan pysty toimittamaan tarvittavia tietoja eläkevastuun laskemiseksi, konsernin Alectassa hoidetut eläkkeet on käsitelty kuten maksupohjaiset järjestelyt ja niiden kulut on esitetty tilinpäätöksessä osana maksupohjaisia eläkekuluja.

Alectassa hoidetuista eläkkeistä suurimmas-
ta osasta ansaittuja eläke-etuuksia puuttuu tie-

to osuudesta, joka on ansaittu kunkin työnantajan palveluksessa. Koko ansaittu eläke-etuus rekisteröityy viimeisimmän työnantajan nimiin. Näin ollen Alecta ei pysty tarkasti allokoimaan järjestelyn varoja ja järjestelyyn suoritettuja maksuja kunkin työnantajan osalta. Samoin Alectassa hoidettujen etuuksien osalta ei ole sääntelyä, kuinka mahdollinen yli- tai alijäämä järjestelyssä käsiteltäisiin. Nykyisin järjestelmän mahdolliset alijäämät katetaan Alectan hallinnoimasta kollektiivisesta pääomasta.

Kuukausittain järjestelmään suoritettavat maksut määritetään vakuutetun henkilön ja eläketyyppin mukaisesti. Alecta käyttää laskennassa itse määrittämiään oletuksia korosta, odotettavissa olevasta eliniästä, toiminnan kuluista ja tuotoista. Maksut määritetään perustuen kunkin henkilön kyseisen hetken eläkkeen perustana olevaan palkkaan.

Alectan laskennassa käyttämät menetelmät ja oletukset eroavat IAS 19 mukaisista etuuspohjaisten eläkkeiden laskennassa käytettävistä oletuksista ja menetelmistä.

Ruotsin etuuspohjainen eläkejärjestely on taseessa oleva eläkejärjestely, johon liittyy luottovakuutus PRI:n (PRI Pensionsgaranti, ömsesidigt) kanssa. Eläkejärjestelyyn (ITP 2) kuuluvat toimihenkilöt, jotka ovat syntyneet vuonna 1978 tai sitä ennen. Järjestelyssä työnantaja takaa järjestelyyn kuuluville henkilöille ennalta määrätyn eläketason koko eliniän ajaksi. Eläkkeen taso on sidottu loppupalkkaan. Järjestelmän ehtojen mukaisesti eläkkeen tasoa ei ole virallisesti sidottu indeksiin, mutta käytännössä maksettujen eläkkeiden tasoa on inflaatiotarkistettu järjestelmän alusta alkaen.

Eläköitymisikä on normaalisti 65 vuotta, jolloin eläkkeiden maksu aloitetaan.

Eläkkeen taso määräytyy palkkavälien ja näille määritettyjen eri prosenttien mukaisesti, ja niiden perusteella etuudet määräytyvät. Palkkavälit perustuvat ns. perustulotasoon (income base amount), jonka Ruotsin hallitus määrittää kerran vuodessa.

Järjestelmä takaa työntekijälle eläkkeen myös siinä tapauksessa, ettei yksittäinen työnantaja täytä velvoitteitaan. PRI valvoo järjestelmään osallistuvia työnantajia ja voi tarvittaessa vaatia osallistujilta vakuuksia, takauksia tai korotettuja maksuja, mikäli riskitaso kasvaa esimerkiksi järjestelmään osallistujien maksukyvyttömyyden takia.

Konserni altistuu uusille riskeille tämän eläkejärjestelyn puitteissa. Korkea inflaatio kasvattaa velvoitteen määrää, koska käytännössä eläkkeiden taso on sidottu inflaatioon. Samoin merkittävä vaikutus on palkkakehityksellä. Korkeammat palkankorotukset nostavat velvoitteen määrää, sillä etuudet on sidottu loppupalkkaan. Tulevalla eliniän odotteella on merkittävä vaikutus velvoitteen määrään. Järjestelmä takaa elinikäisen eläkkeen, jolloin tulevan eliniän nousu lisää velvoitteen määrää. Samoin yllä kuvattu riski järjestelmään osallistuvien yhtiöiden maksukyvyttömyydestä voi kasvattaa muiden järjestelmässä toimivien yhtiöiden velvoitteita.

Seuraavassa esitetään etuuspohjaisten järjestelyjen vaikutus konsernin laajaan tulokseen ja taseeseen.

Tuhatta euroa	2016	2015
Etuuspohjaiset eläkevelat (netto)	24 122	24 349
Muut pitkäaikaiset työsuhde-etuudet henkilösivukuluineen	1 249	1 180
Eläkevelat ja muut pitkäaikaiset työsuhde-etuudet	25 371	25 529
Etuuspohjaiset eläkevelat		
Taseeseen on kirjattu seuraavat erät:		
Rahastoitujen veloitteiden nykyarvo	2 023	1 880
Rahastoimattomien veloitteiden nykyarvo sisältäen Ruotsin eläkevelvoitteeseen liittyvän veron	24 255	24 401
Järjestelyyn kuuluvien varojen käypä arvo	-2 156	-1 932
Nettovelka	24 122	24 349

Tuhatta euroa	Eläkevelvoitteen nykyarvo		Järjestelyyn kuuluvien varojen käypä arvo		Nettovelka	
	2016	2015	2016	2015	2016	2015
Taseessa 1.1.	24 726	24 696	-1 932	-2 209	22 794	22 487
Liikevoittoon kirjatut erät:¹⁾						
Kauden työsuoritukseen perustuvat menot	671	600	-	-	671	600
Korkomenot / -tuotot	651	663	-54	-52	597	611
Velvoitteen täyttämistä johtuva voitto	-	-	-3	-	-	-
Hallinnolliset kulut	-	-	4	6	4	6
	1 322	1 263	-53	-46	1 269	1 217
Muuhun laajaan tuloslaskelmaan kirjatut erät:²⁾						
Uudelleen määrittämisestä johtuvat erät:						
Vakuutusmatemaattiset voitot / tappiot						
Kokemusperusteiset voitot (-) tai tappiot	-146	-441	-	-	-146	-441
Väestötalastollisten oletusten muutoksesta johtuva voitto (-) tai tappio	-44	-	-	-	-44	-
Taloudellisten oletusten muutoksista johtuva voitto (-) tai tappio	556	-102	-	-	556	-102
Järjestelyyn kuuluvien varojen tuotto lukuun ottamatta korkokuluun tai -tuottoon sisältyviä eriä	-	-	-28	262	-28	262
Valuuttakurssierot	-719	318	-112	137	-831	455
	-353	-225	-140	399	-493	174
Muut:						
Maksusuoritukset:						
Työnantajilta	-	-	-128	-137	-128	-137
Järjestelystä suoritettavat maksut:						
Maksetut etuudet	-980	-990	58	61	-922	-929
Siirrot järjestelmien välillä ja muut muutokset	-58	-18	39	-	-19	-18
Taseessa 31.12.	24 657	24 726	-2 156	-1 932	22 501	22 794

¹⁾ Lisäksi, Ruotsin etuuspohjaisiin eläkevelvoitteisiin liittyen, liikevoittoon sisältyy veroa 42 tuhatta euroa (50 tuhatta euroa).

²⁾ Muihin laajan tuloslaskelman eriin on kirjattu lisäksi Ruotsin eläkevelvoitteeseen liittyvästä verosta johtuva tappio 83 tuhatta euroa (voitto 17 tuhatta euroa).

Lisäksi muihin laajan tuloslaskelman eriin on kirjattu konsernin osuus pääomaosuusmenetelmällä yhdistellyn yhteisyrityksen eläkevelvoitteen uudelleen määrittämisestä johtuvia eriä veroilla vähennettynä 20 tuhatta euroa tappiota (5 tuhatta euroa tappiota).

Tuhatta euroa	2016	2015
Muuhun laajaan tuloslaskelmaan kirjatut etuuspohjaisten etuuksien uudelleen määrittämisestä johtuvat erät		
Eläkevelvoitteen vakuutusmatemaattiset voitot (-) / tappiot (+), sisältäen Ruotsin eläkejärjestelmään liittyvän veron vakuutusmatemaattiset voitot ja tappiot	450	-560
Järjestelyyn kuuluvien varojen tuotto lukuun ottamatta korkokuluun tai -tuottoon sisältyviä eriä	-28	262
Tuloverojen muutos liittyen etuuspohjaisten etuuksien uudelleen määrittämisestä johtuviin eriin	14	88
Yhteisyrityksen eläkevelvoitteen uudelleen määrittämisestä kirjatut erät, veroilla vähennettynä	20	5
Yhteensä	456	-205
Järjestelyyn kuuluvat varat sisältävät		
Varat vakuutusyhtiöissä *	2 156	1 932
Yhteensä	2 156	1 932

* Vakuutusyhtiöissä hoidettavien etuuspohjaisten järjestelyjen varat ovat osana vakuutusyhtiöiden sijoitusvarallisuutta ja niiden sijoitusriski on vakuutusyhtiöillä. Tämän vuoksi yksittäisten järjestelyjen varallisuuden jakautumisesta ei ole saatavissa tarkempaa erittelyä.

Konserni ennakoii maksavansa etuuspohjaisiin eläkejärjestelyihin 1,1 miljoonaa euroa vuonna 2017.

Merkittävimmät vakuutusmatemaattiset oletukset	2016	2015
Diskonttauskorko	1,3-2,6 %	1,3-2,8 %
Inflaatio	1,5-2,0 %	1,5-2,0 %
Tulevat palkankorotukset	2,5 %	2,5 %
Tulevat eläkkeiden korotukset	0,0-2,0 %	0,0-2,0 %

Kuolevuutta koskevat oletukset on tehty vakuutusmatemaattikkojen ohjeistusten pohjalta, ja ne perustuvat kullakin alueella julkaistuihin tilastoihin ja kokemukseen.

Konsernin merkittävin etuus pohjainen järjestely on Ruotsin etuus pohjainen eläkejärjestely, jonka eläkevelvoitteen nykyarvo tilinpäätöspäivänä oli 21 492 tuhatta euroa (21 663

tuhatta euroa). Lisäksi tähän etuus pohjaiseen eläkevelvoitteeseen liittyvä vero oli tilinpäätöspäivänä 1 621 tuhatta euroa (1 556 tuhatta euroa). Tämän järjestelyn osalta merkittävimmät vakuutusmatemaattiset oletukset ovat seuraavat: diskonttauskorko 2,60 % (2,75%), inflaatio 1,50 % (1,50 %), jonka kehitykseen eläkkeiden taso on käytännössä sidottu, sekä

odotettavissa oleva elinikä ja tulevat palkankorotukset 2,5 % (2,5 %). Odotettavissa oleva elinikä 65-vuotiaalle naiselle on 25 vuotta ja vastaavasti miehelle 23 vuotta.

Tilikauden päättyessä etuus pohjaisen eläkevelvoitteen painotettu keskimääräinen voimassaoloaika on 17,1 (15,4) vuotta.

HERKKYYSANALYYSI:

Miten yhden keskeisen vakuutusmatemaattisen oletuksen muutos - muiden oletusten pysyessä muuttumattomina - vaikuttaisi eläkevelvoitteen suuruuteen, on esitetty alla olevassa taulukossa:

Etuus pohjaisen velvoitteen herkkyyden on laskettu käyttäen samaa menetelmää kuin on käytetty taseeseen merkittävää eläkevelvoitetta laskettaessa (ennakoitua etuus oikeus yksikköön perustuvaa menetelmää käyttäen).

Vaikutus eläkevelvoitteeseen

Vaikutus tuhansina euroina	31.12.2016		31.12.2015	
Oletuksen muutos	Lisäys	Vähennys	Lisäys	Vähennys
Diskonttauskorko (0,5 % muutos)	-2 248	2 552	-2 239	2 541
	31.12.2016		31.12.2015	
Herkkyyden konsernin merkittävimmän järjestelyn (Ruotsi) osalta	Lisäys	Vähennys	Lisäys	Vähennys
Yhden vuoden muutos odotettavissa olevaan elinikään	1 010	-1 005	1 006	-1 001
Inflaatio (0,5 % muutos)	1 810	-1 637	1 819	-1 645

MUUT PITKÄAIKAISET TYÖSUHDE-ETUUKSET

Konsernin emoyhtiöllä, Tikkurila Oyj:llä, on palvelusvuosipalkkiojärjestelmä, jonka mukaan työntekijällä on oikeus pitää palkallista vapaata tai saada palkkio-ohjelman mukainen lahja, kun palvelusvuosipalkkio-ohjelman mukaiset työssäolovuodet ovat täyttyneet. Lisäksi työntekijällä on oikeus eläköitymisen yhteydessä

annettavaan lahjaan, mikäli ohjelman edellyttämät työssäolovuodet ovat täyttyneet.

Vuoden 2016 alusta palvelusvuosipalkkiojärjestelmän ehtoja muutettiin. Järjestelmän supistamisen vaikutukset on huomioitu vuoden 2015 vakuutusmatemaattisessa laskelmassa ja kirjattu pienentämään tilikauden henkilöstökuluja.

Kertyneet etuudet määritetään ennakoituun etuoikeus yksikköön perustuvaa menetelmää käyttäen vuosittain aktuaarien suorittaman laskelman pohjalta. Mahdolliset vakuutusmatemaattiset voitot ja tappiot kirjataan tulosvaikutteisesti työsuhde-etuuksista johtuviin menoihin.

Tuhatta euroa	2016	2015
Muut pitkäaikaiset työsuhde-etuudet		
Taseeseen on kirjattu seuraavat erät:		
Palvelusvuosipalkkiojärjestelmä	1 000	944
Henkilösivukulut	249	236
Palvelusvuosipalkkiojärjestelmän velka henkilösivukuluineen	1 249	1 180
Taseessa		
Velka palvelusvuosipalkkioista kauden alussa	944	2 893
Liikevoittoon kirjatut erät:		
Kauden työsuoritukseen perustuvat menot	69	217
Korkomenot	12	35
Vakuutusmatemaattiset voitot / tappiot		
Kokemusperusteiset voitot (-) tai tappiot	57	-42
Väestötalastollisten oletusten muutoksesta johtuva voitto (-) tai tappio	-	84
Taloudellisten oletusten muutoksista johtuva voitto (-) tai tappio	12	-27
Palvelusvuosipalkkiojärjestelmän supistaminen	-	-1 891
	150	-1 624

Tuhatta euroa	2016	2015
Muut:		
Järjestelyistä suoritettavat maksut:		
Maksetut etuudet	-94	-325
Palvelusvuosipalkkioveloitteen nykyarvo kauden lopussa	1 000	944
	2016	2015
Vakuutusmatemaattiset oletukset		
Diskonttaus korko	0,9 %	1,3 %
Inflaatio	1,1 %	1,1 %
Tulevat palkankorotukset	1,5 %	1,5 %
Työntekijöiden vaihtuvuus	3,0 %	3,0 %

Tikkurila Oyj ennakoii maksavansa palvelusvuosietuuksiin liittyen 107 tuhatta euroa vuoden 2017 aikana.

Tilikauden päättyessä etuus pohjaisen palvelusvuosipalkkiojärjestelmän veloitteen painotettu keskimääräinen voimassaoloaika on 9 (8) vuotta.

HERKKYYSANALYYSI:

Miten yhden keskeisen aktuaarilaskennan oletuksen muutos - muiden oletusten pysyessä muuttumattomina - vaikuttaisi palvelusvuosipalkkioveloitteen suuruuteen, on esitetty alla olevassa taulukossa:

Veloitteen herkkyyden on laskettu käyttäen samaa menetelmää kuin on käytetty taseeseen merkittävää veloitetta laskettaessa (ennakoitua etuus oikeusyksikköön perustuvaa menetelmää käyttäen).

Vaikutus tuhansina euroina	Vaikutus palvelusvuosiveloitteen nykyarvoon			
	31.12.2016		31.12.2015	
	Lisäys	Vähennys	Lisäys	Vähennys
Oletuksen muutos				
Diskonttaus korko (0,5 % muutos)	-38	41	-35	37
Palkankorotukset (0,5 % muutos)	37	-35	34	-32

31. VARAUKSET

Tuhatta euroa	Uudelleenjärjestelyvaraukset	Muut kuluvaraukset	2016 Yhteensä
2016			
Pitkäaikaiset varaukset			
Varaukset 1.1.2016	158	423	581
Kurssierot	-	-14	-14
Varausten lisäykset	-	35	35
Kaudella käytetyt varaukset	-	-14	-14
Kaudella perutut varaukset	-	-2	-2
Uudelleenryhmittely	-40	-	-40
Pitkäaikaiset varaukset 31.12.2016	118	428	546
Lyhytaikaiset varaukset			
Varaukset 1.1.2016	220	316	536
Varausten lisäykset	25	6	31
Kaudella käytetyt varaukset	-	-44	-44
Kaudella perutut varaukset	-29	-256	-285
Uudelleenryhmittely	40	-	40
Lyhytaikaiset varaukset 31.12.2016	256	22	278

Tuhatta euroa	Uudelleen- järjestelyvaraukset	Muut kuluvaraukset	2015 Yhteensä
2015			
Pitkäaikaiset varaukset			
Varaukset 1.1.2015	15	436	451
Kurssierot	-	1	1
Varausten lisäykset	213	1	214
Kaudella käytetyt varaukset	-5	-15	-20
Uudelleenryhmittely	-65	-	-65
Pitkäaikaiset varaukset 31.12.2015	158	423	581
Lyhytaikaiset varaukset			
Varaukset 1.1.2015	194	243	437
Varausten lisäykset	-	100	100
Kaudella käytetyt varaukset	-25	-	-25
Kaudella perutut varaukset	-14	-28	-42
Uudelleenryhmittely	65	-	65
Lyhytaikaiset varaukset 31.12.2015	220	316	536

Varausten kirjaaminen tilinpäätökseen edellyttää johdon arviota, koska varauksiin liittyvien veloitteiden tarkka euromäärä ei ole selvillä tilinpäätöstä laadittaessa. Mikäli johto arvioi, ettei veloitteesta synny todennäköisesti maksuvelvoitetta, esitetään tämä ehdollisena velkana konsernin tilinpäätöksessä.

UDELLEENJÄRJESTELYVARAUKSET

Suomen toimipaikkaa koskeneiden aikaisempi-
na vuosina käytyjen yhteistoimintaneuvotteluiden johdosta kirjattuja henkilökunnan vähentämiseen liittyviä uudelleenjärjestelyvarauksia

oli vuoden 2016 lopussa yhteensä 374 tuhatta euroa, joista 256 tuhatta euroa on esitetty lyhytaikaisissa varauksissa. Varausten tarkkaa toteutumisaikajankohdtaa ei ole tiedossa.

MUUT VARAUKSET

Muut varaukset sisältävät Puolan, Serbian ja Makedonian yritysten vastuun yrityksestä eläköityvien henkilöiden kertamaksuihin eläköitymishetkellä. Eläköitymishetkellä maksettavan kertakorvauksen määrä vastaa työntekijän eläköitymishetkellä ansaitsemaa noin 2-3 kuukauden palkan määrää. Järjestelmä

on lakisääteinen edellä luetelluissa maissa. Yhtiöllä ei ole korvauksen maksamisen jälkeen muita tähän järjestelyyn liittyviä velvoitteita. Lisäksi varaus sisältää vuosijuhlamaksujen varausta. Tämä varaus ei ole lakisääteinen, vaan se perustuu vakiintuneisiin toimintatapoihin.

Muihin varauksiin tilikauden 2015 lopussa sisältyneet sopimusriitaan liittyvä varaus sekä yksittäiseen eläkesitoumukseen liittyvä varaus on kokonaisuudessaan peruutettu ja pieneltä osin myös käytetty tilikaudella 2016.

32. RAHOITUSVAROJEN JA -VELKOJEN KIRJANPITOARVOT JA KÄYVÄT ARVOT RYHMITTÄIN

Tuhatta euroa	Liitetieto	Käypään arvoon tulosvai- kutteisesti kirjattavat rahoitus- varat ja -velat	Lainat ja muut saamiset	Myytävissä olevat rahoitus- varat	Muut rahoitus- velat	Tase-erien kirjapito- arvot yhteensä	Käyvät arvot Taso 1	Käyvät arvot Taso 2	Käyvät arvot Taso 3	Käyvät arvot yhteensä
2016										
Käypään arvoon arvostettavat rahoitusvarat										
Pitkäaikaiset rahoitusvarat										
		Myytävissä olevat rahoitusvarat	20	-	-	822	-	-	822	822
				-	-	822				822
Rahoitusvarat, joita ei arvosteta käypään arvoon										
Pitkäaikaiset rahoitusvarat										
		Lainasaamiset	21	-	5 677	-	-	5 677	-	5 677
		Muut saamiset		-	1 213	-	-	1 213	-	1 213
Lyhytaikaiset rahoitusvarat										
		Korolliset saamiset	22	-	915	-	-	915		915
		Muut rahavarat	24	-	18 531	-	-	18 531		18 531
		Myyntisaamiset ja muut korottomat saamiset	23	-	89 242	-	-	89 242		89 242
				-	115 578	-	-	115 578		115 578
Rahoitusvelat, joita ei arvosteta käypään arvoon										
Pitkäaikaiset rahoitusvelat										
		Rahoitusleasingvelat	27	-	-	-	224	224	-	224
		Lainat rahoituslaitoksilta	27	-	-	-	49 867	49 999	-	49 999
Lyhytaikaiset rahoitusvelat										
		Lyhytaikaiset korolliset velat	28	-	-	-	27 112	27 112		27 112
		Ostovelat	29	-	-	-	41 702	41 702		41 702
				-	-	-	118 905	118 905		118 905

Tuhatta euroa	Liitetieto	Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat ja -velat	Lainat ja muut saamiset	Myytävikissä olevat rahoitusvarat	Muut rahoitusvelat	Tase-erien kirjanpitoarvot yhteensä	Käyvät arvot Taso 1	Käyvät arvot Taso 2	Käyvät arvot Taso 3	Käyvät arvot yhteensä	
2015											
Käypään arvoon arvostettavat rahoitusvarat											
Pitkäaikaiset rahoitusvarat											
		Myytävikissä olevat rahoitusvarat	20	-	-	1 095	-	-	1 095	1 095	
				-	-	1 095				1 095	
Rahoitusvarat, joita ei arvosteta käypään arvoon											
Pitkäaikaiset rahoitusvarat											
	21	Lainasaamiset	-	1 155	-	-	1 155	-	1 155	-	1 155
		Muut saamiset	-	1 311	-	-	1 311	-	1 311	-	1 311
Lyhytaikaiset rahoitusvarat											
	22	Korolliset saamiset	-	610	-	-	610				610
	24	Muut rahavarat	-	16 788	-	-	16 788				16 788
	23	Myyntisaamiset ja muut korottomat saamiset	-	76 872	-	-	76 872				76 872
			-	96 736	-	-	96 736				96 736
Rahoitusvelat, joita ei arvosteta käypään arvoon											
Pitkäaikaiset rahoitusvelat											
	27	Rahoitusleasingvelat	-	-	-	326	326	-	326	-	326
	27	Lainat rahoituslaitoksilta	-	-	-	49 835	49 835	-	49 916	-	49 916
Lyhytaikaiset rahoitusvelat											
	28	Lyhytaikaiset korolliset velat	-	-	-	12 832	12 832				12 832
	29	Ostovelat	-	-	-	42 160	42 160				42 160
			-	-	-	105 153	105 153				105 153

Pitkäaikaisten rahoitusvelkojen käyvät arvot perustuvat diskontattuihin sopimusperusteisiin rahavirtoihin. Diskonttauskorkona on käytetty korkoa, jolla konserni saisi vastaavaa lainaa tilinpäätöspäivänä. Korko muodostuu riskittömästä korosta ja yrityskohtaisesta luottoriski-preemiosta. Käytetty diskonttauskorko oli 0,75 %. Vuonna 2015 käytetty diskonttauskorko oli 1,08 %.

Pitkäaikaisten rahoitusvarojen sekä lyhytaikaisten rahoitusvarojen ja -velkojen kirjanpitoarvot vastaavat niiden käypiä arvoja, koska

diskonttauksen vaikutus, lyhyt maturiteetti huomioiden, ei ole olennainen.

Myytävikissä olevat rahoitusvarat ovat pääosin sijoituksia osakkeisiin, joilla ei ole toimivilla markkinoilla noteerattuja markkinahintoja. Niiden käypä arvo ei ole luotettavasti määritettävissä arvostusmenetelmien avulla. Johdon harkinnan mukaan osakkeiden hankintameno tai hankintamenoa alhaisempi arvo, mikäli sijoituksista on tehty arvonalentuminen, kuvastaa osakkeiden käypää arvoa.

Tämän lisäksi myytävissä oleviin rahoitusvaroihin on sisällynyt osakkeita, jotka on noteerattu OTC-listalla. Nämä arvostettiin jokaisen raportointikauden päättyessä käypään arvoon. Näiden osakkeiden käyvän arvon muutokset kirjattiin laajan tuloslaskelman muihin eriin veroilla vähennettynä ja ne sisältyivät omassa pääomassa käyvän arvon rahastoon myyntihetken saakka, jolloin ne siirrettiin omasta pääomasta tulosvaikutteisiksi. Konserni myi nämä osakkeet tilikauden 2015 aikana.

KÄYPIEN ARVOJEN HIERARKIAN TASOT

Taso 1: toimivilla markkinoilla noteeratut käyvät arvot samanlaisille omaisuuserille tai veloille.

Taso 2: käyvät arvot, jotka on määritelty käyttäen muita kuin tason 1 noteerattuja hintoja. Käyvät arvot perustuvat tietoihin, jotka kyseiselle omaisuuserälle tai velalle on todennettavissa suoraan (ts. hintana) tai epäsuorasti (ts. hinnoista johdettuina).

Taso 3: käyvät arvot eivät perustu todennettavissa oleviin markkinahintoihin.

TÄSMÄYTYSLASKELMA TASON 3 MUKAAN KÄYPÄÄN ARVOON ARVOSTETUISTA RAHOITUSVAROISTA JA -VELOISTA

Tuhatta euroa	2016	2015
	Myytävissä olevat rahoitusvarat	Myytävissä olevat rahoitusvarat
Tasearvo 1.1.	1 095	840
Muuntoerot muissa laajan tuloslaskelman erissä	-14	1
Lisäykset	161	-
Arvostuksen muutos	-45	-24
Muut muutokset / Siirrot	-182	278
Vähennykset	-193	0
Tasearvo 31.12.	822	1095

Tilikaudella 2016 tasolle 3 luokitelluista osakkeista on kirjattu 45 tuhatta euroa myyntivoittoa sekä 44 tuhatta euroa myyntitappiota.

Tilikaudella 2015 näistä osakkeista on kirjattu myyntivoittoa tuhat euroa. Realisoituneet myyntivoitot kirjataan liiketoiminnan muihin tuottoihin ja myyntitappiot liiketoiminnan muihin kuluihin.

Tilikaudella 2016 tasolle 3 luokitelluista kiinteistöosakkeista on kirjattu arvonalentuminen 45 tuhatta euroa, perustuen paikallisen kiinteistöjen markkinahinta-arvioihin.

Tilikaudella 2015 tasolle 3 luokitelluista kiinteistöosakkeista on kirjattu arvonalentuminen 14 tuhatta euroa. Arvio arvonalentumisesta perustuu paikalliseen kiinteistöjen markkinahintaan kohdealueella. Tämän lisäksi on kirjattu muista osakkeista arvonalentuminen 10 tuhatta euroa yhtiön purkamisen johdosta.

KÄYVÄN ARVON MÄÄRITTÄMIS- PERIAATTEET - TASON 2 JA 3 LUOKITELLUT RAHOITUSVARAT JA -VELAT

MYYTÄVISSÄ OLEVAT RAHOITUSVARAT

Konserni myi vuoden 2015 aikana Ekokemin osakkeet, jotka oli luokiteltu tasolle 2, eikä Tikurila-konsernilla ole tilikauden 2015 lopussa eikä tilikauden 2016 aikana hallussaan enää tasolle 2 tai tasolle 1 luokiteltuja myytävissä olevia rahoitusvaroja.

Ekokemin osakkeiden arvonmäärittämisessä käytettiin välittäjän julkaisemaa hintatietoa OTC-listalla. Markkinoiden näiden osakkeiden

osalta ei kuitenkaan arvioitu olevan niin aktiiviset, että osakkeiden noteeraukset olisi voitu esittää tasolla 1.

Muut myytävissä oleviin rahoitusvaroihin sisältyvät varat, jotka on luokiteltu tasolle 3, ovat pääasiassa noteeraamattomia osakkeita, jotka on arvostettu hankintamenoon tai sitä alemman arvoon, mikäli sijoituksesta on kirjattu arvonalentuminen. Osakkeet ovat luonteeltaan liiketoimintaa tukevia ja henkilöstön virkistystoimintaan liittyviä pitkäaikaisia sijoituksia, joista yhtiöllä ei ole aikomusta luopua. Näillä osakkeilla ei ole toimivilla markkinoilla noteerattua hintaa eikä käypää arvoa pystytään määrittämään

luotettavasti arvostusmenetelmien avulla. Näin ollen johdon harkinnan mukaan osakkeiden käypää arvoa useimmissa tapauksissa kuvastaa parhaiten osakkeiden hankintameno.

VALUUTTATERMIINIT

Valuuttatermiinien käyvät arvot perustuvat raportointikauden päättymispäivänä julkaisuun markkinahintoihin vastaavan pituisille sopimuksille. Tikurilalla ei ollut avoimena olevia valuuttatermiinejä tilikauden 2015 eikä 2016 lopussa.

33. JOHDANNAISSOPIMUKSET

Tilikauden 2014 lopussa tehdyn hallituksen päätöksen mukaisesti yhtiö ei tee valuuttatermiinisopimuksia tai käytä muita rahoitusinstrumentteja riskeiltä suojautumiseen. Valuuttariskien hallinnassa käytetään soveltuvin osin operatiivisia toimenpiteitä, kuten esimerkiksi sisään tulevien ja ulosmenevien rahavirtojen

valuuttajakauman yhteensovittamista.

Vertailuvuonna johdannaissopimukset oli kirjattu taseeseen arvostettuina käypiin arvoihin ja näiden käypien arvojen muutokset kirjattiin välittömästi tulosvaikutteisesti rahoituseriin. Vertailuvuoden alussa olleet avoimet termiinisopimukset sulkeutuivat vuoden 2015

ensimmäisten kuukausien aikana.

Johdannaisten arvostamisperiaatteet on esitetty konsernitilinpäätöksen laatimisperiaatteissa.

JOHDANNAISSOPIMUSTEN NIMELLISARVOT JA KÄYVÄT ARVOT

Tuhatta euroa

2016	Positiivinen käypä arvo	Negatiivinen käypä arvo	Käypä arvo, netto	Nimellisarvot
Valuuttajohdannaiset				
Valuuttatermiinisopimukset	-	-	-	-

2015	Positiivinen käypä arvo	Negatiivinen käypä arvo	Käypä arvo, netto	Nimellisarvot
Valuuttajohdannaiset				
Valuuttatermiinisopimukset	-	-	-	-

Tuhatta euroa	2016	2015
Johdannaisinstrumentit tuloslaskelmassa		
Rahoitustuotot	-	443
Rahoituskulut	-	-462
Johdannaisinstrumentit taseessa, saamiset ja velat		
Siirtosaamiset	-	-
Siirtovelat	-	-

34. RAHOITUSRISKIEN HALLINTA

RAHOITUSRISKIEN HALLINNAN TAVOITTEET JA PERIAATTEET

Rahoitusriskien hallinnan tavoitteena on pienentää ennalta määritettyjen periaatteiden mukaan mahdollisia rahoitusriskien aiheuttamia epäsuotuisia vaikutuksia ja heilahteluita konsernin rahavirtaan, taseeseen ja tulokseen sekä lisätä liiketoiminnan ennustettavuutta. Tavoitteena on Tikkurila-konsernin maksuvalmiuden ja luottokelpoisuuden säilyttäminen hyvällä tasolla kaikissa markkinaolosuhteissa.

Tikkurilan rahoitusta ja rahoitusriskien hallintaa säätelee Tikkurila Oyj:n hallituksen hyväksymät politiikat, joiden mukaisin valtuutuksin ja periaattein konsernin operatiivinen organisaatio toteuttaa rahoitusriskien hallinnan käytännössä. Konsernin talousorganisaatio raportoi säännönmukaisesti keskeiset rahoitusriskit konsernin johtoryhmälle sekä emoyhtiön hallitukselle.

Tikkurila Oyj:n talousosasto toimii konsernin sisäisenä pankkina tarjoten tytäryhtiöille lyhyt- ja pitkäaikaista rahoitusta, ottaen vastaan talletuksia ja hoitaen konsernin kassanhallintaan liittyviä asioita. Tikkurilan ulkoisten rahoitustransaktioiden toteuttaminen on keskitetty emoyhtiön talousosastolle, ja tytäryhtiöt hoitavat omat rahoitustoimenpiteensä emoyhtiön kanssa, ellei paikallinen lainsäädäntö tai muut rajoitteet estä tätä tai ellei edellä mainitusta yleisestä periaatteesta ole tehty poikkeavaa päätöstä, jonka konsernin johto on hyväksynyt.

Seuraavissa konsernin toimintamaisissa on paikallisia valuuttasäännöksiä, jotka rajoittavat rahasisoitusten tekemistä ulkomaille: Kiina, Makedonia ja Serbia. Vuoden 2016 lopussa näillä yhtiöillä oli rahavaroja 3 463 tuhatta euroa.

Vuoden 2015 tilikauden lopussa vastaava luku oli 2 358 tuhatta euroa sisältäen edellä mainittujen maiden lisäksi Valko-Venäjän ja Ukrainan tytäryhtiöt, jotka konserni myi tilikauden 2016 aikana. Euroopan Unioni ja Yhdysvallat ovat kohdistaneet erilaisia pakotetoimia Venäjään, joka on Tikkurilalle merkittävä markkina-alue. Näillä pakotteilla saattaa olla Tikkurilan liiketoimintaa haittaavia vaikutuksia tai ne voivat vaikeuttaa pääoman kotiuttamista Venäjältä Suomeen tai heikentää Tikkurilan paikallisten asiakkaiden tai toimittajien rahoitustilannetta.

RAHOITUSINSTRUMENTEISTA SEKÄ NIIDEN MERKITYKSESTÄ JA KÄSITTELYSTÄ

Tikkurilan taseessa 31.12.2016 rahoitusriskien kannalta merkityksellisimpiä tase-eriä olivat käyttöpääoman eri komponentit, rahavarat sekä korollinen vieras pääoma. Myyntisaamisiin ja rahavaroihin liittyvät vastapuoliriskit ovat keskeisiä, ja niiden hallinnassa vastapuolien hajautus ja vastapuolien luottoluokitus ovat keskeisessä roolissa.

Koska maalin ja muiden konsernin tuotteiden myynti korreloi tyypillisesti bruttokansantuotteen kehityksen kanssa, muutokset yleisessä taluskehityksessä vaikuttavat Tikku-

rilan liiketoimintaan. Tikkurilan myyntiin liittyy vuoden sisäinen kausivaihtelu: vuoden toisen ja kolmannen neljänneksen merkitys on suurin myyntivolyymille ja tuloskehitykselle, mikä vaikuttaa myös liiketoiminnan rahavirran ajalliseen jakaumaan. Vuoden sisäisen vaihtelun lisäksi rakentaminen ja siihen liittyvät palvelut, yksi keskeinen asiakassegmentti Tikkurilalle, ovat luontaisesti suhdanneherkkiä toimialoja.

Kausivaihteluista johtuen tilikauden päättymishetken tasetilan ei yleensä kuvaa tilikauden keskimääräistä taserakennetta, muun muassa käyttöpääoman ja rahavarojen suhteen, mikä on otettava huomioon analysoitaessa taselukuja ja rahoitusriskejä. Rahoitusinstrumenttien käsittelyä tilinpäätöksessä on kuvattu tarkemmin "Konsernitilinpäätöksen laatimisperiaatteet" -osiossa.

VALUUTTARISKIT

Valtaosa konsernin liiketoiminnasta on euroalueen ulkopuolella, joten valuuttariskeillä on olennainen merkitys Tikkurilan liikevaihtoon, tulokseen, taseeseen ja euromääräiseen rahavirtaan. Vertailuvuonna 2015 erityisesti SBU Eastin alueen valtioiden valuuttakurssien muutoksilla oli merkittävä vaikutus konsernin tulokseen. Tämän alueen valtioiden valuuttakurssivaihtelut ovat olleet huomattavia johtuen alueen valuuttakurssien voimakkaasta korrelaatiosta öljyn hinnan muutosten kanssa. Samoin tiettyjen alueen valtioiden valuutat päästettiin vapaasti kellumaan vuoden 2015 aikana.

Tikkurila-konserni ei myöskään hallituksen päätöksen mukaisesti tee johdannaispimuksia. Edellä mainituista syistä johtuen konsernin tulos on ja voi myös jatkossa olla herkkä valuuttakurssien muutoksille sekä SBU Eastin että SBU Westin alueella.

Valuuttojen vaihtelut vaikuttavat Tikkurila-konserniin valuuttamääräisten erien käsittelyn kautta useasta eri näkökulmasta:

- valuuttamääräisten rahavirtojen kautta; ja
- muunnettaessa tytäryhtiöiden valuuttamääräisiä tilinpäätöksiä konserniraportoinnissa euroiksi, mikä vaikuttaa sekä tuloslaskelmaan että taseeseen; ja
- valuuttamääräisten investointien arvon kautta.

Valuutariskien hallinnassa keskeisiä toimintatapoja ovat:

- matching, eli tietyssä valuutassa olevien sisään tulevien ja ulosmenevien rahavirtojen yhteensovittaminen konsernitasolla; ja
- hajautus eli usean eri valuutan käyttö, koska eri valuuttaparit eivät korreloi toistensa kanssa täydellisesti; ja
- valuuttaklausuulien käyttö osto- ja myyntisopimuksissa.

TRANSAKTIORISKIT

Tilikausilla 2016 ja 2015 Tikkurilan liikevaihdosta noin 70 prosenttia syntyi euroalueen ulkopuolella, joten valuuttakurssimuutoksilla on erittäin suuri merkitys konsernin euromääräisen liikevaihdon kehitykselle. Tilikauden voittoon kohdistuvaa valuuttakurssiriskiä pienentää se, että suuri osa kuluista toteutuu myös samassa valuutassa kuin liikevaihto. Pääasiallinen valuutariski kohdistuu Tikkurila-konsernin muissa kuin kunkin yhtiön kotivaluutassa oleviin rahavirtoihin ja tase-eriin. Merkittävimmät sisäisten liiketoimien valuutariskia aiheuttavat erät ovat konserniyhtiöiden väliset liiketoimet sekä konserniyhtiöiden ja Tikkurila Oyj:n väliset lainat ja talletukset. Transaktioriskejä seurataan tase-erien osalta.

Transaktioriskejä suojataan netottamalla valuuttamääräiset tulot ja menot keskenään (matching), sisältäen myös kaupallisten sopimusten valuuttaklausuuleista johtuvat valuuttavirrat. Tikkurila Oyj:n hallituksen vahvistaman rahoitusriskien hallintaa koskevan politiikan mukaisesti konserni ei tee valuuttatermiinisolopimuksia. Viimeiset avoimet termiinisolopimukset sulkeutuivat vuoden 2015 ensimmäisten kuukausien aikana.

Analyysoitaessa taselukuja ja rahoitusriskejä on otettava huomioon, että kausivaihteluista johtuen tilikauden päättymishetken tasetilanne ei yleensä kuvaa tilikauden keskimääräistä taserakennetta.

Konserni hankkii raaka-aineita ja pakkausmateriaaleja useilta kansainvälisiltä toimittajilta muissa kuin Tikkurila yhtiöiden kotivaluutoissa ja tämä altistaa konsernin valuutariskille. Joiltakin osin ostosopimusten valuuttaan on mahdollisuus vaikuttaa tai niihin saattaa liittyä valuuttaklausuuleja tai vastaavia ehtoja. Joillakin konsernin tytäryhtiöiden toiminta-alueilla on myös mahdollisuus muuttaa myyntihinnoittelua valuuttojen muutosten seurauksena, vaikka nämä muutokset ovat osittain harkinnanvaraisia tai edellyttävät neuvotteluja asiakkaiden kanssa.

Tuhatta euroa

Transaktioriskipositio	KZT	SEK	NOK	DKK	PLN	RSD	RUB	MKD	CNY	Muut
31.12.2016										
Pankkitilit	-125	-20 770	1 250	893	-2 733	-935	-915	-	-	151
Lainat ja talletukset	3 057	-	-	-	-	8 598	27 605	2 500	-	-
Myyntisaamiset ja ostovelat	4 010	3 201	11	1 473	4 906	275	7 067	-162	770	-56
Avoin positio	6 942	-17 569	1 261	2 366	2 173	7 938	33 757	2 338	770	95

Tuhatta euroa

Transaktioriskipositio	KZT	SEK	NOK	DKK	PLN	RSD	RUB	MKD	CNY	Muut
31.12.2015										
Pankkitilit	-247	-17 104	7	-396	-67	-900	58	-41	-5	275
Lainat ja talletukset	777	-	413	1 715	-	15 980	20 812	2 650	-	16 958
Myyntisaamiset ja ostovelat	2 280	4 187	-62	1 036	2 414	-73	4 706	-440	1 724	5 336
Avoin positio	2 810	-12 917	358	2 355	2 347	15 007	25 576	2 169	1 719	22 569

Transaktioriskipositio koostuu taseessa olevista valuuttamääräisistä eristä sekä näiden erien vasta-arvosta konserniyhtiön kotivaluutassa.

Tilinpäätöksessä 2015 transaktioriskipositio valuuttojen BYR, UAH osalta oli esitetty erik-

seen. Konsernin myytyä omistuksensa Ukrainan ja Valko-Venäjän tytäryhtiöissä tilikauden 2016 aikana, konsernilla ei enää ole transaktioriskipositiota tilikauden 2016 lopussa näistä valuutoista.

Analyysoitaessa taselukuja ja rahoitusriskejä on otettava huomioon, että kausivaihteluista johtuen tilikauden päättymishetken tasetilanne ei yleensä kuvaa tilikauden keskimääräistä taserakennetta.

Valuuttakurssien muutoksen vaikutus tulokseen ennen veroja 31.12.2016 taseessa olleiden valuuttamääraisten erien osalta:

	2016					2015				
	RUB	SEK	RSD	KZT	PLN	RUB	SEK	RSD	KZT	PLN
Tuhatta euroa										
Valuutan 10 % heikkenemisen vaikutus	-3 069	1 597	-721	-631	-198	-2 325	1 174	-1 364	-255	-213
Valuutan 10 % vahvistumisen vaikutus	3 751	-1 952	882	771	241	2 841	-1 435	1 667	312	261

TRANSLAATORISKIT

Sen lisäksi, että translaatoriskit vaikuttavat tuloslaskelmiin muunnettaessa tytäryhtiöiden valuuttamääräiset tuloslaskelmat euroiksi,

Tikkurilan omaan pääomaan kohdistuu euro-alueen ulkopuolisiin tytäryhtiöihin tehtyjen nettosijoitusten valuuttariski. Tikkurila Oyj:n hallituksen hyväksymän politiikan mukaisesti

translaatoriskejä ei suojata. Tytäryhtiöiden oman pääoman muuntamisesta aiheutuvat translaatioerot esitetään konsernin omassa pääomassa muuntoerot -rivillä.

ULKOMAANRAHAN MÄÄRÄISET NETTOSIJOITUKSET

Tuhatta euroa	RUB	SEK	PLN	Muut
31.12.2016				
Oma pääoma	28 294	24 468	32 001	10 895
Valuuttojen 10 % vahvistumisen vaikutus omaan pääomaan	3 144	2 719	3 556	1 211
Valuuttojen 10 % heikkenemisen vaikutus omaan pääomaan	-2 572	-2 224	-2 909	-990

Tuhatta euroa	RUB	SEK	PLN	Muut
31.12.2015				
Oma pääoma	23 071	30 743	25 883	2 834
Valuuttojen 10 % vahvistumisen vaikutus omaan pääomaan	2 563	3 416	2 876	315
Valuuttojen 10 % heikkenemisen vaikutus omaan pääomaan	-2 097	-2 795	-2 353	-258

KORKORISKIT

Tikkurila-konsernilla on liiketoiminnassaan tilikausilla 2016 ja/tai 2015 ollut seuraavanlaisia korollisia varoja ja velkoja:

Korolliset varat:

- käteisvarat
- määräaikaistalletukset
- korolliset lainasaamiset
- korolliset kauppahintasaamiset

Korolliset velat:

- leasing- ja osamaksurahoitus
- luotolliset tiliratkaisut
- Tikkurila Oyj:n liikkeelle laskemat yritystodistukset

- pitkäaikaiset lainalimiitit (revolving credit facility)
- pitkäaikaiset pankkilainat (term loan)
- muut korolliset velat

Tikkurilan korollisiin nettovelkoihin kohdistuu korkojen rahavirtariski. Tikkurilan liiketoimintasykli noudattaa pääsääntöisesti talouden yleistä kehitystä, jolloin konsernin liiketoiminnan rahavirta on vahvempi talouden syklin ja yleensä tällöin myös korkojen ollessa noususuunnassa; toisaalta talouden syklin hidastuessa ja korkojen laskiessa konsernin rahavirta on tyyppillisesti heikompi. Tästä syystä johtuen Tikkurila pitää konsernin korkosidonaisuusajan (duraatio)

lyhyenä, jolloin liiketoiminnan rahavirta ja korkotason muutos noudattavat soveltuvin osin samaa sykliä. Rahoitusriskien hallintaa koskevan politiikan mukaisesti Tikkurila ei käytä korkojohdannaisia korkoriskien hallinnassa.

Tikkurilan korolliset rahoitusvarat ja -velat jakautuvat kiinteä- ja vaihtuvakorkoisiin varoihin ja velkoihin seuraavan taulukon mukaisesti. Rahoitusinstrumentti on määritelty kiinteäkorkoiseksi silloin, kun sen korkojakso on kiinteä koko juoksuajan ottamatta huomioon sitä, onko instrumentti pitkä- vai lyhytaikainen.

Tuhatta euroa	31.12.2016	31.12.2015
Kiinteäkorkoiset		
Rahoitusvarat *	1 093	1 221
Rahoitusvelat	-27 336	-13 158
Netto	-26 243	-11 937
Vaihtuvakorkoiset		
Rahoitusvarat	5 499	544
Rahoitusvelat	-49 867	-49 835
Netto	-44 368	-49 291

* ei sisällä käteisvaroja

KORKOMUUTOKSEN VAIKUTUS TIKKURILAN TULOKSEEN

Tilinpäätöshetkellä 31.12.2016 olleen 58,7 (31.12.2015: 46,2) miljoonan euron nettovelkapolitiikan yhden prosenttiyksikön koron nousun vaikutus Tikkurila-konsernin tulokseen ennen veroja seuraavan tilikauden aikana olisi noin -0,4 (-0,3) miljoonaa euroa. Herkkyyssanalyyssissä on oletettu, että korkomuutos tapahtuu vuoden alussa ja että korkomuutos on samanlainen eri korkoperiodeissa, eli kyseessä koko korkokäyrän saman suuruinen siirtymä. Lisäksi on oletettu, että nettovelkapolitiikka säilyy ennallaan ja valuuttakurssien muutoksien vaikutus olisi nolla. Lyhytaikaisten lainojen osalta on oletettu, että lainat uudistetaan eräpäivänä. Vaihtuvakorkoisten pitkäaikaisten lainojen osalta korkomuutoksen vaikutus on laskettu seuraavasta koronmääräytymispäivästä alkaen. Nettoveloissa on mukana käteiset varat ja muut rahavarat, joiden korkojen on kuitenkin oletettu olevan muuttumattomia tai niiden muutosten on oletettu tapahtuvan vasta seuraavan tilikauden jälkeen. Tikkurilan liiketoiminnasta johtuvan kausivaihtelun vuoksi tilinpäätöshetken tilanne ei yleensä ole kaikilta osin tyypillinen, joten korkoherkkyys vaihtelee tilikauden aikana. Mikäli tilikauden 2016 keskimääräisen, kunkin kuukauden lopun tilanteen mukaisena keskiarvona laskettuna, nettovelan määrä olisi tilikaudella 2017 keskimäärin samaa tasoa, eli noin 87 miljoonaa euroa, edellä mainituin oletuksin ja periaattein lasketun yhden

prosenttiyksikön suuruinen koron nousu lisäisi konsernin tilikauden 2017 korkokuluja noin 0,9 miljoonalla eurolla ja vastaavasti koron lasku yhdellä prosenttiyksiköllä alentaisi korkokuluja vastaavasti samalla määrällä.

Koron muutoksen vaikutuksia arvon alentumisen testaukseen, eläkevelvoitteen määrään ja yrityshankintojen yhteydessä käytettyihin hankintahetkellä arvostettavien vastattavaksi otettavien velkojen ja varojen käypien arvojen määriin on käsitelty näitä koskeissa liitetiedoissa.

LUOTTORISKIT

Luottoriskillä tarkoitetaan riskiä, joka johtuu siitä, ettei sopimuksen vastapuoli kykene suoriutumaan velvoitteistaan, eli kyseessä on vastapuoliriski. Tikkurilassa merkittävimmät luottoriskin alaiset erät ovat myyntisaamiset ja lyhytaikaiset sijoitukset sekä käteisvarat. Myyntisaamisiin liittyvän luottoriskin hallinnointi on hajautettu liiketoimintayksiköihin, mutta konsernin talousorganisaatio seuraa sitä keskitetysti. Tikkurilan laaja ja maantieteellisesti hajaantunut asiakaskunta pienentää suurten luottoriskikeskittymien riskiä, vaikka joillakin suurilla kauppa- ja rakennusmaalien vähittäismyymäläketjuilla on suhteellisen suuri merkitys. Myyntisaamisiin liittyvää luottoriskiä hallitaan asiakaskohtaisilla luottolimiiteillä, jotka ottavat huomioon asiakkaan aikaisemman myyntihistorian ja luottokelpoisuuden. Uusille asiakkaille tehdään luottoriskitarkastus

ennen kuin myynti aloitetaan. Tikkurila pienentää myyntisaamisiin kohdistuvaa luottoriskiä soveltuvien osien ennakkomaksuina ja luottovakuutusten avulla.

Ennakkomaksut ovat käytössä Venäjällä, jossa noin 5 % (9 %) tilikauden 2016 myynnistä tapahtui ennakkomaksua vastaan.

Luottovakuutus on käytössä Puolassa, jossa noin 84 % (82 %) tilinpäätöshetken myyntisaamisista 31.12.2016 on vakuutettu. Vakuutusehtojen mukaan Tikkurila on oikeutettu saamaan 95 % vakuutetusta saatavasta, mikäli asiakas ei maksa velkaansa.

Sijoituksiin ja käteisvaroihin liittyvää luottoriskiä säätelee Tikkurila Oyj:n hallituksen määrittämät periaatteet. Tikkurila hallinnoi tätä vastapuoliriskiä hajauttamalla ylijäämälikviditeettiä usean vastapuolen kesken ja tallettamalla ylijäämälikviditeetin hyvälaatuisiin, hallituksen määrittämän politiikan sallimiin jälkimarkkinakelpoisiin yritys- ja sijoitustodistuksiin sekä pankkitalletuksiin. Sijoituksiin kohdistuva luottoriski on keskitetty pääsääntöisesti Tikkurila Oyj:öön, sillä tytäryhtiöiden ylijäämälikviditeetti on emoyhtiön hallussa vuonna 2016 käyttöön otetun monivaluutta konsernitilin kautta. Aikaisemmin tytäryhtiöt tekivät erillisiä talletuksia emoyhtiöön. Rahoitusvarojen kirjanpitoarvot vastaavat niiden maksimiluottoriskiä.

Raportointikauden päättymispäivänä rahoitusvarojen maksimiluottoriski oli:

Tuhatta euroa	Liitetieto	31.12.2016	31.12.2015
Myytävässä olevat rahoitusvarat	20	822	1 095
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat	23,33	-	-
Lainat ja muut saamiset	21, 22, 23, 24	115 578	96 736
Yhteensä		116 400	97 831

Lainojen ja muiden saamisten valuuttajakauma tilikauden päättymispäivänä 31.12. oli:

Tuhatta euroa	31.12.2016	31.12.2015
EUR	36 643	25 219
SEK	16 138	19 987
RUB	31 010	21 319
PLN	16 169	13 354
DKK	3 045	4 233
RSD	2 919	2 718
CNY	3 910	3 083
Muut	5 744	6 823
Yhteensä	115 578	96 736

Ruplamääräisten saamisten huomattava kasvu, euromääräisenä yllä olevassa taulukossa, johtuu suurimmaksi osaksi Venäjän ruplan huomattavasta vahvistumisesta. Tilikauden päätöskurssi vuoden 2015 lopussa oli huomattavasti heikompä kuin tilikauden 2016 lopussa. Toinen tekijä on Venäjän ruplamääräisten rahojen ja rahavarojen

kasvu edellisen vuoden loppuun verrattuna. Tämä rahavarojen kasvu liittyy tavoitteeseen hyödyntää tehokkaammin ostotoiminnassa volyympohjaisia alennuksia.

Venäjän ruplamääräiset myyntisaamiset kasvoivat vertailukaudesta maltillisesti. Johdon arvion mukaan tähän ei sisälly mitään erityisiä

riskejä, koska saamiset hajautuvat useiden vastapuolten kesken. Markkinoiden kireä kilpailutilanne voi kuitenkin johtaa kaupallisten ehtojen muutoksiin, joilla voi olla epäsuotuisia vaikutuksia liiketoimintaan.

Myyntisaamisten luottotappiovarauksen muutos

Tuhatta euroa	31.12.2016	31.12.2015
Tasearvo 1.1	5 238	5 944
Kurssierot	281	-408
Lisäykset	1 828	1 967
Käytetyt	-1 102	-1 564
Liiketoimintojen hankinnat / - myynnit	-426	-
Vähennykset	-593	-701
Yhteensä	5 226	5 238

Lainojen ja muiden saamisten ikäjakama tilikauden päättymispäivänä 31.12. oli:

Tuhatta euroa	Tasearvo 31.12.2016	Tasearvo 31.12.2015
Erääntymättömät	111 262	89 463
0 - 90 päivää erääntyneet	2 562	5 429
91 - 180 päivää erääntyneet	1 107	1 176
181 - 365 päivää erääntyneet	443	541
yli 365 päivää erääntyneet	204	127
Yhteensä	115 578	96 736

Konserni kirjaa arvonalentumistappion saamisista, kun on objektiivista näyttöä yksittäisen rahoitusvaroihin kuuluvan erän tai rahoitusvarojen ryhmän arvonalentumisesta. Arvonalentumisen objektiivisena näyttönä voidaan pitää mm. velallisen huomattavia taloudellisia vaikeuksia, maksujen viivästymistä tai maksujen laiminlyöntiä. Vuonna 2016 Tikkurila kirjasi 1,4 milj. euroa luottotappioita (1,8 milj. euroa)

erääntyneistä myyntisaamisista ja muista saamisista.

Saamisista yhteisyrityksiltä ei ole kirjattu arvonalennustappioita tilikaudella 2016 eikä 2015.

MAKSUVALMIUSRISKIT

Tikkurilan liiketoiminnalle on olennaista tilikauden sisäinen kausivaihtelu, joka jonkin verran vaihtelee eri maantieteellisillä alueilla ja joka on voimakkainta Pohjoismaissa kesän

ulkomaalauskauden merkityksestä johtuen.

Käyttöpääoman tarve kasvaa tyypillisesti kesän loppuun asti, jolloin suurin osa ulkomaalimyynnistä tuloutuu. Tämä aiheuttaa vuoden sisäisiä haasteita konsernin maksuvalmiuden hoidolle.

Tikkurila hallitsee maksuvalmiusriskiä pääasiassa lainajärjestelyin sekä kommitoitujen luottolimiittien avulla. Ylijäämälikviditeetti pidetään joko pankkitilillä tai erittäin likvideissa lyhytaikaisissa sijoituksissa.

Tikkurila allekirjoitti kesäkuussa 2015 kolmen pankin kanssa 150 miljoonan euron pitkäaikaisen luottolimiitti- ja lainasopimuksen, jolla korvattiin syyskuussa 2011 tehty 180 miljoonan euron lainajärjestely sekä lokakuussa 2011 sovittu 25 miljoonan euron valmiusluottolimiitti. Tämä rahoitussopimus koostuu 100 miljoonan euron viisivuotisesta luottolimiittisopimuksesta ja 50 miljoonan euron pankkilainasta, joka erääntyy tammikuussa 2021. Tähän 100 miljoonan euron luottolimiittisopimukseen sisältyy optio jatkaa laina-aikaa yhteensä kahdella vuodella pankkien suostumuksella. Tämä lainajärjestely sisältää yhden taloudellisen kovenantin, joka perustuu Tikkurila-konsernin nettovelkaantumistaseseen ja jonka tarkasteluajankohdat ovat kunkin kvartaalin viimeisenä päivänä. Nettovelkojen suhde omaan pääomaan saa olla enintään 1,30. Jos Tikkurila rikkoo tämän kovenantin, eräännyy laina heti takaisinmaksettavaksi, mikäli rahoittajat eivät luovu oikeudestaan eräännyttä laina.

Näiden rahoitusjärjestelyjen lisäksi Tikkurila Oyj allekirjoitti lokakuussa 2015 nimellisarvol-

taan 150 miljoonan euron suuruisen yritystodistusohjelman, jonka puitteissa voidaan laskea liikkeelle vakuudettomia alle vuoden pituisia yritystodistuksia. Tämä korvasi aiemman 100 miljoonan euron yritystodistusohjelman.

Vuoden 2016 lopussa Tikkurilalla oli käytössään nostamattomana yhteensä 100 (100) miljoonan euron valmiusluottolimiitti sekä 9 (11) miljoonan komitoidut luottolimiitit. Yritystodistuksia oli tilinpäätöshetkellä laskettu liikkeelle yhteensä 25 (10) miljoonalla eurolla. Pankkileillä oli tilikauden päättyessä 19 (17) miljoonaa euroa.

Maksuvalmiusriskin hallitsemiseksi konsernissa on käytössään tulevien rahavirtojen rullaava ennustaminen. Lisäksi konsernin rahoitus pyritään hajauttamaan useaan eri rahoitusmuotoon (oma pääoma, vieras pääoma), useaan eri instrumenttityyppiin, useaan eri maturiteettiin uudeleerahoitusriskien pienentämiseksi, tarvittaessa useaan eri valuuttaan ja useaan vastapuoleen. Konsernin operatiivisessa toiminnassa hyödynnetään erilaisia netting- ja pooling -järjestelyjä sen

varmistamiseksi, että rahavirrat liikkuvat mahdollisimman tehokkaasti ja että konsernilla on mahdollisimman hyvä läpinäkyvyys rahavirtoihin. Tämä ei kuitenkaan ole vielä kokonaisvaltaisesti mahdollista joillakin konsernin toiminta-alueilla, erityisesti SBU Eastin alueella.

Rahavirtojen liikkuvuuden ja läpinäkyvyyden tehostamiseksi on Tikkurila perustanut vuonna 2016 monivaluutta konsernitilin, jossa ovat tilikauden päättyessä mukana yhtiöt Suomesta, Ruotsista, Norjasta, Tanskasta, Virosta, Latviasta, Liettuasta ja Puolasta. Tämä järjestely vähentää ulkoisten limiittien tarvetta, koska mukana olevien yhtiöiden positiiviset ja negatiiviset tilisaldot eri valuutoissa netottavat toisiaan. Tämän konsernitilijärjestelmän myötä Tikkurila Oyj:n talousosastolla on ajantasainen näkyvyys ja kontrolli konsernin likviditeettiin. Mukana olevien yhtiöiden sisäiset lainat on korvattu antamalla niille konsernitilin sisäiset limiitit.

Vieraan pääoman erääntymisjakaumat tilikauden päättymispäivänä 31.12. olivat seuraavat:

Tuhatta euroa

31.12.2016	Sopimuksiin perustuvat rahavirrat		2017	2018	2019	2020	2021	>2021
	Tasearvo							
Rahoituslaitoslainat	51 783	53 493	2 321	380	380	381	50 031	-
Yritystodistukset	24 979	25 000	25 000	-	-	-	-	-
Muut velat	103	103	103	-	-	-	-	-
Rahoitusleasingvelat	441	466	231	138	59	34	4	-
Ostovelat	41 702	41 702	41 701	-	1	-	-	-
Takaussopimukset	9 675	9 675	9 675	-	-	-	-	-
Yhteensä	128 683	130 439	79 031	518	440	415	50 035	-

31.12.2015	Sopimuksiin perustuvat rahavirrat		2016	2017	2018	2019	2020	>2020
	Tasearvo							
Rahoituslaitoslainat	52 349	54 928	3 023	381	381	381	381	50 381
Yritystodistukset	9 979	10 000	10 000	-	-	-	-	-
Muut velat	103	103	-	103	-	-	-	-
Rahoitusleasingvelat	666	723	367	205	84	43	23	-
Ostovelat	42 160	42 160	42 160	-	-	-	-	-
Takaussopimukset	1 971	1 971	1 971	-	-	-	-	-
Yhteensä	107 228	109 885	57 521	689	465	424	404	50 381

Taulukoissa esitetyt luvut ovat diskonttaamattomia.

PITKÄAIKAIISIIN SIOITUKSIIN LIITTYVÄ HINTARISKI

Konsernilla on hallussa pieni määrä noteerraamattomia osakkeita, jotka on arvostettu hankintamenoona. Nämä osakkeet ovat luonteeltaan liiketoimintaa tukevia ja henkilöstön virkistystoimintaan liittyviä pitkäaikaisia sijoituksia, joista yhtiöllä ei ole aikomusta luopua. Osakkeilla ei ole toimivilla markkinoilla noteerattua hintaa eikä käypää arvoa pystytään määrittämään arvostusmenetelmien avulla, koska käypää arvoa koskevien järkevien arvioiden vaihteluväli on merkittävä ja erilaisten arvioiden todennäköisyyksiä ei pystytä kohtuudella arvioimaan. Vuonna 2015 Tikkurila Oyj myi hallussaan olleet Ekokem Oyj:n osakkeet. Nämä osakkeet oli luokiteltu myytävissä oleviksi ja ne arvostettiin kunkin raportointikauden päätyessä markkinahintaan.

PÄÄOMAN HALLINTA

Pääoman hallinnan tavoitteena Tikkurila-konsernissa on varmistaa käytettävissä olevan pääoman riittävyys lyhyellä ja pitkällä aikavälillä liiketoiminnan tarpeisiin ottaen huomioon toimintaympäristön riskitekijät, esimerkiksi rahoituksen saatavuuteen ja hintaan liittyvät riskit. Lisäksi pääoman hallinta on keskeisesti sidoksissa asetettuihin liiketoiminnan kasvuta-

voitteisiin, uusien liiketoimintojen ja maantieteellisen jakauman mahdollisiin muutoksiin sekä reagoitiherkkyiden säilyttämiseen kilpailutilanteiden muuttuessa. Pääoman tarvetta ja hallintaa suunniteltaessa otetaan soveltuvin osin huomioon myös ulkoisten sidosryhmien vaatimukset, kuten esimerkiksi omistajien vaatimukset voitonjaolle ja viranomaisten vaatimukset tai rajoitteet kunkin konserniyhtiön oman pääoman ja vieraan pääoman tasoille ja niiden keskinäiselle suhteelle.

Tikkurilan ensisijainen rahoituslähde on sen operatiivisesta liiketoiminnasta kertyvä rahavirta. Jos rahavirta ja olemassa olevat rahoitusjärjestelyt eivät riitä, on yhtiöllä erilaisia mahdollisuuksia hankkia rahoitusta: muun muassa vieraan pääoman ehtoinen rahoitus rahoituslaitoksilta tai laskemalla liikkeelle arvopapereita, oman pääoman ehtoinen rahoitus nykyisiltä ja/tai uusilta osakkeenomistajilta, käyttöpääoman hallintaan liittyvät toimenpiteet ja omaisuuden myynti.

Tikkurila Oyj:n hallitus on asettanut pitkän aikavälin tavoitteet konsernin nettovelkaantumisasteelle (gearing) ja sidotun pääoman tuottoosentille (ROCE-%): nettovelkaantumisasteen tulee olla alle 70 % tasolla ja vastaavasti sidotun pääoman tuottoosentia tulee ylittää 20 %.

Tikkurila Oyj:n solmimiin lainasopimuksiin liittyy yhtiön pääomarakenteeseen liittyviä kovenantteja, joiden rikkoutuessa yhtiö joutuisi maksamaan lainat takaisin välittömästi, mikäli lainanantajat eivät luovu oikeudestaan eräännyttää laina. Näitä kovenantteja on kuvattu tarkemmin kohdassa "Maksuvalmiusriski".

Kun Tikkurila-konserni analysoi mahdollisia investointikohteita, niiden yhtenä keskeisenä arviointikriteerinä on diskontattujen kassavirtojen nettonykyarvo, jossa laskentakorko on sidoksissa pääoman painotettuun keskeiseen WACC:hen, mihin vaikuttaa muun muassa pääomarakenne.

Tikkurila Oyj:n hallitus on antanut osingonjakoa koskevan periaatelinjauksen, jonka mukaisesti Tikkurila Oyj:n osingonjaon määrä on tavoitteellisesti vähintään 40 % vuotuisesta nettotuloksesta, kun vertailukelpoisuuteen vaikuttavien erien vaikutus on eliminoitu. Hallituksen ehdotus 4.4.2017 pidettävälle varsinaiselle yhtiökokoukselle on, että yhtiö jakaisi osinkoa 0,80 euroa osakkeelta, mikä vastaa noin 78 % konsernin tilikauden 2016 nettotuloksesta ilman vertailukelpoisuuteen vaikuttavia erä ja niiden verovaikutusta.

Tuhatta euroa	31.12.2016	31.12.2015
Oma pääoma	208 591	194 969
Määräysvallattomien omistajien osuus	-	-
Yhteensä	208 591	194 969
Korolliset velat, pitkäaikaiset	50 091	50 161
Korolliset velat, lyhytaikaiset	27 113	12 832
Rahavarat	18 531	16 788
Nettovelat	58 673	46 206
Nettovelkaantumisaste, %	28,1 %	23,7 %
Omavaraisuusaste, %	50,9 %	51,1 %
EBITDA	69 785	79 017
Nettovelat/EBITDA	0,84	0,58
Liiketoimintaan sitoutunut pääoma		
Liikearvo	72 303	71 925
Osuudet pääomaosuusmenetelmällä yhdistellyistä yrityksistä	703	816
Valmiit aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet ja valmiit aineettomat hyödykkeet (pois lukien liikearvo)	98 917	101 109
Nettokäyttöpääoma	89 114	78 924
Sitoutunut pääoma yhteensä	261 037	252 774

35. MUUT VUOKRASOPIMUKSET

KONSERNI VUOKRALLE OTTAJANA

Muut vuokrasopimukset sisältävät tila-, kaluste-, maa-, mainostila- ja varastotilavuokria. Kalustovuokrat koostuvat trukeista, henkilöautoista sekä kuljetus- ja nostokalustoista. Vuokraehdot vaihtelevat maittain. Sopimusten uudistamiset ovat mahdollisia.

Ei purettavissa olevien vuokrasopimusten perusteella maksettavat vähimmäisvuokrat:

Tuhatta euroa	2016	2015
Yhden vuoden kuluessa	9 710	10 361
Yli vuoden, enintään viiden vuoden kuluessa	11 668	10 447
Yli viiden vuoden kuluessa	8 033	7 546
Yhteensä	29 411	28 354

KONSERNI VUOKRALLE ANTAJANA

Vuokrasopimukset, joissa konserni on vuokralle antajana, koostuvat pääosin omien ja vuokrattujen tilojen edelleenvuokrauksesta.

Ei purettavissa olevien vuokrasopimusten perusteella saatavat vähimmäisvuokrat:

Tuhatta euroa	2016	2015
Yhden vuoden kuluessa	476	525
Yli vuoden, enintään viiden vuoden kuluessa	494	673
Yli viiden vuoden kuluessa	503	619
Yhteensä	1 473	1 817

36. VASTUUSITOUMUKSET

Tuhatta euroa	2016	2015
Taseen velkojen vakuudeksi annetut kiinnitykset		
Muut lainat	-	-
Annetut kiinnitykset	102	102
Lainat yhteensä	-	-
Annetut kiinnitykset yhteensä	102	102
Vastuusitoumukset		
Takaukset		
Omien sitoumusten puolesta	690	413
Muiden sitoumusten puolesta	1 686	1 539
Muut vastuut omasta puolesta	7 299	19
Vuokravastuut	29 411	28 354
Vastuusitoumukset yhteensä	39 086	30 325

Hankintasitoumukset epäsuorista ja suorista ostoista -määrän lisääminen erään muut vastuut omasta puolesta johtuu uuden toiminnanohjausjärjestelmän mahdollistamasta tiedonkeruusta. Vertailutietoa ei saatavilla.

HANKINTASITOUMUKSET:

Konsernilla oli aineellisiin käyttöomaisuus-hyödykkeisiin liittyviä hankintasitoumuksia 0,6 milj. euroa (0,6 milj. euroa) tilikauden 2016 päätyttyessä.

Aineettomiin hyödykkeisiin liittyviä hankintasitoumuksia oli 2,8 milj. euroa (1,4 milj. euroa) vuoden 2016 lopussa.

MUUT SITOUMUKSET JA KESKENERÄISET JURIDISET RIIDAT

Maalinvalmistuksen prosesseissa käytetään vaarallisia aineita, kemikaaleja ja myrkyllisiä yhdisteitä. Tästä johtuen ympäristön ja maaperän saastumista vahingon seurauksena ei täysin voida sulkea pois, vaikka Tikkurila noudattaa toiminnassaan sekä tuotantolaitosten rakentamisessa, käytössä ja kunnossapidossa lakeja,

asetuksia ja turvallisuusstandardeja sekä omia sisäisiä turvallisuusohjeitaan.

Mikäli nykyisissä toimintaolosuhteissa tapahtuisi muutoksia, tapahtuisi ympäristöva-hinko tai yhtiö tekisi jonkun tuotantolaitoksen sulkemis- tai siirtopäätöksen, näiden tapahtumien seurauksena voisi aiheutua velvollisuus maaperän puhdistus- tai ennallistamistoimenpiteisiin. Vastaavasti mikäli viranomaisten

toiminnan seurauksena muutokset ympäristö-
lainsäädäntöön ja/tai -asetuksiin aiheuttaisivat
konsernille lisävelvoitteita, näistä voisi aiheutua
olennainen haitallinen vaikutus konsernin
taloudelliseen tulokseen. Jotkut konsernin toi-
mipaikoista sijaitsevat tai hyödyntävät vuokrat-
tuja maa-alueita tai kiinteistöjä, joiden tulevat
vuokravastuut saattavat muuttua tai realisoi-
tua etukäteen maksettavaksi, mikäli yhtiön
tuotanto- tai liiketoimintaan kohdistuu ulkoisia
sääntely-, toimilupa- tai kaavoitusmuutoksia tai
mikäli yhtiö itse tekee omaan liiketoimintaansa
muutoksia. Lisäksi tuotanto-, laboratorio- ja
varastolaitteisiin- tai tiloihin, ja niihin liittyviin
vaatimuksiin kuten palonsuojeluun, liittyvät
muutokset saattavat aiheuttaa konsernille
investointivaatimuksia tulevaisuudessa.

Tikkurilan johdon oletusten ja arvioiden
mukaisesti tilikauden lopussa ei ollut tiedos-
sa sellaisia muutoksia toimintaolosuhteissa,
jotka aikaisemman tapahtuman seurauksena
aiheuttaisivat veloitteen, minkä täyttäminen
edellyttäisi taloudellista hyötyä ilmentävien
voimavarojen siirtymistä pois konsernista ja
minkä seurauksena edellä mainitun kaltainen
ympäristöön liittyvä varaus olisi kirjattava.

Tikkurila on antanut asiakkailleen toimitus-
sopimusten yhteydessä tiettyjä tuotteisiinsa
liittyviä takuita. Mikäli näihin liittyen konsernille
syntyisi maksuvelvoitteita, joiden toteutumi-
nen olisi todennäköistä ja joiden määrä olisi
arvioitavissa luotettavasti, nämä veloitteet
esitettäisiin joko varauksissa tai siirtoveloi-

sa. Näiden ehdollisten velvoitteiden tarkkaa
toteutumisasiankohtaa ja määrää ei ole tiedossa,
joten maksuveloitteen kirjaaminen edellyttää
johdon arviota.

Konsernin tuotteita ja palveluita myydään
ulkopuolisille tukku- ja vähittäiskauppaan
erikoistuneille yrityksille sekä lisäksi, erityisesti
teollisuus- ja ammattilaistuotteita tietyillä
markkinoilla, suoraan Tikkurila-tuotteiden
loppuasiakkaille. Tikkurila-konsernin yhtiöt
laativat eri asiakkaiden ja asiakasryhmien kans-
sa myyntiin liittyviä puite-, toimitus- ja muita
sopimuksia. Tilinpäätöshetkellä 31.12.2016
Tikkurila-konsernin yhtiöillä oli asiakkaiden
kanssa tehtyjä, tilinpäätöshetken yli ulottuvia
sopimuksia, joissa on Tikkurilaa sitovia ehtoja.
Valtaosin Tikkurilaa sitovat alennus-, kustannus-
tai takuusitoumukset ovat mahdollisia. Sopimuk-
set edellyttävät Tikkurilan tuotteiden ostamista
ja perustuvat asiakkaiden tulevaisuudessa
tekemien tilausten määrään tai arvoon. Joissa-
kin tapauksissa Tikkurila-konsernin yhtiöillä on
kuitenkin myös sitoumus tiettyjen palveluiden
tarjoamisesta tai osallistumisesta asiakkaidensa
myynninedistämistoimenpiteisiin ilman suoraa
sidonnaisuutta Tikkurila-tuotteiden toimituk-
siin.

Tikkurila Oyj on vastaajana kanteessa, jossa
haastaja vaatii yhteensä noin 0,3 miljoonan
euron vahingonkorvausta. Asian käsittely on
kesken Vantaan käräjäoikeudessa.

Vuonna 2006 Tikkurila myi tytäryhtiönsä
Lövholmsgränd 12 AB:n Skanska Nya Hem

AB:lle. Myyty yritys omisti maa-alueen ja raken-
nuksia Lövhölmönillä Tukholmassa. Lopullinen
kauppahinta oli sidottu rakennusneliömetrien
määrään (ns. BTA), jolle ostaja saa luvan ra-
kentamiseen. Vuonna 2006 alustava kauppa-
hinta saatiin ja siitä laskettu voitto kirjattiin
tulona. Alkuperäisten liiketapahtuman ehtojen
mukaan, jos todellinen rakennusneliömetrien
määrä ylittää tai alittaa ennakoitua vaihtelu-
välin, lasketaan kauppahinnan oikaisu joko
ylös- tai alaspäin. Rakennusneliömetrien alempi
raja sovitulla vaihteluvälillä asetettiin niin, että
nykyisin hinnan alaspäin tehtävän oikaisun
riskiä pidetään pienenä.

Koska Tukholman kaupungin rakennuslu-
pien myöntämisprosessi kyseiselle maa-alueelle
on viivästynyt, kaupan osapuolet päättivät
vuonna 2013 pidentää alkuperäisen sopimuk-
sen liiketapahtuman viimeistelyn tapahtuvaksi
viimeistään 31 päivä joulukuuta 2019. Uudis-
tettujen ehtojen mukaan, mikäli vuoden 2019
loppuun mennessä kyseiselle alueelle ei ole lo-
pullista kaupunkikaavaa rakennusneliömäärin,
Skanskalla on mahdollisuus joko viimeistellä
liiketoimi alkuperäisellä kauppahinnalla ilman
oikeutta myöhemmin tarkistaa kauppahintaa
tai perua liiketoimi ja antaa Tikkurilan ostaa
omaisuus takaisin alkuperäisellä kauppahin-
nalla. Jos liiketoimi peruttaisiin, Tikkurila on
sitoutunut tietyin rajoituksin korvaamaan
Skanskalle kulut, jotka ovat koituneet omaisuu-
den valmisteleminen jatkotoimenpiteisiin.

37. OSAKEPERUSTEISET MAKSUT

TIKKURILA OYJ:N HALLITUKSEN OSAKEPERUSTEINEN PALKITSEMINEN

Varsinaisen yhtiökokouksen päätökseen perus-
tuen Tikkurila Oyj osti markkinoilta yhtiön osak-
keita hallituksen jäsenille hallituspalkkioiden
osittaista (noin 40 % kiinteästä vuosipalkkiosta)
maksua varten seuraavasti:

Tilikaudella 2016	
osakkeita	'000 EUR
6 280	96

Tilikaudella 2015	
osakkeita	'000 EUR
5 080	96

Tilikaudella 2016 ja 2015 osakkeita ostettiin
yhteensä kuudelle hallituksen jäsenelle.

JOHDON OSAKEPERUSTEISET SITOUTTAMIS- JA KANNUSTINJÄRJESTEL- MÄT

Hallituksen päätös helmikuussa 2012 ja järjestelmän perustiedot

Avainhenkilöiden sitouttamiseksi ja kannusta-
miseksi Tikkurila Oyj:n hallitus päätti helmi-
kuussa 2012 osakeperusteisesta järjestelmästä.
Vuonna 2012 päätetyssä osakeperusteisessa
järjestelmässä on kolme ansaintajaksoa: tilikau-
det 2012-2014, 2013-2015 ja 2014-2016. Yhtiön
hallitus päättää järjestelmän ansaintakriteerit
ja niille asetettavat tavoitteet kunkin ansainta-
jakson alussa. Järjestelmään osallistuminen ja
palkkion saaminen edellyttävät, että avainhen-
kilö on ostanut markkinoilta ja omistaa Tikkuri-
lan osakkeita järjestelmän ehtojen mukaisesti.
Kaikkien kolmen ansaintajakson mahdolliset
suoriteperusteiset palkkiot perustuvat Tikkuri-
la-konsernin operatiiviseen käyttökatteeseen

(EBITDA) ja nettovelkaan. Palkkioiden määrä
riippuu ostettujen osakkeiden määrästä, työ-
tai toimitusvoimassaolosta ja ansaintakriteerien
toteutumisesta kunkin ansaintajakson
aikana. Palkkiot maksetaan kunkin ansain-
tajakson jälkeen osittain yhtiön osakkeina ja
osittain rahana. Palkkioita ei makseta, mikäli
avainhenkilön työ- tai toimitusvoimassaolosta
ennen palkkioiden maksamista. Lisäksi osallis-
tijat ansaitsivat joulukuussa 2014 ansainjak-
solta 2012-2014 ehdollisen palkkion, joka oli
sidottu työ- tai toimitusvoimassaoloon.
Osakeperusteisen järjestelmän kohderyhmään
kuuluu tilinpäätöshetkellä 31.12.2016 yhteensä
yhdeksän hallituksen valitsemaa avainhenkilöä.

JÄRJESTELMÄN PÄÄASIAALLISET EHDOT JA PALKITSEMISEN PERUSTEENA OLEVAT TALOUDELLISET TAVOITTEET

Järjestelmään kuuluvien osakkeiden nim-

määsmäärä kullekin osallistujalle

Hallitus päättää kullekin osallistujalle yhtiön osakkeiden enimmäismäärän, jonka ostamalla hän voi osallistua järjestelmään. Osakkeiden oston markkinoilta kukin järjestelmään kuuluva henkilö suorittaa omilla varoillaan ja omalla riskillään. Järjestelmään osallistumisen ja palkkion maksamisen edellytyksenä on, että osallistuja on ostanut Tikkurila Oyj:n osakkeita markkinoilta ennen 1.1.2013. Palkkiota maksetaan vain siltä osin, kun osallistuja omistaa ostettuja osakkeita palkkion maksuhetkellä.

Ehdollinen osakepalkkio (koski vain ansaintajaksoa 2012-2014)

Mikäli osallistuja edelleen omistaa ostetut osakkeet ja osallistujan työ- tai toimosuhde on voimassa palkkion maksuhetkellä, osallistuja saa yhtä ennen 1.1.2013 ostettua osaketta kohden ehdollisena osakepalkkiona yhden osakkeen arvon joulukuussa 2014. Tämä palkkio maksettiin noin puoliksi rahana ja noin puoliksi osakkeina joulukuussa 2014.

Suoriteperusteinen osakepalkkio (koskee kaikkia kolmea ansaintajaksoa: 2012-2014, 2013-2015 ja 2014-2016)

Osallistujalla on ehdollisen osakepalkkion lisäksi mahdollisuus ansaita ansaintajaksolta osakkeita palkkiona ansaintajakson ansaintakriteereille asetettujen tavoitteiden saavuttamisesta. Hallitus päättää suoriteperusteisen osakepalkkion ansaintakriteerit ja niille asetettavat tavoitteet kullekin ansaintajaksolle erikseen. Ansaintakriteereille asetettujen tavoitteiden saavuttaminen määrää sen, kuinka suuri osa enimmäispalkkiosta maksetaan osallistujalle. Hallituksella on oikeus muuttaa ansaintakriteereille asetettuja tavoitteita ansaintajaksolla tapahtuneesta merkittävästä muutoksesta johtuen. Palkkio maksetaan noin puoliksi rahana ja noin puoliksi osakkeina. Kullekin ansaintajaksolle ansaintakriteereiksi on asetettu konsernin operatiivisen käyttökateen (EBITDA) ja nettovelan kehitys verrattuna ennalta asetettuun tavoiteskaalaan, mutta tavoiteskaalat poikkeavat kullakin kolmella ansaintajaksolla toisistaan.

Omistusveloite

Osallistujan tulee sitoutua olemaan myymättä järjestelmän perusteella palkkioksi saamia osakkeita vähintään bruttovuosipalkkansa arvosta, kunnes hänen työ- tai toimosopimuksensa lakkaa.

Muita keskeisiä ehtoja

Palkkiota ei makseta osallistujalle, jos hän myy ostetut osakkeet tai hänen työ- tai toimosopimuksensa päättyy ennen palkkion maksamista. Suoriteperusteisen osakepalkkion määrä on kullakin ansaintajaksolla enintään neljän (4) osakkeen arvo kutakin ostettua osaketta kohti. Osallistujalle vuodessa maksettavan osakepalkkion enimmäismäärä on kuitenkin aina osallistujan palkkion maksuhetkeä edeltävän kuukauden bruttopalkka kerrottuna kahdella-kymmenelläneljällä.

JÄRJESTELMÄÄN OSALLISTUVIEN HENKILÖIDEN OSAKEOMISTUS

Osallistujien osakeomistus 31.12.2016 (vuoden 2012 järjestelmään osallistumisen ehtona olevat osakkeet)

Tilinpäätöshetkellä 31.12.2016 järjestelmään kuuluvien henkilöiden osakeomistukset olivat seuraavat ansaintajaksojen 2013-2015 ja 2014-2016 osakeperusteisen sitouttamis- ja kannustinjärjestelmän ehtojen mukaisesti:

Positio	Henkilöitä	Osakkeita	% enimmäismäärästä
Tikkurila Oyj:n toimitusjohtaja	1	14 000	100 %
Muut konsernin johtoryhmän jäsenet	4	16 000	100 %
Muut henkilöt	4	11 000	100 %
Yhteensä	9	41 000	100 %

JÄRJESTELMÄN ANSAINTAJAKSON 2012-2014 LOPULLINEN ARVO

Edellä mainittujen osakeomistusten ja järjestelmän ehtojen mukaisesti lasketun ansaintajakson 2012-2014 palkkioiden yhteenlaskettu lopullinen kokonaisarvo ansaintajakson päättyessä oli yhteensä 3,1 miljoonaa euroa. Tämän ansaintajakson perusteella tilikaudella 2015 kirjattiin yhteensä 0,8 miljoonaa euroa konsernin tuloslaskelmaan henkilöstökuluksi ja -0,3 miljoonaa euroa verovaikutusta, joten tämä osakeperusteisen palkitsemisen osa heikensi konsernin tilikauden 2015 nettotulosta 0,5 miljoonalla eurolla.

JÄRJESTELMÄN ANSAINTAJAKSON 2013-2015 LOPULLINEN ARVO

Edellä mainittujen osakeomistusten ja järjestelmän ehtojen mukaisesti lasketun ansaintajakson 2013-2015 palkkioiden yhteenlaskettu lopullinen kokonaisarvo ansaintajakson päättyessä oli yhteensä 0,1 miljoonaa euroa. Tämän ansaintajakson perusteella tilikaudella 2015 kirjattiin yhteensä 0,1 miljoonaa euroa konsernin tuloslaskelmaan henkilöstökuluksi ja 0,0 miljoonaa euroa verovaikutusta, joten tämä osakeperusteisen palkitsemisen osa heikensi konsernin tilikauden 2015 nettotulosta 0,1 miljoonalla eurolla.

JÄRJESTELMÄN ANSAINTAJAKSON 2014-2016 LOPULLINEN ARVO

Edellä mainittujen osakeomistusten ja järjestelmän ehtojen mukaisesti lasketun ansaintajakson 2014-2016 palkkioiden yhteenlaskettu lopullinen kokonaisarvo ansaintajakson päättyessä oli yhteensä 0,0 miljoonaa euroa. Tämän ansaintajakson perusteella tilikaudella 2016 ei ole kirjattu konsernin tuloslaskelmaan henkilöstökulua tai sen verovaikutusta. Tämä osakeperusteisen palkitsemisen osa ei vaikuttanut konsernin tilikauden 2016 nettotulokseen.

YHTEENVETO OSAKEPERUSTEISEN PALKITSEMISJÄRJESTELMÄN LASKENNALLISISTA ARVOISTA JA HENKILÖSTÖKULUKIRJAUKSISTA

Miljoonaa euroa	31.12.2012	31.12.2013	31.12.2014	31.12.2015	31.12.2016	maksuajankohta
Laskennallinen kokonaisarvo						
Ansaintajakso 2012-2014	2,4	2,6	2,4	3,1	3,1	12/2014 ja 3/2015
Ansaintajakso 2013-2015	-	0,5	0,0	0,1	0,1	Q1/2016
Ansaintajakso 2014-2016	-	-	0,0	0,0	0,0	
Yhteensä	2,4	3,0	2,4	3,2	3,2	

Miljoonaa euroa	2012	2013	2014	2015	2016	2012-2016
Laskennallinen henkilöstökulu (ilman laskennallisen veron vaikutusta)						
Ansaintajakso 2012-2014	0,5	1,0	0,8	0,8	-	3,1
Ansaintajakso 2013-2015	-	0,1	-0,1	0,1	-	0,1
Ansaintajakso 2014-2016	-	-	0,0	0,0	-	0,0
Yhteensä	0,5	1,1	0,7	0,9	-	3,2

JÄRJESTELMÄSTÄ MAKSETUT PALKKIOT

Ansaintajakson 2012-2014 perusteella joulukuussa 2014 suoritettiin järjestelmän osallistujille nk. ehdollisen osakepalkkion maksu (nk. commitment shares -osuus). Osakkeina maksettiin noin puolet kokonaispalkkiosta, ja annetut osakkeet jakautuivat seuraavasti:

2014 Positio	Henkilöitä	Osakkeita	Osakepalkkion bruttoarvo, IFRS, EUR '000	Rahapalkkion bruttoarvo, IFRS, EUR '000	Osakepalkkiot bruttopalkkio yhteensä, IFRS, EUR '000
Tikkurila Oyj:n toimitusjohtaja	1	7 000	86	112	198
Muut konsernin johtoryhmän jäsenet	4	8 000	99	90	189
Muut henkilöt	4	5 500	80	79	159
Yhteensä	9	20 500	265	281	546

Ansaintajakson 2012-2014 perusteella vuoden 2015 ensimmäisellä vuosipuoliskolla järjestelmän puitteissa suoritettavat maksut suoriteperusteisen palkitsemisen (nk. performance shares) perusteella jakaantuivat seuraavasti:

2015 Positio	Henkilöitä	Osakkeita	Osakepalkkion bruttoarvo, IFRS, EUR '000	Rahapalkkion bruttoarvo, IFRS, EUR '000	Osakepalkkiot bruttopalkkio yhteensä, IFRS, EUR '000
Tikkurila Oyj:n toimitusjohtaja	1	25 539	314	505	819
Muut konsernin johtoryhmän jäsenet	4	32 000	396	569	965
Muut henkilöt	4	22 000	323	449	772
Yhteensä	9	79 539	1 033	1 524	2 557

Yhtiö osti tähän ehdollisen osakepalkkion maksuun käytetyt osakkeet markkinoilta, ja luovutti hallussaan olevia osakkeita järjestelmään osallistujille.

Ansaintajakson 2013-2015 perusteella vuoden 2016 ensimmäisellä vuosipuoliskolla järjestelmän puitteissa suoritettavat maksut suoriteperusteisen palkitsemisen (nk. performance shares) perusteella jakaantuivat seuraavasti:

2016 Positio	Henkilöitä	Osakkeita	Osakepalkkion bruttoarvo, IFRS, EUR '000	Rahapalkkion bruttoarvo, IFRS, EUR '000	Osakepalkkiot bruttopalkkio yhteensä, IFRS, EUR '000
Tikkurila Oyj:n toimitusjohtaja	1	-	-	29	29
Muut konsernin johtoryhmän jäsenet	4	-	-	33	33
Muut henkilöt	4	-	-	23	23
Yhteensä	9	-	-	85	85

HALLITUKSEN PÄÄTÖS HUHTIKUUSSA 2016 JA JÄRJESTELMÄN PERUSTIEDOT

Tikkurila Oyj:n hallitus on päättänyt uudesta konsernin avainhenkilöiden osakepohjaisesta kannustinohjelmasta. Uusi ohjelma sisältää suoriteperusteisen osakepalkkiojärjestelmän 2015-2019 ja ehdollisen osakepalkkiojärjestelmän 2016-2018.

SUORITEPERUSTEINEN OSAKEPALKKIO- JÄRJESTELMÄ 2015-2019

Suoriteperusteisessa osakepalkkiojärjestelmässä on kolme ansaintajaksoa, kalenterivuodet 2015-2017, 2016-2018 ja 2017-2019. Osakepalkkiojärjestelmän kohderyhmään ansaintajaksoilla 2015-2017 ja 2016-2018 kuuluu noin 10 avainhenkilöä, mukaan lukien johtoryhmän jäsenet.

Järjestelmän mahdollinen palkkio ansaintajaksoilta 2015-2017 ja 2016-2018 perustuu Tikkurila-konsernin keskimääräiseen käyttökatteeseen (EBITDA) perustuvaan laskennalliseen yritysarvoon vuosina 2015-2017 ja 2016-2018. Ansaintajaksoilta 2015-2017 ja 2016-2018 mak-

settavat palkkiot ovat yhteensä enintään noin 250 000 Tikkurila Oyj:n osaketta. Lisäksi yhtiö maksaa palkkiosta osallistujille aiheutuvat verot ja veronluonteiset maksut palkkion maksun yhteydessä. Hallitus päättää ansaintajakson 2017-2019 yksityiskohdista ansaintajakson alussa.

Järjestelmän mahdollinen palkkio maksetaan vuonna 2018, 2019 ja 2020 osittain yhtiön osakkeina ja osittain rahana. Mikäli osallistujan työ- tai toimisuhte päättyy ennen palkkion maksamista, palkkiota ei pääsääntöisesti makseta. Järjestelmän perusteella ansaittuja palkkiomääriä leikataan, jos hallituksen ansaintajaksolta maksettavalle palkkiolle asettamat rajat täyttyvät.

EHDOLLINEN OSAKEPALKKIOJÄRJESTELMÄ 2016-2018

Ehdollisessa osakepalkkiojärjestelmässä on yksi sitouttamisjakso, kalenterivuodet 2016-2018. Palkkion saaminen tästä järjestelmästä edellyttää, että järjestelmään osallistuva henkilö hankkii yhtiön osakkeita hallituksen päättämän määrän. Lisäksi palkkion saaminen on sidottu

osallistujan työ- tai toimisuhteen voimassaoloon palkkion maksuhetkellä. Järjestelmän palkkio maksetaan vuonna 2019 osittain yhtiön osakkeina ja osittain rahana.

Ehdollinen osakepalkkiojärjestelmä on suunnattu hallituksen päättämille valituille avainhenkilöille, jotka eivät ole osallistuneet vuonna 2012 perustettuun osakepalkkiojärjestelmään.

Ansaintajakson 2016-2018 perusteella maksettavat palkkiot ovat yhteensä enintään 4 000 Tikkurila Oyj:n osaketta. Lisäksi yhtiö maksaa palkkiosta osallistujille aiheutuvat verot ja veronluonteiset maksut palkkion maksun yhteydessä.

OSAKEPERUSTEISET MAKSUT - OSAKEPALKKIOT 1.1.2016 - 31.12.2016

Ohjelma	Matching Share Plan 2016-2018	Performance Share Plan 2015-2019	
	Matching osake, alkuinvestointi	Osake	
Instrumentti	MSP 16-18	PSP 15-17	PSP 16-18
Myöntämispäivä	28.4.16	28.4.16	28.4.16
Toteutustapa	Käteinen ja osake	Käteinen ja osake	Käteinen ja osake
Ansaintajakso alkaa, pvm	1.1.16	1.1.15	1.1.16
Ansaintajakso päättyy, pvm	31.3.19	31.12.17	31.12.18
Oikeuden syntymäehdot	Osakeomistus- velvoite	Keskimääräinen perusarvo	Keskimääräinen perusarvo
	Työssäolovelvoite	Työssäolovelvoite	Työssäolovelvoite
Osakkeiden vapautuminen, pvm	31.3.2019	31.3.2018	31.3.2019
Enimmäisvoimassaoloaika, vuotta	3,25	3,25	3,25
Jäljellä oleva juoksu-aika, vuotta	2,2	1,2	2,2
Henkilöitä tilikauden päättyessä	2	9	10
Tapahtumat 2016	MSP 16-18	PSP 15-17	PSP 16-18
1.1.2016			
Kauden alussa ulkona olevat	0	0	0
Tilikauden muutokset			
Kaudella myönnetty	4 000	104 000	112 000
Kaudella toteutetut	0	0	0
Kaudella menetetyt	0	0	0
Kaudella rauenneet	0	0	0
31.12.2016			
Kauden lopussa ulkona olevat	4 000	104 000	112 000

KÄYVÄN ARVON MÄÄRITTÄMINEN

Tilikaudella 2016 myönnettyjen osakepalkkioiden käyvän arvon keskeiset parametrit on esitetty alla olevassa taulukossa. Käypä arvo yhteensä perustuu yhtiön 31.12.2016 tekemään arviontiin vapautuvien kannustimien määrästä.

Arvostusparametrit tilikaudella myönnettyille kannustimille

	MSP 16-18	PSP 15-17	PSP 16-18
Osakkeen kurssi antohetkellä, EUR	14,92	15,71	15,71
Osakkeen kurssi kauden lopussa, EUR	18,81	18,81	18,81
Oman pääoman kustannus	7,7 %	Ei sovellu	Ei sovellu
Omistusjakso, vuotta	2,79	Ei sovellu	Ei sovellu
Rahoituskulu (yksi osake), EUR	0,92	Ei sovellu	Ei sovellu
Osinkotuotto-oletus (diskontattu), EUR	1,50	0,75	1,50
Osakeosuuden käypä arvo, EUR	11,57	14,96	14,21
Käypä arvo yhteensä 31.12.2016, EUR '000	118	0	0

Osakeperusteisten kannustinjärjestelmien vaikutus tilikauden tulokseen ja taloudelliseen asemaan, EUR '000

Tilikauden kulut, osakeperusteiset maksut	23
Tilikauden kulut, osakeperusteiset maksut, osakkeina toteutettavat	9
Osakeperusteisista maksuista aiheutuva velka 31.12.2016	17

RUOTSALAISEN TYTÄRYHTIÖN AVAINHENKILÖLLE MYÖNNETYT OSTO-OPTIOT TYTÄRYHTIÖN OSAKKEISIIN

Tikkurila Oyj:n ruotsalainen tytäryhtiö Tikkurila Sverige AB osti marraskuussa 2014 Täby Färg & Tapet AB -nimisen yhtiön koko osakekannan. Tämän yrityskaupan yhteydessä sovittiin osakeoptiojärjestelystä, jossa kahdella Täby Färg & Tapet AB:n palveluksessa olevalle avainhenkilölle myönnettiin osto-optioita Täby Färg & Tapet AB:n osakkeisiin. Näiden osto-optioiden keskeiset ehdot ovat seuraavat:

- osto-optioilla voi hankkia yhteensä enintään 9,00 % Täby Färg & Tapet AB:n osakkeista Tikkurila Sverige AB:ltä siten, että kummallakin avainhenkilöllä on määrä, joka oikeuttaa ostamaan yhteensä enintään 4,50 % Täby Färg & Tapet AB:n osakkeista
- osto-optiot on myönnetty marraskuussa 2014, ja niiden toteutusaika alkaa 1.3.2016

ja loppuu 31.12.2020 siten, että vuosittain toteutusaika on avoinna aikana, joka alkaa edellisen tilinpäätöksen vahvistaman yhtiökokouksen päättymisestä ja joka loppuu syyskuun viimeisenä päivänä

- osto-optioiden toteutushinta riippuu toteutusajankohdasta ja sitä edeltävän tilikauden tilinpäätöksestä; peruseriaatteena on se, että optioilla ostettavien osakkeiden ostohinta on sidottu aina edeltävän tilikauden toteutuneeseen käyttökatteeseen ja pääosin myös kertyneiden voittovarojen kokonaismäärän kehitykseen

Osto-optioiden arvostuksessa on käytetty Black & Scholes -mallia, jonka keskeiset oletukset arvonmäärityshetkellä ovat olleet seuraavat:

- aikaperiodi alkaa 3.11.2014 (optioiden myöntämishetki) ja päättyy 30.9.2020 (viimeisin optioiden mahdollinen toteutushetki), eli kokonaisaika on noin 5,9 vuotta

- volatiliteetti on 25 % p.a.
- korkotasona on Ruotsin valtion velkakirjojen korko, eli noin 0,6 % p.a.
- optioiden toteutushinnan on oletettu määräytyvän tilikauden 2015 arvioidun käyttökatteen perusteella sopimuksen laskentamallilla
- alla olevien osakkeiden alkuhetken käypä arvo on johdettu Tikkurila Sverige AB:n tekemästä yritysostosta

Edellä mainittuun perustuen tilikaudelle 2016 on kirjattu tästä optiojärjestelystä IFRS2-perusteista henkilöstökulua noin 27 (74) tuhatta euroa. Järjestelmän lopullinen arvo oli noin 110 tuhatta euroa ja järjestelyn perusteella maksettiin palkkiot rahana syyskuun 2016 aikana.

38. LÄHIPIIRI

Osapuolten katsotaan kuuluvan toistensa lähipiiriin, jos toinen osapuoli pystyy käyttämään toiseen nähden määräysvaltaa tai huomattavaa vaikutusvaltaa sen taloutta ja liiketoimintaa koskevassa päätöksenteossa. Tikkurila-konsernin lähipiiriin kuuluvat konsernin emoyhtiö (Tikkurila Oyj), tytär- ja yhteisyritykset.

Lähipiiriin kuuluvat myös hallituksen ja konsernin johtoryhmän jäsenet, toimitusjohtaja, heidän perheenjäsenensä ja määräysvalta-yhtiönsä.

Liiketoimissaan yhteisyritysten sekä muiden lähipiiriin kuuluvien kanssa Tikkurila noudattaa samoja kaupallisia ehtoja kuin liiketoimissaan

ulkopuolisten osapuolten kanssa.

Luettelo tytär- ja yhteisyrityksistä on esitetty liitetiedossa 39 Konsernin omistamat osakkeet ja osuudet.

Lähipiirin kanssa toteutuivat seuraavat liiketapahtumat:

Tuhatta euroa	Myynnit	Muut liiketoiminnan tuotot	Ostot	Saamiset	Velat
2016					
Yhteisyritykset	5 580	922	-	281	31
2015					
Yhteisyritykset	5 817	932	-	239	62

Konsernin yhteisyritykseltä tilikaudella saadut osingot olivat 393 tuhatta euroa (414 tuhatta euroa).

LAINAT, TAKAUKSET JA MUUT VAKUUKSET LÄHIPIIRILLE

Johtoon kuuluville avainhenkilöille ei ollut annettu rahallinaa tai myönnetty takauksia tai muita vakuuksia vuosina 2016 tai 2015.

Tuhatta euroa	2016	2015
Johdon työsuhde-etuudet ¹⁾		
Palkat ja muut lyhytaikaiset työsuhde-etuudet	1 677	1 832
Työsuhteen päättymisen jälkeiset etuudet	269	283
Osakeperusteinen kannustinjärjestelmä	-	643
Yhteensä	1 946	2 758

¹⁾ Sisältää konsernin johtoryhmälle (mukaan lukien toimitusjohtaja) maksetut palkat sekä hallitukselle maksetut palkkiot. Työsuhteen päättymisen jälkeiset etuudet sisältävät sekä lakisääteiset eläkemaksut että vapaaehtoiset lisäeläkkeen maksut. Nämä ovat jaoteltuna alla olevissa taulukoissa erikseen. Järjestelmät ovat maksuperusteisia.

Palkat ja palkkiot on esitetty suoriteperusteisesti.

Osakeperusteisesta kannustinjärjestelmästä on kerrottu liitetiedossa 37.

Tikkurila-konsernin (IFRS) ja emoyhtiö Tikkurila Oyj:n (Suomen kirjanpitolainsäädäntö) palkkoja ja palkkioita koskevat liitetiedot eroavat toisistaan laskentakäytännöistä ja -arvostusperiaatteista johtuvista syistä etenkin osakkeina maksettavien palkkioiden suhteen.

JOHDON PALKAT JA PALKKIOT

Tuhatta euroa	2016	2015
Toimitusjohtaja		
Erkki Järvinen		
Rahapalkka luontoisetuineen	445	445
Tulospalkkiot	87	145
Osakeperusteinen kannustinjärjestelmä	-	351
Yhteensä	532	941
Vapaaehtoiset lisäeläkkeen eläkemaksut	70	67
Lakisääteiset työeläkemaksut	90	99
Muu johtoryhmä		
Rahapalkka luontoisetuineen	706	720
Tulospalkkiot	145	195
Osakeperusteinen kannustinjärjestelmä	-	292
Yhteensä	850	1 207
Lakisääteiset työeläkemaksut	109	117
Hallituksen jäsenten palkkiot		
Hallituksen jäsenet *)		
Jari Paasikivi, hallituksen puheenjohtaja	70	76
Petteri Walldén, hallituksen varapuheenjohtaja	46	51
Eeva Ahdekivi, hallituksen jäsen	48	53
Pia Rudengren, hallituksen jäsen	46	52
Riitta Mynttinen, hallituksen jäsen	46	52
Harri Kerminen, hallituksen jäsen	37	43
Aleksey Vlasov, hallituksen jäsen 25.3.2015 saakka	-	-
Yhteensä	295	327

*) Hallituksen jäsenille on 40 prosenttia vuosipalkkiosta, ilman kokouspalkkioiden vaikutusta, maksettu Tikkurila Oyj:n osakkeina. Yhteensä osakkeina maksettu osuus on 96 (96) tuhatta euroa. Tämä sisältyy yllä oleviin hallituksen jäsenten palkkioihin.

Toimitusjohtajan sopimussuhteen irtisanomisaika on yhtiön puolelta 6 kuukautta. Mikäli yhtiö irtisanoo hänet, hänelle maksetaan lisäksi korvauksena 12 kuukauden palkkaa vastaava korvaus. Irtisanomisaika toimitusjohtajan puolelta on 6 kuukautta.

Toimitusjohtajan eläkeiksi on sovittu 63 vuotta. Toimitusjohtajalla on lisäeläke, joka on maksuperusteinen järjestelmä. Tämän eläkevakuutuksen perusteella tavoiteltava eläkkeen taso vastaisi 65 prosenttia eläkkeen laskennan perustana olevasta palkasta, joka on vuoden 2009 peruspalkka. Lisäeläke on hoidettu vakuutusyhtiössä. Konsernilla ei ole tähän elä-

kejärjestelyyn liittyviä velvoitteita työsuhteen päättymisen jälkeen.

Muiden johtoryhmän jäsenten eläkeikä on noin 65 vuotta. Suomessa eläkeuudistus astui voimaan 1.1.2017, jonka mukaisesti TyEL:n alin eläkeikä vaihtelee henkilön syntymävuoden mukaan.

Tikkurilan johdon päätöksen mukaisesti tilikauden 2016 vuosibonustavoitteiden kriteerit käsittävät Tikkurila-konsernin tilikauden 2016 liikevaihdon ja operatiivisen liike tuloksen (EBIT). Näiden yhteisten tavoitteiden lisäksi osalla konsernitaseisten vastuufunktioiden avainhenkilöillä on määritelty omaan

vastuualueeseensa liittyvät tavoitteet. Muun johdon ja henkilöstön bonustavoitteiden painopiste on paikallisissa tavoitteissa.

Tikkurila Oyj:n hallitus päätti 9.2.2015 tilikauden 2015 vuosibonustavoitteista konsernijohdolle. Bonuskriteerit käsittävät Tikkurila-konsernin tilikauden 2015 liikevaihdon ja operatiivisen liike tuloksen (EBIT). Samalla konsernijohto päätti muuttaa muun johdon ja henkilöstön bonustavoitteita siten, että painopiste on enemmän paikallisissa tavoitteissa.

Hallituksen ja johdon osakkeenomistuksesta on kerrottu sivulla 105 Osakkeet ja osakkeenomistajat.

39. KONSERNIN OMISTAMAT OSAKKEET JA OSUUDET

Tytärorytykset	Kaupunki	Kotimaa	Tikkurila-konsernin omistus- ja ääniosuus %	Emoyhtiön omistus- ja ääniosuus %
2016				
AS Tikkurila	Tallinna	Viro	100	100
UAB Tikkurila	Vilna	Liettua	100	100
OOO Tikkurila	Pietari	Venäjä	100	100
SIA Tikkurila	Riika	Latvia	100	100
Tikkurila (China) Paints Co., Ltd	Peking	Kiinan Kansantasavalta	100	100
Dickursby Holding AB	Tukholma	Ruotsi	100	100
OOO Gamma Industrial Coatings	Pietari	Venäjä	100	-
TOO Tikkurila	Almaty	Kazakstan	100	100
Tikkurila Polska S.A.	Debica	Puola	100	100
Tikkurila d.o.o.	Sabac	Serbia	100	100
Tikkurila dooel	Skopje	Makedonia	100	100
Tikkurila Sverige AB	Tukholma	Ruotsi	100	100
Tikkurila Drytech AB	Flen	Ruotsi	100	-
Tikkurila Norge A/S	Oslo	Norja	100	100
Tikkurila Danmark A/S	Brönby	Tanska	100	100
ISO Paint Nordic A/S	Lunderskov	Tanska	100	100
Tikkurila GmbH	Ansbach	Saksa	100	100

Tytäryritykset	Kaupunki	Kotimaa	Tikkurila-konsernin omistus- ja ääniosuus %	Emoyhtiön omistus- ja ääniosuus %
2015				
AS Tikkurila	Tallinna	Viro	100	100
UAB Tikkurila	Vilna	Liettua	100	100
OOO Tikkurila	Pietari	Venäjä	100	100
SIA Tikkurila	Riika	Latvia	100	100
Färdigfärgat AB	Tukholma	Ruotsi	100	100
Tikkurila (China) Paints Co., Ltd	Peking	Kiinan Kansan- tasavalta	100	100
Dickursby Holding AB	Tukholma	Ruotsi	100	100
OOO Gamma Industrial Coatings	Pietari	Venäjä	100	-
IP Tikkurila	Minsk	Valko-Venäjä	100	100
TOO Tikkurila	Almaty	Kazakstan	100	100
TOV Tikkurila	Kiova	Ukraina	100	99
Isanta LLC	Kiova	Ukraina	100	-
Tikkurila Polska S.A.	Debica	Puola	100	100
Tikkurila d.o.o.	Sabac	Serbia	100	100
Tikkurila dooel	Skopje	Makedonia	100	100
Tikkurila Sverige AB	Tukholma	Ruotsi	100	100
Färgservice i Malmö AB	Malmö	Ruotsi	100	-
Täby Färg & Tapet AB	Täby	Ruotsi	100	-
Tikkurila Drytech AB	Flen	Ruotsi	100	-
Tikkurila Norge A/S	Oslo	Norja	100	-
Tikkurila Danmark A/S	Brönby	Tanska	100	-
ISO Paint Nordic A/S	Lunderskov	Tanska	100	100
Tikkurila GmbH	Ansbach	Saksa	100	100

Yhteisyritykset	Kaupunki	Kotimaa	Tikkurila-konsernin omistus- ja ääniosuus %	Emoyhtiön omistus- ja ääniosuus %
2016				
Alcro Parti AB	Tukholma	Ruotsi	50	-
2015				
Alcro Parti AB	Tukholma	Ruotsi	50	-

40. KONSERNIRAKENTEEN MUUTOKSET

MUUTOKSET KONSERNIRAKENTEESSA KAUDELLA 2016

Tikkurila sai kesäkuussa 2016 päätökseen Ukrainan ja Valko-Venäjän tytäryhtiöiden myynnin OÜ FarbaHouse -nimiselle yhtiölle. Tikkurila Oyj myi elokuussa ruotsalaisen tytäryhtiön, jolla ei ollut liiketoimintaa. Lisäksi Tikkurila Oyj osti syyskuussa Tikkurila Sverige AB:ltä tämän omistaman tanskalaisen tytäryhtiön, Tikkurila Danmark A/S:n sekä joulukuussa tämän omistaman norjalaisen tytäryhtiön, Tikkurila Norge A/S:n.

Ruotsalaiset tytäryhtiöt Täby Färg & Tapet AB ja Färgservice i Malmö AB fuusioituivat Tikkurila Sverige AB:hen joulukuussa.

MUUTOKSET KONSERNIRAKENTEESSA KAUDELLA 2015

Marraskuussa ISO Paint Holding A/S, ISO Paint Nordic A/S ja Paint Factory Equipment A/S fuusioituivat. ISO Paint Nordic A/S jatkaa toimintaa fuusion jälkeen.

NIMENMUUTOKSET:

Entinen nimi:	Uusi nimi:
Tikkurila Zorka d.o.o.	Tikkurila d.o.o.

41. RAPORTOINTIKAUDEN PÄÄTTYMISEN JÄLKEISET TAPAHTUMAT

Tilinpäätöspäivän jälkeen ei ole ollut olennaisia tapahtumia.

Emoyhtiön tuloslaskelma (FAS)

Tuhatta euroa	Liitetieto	1.1.-31.12.2016	1.1.-31.12.2015
Liikevaihto	2	186 826	191 282
Valmiiden ja keskeneräisten tuotteiden varastojen muutos	4	-983	1 033
Liiketoiminnan muut tuotot	3	17 944	18 997
Materiaalit ja palvelut	4	-101 548	-103 170
Henkilöstökulut	5	-34 512	-39 022
Poistot ja arvonalentumiset	7	-3 493	-3 589
Liiketoiminnan muut kulut	4,6	-45 496	-42 454
Liikevoitto		18 737	23 077
Rahoitustuotot ja -kulut	8	25 882	21 996
Voitto ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja		44 620	45 073
Tilinpäätössiirrot	7,9	407	91
Tuloverot	10	-6 042	-3 928
Tilikauden voitto		38 984	41 236

Emoyhtiön tase (FAS)

Tuhatta euroa	Liitetieto	31.12.2016	31.12.2015
VASTAAVAA			
Pysyvät vastaavat	11		
Aineettomat hyödykkeet		18 091	6 347
Aineelliset hyödykkeet		18 773	20 347
Sijoitukset			
Osuudet saman konsernin yrityksissä		185 834	181 847
Muut sijoitukset		540	540
Sijoitukset yhteensä		186 374	182 387
Pysyvät vastaavat yhteensä		223 238	209 080
Vaihtuvat vastaavat			
Vaihto-omaisuus	12	24 781	26 053
Pitkäaikaiset saamiset	13	9 624	3 279
Lyhytaikaiset saamiset	13	72 940	70 733
Rahat ja pankkisaamiset		7 186	6 635
Vaihtuvat vastaavat yhteensä		114 531	106 701
Vastaavaa yhteensä		337 768	315 781
VASTATTAVAA			
Oma pääoma	14		
Osakepääoma		35 000	35 000
Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto		40 000	40 000
Edellisten tilikausien voitto		82 539	76 588
Tilikauden voitto		38 984	41 236
Oma pääoma yhteensä		196 523	192 824
Tilinpäätössiirtojen kertymä	15	4 537	4 944
Pakolliset varaukset	16	374	478
Vieras pääoma	17		
Pitkäaikainen vieras pääoma		50 017	50 103
Lyhytaikainen vieras pääoma		86 316	67 432
Vieras pääoma yhteensä		136 333	117 535
Vastattavaa yhteensä		337 768	315 781

Emoyhtiön rahavirtalaskelma (FAS)

Tuhatta euroa	1.1.-31.12.2016	1.1.-31.12.2015
LIIKETOIMINNAN RAHAVIRTA		
Voitto ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja	44 620	45 073
Oikaisut:		
Realisoitumattomat kurssivoitot ja -tappiot	-5 545	-1 453
Poistot ja arvonalentumiset	3 493	3 589
Korkotuotot	-6 139	-6 553
Korkokulut	817	1 129
Osinkotuotot	-26 670	-30 839
Muut oikaisut	-339	-2 180
Luovutustappio konserniyrittysijoituksista ja -saatavista	1 612	-
Lainasaamisten alaskirjaus	9 400	7 815
Muut rahoituserät	643	7 920
Rahavirta ennen käyttö pääoman muutosta	21 891	24 502
Käyttöpääoman muutos		
Vaihto-omaisuuden muutos	1 272	-1 061
Lyhytaikaisten liikesaamisten muutos	-8 589	-6 934
Korottomien lyhytaikaisten velkojen muutos	-2 361	3 252
Käyttöpääoman muutos yhteensä	-9 679	-4 743
Maksetut korot ja muut rahoituskulut	-2 945	-2 326
Saadut korkotuotot ja muut rahoitustuotot	5 806	2 660
Maksetut verot	-5 992	-5 871
Saadut osingot	25 032	26 818
Liiketoiminnan rahavirta	34 113	41 040
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA		
Investoinnit aineettomiin ja aineellisiin hyödykkeisiin	-12 639	-7 189
Sijoitukset tytäryrityksiin	-12 993	-842
Luovutustulot tytäryrityksistä	60	-
Luovutustulot muista osakkeista	-	2 490
Lainasaamisten muutos	6 981	744
Aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden luovutustulot	248	7
Saadut osingot	-	96
Investointien rahavirta	-18 343	-4 694
Rahavirta ennen rahoitusta	15 770	36 346
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys (+)	-	50 000
Pitkäaikaisten lainojen vähennys (-)	-	-60 000
Lyhytaikaisen rahoituksen lisäys (+)	224 471	177 406
Lyhytaikaisen rahoituksen vähennys (-)	-204 406	-177 135
Omien osakkeiden hankkiminen	-	-43
Maksetut osingot	-35 285	-35 285
Rahoituksen rahavirta	-15 220	-45 056
Rahavarojen nettomuutos	550	-8 710
Rahavarat 31.12.	7 186	6 635
Rahavarat 1.1.	6 635	15 345
Rahavarojen muutos	550	-8 710

1. EMOYHTIÖN TILINPÄÄTÖKSEN LAATIMISPERIAATTEET

Tikkurila Oyj on suomalainen julkinen osakeyhtiö, jonka osakkeet on noteerattu NASDAQ OMX Helsingissä 26.3.2010 alkaen. Yhtiön kotipaikka on Vantaa ja rekisteröity osoite on Kuninkaalantie 1, 01300 Vantaa. Tikkurila Oyj on Tikkurila-konsernin emoyhtiö.

Tikkurila Oyj:n tilinpäätös on laadittu Suomessa voimassa olevien lakien ja säännösten (FAS) mukaisesti.

VALUUTTAMÄÄRÄISET SAAMISET JA VELAT

Valuuttamääräiset liiketapahtumat kirjataan tapahtumapäivän kurssiin.

Tilikauden päättymispäivänä ulkomaanrahan määräiset tase-erät arvostetaan tilinpäätöspäivän kurssiin.

Myyntisaamisten kurssierot kirjataan myynnin oikaisuksi ja ostovelkojen kurssierot ostojen oikaisuksi. Rahoitustapahtumien kurssierot kirjataan rahoituksen tuottoihin ja kuluihin.

RAHOITUSVARAT JA RAHOITUSVELAT

Rahoitusvarat ja -velat on kirjattu hankintamenoonsa tai arvonalentumisella vähennettyyn arvoon.

HENKILÖSTÖN OSAKEPOHJAINEN KANNUSTINJÄRJESTELMÄ

Osakepalkkiojärjestelmän käsittelystä on kerrottu konsernitilinpäätöksen laatimisperiaatteissa. Emoyhtiössä osakepalkkiot kirjataan kuluksi maksettavien suoritusien suuruusina.

LIIKEVAIHTO

Liikevaihto sisältää myytyjen tuotteiden ja toimitettujen palveluiden kokonaislaskutusarvon, josta on vähennetty oikaisuerinä myynnin välilliset verot, alennukset ja myyntisaamisten kurssierot.

VEROT

Tuloslaskelman verot sisältävät verotettavan tuloksen perusteella lasketut välittömät verot ja lopulliset verot aikaisemmilta tilikausilta, sekä laskennallisten verojen muutoksen.

LASKENNALLISET VEROT

Laskennalliset verot on kirjattu väliaikaisista eroista, jotka johtuvat varojen ja velkojen kirjanpitoarvon ja verotuksellisen arvon erosta. Laskennallinen vero on laskettu käyttäen tilinpäätöshetkellä vahvistettua seuraavan vuoden verokantaa.

PYSYVÄT VASTAAVAT JA POISTOT

Pysyvät vastaavat esitetään taseessa suunnitelman mukaisissa jäännösarvoissaan. Suunnitelman mukaiset jäännösarvot on laskettu vähentämällä alkuperäisestä hankintamenoista kumulatiiviset poistot ja arvonalentumiset.

Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu kohteiden taloudellisen käyttöiän perusteella tasapoistoina alkuperäisestä hankintahinnasta.

Poistoajat:

rakennukset ja rakennelmat	8 - 25 vuotta
koneet ja kalusto	3 - 15 vuotta
aineettomat hyödykkeet	5 - 10 vuotta

Kertynyt verotuksen poistojen ja suunnitelman mukaisten poistojen välinen ero esitetään taseen vastattavissa tilinpäätössiirtojen kertymässä.

VAIHTO-OMAISUUDEN ARVOSTUS

Tikkurila Oyj:n vaihto-omaisuus on arvostettu välittömään hankintamenoon tai sitä alemman jälleenhankintahinnan tai todennäköisen myyntihinnan määräisenä.

Vaihto-omaisuuden hankintameno määritetään painotetun keskihinnan määritelmää käyttäen. Valmiiden tuotteiden hankintameno on aktivoitu välittömät menot. Välilliset kulut eli valmistuksen ja hankinnan kiinteät kustannukset sekä valmistukseen ja hankintaan liittyvien pysyvien vastaavien suunnitelman mukaiset poistot sekä välilliset muuttuvat kustannukset ovat laskettu erillisen laskelman kautta tuotettujen litrojen suhteessa vaihto-omaisuuteen.

TUTKIMUS- JA KEHITTÄMISENNOT

Tutkimus- ja kehittämismenot on kirjattu vuosikuluksi. Kehittämismenoja ei ole aktivoitu, koska nämä eivät täytä aktivointiedellytyksiä. Aiemmin kuluksi kirjattuja kehittämismenoja ei aktivoita enää myöhemmillä kausilla. Mikäli kehittämismenot täyttävät aktivointiedellytykset, ne esitetään taseessa erässä Aineettomat hyödykkeet ja kirjataan tasapoistoina taloudellisen vaikutusaikanaan, kuitenkin enintään 8 vuodessa.

LEASING

Leasingmaksut on käsitelty vuokratuloina. Maksamattomat leasingmaksut on esitetty tilinpäätöksessä vastuissa.

EDELLISEN TILIKAUDEN TIETOJEN VERTAILUKELPOISUUS

Vertailtaessa tilikauden tietoja edelliseen tilikauteen tulee huomioida seuraavat asiat:

Yhtiön itäviennin osuus liikevaihdosta on merkittävä. Venäjän ruplan arvon muutoksilla on merkittävä vaikutus Tikkurila Oyj:n liikevaihtoon.

Lokakuussa 2015 päättyneiden yhteistointaneuvotteluiden lopputuloksena irtisanottiin yhteensä 41 henkilöä. Irtisanomisten johdosta henkilöstökuluihin kirjattiin tilikaudella 2015 1,8 miljoonan euron kertaluonteiset kulut.

2. LIIKEVAIHTO

	2016	2015
Liikevaihdon jakauma markkina-alueittain, % liikevaihdosta	%	%
Suomi	52	51
Muut EU-maat	25	25
Muu Eurooppa	21	20
Muut maat	3	5
Liikevaihdon jakauma markkina-alueittain yhteensä	100	100

3. LIIKETOIMINNAN MUUT TUOTOT

Tuhatta euroa	2016	2015
Pysyvien vastaavien myyntivoitot	123	7
Osakkeiden myyntivoitot	8	2 440
Muut liiketoiminnan tuotot	17 813	16 551
Liiketoiminnan muut tuotot yhteensä	17 944	18 997

Liiketoiminnan muut tuotot tilikaudella 2016 sisältävät konsernin sisäisiä palveluveloituksia ja sisäisiä veloituksia aineettomien omaisuuserien käyttöoikeuksista yhteensä 17,6 (16,2) miljoonaa euroa.

4. KULUT

Tuhatta euroa	2016	2015
Valmiiden ja keskeneräisten tuotteiden varaston muutos	-983	1 033
Materiaalit ja palvelut		
Aineet ja tarvikkeet		
Ostot tilikauden aikana	-100 637	-102 314
Aine- ja tarvikevarastojen muutos	-289	28
Ulkopuoliset palvelut	-623	-883
Materiaalit ja palvelut yhteensä	-101 548	-103 170
Henkilöstökulut	-34 512	-39 022
Vuokrat	-1 354	-1 560
Muut kulut ja kulujen hyvitykset	-44 142	-40 894
Kulut yhteensä	-182 539	-183 613

5. HENKILÖSTÖKULUT JA HENKILÖSTÖMÄÄRÄ

Tuhatta euroa	2016	2015
Palkat	-27 438	-31 146
Eläkekulut	-5 223	-5 739
Muut henkilösivukulut	-1 851	-2 137
Henkilöstökulut yhteensä	-34 512	-39 022
Luontoisedut (verotusarvo)	-1 356	-2 605

Vuoden 2015 luontoisetujen määrä sisältää toimitusjohtajalle ja muulle johdolle Tikkurila Oyj:n osakkeina maksettuja palkkioita 1,2 miljoonaa euroa. Henkilöstökuluihin sisältyy tilikaudella 2015 1,8 miljoonan euron kertaluonteiset kulut yhteistoimintaneuvottelujen yhteydessä tehtyjen irtisanomisten johdosta.

Johdon palkat ja palkkiot

Hallituksen jäsenet, toimitusjohtaja ja muu johtoryhmä	-1 677	-3 349

Tikkurila-konsernin (IFRS) ja emoyhtiö Tikkurila Oyj:n (Suomen kirjanpitolainsäädäntö) palkkoja ja palkkioita koskevat liitetiedot eroavat toisistaan laskentakäytännöistä ja -arvostusperiaatteista johtuvista syistä etenkin osakkeina maksettavien palkkioiden suhteen. Tikkurilan Oyj:n kirjanpidossa toimitusjohtajalle ja muulle johdolle maksettujen osakepalkkioiden kulut

on kirjattu sille kaudelle, jolloin osakkeet on luovutettu, kun IFRS-laskennassa kyseiset kulut on jaksotettu pidemmälle, noin kolmen vuoden ajanjaksolle. Osakkeiden arvostus Tikkurila Oyj:n kirjanpidossa ja palkkaerittelyissä perustuu luovutushetken osakekurssiin, kun taas IFRS-laskennassa arvostuksen perusteena on ollut järjestelmän mukaisen ansaintajakson

alkuhetki ja siinä on myös otettu huomioon esimerkiksi arvioitujen tulevien osinkojen vaikutus.

Johdon osakeperusteisen sitouttamis- ja kannustinjärjestelmän tiedot löytyvät konsernin liitetiedosta 37.

TOIMITUSJOHTAJAN JA JOHTORYHMÄN SUORITEPERUSTEISET PALKAT JA PALKKIOT

Taulukossa on esitetty toimitusjohtajan suoriteperusteiset palkat ja palkkiot vuosina 2016 ja 2015.

Tuhatta euroa	2016	2015
Toimitusjohtaja		
Rahapalkka luontoisetuineen	-445	-445
Tulospalkkiot	-87	-145
Osakeperusteinen kannustinjärjestelmä	-	-740
Yhteensä	-532	-1 330
Vapaaehtoiset lisäeläkkeen eläkemaksut	-70	-67
Lakisääteiset työeläkemaksut	-90	-99

Osakeperusteinen kannustinjärjestelmä sisältää myös osakkeina luovutetun osuuden, joka on arvostettu luovutuspäivän kurssilla.

Toimitusjohtajan sopimussuhteen irtisanomisaika on yhtiön puolelta 6 kuukautta. Mikäli yhtiö irtisanoo hänet, hänelle maksetaan lisäksi korvauksena 12 kuukauden palkkaa vastaava

korvaus.

Irtisanomisaika toimitusjohtajan puolelta on 6 kuukautta.

Toimitusjohtajan eläkeiäksi on sovittu 63 vuotta. Toimitusjohtajalla on lisäeläke, joka on maksuperusteinen järjestelmä. Tämän eläkevakuutuksen perusteella tavoiteltava eläkkeen

taso vastaisi 65 prosenttia eläkkeen laskennan perustana olevasta palkasta, joka on vuoden 2009 peruspalkka. Lisäeläke on hoidettu vakuutusyhtiössä. Lakisääteinen eläkejärjestely on maksuperusteinen.

Tuhatta euroa	2016	2015
Muu johtoryhmä ¹⁾		
Rahapalkka luontoisetuineen	-706	-720
Tulospalkkiot	-145	-195
Osakeperusteinen kannustinjärjestelmä	-	-778
Yhteensä	-850	-1 692
Lakisääteiset työeläkemaksut	-109	-117
Lakisääteinen eläkejärjestely on maksuperusteinen.		

¹⁾ Tästä 210 tuhatta euroa ei sisälly Tikkurila Oyj:n tuloslaskelmalla riville "Palkat" vuonna 2016. Vertailukaudella vastaavasti 218 tuhatta euroa ei ole esitetty palkoissa.

Osakeperusteinen kannustinjärjestelmä sisältää myös osakkeina luovutetun osuuden, joka on arvostettu luovutuspäivän kurssilla.

HALLITUKSEN JÄSENET JA HEIDÄN PALKKIONSA ^{*)}

Tuhatta euroa	2016	2015
Jari Paasikivi	-70	-76
Petteri Walldén	-46	-51
Harri Kerminen	-37	-43
Pia Rudengren	-46	-52
Eeva Ahdekivi	-48	-53
Riitta Mynttinen	-46	-52
Aleksey Vlasov hallituksen jäsen 25.3.2015 saakka	-	-
Yhteensä	-295	-327

^{*)} Hallituksen jäsenille on maksettu 40 prosenttia vuosipalkkiosta Tikkurila Oyj:n osakkeina. Yhteensä osakkeina maksettu osuus on 96 (96) tuhatta euroa. Tämä sisältyy yllä oleviin hallituksen jäsenten palkkioihin.

LAINAT LÄHIPIIRIIN KUULUVILLE HENKILÖILLE

Lähipiirillä ei ole ollut yhtiöstä lainoja kumpanakaan vuonna.

Henkilöstömäärä	2016	2015
Toimihenkilöt keskimäärin	353	373
Työntekijät keskimäärin	207	234
Henkilökunta keskimäärin	560	607

6. TILINTARKASTAJAN PALKKIOT

Tuhatta euroa	2016	2015
KHT-yhteisö KPMG Oy Ab		
Tilintarkastuspalkkiot	-222	-161
Veroneuvonta	-6	-35
Muut tarkastukset	-29	-27
Muut palkkiot	-4	-
Muut tilintarkastusyhteisöt		
Muut palkkiot	-73	-22
Tilintarkastajan palkkiot yhteensä	-333	-245

7. POISTOT JA ARVONALENTUMISET

Tuhatta euroa	2016	2015
Suunnitelman mukaiset poistot ja arvonalentumiset		
Aineettomat hyödykkeet		
Muut pitkävaikutteiset menot	-721	-688
Aineettomien hyödykkeiden arvonalentumiset	-	-3
Aineelliset hyödykkeet		
Rakennukset ja rakennelmat	-805	-879
Koneet ja kalusto	-1 959	-1 988
Koneiden ja kaluston arvonalentumiset	-	-17
Muut aineelliset hyödykkeet	-7	-5
Muut sijoitukset		
Muiden osakkeiden ja osuuksien arvonalentumiset	-	-10
Poistot ja arvonalentumiset yhteensä	-3 493	-3 589
Poistoeron muutos		
Muut aineettomat hyödykkeet	-6	3
Rakennukset ja rakennelmat	-72	132
Koneet ja kalusto	480	-47
Muut aineelliset hyödykkeet	5	3
Yhteensä	407	91

8. RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT

Tuhatta euroa	2016	2015
Rahoitustuotot		
Osinkotuotot		
Osinkotuotot konserniyrityksiltä	26 670	30 743
Osinkotuotot muilta	-	96
Osinkotuotot yhteensä	26 670	30 839
Korkotuotot		
Korkotuotot sijoituksista konserniyrityksiltä	6 012	6 522
Korkotuotot sijoituksista muilta	126	31
Korkotuotot yhteensä	6 139	6 553
Muut rahoitustuotot		
Muut rahoitustuotot konserniyrityksiltä	109	98
Muut rahoitustuotot yhteensä	109	98
Kurssivoitot		
Kurssivoitot konserniyrityksiltä	6 890	3 553
Kurssivoitot muilta	1 349	1 507
Kurssivoitot yhteensä	8 239	5 060
Rahoitustuotot yhteensä	41 157	42 550
Rahoituskulut		
Korkokulut		
Korkokulut konserniyrityksille	-78	-148
Korkokulut muille	-739	-982
Korkokulut yhteensä	-817	-1 129
Muut rahoituskulut		
Muut rahoituskulut konserniyrityksille *)	-9 400	-7 800
Luovutustappio konserniyrityssijoituksista ja -saatavista **)	-1 612	-
Muut rahoituskulut muille	-337	-632
Muut rahoituskulut yhteensä	-11 349	-8 432
Kurssitappiot		
Kurssitappiot konserniyrityksille	-1 579	-8 826
Kurssitappiot muille	-1 530	-2 167
Kurssitappiot yhteensä	-3 109	-10 993
Rahoituskulut yhteensä	-15 275	-20 554
Rahoitustuotot ja -kulut yhteensä	25 882	21 996

*) Tytäryritysten lainasaamisten alaskirjaus 9 400 (7 800) tuhatta euroa.

**) Luovutustappio johtui Ukrainan ja Valko-Venäjän tytäryhtiöiden ja niihin liittyvien saamisten myynnistä paikallisen johdon perustamalle OÜ Farba-House -nimiselle yhtiölle. Tästä lisätietoja konsernin liitetiedossa 4.

Rahoituskuluissa erä, korkokulut muille, sisältää 59 (12) tuhatta euroa aktivoituja korkokuluja.

Tilikauden 2016 kurssivoitoista suurin osa johtuu ruplan vahvistumisesta tilikauden aikana. Vastaavasti vertailuvuonna rahoituskuluja kasvatti ruplan heikentymisestä kirjatut kurssitappiot.

Tikkurila Oyj:n hallitus päätti tilikauden 2014 lopulla, ettei yhtiö enää tee valuuttatermiisopimuksia. Tilikauden 2015 rahoitustuotoissa erään kurssivoitot muilta sisältyy 443 tuhatta euroa, joka on kirjattu johdannaisista

ja rahoituskuluissa erään kurssitappiot muille sisältyy 318 tuhatta euroa, joka on kirjattu johdannaisista.

Vastaavia johdannaiseriä ei ole vuonna 2016.

Tuhatta euroa	2016	2015
Kurssierot		
Realisoituneet	-414	-7 387
Realisoitumattomat	5 545	1 453
Kurssierot yhteensä	5 130	-5 933

9. TILINPÄÄTÖSSIIRTOJEN MUUTOS

Tuhatta euroa	2016	2015
Poistoeron muutos	407	91
Tilinpäätössiirtojen muutos yhteensä	407	91

10. TULOVEROT

Tuhatta euroa	2016	2015
Välittömät verot tilikaudelta	-6 096	-4 412
Vero edellisiltä tilikausilta	83	586
Laskennallisten verojen muutos	-29	-102
Välittömät verot yhteensä	-6 042	-3 928

11. PYSYVÄT VASTAAVAT

AINEETTOMAT HYÖDYKKEET

Tuhatta euroa	2016	2015
Muut aineettomat hyödykkeet		
Hankintameno vuoden alussa	10 578	9 930
Lisäykset	528	850
Vähennykset	-	-202
Hankintameno vuoden lopussa	11 106	10 578
Kertyneet poistot vuoden alussa	-8 506	-8 017
Vähennysten kertyneet poistot	-	202
Arvon alentumiset	-	-3
Tilikauden poistot	-721	-688
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset vuoden lopussa	-9 227	-8 506
Kirjanpitoarvo vuoden lopussa	1 878	2 072
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat		
Hankintameno vuoden alussa	4 275	250
Muutos vuoden aikana	11 938	4 025
Kirjanpitoarvo vuoden lopussa	16 213	4 275
Aineettomat hyödykkeet yhteensä	18 091	6 347

Erään ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat sisältyy 14 833 (3 370) tuhatta euroa toiminnanohjausjärjestelmän projektikuluja. Lisäksi erään on tilikaudella aktivoitu korkomenoja 59 (12) tuhatta euroa liittyen saman järjestelmän hankintamenuun.

AINEELLISET HYÖDYKKEET

Tuhatta euroa	2016	2015
Maa- ja vesialueet		
Hankintameno vuoden alussa	1 637	1 637
Vähennykset	-125	-
Kirjanpitoarvo vuoden lopussa	1 512	1 637
Rakennukset ja rakennelmat		
Hankintameno vuoden alussa	23 023	22 359
Lisäykset	914	664
Hankintameno vuoden lopussa	23 937	23 023
Kertyneet poistot vuoden alussa	-16 672	-15 793
Tilikauden poistot	-805	-879
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset vuoden lopussa	-17 477	-16 672
Kirjanpitoarvo vuoden lopussa	6 460	6 352
Koneet ja kalusto		
Hankintameno vuoden alussa	42 984	41 676
Lisäykset	537	1 332
Vähennykset	-	-24
Hankintameno vuoden lopussa	43 521	42 984
Kertyneet poistot vuoden alussa	-31 143	-29 162
Vähennysten kertyneet poistot	-	24
Tilikauden poistot	-1 959	-1 988
Arvonalentumiset	-	-17
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset vuoden lopussa	-33 102	-31 143
Kirjanpitoarvo vuoden lopussa	10 418	11 841

Tuotannollisista investoinneista on tehty 270 (397) tuhannen euron suuruiset korotetut poistot.

Tuotantokoneiden ja -laitteiden kirjanpitoarvo vuoden 2016 lopussa oli 9 082 tuhatta euroa ja vuoden 2015 lopussa 10 708 tuhatta euroa.

Tuhatta euroa	2016	2015
Muut aineelliset hyödykkeet		
Hankintameno vuoden alussa	958	893
Lisäykset	-	65
Hankintameno vuoden lopussa	958	958
Kertyneet poistot vuoden alussa	-754	-749
Tilikauden poistot	-7	-5
Kertyneet poistot vuoden lopussa	-762	-754
Kirjanpitoarvo vuoden lopussa	197	204
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat		
Hankintameno vuoden alussa	313	135
Muutos vuoden aikana	-128	178
Kirjanpitoarvo vuoden lopussa	185	313
Aineelliset hyödykkeet yhteensä	18 773	20 347

SIJOITUKSET

Tuhatta euroa	2016	2015
Osuudet saman konsernin yrityksissä		
Kirjanpitoarvo vuoden alussa	181 847	181 005
Lisäykset	3 993	842
Vähennykset	-6	-
Kirjanpitoarvo vuoden lopussa	185 834	181 847

Vuonna 2016 tytäryhtiösioituksiin sisältyy 9 000 tuhannen euron lisäys, joka kuitenkin on alaskirjattu tilikauden aikana. Vastaavasti kirjattiin saman suuruinen lainasaamisen arvonalentumisen peruutus.

Tuhatta euroa	2016	2015
Muut osakkeet ja osuudet		
Kirjanpitoarvo vuoden alussa	540	600
Arvonalentumiset	-	-10
Vähennykset	-	-50
Kirjanpitoarvo vuoden lopussa	540	540
Sijoitukset yhteensä	186 374	182 387

12. VAIHTO-OMAISUUS

Tuhatta euroa	2016	2015
Aineet ja tarvikkeet	8 434	8 723
Keskeneräiset valmisteet	1 412	1 694
Valmiit tuotteet	14 935	15 636
Vaihto-omaisuus yhteensä	24 781	26 053

13. SAAMISET

Tuhatta euroa	2016	2015
Pitkäaikaiset saamiset		
Pitkäaikaiset korolliset saamiset		
Lainasaamiset konserniyrityksiltä	1 597	1 386
Lainasaamiset muilta	6 437	-
Pitkäaikaiset korolliset saamiset yhteensä	8 034	1 386
Pitkäaikaiset korottomat saamiset		
Myyntisaamiset muilta	1 157	1 267
Siirtosaamiset muilta	351	454
Muut saamiset muilta	-	62
Pitkäaikaiset korottomat saamiset yhteensä	1 508	1 783
Laskennalliset verosaamiset	81	110
Pitkäaikaiset saamiset yhteensä	9 624	3 279
Lyhytaikaiset saamiset		
Lyhytaikaiset korolliset saamiset		
Lyhytaikaiset korolliset saamiset muilta	2 360	1 924
Lyhytaikaiset korolliset saamiset konserniyrityksiltä	36 606	36 672
Lyhytaikaiset korolliset saamiset yhteensä	38 966	38 595

Tuhatta euroa	2016	2015
Lyhytaikaiset korottomat saamiset		
Lainasaamiset muilta	-	57
Muut lyhytaikaiset korottomat saamiset muilta	93	27
Myyntisaamiset		
Myyntisaamiset konserniyrityksiltä	16 378	17 266
Myyntisaamiset muilta	12 670	9 105
Myyntisaamiset yhteensä	29 049	26 371
Siirtosaamiset		
Siirtosaamiset konserniyrityksiltä	1 743	2 370
Siirtosaamiset muilta	3 089	3 313
Siirtosaamiset yhteensä	4 832	5 683
Lyhytaikaiset korottomat saamiset yhteensä	33 974	32 138
Lyhytaikaiset saamiset yhteensä	72 940	70 733
Saamiset yhteensä	82 563	74 012
Siirtosaamiset		
Koroista	1 489	2 362
Tuloveroista	952	974
IT-palveluista	1 140	1 353
Muista	1 603	1 448
Siirtosaamiset yhteensä	5 184	6 137

Muihin siirtosaamisiin sisältyy lainan nostokuluja 299 (494) tuhatta euroa, jotka ovat jaksotettu lainan takaisinmaksuajalle.

14. OMA PÄÄOMA

Tuhatta euroa	2016	2015
Osakepääoma 1.1.	35 000	35 000
Osakepääoma 31.12.	35 000	35 000
Sidottu oma pääoma yhteensä	35 000	35 000
Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto 1.1.	40 000	40 000
Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto 31.12.	40 000	40 000
Voitto edellisiltä tilikausilta 1.1.	117 824	111 915
Osingonjako	-35 285	-35 285
Osakeperusteinen palkitseminen	-	-1 606
Omien osakkeiden hankinta	-	-43
Omien osakkeiden siirto osakepalkkiojärjestelmään kuuluville	-	1 606
Voitto edellisiltä tilikausilta 31.12.	82 539	76 588
Tilikauden voitto	38 984	41 236
Kertyneet tulokset ja tilikauden tulos 31.12.	121 523	117 824
Vapaa oma pääoma yhteensä	161 523	157 824
Oma pääoma yhteensä 31.12.	196 523	192 824

Tuhatta euroa	2016	2015
Laskelma jakokelpoisista varoista 31.12.		
Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto	40 000	40 000
Edellisten tilikausien voittovarot	117 824	111 915
Osingonjako	-35 285	-35 285
Osakeperusteinen palkitseminen	-	-1 606
Omien osakkeiden hankinta	-	-43
Omien osakkeiden siirto osakepalkkiojärjestelmään kuuluville	-	1 606
Tilikauden voitto	38 984	41 236
Yhteensä	161 523	157 824

Omien osakkeiden muutokset	Tuhatta euroa	Osakemäärä
Hankintameno / lukumäärä 1.1.	1 606	79 500
Muutos	-1 563	-77 039
Hankintameno / lukumäärä 31.12.2015	42	2 461

Omien osakkeiden muutokset	Tuhatta euroa	Osakemäärä
Hankintameno / lukumäärä 1.1.	42	2 461
Muutos	-	-
Hankintameno / lukumäärä 31.12.2016	42	2 461

15. TILINPÄÄTÖSSIIRTOJEN KERTYMÄ

Tuhatta euroa	2016	2015
Poistoero		
Kertynyt poistoero omaisuuserittäin		
Rakennukset ja rakennelmat	-2 551	-2 623
Koneet ja kalusto	6 714	7 194
Muut aineelliset hyödykkeet	25	30
Muut pitkävaikutteiset menot	342	336
Aineettomat oikeudet	7	7
Poistoero yhteensä	4 537	4 944
Poistoeron muutos		
Poistoero 1.1.	4 944	5 035
Poistoeron muutos tuloslaskelmassa	-407	-91
Poistoero 31.12.	4 537	4 944

16. PAKOLLISET VARAUKSET

Tuhatta euroa	2016	2015
Muut pakolliset varaukset	374	478

17. VIERAS PÄÄOMA

Tuhatta euroa	2016	2015
Pitkäaikainen vieras pääoma		
Lainat rahoituslaitoksilta	50 000	50 000
Muut pitkäaikaiset velat muilta	17	103
Pitkäaikainen vieras pääoma yhteensä	50 017	50 103

Tuhatta euroa	2016	2015
Pitkäaikaisen vieraan pääoman erääntyminen		
Erääntymisajat		
2018 (2017)	-	103
2019 (2018)	17	-
2020 (2019)	-	-
2021 (2020)	50 000	-
2022 (2021)	-	50 000
Pitkäaikainen vieras pääoma yhteensä	50 017	50 103
Velat, jotka erääntyvät viiden vuoden tai sitä pitemmän ajan kuluttua		
Lainat rahoituslaitoksilta	-	50 000
Yhteensä	-	50 000
Lyhytaikainen vieras pääoma		
Korolliset lyhytaikaiset velat		
Muut korolliset velat		
Muut korolliset velat konserniyrityksille	26 721	21 656
Muut korolliset velat muille	24 979	9 979
Muut korolliset velat yhteensä	51 700	31 635
Korolliset lyhytaikaiset velat yhteensä	51 700	31 635
Korottomat lyhytaikaiset velat		
Ostovelat		
Ostovelat konserniyrityksille	2 555	1 514
Ostovelat muille	11 851	13 581
Ostovelat yhteensä	14 406	15 094
Siirtovelat		
Siirtovelat konserniyrityksille	520	1 176
Siirtovelat muille	18 637	18 397
Siirtovelat yhteensä	19 156	19 574
Saadut ennakot	11	-
Muut korottomat velat muille	1 043	1 129
Korottomat lyhytaikaiset velat yhteensä	34 616	35 797
Lyhytaikainen vieras pääoma yhteensä	86 316	67 432
Siirtovelat		
Henkilöstökuluista	6 417	7 918
Myynnistä	8 925	10 224
Muista	3 814	1 429
Siirtovelat yhteensä	19 156	19 574

18. VAKUUKSET JA VASTUUSITOUMUKSET

Tuhatta euroa	2016	2015
Leasingvastuut		
Seuraavalla tilikaudella maksettavat	986	956
Myöhemmin maksettavat	1 229	1 356
Yhteensä	2 215	2 312
Muut vastuut		
Hankintasitoumukset aineettomista ja aineellisista investoinneista	2 852	1 442
Sitoumukset epäsuorista ja suorista ostoista	7 296	-
Yhteensä	10 148	1 442

Hankintasitoumukset aineettomista ja aineellisista investoinneista lisäys vertailuvuodesta liittyy uuden toiminnanohjausjärjestelmän palvelusopimuksen irtisanomisajan maksuihin. Sitoumukset epäsuorista ja suorista ostoista -tiedon lisääminen johtuu uuden toiminnanohjausjärjestelmän mahdollis-
tamasta tiedonkeruusta. Vertailutietoa ei saatavilla.

Takaukset		
Omat takaukset	30	165
Konserniyhtiöiden puolesta annetut takaukset	21 963	22 711
Yhteensä	21 993	22 875

Kiinnitykset

Yhtiöllä on kiinnityksiä 89 miljoonaa euroa, jotka ovat yhtiön hallussa.

Muut vastuut

Lisäksi Tikkurila Oyj:llä on henkilökunnan palvelusvuosien perusteella maksettavia tiettyjä vapaaehtoisia sitoumuksia, jotka perustuvat va-
kiintuneisiin toimintatapoihin, sekä osakepalk-
kiojärjestelmään liittyviä sitoumuksia. Nämä
yhteensä ovat noin 1,3 (1,2) miljoonaa euroa.

Tikkurila Oyj on vastaajana kanteessa, jossa

haastaja vaatii yhteensä noin 0,3 miljoonaa eu-
roa vahingonkorvausta. Asia on vireillä Vantaan
käräjäoikeudessa.

Vuonna 2006 Tikkurila Oyj:n tytäryhtiö,
Tikkurila Sverige AB, myi tytäryhtiönsä Skanska
Nya Hem AB:lle. Myyty yritys omisti maa-alueen
ja rakennuksia Tukholmassa. Uudistettujen
ehtojen mukaan, mikäli vuoden 2019 loppuun
mennessä kyseiselle alueelle ei ole lopullis-
ta kaupunkikaavaa rakennusneliömäärin,
Skanskalla on mahdollisuus joko viimeistellä
liiketoimi alkuperäisellä kauppahinnalla ilman

oikeutta myöhemmin tarkistaa kauppahintaa
tai perua liiketoimi ja antaa Tikkurila Sverige
AB:n ostaa omaisuus takaisin alkuperäisellä
kauppahinnalla. Jos liiketoimi peruttaisiin,
Tikkurila Sverige AB on sitoutunut tietyin
rajoituksin korvaamaan Skanskalle kulut, jotka
ovat koituneet omaisuuden valmisteleminen
jatkokatoimenpiteisiin. Tikkurila Oyj on antanut
takauksen Tikkurila Sverige AB:n puolesta.

Osakkeet ja osakkeenomistajat

OSAKKEET JA OSAKEPÄÄOMA

Tikkurilan osakepääoma oli vuoden 2016 lopussa 35,0 miljoonaa euroa, ja osakkeiden rekisteröity kokonaismäärä oli 44 108 252 kappaletta. Tikkurilalla on yksi osakesarja, ja kukin osake oikeuttaa yhteen ääneen yhtiökokouksessa sekä saman suuruiseen osinkoon. Tikkurilan osakkeet on liitetty arvo-osuusjärjestelmään. Tikkurilan hallussa oli vuoden 2016 lopussa 2 461 omaa osaketta.

HALLITUKSEN VALTUUTUKSET

Tikkurilan varsinainen yhtiökokous valtuutti 6.4.2016 Tikkurilan hallituksen päättämään yhtiön omien osakkeiden hankkimisesta sekä osakeannista.

VALTUUTUS OMIEN OSAKKEIDEN HANKKIMISEEN

Yhtiökokous valtuutti hallituksen päättämään enintään 4 400 000 yhtiön oman osakkeen hankkimisesta yhdessä tai useammassa erässä yhtiön vapaaseen omaan pääomaan kuuluvilla varoilla. Valtuutuksen enimmäismäärä vastaa noin 10 prosenttia yhtiön kaikista osakkeista.

Omat osakkeet hankitaan julkisessa kaupankäynnissä, minkä vuoksi hankinta tapahtuu suunnatusti eli muutoin kuin osakkeenomistajien omistamien osakkeiden suhteessa. Osakkeiden hankinnat toteutetaan osakkeiden hankintahetken markkinahintaan NASDAQ OMX Helsinki Oy:n järjestämässä julkisessa kaupankäynnissä. Osakkeet hankitaan ja maksetaan NASDAQ OMX Helsinki Oy:n ja Euroclear Finland Oy:n sääntöjen mukaisesti.

Osakkeiden hankkimisesta maksettavan vastikkeen tulee perustua yhtiön osakkeen hintaan julkisessa kaupankäynnissä. Omien osakkeiden hankkimisen vähimmäisvastike on osakkeen alin julkisessa kaupankäynnissä noteerattu markkinahinta valtuutuksen voimassaoloaikana ja enimmäishinta vastaavasti osakkeen korkein julkisessa kaupankäynnissä noteerattu markkinahinta valtuutuksen voimassaoloaikana.

Osakkeita hankitaan käytettäväksi mahdollisten yrityskauppojen tai -järjestelyjen rahoittamiseksi tai toteuttamiseksi, yhtiön oman pääoman rakenteen kehittämiseksi, osakkeen likviditeetin parantamiseksi, käytettäväksi yhtiön hallituksen jäsenten vuosipalkkioiden maksamiseen tai yhtiön osakeperusteisten palkkiojärjestelmien toteuttamiseen. Osakkeet voidaan edellä mainittujen tarkoitusten toteuttamiseksi pitää yhtiöllä, luovuttaa tai mitätöidä. Hallitus päättää muista omien osakkeiden hankkimisen ehdoista.

Hankkimisvaltuutus on voimassa seuraavan

varsinaisen yhtiökokouksen päättämiseen saakka, kuitenkin enintään 30.6.2017 saakka.

Hallitus ei ollut käyttänyt kyseistä valtuutusta 31.12.2016 mennessä.

VALTUUTUS OSAKEANTIIN

Yhtiökokous valtuutti hallituksen päättämään enintään 4 400 000 yhtiön hallussa olevan yhtiön oman osakkeen luovuttamisesta tai uuden osakkeen antamisesta yhdessä tai useammassa erässä. Valtuutuksen enimmäismäärä vastaa noin 10 prosenttia yhtiön kaikista osakkeista.

Yhtiön hallussa olevat omat osakkeet voidaan luovuttaa ja uudet osakkeet voidaan antaa joko maksua vastaan tai maksutta. Uudet osakkeet voidaan antaa ja yhtiöllä olevat omat osakkeet luovuttaa yhtiön osakkeenomistajille siinä suhteessa kuin he ennestään omistavat yhtiön osakkeita tai osakkeenomistajan etuoikeudesta poiketen suunnatulla osakeannilla, jos siihen on yhtiön kannalta painava taloudellinen syy, kuten yrityskauppojen tai -järjestelyjen rahoittaminen tai toteuttaminen, yhtiön oman pääoman rakenteen kehittäminen, osakkeen likviditeetin parantaminen, yhtiön hallituksen vuosipalkkioiden maksaminen tai yhtiön osakeperusteisten palkkiojärjestelmien toteuttaminen. Uusia osakkeita annettaessa osakkeiden merkintähinta merkitään sijoitetun vapaan oman pääoman rahastoon. Yhtiön omia osakkeita luovutettaessa merkitään osakkeesta maksettava määrä sijoitetun vapaan oman pääoman rahastoon.

Hallitus päättäisi muista osakeanteihin liittyvistä seikoista. Valtuutus on voimassa seuraavan varsinaisen yhtiökokouksen päättämiseen asti, kuitenkin enintään 30.6.2017 saakka.

Hallitus ei ollut käyttänyt kyseistä valtuutusta 31.12.2016 mennessä.

VALTUUTUS PÄÄTTÄÄ OSAKEANNISTA LIITTYEN OSAKEPERUSTEISEN SITOUTTAMIS- JA KANNUSTINJÄRJESTELMÄN TOTEUTTAMISEEN

Tikkurilan varsinainen yhtiökokous 28.3.2012 valtuutti hallituksen päättämään yhteensä enintään 440 000 yhtiön hallussa olevan oman osakkeen luovuttamisesta tai uuden osakkeen antamisesta yhdessä tai useammassa erässä osakkeenomistajien merkintäetuoikeudesta poiketen yhtiön avainhenkilöille osana 16.2.2012 tiedotettua osakeperusteista sitouttamis- ja kannustinjärjestelmää. Ehdotettu valtuutuksen enimmäismäärä vastaa noin yhtä prosenttia yhtiön kaikista nykyisistä osakkeista.

Yhtiön hallussa olevat omat osakkeet voidaan luovuttaa ja uudet osakkeet voidaan antaa maksutta avainhenkilöille, jotka hallituk-

sen päättämän ja yhtiön 16.2.2012 tiedottaman osakeperusteisen sitouttamis- ja kannustinjärjestelmän ehtojen mukaisesti ovat ostaneet yhtiön osakkeita. Yhtiön kannalta osakeperusteisen sitouttamis- ja kannustinjärjestelmän toteuttaminen muodostaa painavan taloudellisen syyn merkintäetuoikeudesta poikkeamiselle.

Hallitus päättää muista osakeanteihin liittyvistä seikoista. Valtuutus on voimassa viisi (5) vuotta päätöksestä lukien.

Valtuutusta ei käytetty vuoden 2016 aikana.

MARKKINA-ARVO JA KAUPANKÄYNTI

Tikkurila Oyj:n osakkeet on noteerattu NASDAQ OMX Helsingissä 26.3.2010 alkaen.

Tikkurilan osakkeen joulukuun päätöskurssi oli 18,81 euroa. Kaupankäyntimäärillä painotettu keskikurssi tammi-joulukuussa oli 17,12 euroa, alin kurssi 14,29 euroa ja korkein kurssi 19,76 euroa. Joulukuun lopussa Tikkurila Oyj:n osakkeiden markkina-arvo oli 829,6 miljoonaa euroa. Osaketta vaihdettiin tammi-joulukuussa NASDAQ OMX Helsinki Oy:ssä 11,9 miljoonaa kappaletta, mikä vastaa noin 26,9 prosenttia osakkeiden määrästä. Osakevaihdon arvo oli 203,3 miljoonaa euroa. Tikkurilan osakkeilla käydään kauppaa myös NASDAQ OMX Helsingin ulkopuolella, mutta tästä pörssin ulkopuolisesta kaupankäynnistä yhtiöllä ei ole käytössään tarkkoja tilastotietoja.

HALLITUKSEN JA JOHDON OSAKKEEN-OMISTUS

Tikkurilan hallituksen jäsenet ja heidän lähipiirinsä omistivat 31.12.2016 yhteensä 111 228 osaketta, mikä vastaa noin 0,3 prosenttia yhtiön osakepääomasta ja äänivallasta. Lisäksi Tikkurilan hallituksen puheenjohtaja Jari Paasikivi toimii Tikkurilan suurimman yksittäisen omistajan Oras Invest Oy:n toimitusjohtajana.

Tikkurilan johtoryhmä ja heidän lähipiirinsä omistivat joulukuun lopussa yhteensä 102 564 Tikkurilan osaketta, mikä vastaa noin 0,2 prosenttia yhtiön osakepääomasta ja äänivallasta. Ajantasainen tieto Tikkurilan ilmoitusvelvollisten sisäpiiriläisten osakeomistuksista on nähtävillä osoitteessa www.tikkurilagroup.fi/hallinnointi/sisapiiri/.

Tikkurilan tiedossa ei ole yhtiön osakkeiden omistukseen ja äänivallan käyttöön liittyviä voimassaolevia sopimuksia.

OSAKEPERUSTEISET KANNUSTINJÄRJESTELMÄT

2012 järjestelmä

Tikkurila Oyj:n hallitus päätti tilikaudella 2012 osakeperusteisesta sitouttamis- ja kannustin-

järjestelmästä avainhenkilöiden sitouttamiseksi ja kannustamiseksi, ja valitsi avainhenkilöt, joilla on oikeus osallistua tähän järjestelmään. Osallistumisen ehtona on se, että kukin henkilö ostaa itse markkinoilta Tikkurila Oyj:n osakkeita, joiden enimmäismäärä tähän järjestelmään liittyen on määritelty erikseen kullekin henkilölle. Tähän osakeperusteisen järjestelmän kohde-ryhmään kuuluu 31.12.2016 yhteensä yhdeksän hallituksen valitsemaa avainhenkilöä. Tilikaudella konsernin tuloslaskelmaan ei ole kirjattu ansaintajaksoilta 2013–2015 ja 2014–2016 henkilöstökuluja. Vertailukaudella 1-12/2015 on kuluja kirjattu yhteensä noin 0,9 miljoonaa euroa. Ansaintajakson 2014–2016 laskennallinen kokonaisarvo tilikauden päättyessä oli 0,0 miljoonaa euroa.

2016 järjestelmä

Tikkurila Oyj:n hallitus päätti huhtikuussa 2016 uudesta konsernin avainhenkilöiden osakepohjaisesta kannustinohjelmasta. Uusi ohjelma sisältää suoriteperusteisen osakepalkkiojärjestelmän 2015–2019 ja ehdollisen osakepalkkiojärjestelmän 2016–2018. Tähän osakeperusteiseen kannustinjärjestelmään kuuluu 31.12.2016 yhteensä noin kymmenen hallituksen valitsemaa avainhenkilöä.

Suoriteperusteisessa osakepalkkiojärjestelmässä on kolme ansaintajaksoa 2015–2017, 2016–2018 ja 2017–2019. Mahdollinen palkkio maksetaan osittain Tikkurila Oyj:n osakkeina ja osittain rahana.

Ansaintajaksoilta 2015–2017 ja 2016–2018 maksettavat palkkiot ovat yhteensä enintään noin 250 000 Tikkurila Oyj:n osaketta. Hallitus päättää ansaintajakson 2017–2019 yksityiskohdista ansaintajakson alussa.

Ehdollisessa osakepalkkiojärjestelmässä on yksi sitouttamisjakso 2016–2018 ja järjestelmän palkkio maksetaan osittain osakkeina ja osittain rahana. Tämän perusteella jaettavaksi

tuleva laskennallinen maksimimäärä on 4 000 osaketta.

Uuden osakeperusteisen kannustinjärjestelmän perusteella konsernin henkilöstökuluihin kirjattiin 0,0 miljoonaa euroa vuoden 2016 aikana.

OSINKOPOLITIikka

Tikkurilan tavoitteena on jakaa osinkoa, joka vastaa vähintään 40 prosenttia vuotuisesta oikaistusta nettotuloksesta. Oikaistu nettotulos tarkoittaa tilikauden voittoa ilman vertailukelpoisuuteen vaikuttavia erii verovaikutuksella oikaistuna.

Hallitus esittää 4.4.2017 pidettävälle varsinaiselle yhtiökokoukselle, että vuodelta 2016 maksetaan osinkoa 0,80 euroa osakkeelta. Ehdotettu osinko vastaa noin 78 prosenttia oikaistusta nettotuloksesta.

OSAKKEENOMISTAJAT

Euroclear Finland Oy:n rekisterin mukaan Tikkurilalla oli 31.12.2016 yhteensä noin 20 000 osakkeenomistajaa, joista suurin oli Oras Invest Oy 18,1 prosentin omistussuudella. Luettelo suurimmista osakkeenomistajista pidetään säännöllisesti päivitettyinä Tikkurilan internet-sivuilla osoitteessa www.tikkurilagroup.com/fi/sijoittajat/osaketieto/osakkeenomistajat.

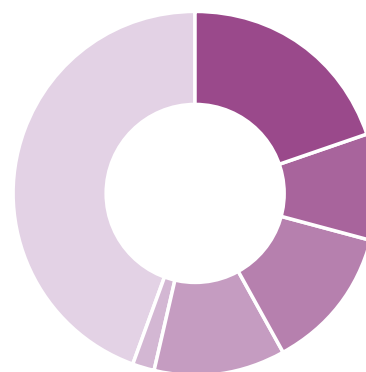
LIPUTUSILMOITUKSET

Tikkurila vastaanotti 14.1.2016 arvopaperimarkkinalain mukaisen ilmoituksen Prudential Plc:ltä. Ilmoituksen mukaan Prudential Plc:n ja sen tytäryhtiöiden (M&G Investment Management Limited, M&G Group Limited, M&G Limited) omistussuus Tikkurila Oyj:n osakkeista alitti 1/20 (5 %) rajan 13.1.2016 tehdyillä osakekaupoilla. Näiden kauppojen jälkeen Prudential-konserniin kuuluvien yhtiöiden omistus Tikkurila Oyj:ssä on yhteensä 2 122 074 osaketta, mikä vastaa 4,81 prosenttia Tikkurila

Oyj:n osakkeista ja 1 613 512 äänioikeutta, mikä vastaa 3,66 prosenttia Tikkurila Oyj:n äänimäärästä.

Tikkurila vastaanotti 27.5.2016 arvopaperimarkkinalain mukaisen ilmoituksen Threadneedle Asset Management Limitediltä. Ilmoituksen mukaan Ameriprise Financial Inc:in hallinnoimien yhtiöiden (Threadneedle Asset Management Limited, Columbia Wanger Asset Management, LLC ja Columbia Management Investment Advisers, LLC) omistussuus Tikkurila Oyj:n osakkeista alitti 1/20 (5 %) rajan 27.5.2016 tehdyillä osakekaupoilla. Näiden kauppojen jälkeen yhtiöiden omistus Tikkurila Oyj:ssä on yhteensä 2 112 430 osaketta, mikä vastaa 4,8 prosenttia Tikkurila Oyj:n osakkeista ja äänimäärästä.

Osakkeenomistajat omistajaryhmittäin 31.12.2016

19,9 %	Yritykset
9,5 %	Rahoitus- ja vakuutuslaitokset
12,8 %	Julkisyhteisöt
11,6 %	Kotitaloudet
2,0 %	Voittoa tavoittelemattomat yhteisöt
44,2 %	Ulkomaat ja hallintarekisteröidyt

Tikkurilan suurimmat arvo-osuusjärjestelmään rekisteröidyt osakkeenomistajat 31.12.2016

		Osakkeiden määrä	Osuus osakkeista, %
1	Oras Invest Oy	7 969 552	18,1
2	Keskinäinen Työeläkevakuutusyhtiö Varma	2 493 525	5,7
3	Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Ilmarinen	2 458 938	5,6
4	Mandatum Henkivakuutusosakeyhtiö	1 615 079	3,7
5	Keskinäinen Vakuutusyhtiö Kaleva	650 000	1,5
6	ODIN Finland	541 501	1,2
7	Valtion Eläkerahasto	507 000	1,2
8	Sijoitusrahasto Nordea Nordic Small Cap	441 311	1,0
9	Sijoitusrahasto Evli Suomi Pienyhtiöt	302 674	0,7
10	OP-Suomi Pienyhtiöt	232 746	0,5
	10 suurinta rekisteröityä omistajaa yhteensä	17 212 326	39,0
	Hallintarekisteröidyt yhteensä	18 824 652	42,7
	Muut osakkeet	8 071 274	18,3
	Yhteensä	44 108 252	100,0

Osakkeenomistuksen jakautuminen 31.12.2016

Osakkeiden määrä	Omistajien määrä	Osuus omistajista, %	Osake- ja äänimäärä, kpl	Osuus osakekannasta ja äänimäärästä, %
1–100	10 357	51,9	484 437	1,1
101–1 000	8 693	43,6	2 715 833	6,2
1 001–10 000	826	4,1	2 011 734	4,6
10 001–100 000	68	0,3	2 075 950	4,7
100 001–1 000 000	12	0,1	3 458 552	7,8
yli 1 000 000	6	0,0	33 361 746	75,6
Yhteensä	19 962	100,0	44 108 252	100,0

Hallituksen ehdotus voitonjakokelpoisten varojen käytöstä

Tikkurila Oyj:n, Tikkurila-konsernin emoyhtiön, jakokelpoiset varat ovat 161 523 376,09 euroa, josta tilikauden voitto on 38 984 447,77 euroa.

Hallitus ehdottaa yhtiökokoukselle, että tilikauden tuloksesta jaetaan osinkoa 0,80

euroa osakkeelta, eli yhteensä 35 284 632,80 euroa. Jakokelpoisiin varoihin jätetään 126 238 743,29 euroa.

Yhtiön taloudellisessa asemassa ei tilikauden päättymisen jälkeen ole tapahtunut

olennaisia muutoksia, eikä ehdotettu voitonjako hallituksen näkemyksen mukaan vaaranna yhtiön maksukykyä.

Vantaalla, 8. helmikuuta 2017

Jari Paasikivi
Hallituksen puheenjohtaja

Petteri Walldén
Hallituksen varapuheenjohtaja

Pia Rudengren
Hallituksen jäsen

Eeva Ahdekivi
Hallituksen jäsen

Riitta Mynttinen
Hallituksen jäsen

Harri Kerminen
Hallituksen jäsen

Erkki Järvinen
Toimitusjohtaja

Tilintarkastuskertomus

TIKKURILA OYJ:N YHTIÖKOKOUKSELLE

TILINPÄÄTÖKSEN TILINTARKASTUS

LAUSUNTO

Olemme tilintarkastaneet Tikkurila Oyj:n (y-tunnus 0197067-4) tilinpäätöksen tilikaudelta 1.1.-31.12.2016. Tilinpäätös sisältää konsernin taseen, laajan tuloslaskelman, laskelman oman pääoman muutoksista, rahavirtalaskelman ja liitetiedot, mukaan lukien yhteenveto merkittävimmistä tilinpäätöksen laatimisperiaatteista, sekä emoyhtiön taseen, tuloslaskelman, rahavirtalaskelman ja liitetiedot.

Lausuntonamme esitämme, että

- konsernitilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan konsernin taloudellisesta asemasta sekä sen toiminnan tuloksesta ja rahavirroista EU:ssa käyttöön hyväksytyjen kansainvälisten tilinpäätösstandardien (IFRS) mukaisesti,
- tilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan emoyhtiön toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen laatimista koskevien saannosten mukaisesti ja täyttää lakisääteiset vaatimukset.

LAUSUNNON PERUSTELUT

Olemme suorittaneet tilintarkastuksen Suomessa noudatettavan hyvän tilintarkastustavan mukaisesti. Hyvän tilintarkastustavan mukaisia

velvollisuuksiamme kuvataan tarkemmin kohdassa *Tilintarkastajan velvollisuudet tilinpäätöksen tilintarkastuksessa*.

Olemme riippumattomia emoyhtiöstä ja konserniyrityksistä niiden Suomessa noudatettavien eettisten vaatimusten mukaisesti, jotka koskevat suorittamaamme tilintarkastusta ja olemme täyttäneet muut näiden vaatimusten mukaiset eettiset velvollisuutemme.

Käsityksemme mukaan olemme hankkineet lausuntonemme perustaksi tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä.

OLENNAISUUS

Tarkastuksemme laajuuteen on vaikuttanut soveltamamme olennaisuus. Olennaisuus on määritetty perustuen ammatilliseen harkintaamme ja se ohjaa tarkastustoimenpiteiden luonteen, ajoituksen ja laajuuden määrittämisessä, sekä todettujen virheellisyyksien vaikutusten arvioimisessa suhteessa tilinpäätöksen kokonaisuutena. Olennaisuuden taso perustuu arvioomme sellaisten virheellisyyksien suuruudesta, joilla yksin tai yhdessä voisi kohtuudella odottaa olevan vaikutusta tilinpäätöksen käyttäjien teke-miin taloudellisiin päätöksiin. Olemme ottaneet huomioon myös sellaiset virheellisyydet, jotka laadullisten seikkojen vuoksi ovat mielestämme olennaisia tilinpäätöksen käyttäjille.

TILINTARKASTUKSEN KANNALTA KESKEISET SEIKAT

Tilintarkastuksen kannalta keskeiset seikat ovat seikkoja, jotka ammatillisen harkintamme mukaan ovat olleet merkittävimpiä tarkastuksen kohteena olevan tilikauden tilintarkastuksessa. Nämä seikat on otettu huomioon tilinpäätökseen kokonaisuutena kohdistuneessa tilintarkastuksessamme sekä laatiessamme siitä annettavaa lausuntoa, emmekä anna näistä seikoista erillistä lausuntoa.

Olemme ottaneet tilintarkastuksessamme huomioon riskin siitä, että johto sivuuttaa kontrolloja. Tähän on sisällynyt arviointi siitä, onko viitteitä sellaisesta johdon tarkoitushakuisesta suhtautumisesta, josta aiheutuu väärinkäytöksestä johtuvan olennaisen virheellisyyden riski.

TILINTARKASTUKSEN KANNALTA KESKEISET SEIKAT TILINTARKASTUKSESSA

KUINKA KYSEISIÄ SEIKKOJA KÄSITELTIIN

Liikearvon (72 milj. euroa) ja muiden aineettomien hyödykkeiden (31 milj. euroa) arvostus (Konsernitilinpäätöksen liitetiedot 1, 2, 16 ja 17)

Liikearvon ja aineettomien hyödykkeiden arvostus on tilintarkastuksen kannalta keskeinen johtuen seuraavista seikoista:

- Liikearvo ja muut aineettomat hyödykkeet muodostavat merkittävän osan (25 %) taseen loppusummasta; ja
- Liikearvon ja muiden aineettomien hyödykkeiden arvostaminen on monimutkaista ja sisältää johdon harkintaa erityisesti maissa, joissa talousnäkymät ovat epävarmat ja valuuttariskit korkealla, kuten esimerkiksi Venäjällä ja sen lähialueilla.
- Liikearvon ja muiden omaisuuserien arvonalentumistestauksen yhteydessä määritellään vastaisia rahavirtoja, jotka perustuvat merkittävimmiltä oletuksiltaan tuleviin katetasoihin, käytettävään diskonttaus korkoon ja ennusteiden ajanjaksoon, sekä ennustejakson jälkeisen ajan kasvuvauhtioletuksiin, jolla on vaikutusta niin sanottuun terminaaliarvoon.

- Liikearvon ja muiden aineettomien hyödykkeiden arvostusta on arvioitu konsernin tarkastajien toimesta kokonaistasolla.
- Liikearvon sekä muiden aineettomien hyödykkeiden arvostamiseen liittyvää arvostusriskiä on käyty läpi myös KPMG:n arvonnäilytyksen asiantuntijoiden toimesta.

Arvostuslaskelmien läpikäynnin yhteydessä olemme suorittaneet seuraavia toimenpiteitä:

- Arvonalentumistestauslaskelmien matemaattisen oikeellisuuden läpikäynti
- Herkkyysanalyysin arviointi kriittisimpien rahavirtaa tuottavien yksiköiden osalta
- Historiallisten arvioiden täsmällisyyden arviointi
- Laskelmassa käytettyjen oletusten vertaaminen markkina- ja toimialakohtaisiin tietoihin
- Olemme myös arvioineet liikearvon ja aineettomien hyödykkeiden liitetietojen asianmukaisuutta

Liikevaihdon oikeellisuus (572 milj. euroa) (Konsernitilinpäätöksen liitetiedot 1 ja 2)

Liikevaihto ja sen tuloutusperiaatteet ovat tilintarkastuksen kannalta keskeisiä johtuen seuraavista seikoista:

- Myyntitapahtumien määrä on merkittävä, hinnoittelu ja alennussopimukset ovat monimuotoisia ja niitä sovellettaessa voi ilmetä virheitä, jotka yhdessä voivat vaikuttaa olennaisesti tilinpäätökseen. Yksittäiset asiakassopimukset voivat sisältää useita erilaisia sopimusehtoja.
- Tilinpäätöstilanteessa johdon harkintaa liittyy jälkikäteen annettavien alennusten, asiakashyvityksien tai muiden etuuksien arviointiin, jotka on sidottu tiettyjen tuoteryhmien myyntimäärään tai -arvoon.

- Myynti on määritelty konsernitarkastuksen painopistealueeksi. Merkittävien tytäryhtiöiden tarkastajia on ohjeistettu suorittamaan harkinnan mukaan kontrolli- ja aineistotarkastustoimenpiteitä myyntiin ja tuloukseen liittyen.
- Tarkastustoimenpiteisiimme on sisältynyt myyntiprosessiin liittyvien kontrollien testausta mm. myyntitapahtumien kirjaamiseen ja hintamuutosten hyväksymiseen liittyen.
- Olemme testanneet pistokokein, että asiakaskohtaiset hinnat on viety järjestelmään asiakassopimuksien mukaisesti.
- Olemme arvioineet sovellettujen tuloutusperiaatteiden asianmukaisuutta ottaen huomioon sopimusehdot sekä omistajuuteen liittyvien riskien ja hyötyjen siirtymisen.
- Olemme testanneet pistokokein, että IFRS-tuloutusperiaatteiden mukaiset kriteerit ovat täyttyneet tilinpäätöshetken lähellä tapahtuneiden toimitusten osalta.
- Alennuksien, asiakashyvityksien ja muiden etuuksien osalta:
  - Olemme arvioineet asiakasalennusten kirjaamisen liittyviä prosesseja ja kontrolleja.
  - Olemme testanneet pistokokein asiakasalennuksia sopimuksia tai muuta taustadokumentaatiota vasten.

Vaihto-omaisuuden (80 milj. euroa) arvostus (Konsernitilinpäätöksen liitetiedot 1, 2 ja 19)

Vaihto-omaisuuden arvostus on tilintarkastuksen kannalta keskeinen johtuen seuraavista seikoista:

- Vaihto-omaisuus muodostaa merkittävän osan (20 %) taseen loppusummasta;
- Johdon harkintaa liittyy vaihto-omaisuuden epäkuranttiusvarauksen määrittämiseen sekä hitaasti kiertävien nimikkeiden arviointiin, jonka vuoksi on olemassa riski, että epäkurantteja ja hitaasti kiertäviä nimikkeitä ei ole arvostettu asianmukaisesti.

- Vaihto-omaisuus on määritelty konsernitarkastuksen painopistealueeksi. Merkittävien tytäryhtiöiden tarkastajia on ohjeistettu suorittamaan harkinnan mukaan kontrolli- ja aineistotarkastustoimenpiteitä vaihto-omaisuuden arvostukseen liittyen.
- Olemme arvioineet yrityksen johdon laatimaa aliarvostusohjeistusta, liittyen epäkurantteihin ja hitaasti kiertäviin nimikkeisiin.
- Olemme keskustelleet menetelmistä, joita on käytetty hitaasti kiertävien ja epäkuranttien nimikkeiden tunnistamiseen.
- Olemme läpikäyneet johdon laatimia vaihto-omaisuuden varauslaskelmia liittyen hitaasti kiertäviin ja epäkurantteihin nimikkeisiin sekä arvioineet, että konsernin laatimisperiaatteita on noudatettu.

TILINPÄÄTÖSTÄ KOSKEVAT HALLITUKSEN JA TOIMITUSJOHTAJAN VELVOLLISUUDET

Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat tilinpäätöksen laatimisesta siten, että konsernitilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan EU:ssa käyttöön hyväksytyjen kansainvälisten tilinpäätösstandardien (IFRS) mukaisesti ja siten, että tilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen laatimista koskevien säännösten mukaisesti ja täyttää lakisäätöiset vaatimukset. Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat myös sellaisesta sisäisestä valvonnasta, jonka ne katsovat tarpeelliseksi voidakseen laatia tilinpäätöksen, jossa ei ole väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvaa olennaista virheellisyttä.

Hallitus ja toimitusjohtaja ovat tilinpäätöstä laatiessaan velvollisia arvioimaan emoyhtiön ja konsernin kykyä jatkaa toimintaansa ja so-

veltuissa tapauksissa esittämään seikat, jotka liittyvät toiminnan jatkuvuuteen ja siihen, että tilinpäätös on laadittu toiminnan jatkuvuuteen perustuen. Tilinpäätös laaditaan toiminnan jatkuvuuteen perustuen, paitsi jos emoyhtiö tai konserni aiotaan purkaa tai toiminta lakkauttaa tai ei ole muuta realistista vaihtoehtoa kuin tehdä niin.

TILINTARKASTAJAN VELVOLLISUUDET TILINPÄÄTÖKSEN TILINTARKASTUKSESSA

Tavoitteenamme on hankkia kohtuullinen varmuus siitä, onko tilinpäätöksessä kokonaisuuksina väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvaa olennaista virheellisyttä, sekä antaa tilintarkastuskertomus, joka sisältää lausuntomme. Kohtuullinen varmuus on korkea varmuustaso, mutta se ei ole tae siitä, että olennainen virheellisyys aina havaitaan hyvän

tilintarkastustavan mukaisesti suoritettavassa tilintarkastuksessa. Virheellisyksiä voi aiheutua väärinkäytöksestä tai virheestä, ja niiden katsotaan olevan olennaisia, jos niiden yksin tai yhdessä voitaisiin kohtuudella odottaa vaikuttavan taloudellisiin päätöksiin, joita käyttäjät tekevät tilinpäätöksen perusteella.

Hyvän tilintarkastustavan mukainen tilintarkastukseen kuuluu, että käytämme ammatillista harkintaa ja säilytämme ammatillisen skeptisyyden koko tilintarkastuksen ajan.

Lisäksi:

- Tunnistamme ja arvioimme väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvat tilinpäätöksen olennaisen virheellisuuden riskit, suunnittelemme ja suoritamme näihin riskeihin vastaavia tilintarkastustoimenpiteitä ja hankimme lausuntomme perustaksi tarpeellisen määrän

tarkoitukseen soveltuva tilintarkastusevidenssiä. Riski siitä, että väärinkäytöksestä johtuva olennainen virheellisyys jää havaitsematta, on suurempi kuin riski siitä, että virheestä johtuva olennainen virheellisyys jää havaitsematta, sillä väärinkäytökseen voi liittyä yhteistoimintaa, väärentämistä, tietojen tahallista esittämättä jättämistä tai virheellisten tietojen esittämistä taikka sisäisen valvonnan sivuuttamista.

- Muodostamme käsityksen tilintarkastuksen kannalta relevantista sisäisestä valvonnasta pystyäksemme suunnittelemaan olosuhteisiin nähden asianmukaiset tilintarkastustoimenpiteet mutta emme siinä tarkoituksessa, että pystyisimme antamaan lausunnon emoyhtiön tai konsernin sisäisen valvonnan tehokkuudesta.
- Arvioimme sovellettujen tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden asianmukaisuutta sekä johdon tekemien kirjanpidollisten arvioiden ja niistä esitettävien tietojen kohtuullisuutta.
- Teemme johtopäätöksen siitä, onko hallituksen ja toimitusjohtajan ollut asianmukaista laatia tilinpäätös perustuen oletukseen toiminnan jatkuvuudesta, ja teemme hankkimamme tilintarkastusevidenssin perusteella johtopäätöksen siitä, esiintyykö sellaista tapahtumiin tai olosuhteisiin liittyvää olennaista epävarmuutta, joka voi antaa merkittävää aihetta epäillä emoyhtiön tai konsernin kykyä jatkaa toimintaansa. Jos johtopäätöksemme on, että olennaista epävarmuutta esiintyy, meidän täytyy kiinnittää tilintarkastuskertomuksessamme lukijan huomiota epävarmuutta koskeviin tilinpäätöksessä esitettäviin tietoihin tai, jos epävarmuutta koskevat tiedot eivät ole riittäviä, mukauttaa lausuntonamme. Johtopäätöksemme perustuvat tilintarkastuskertomuksen antamispäivään mennessä hankittuun tilintarkastusevidenssiin. Vastaiset tapahtumat tai olosuhteet voivat kuitenkin johtaa siihen, ettei emoyhtiö tai konserni pysty jatkamaan toimintaansa.

- Arvioimme tilinpäätöksen, kaikki tilinpäätöksessä esitettävät tiedot mukaan lukien, yleistä esittämistapaa, rakennetta ja sisältöä ja sitä, kuvastaako tilinpäätös sen perustana olevia liiketoimia ja tapahtumia siten, että se antaa oikean ja riittävän kuvan.
- Hankimme tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuva tilintarkastusevidenssiä konserniin kuuluvia yhteisöjä tai liiketoimintoja koskevasta taloudellisesta informaatiosta pystyäksemme antamaan lausunnon konsernitiilinpäätöksestä. Vastaamme konsernin tilintarkastuksen ohjauksesta, valvonnasta ja suorittamisesta. Vastaamme tilintarkastuslausunnosta yksin.

Kommunikoimme hallintoelinten kanssa muun muassa tilintarkastuksen suunnitellusta laajuudesta ja ajoituksesta sekä merkittävistä tilintarkastushavainnoista, mukaan lukien mahdolliset sisäisen valvonnan merkittävät puutteellisuudet, jotka tunnistamme tilintarkastuksen aikana.

Lisäksi annamme hallintoelimille vahvistuksen siitä, että olemme noudattaneet riippumattomuutta koskevia relevantteja eettisiä vaatimuksia, ja kommunikoimme niiden kanssa kaikista suhteista ja muista seikoista, joiden voi kohtuudella ajatella vaikuttavan riippumattomuuteemme, ja soveltuviissa tapauksissa niihin liittyvistä varotoimista.

Päätämme, mitkä hallintoelinten kanssa kommunikoiduista seikoista olivat merkittävimpiä tarkasteltavana olevan tilikauden tilintarkastuksessa ja näin ollen ovat tilintarkastuksen kannalta keskeisiä. Kuvaamme kyseiset seikat tilintarkastuskertomuksessa, paitsi jos säädös tai määräys estää kyseisen seikan julkistamisen tai kun äärimmäisen harvinaisissa tapauksissa toteamme, ettei kyseisestä seikasta viestitä tilintarkastuskertomuksessa, koska siitä aiheutuvien epäedullisten vaikutusten voitaisiin kohtuudella odottaa olevan suuremmat kuin tällaisesta viestinnästä koituva yleinen etu.

MUUT RAPORTOINTIVELVOITTEET

Muu informaatio

Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat muusta informaatiosta. Muu informaatio käsittää toimintakertomukseen ja vuosikertomukseen sisältyvän muun informaation kuin tilinpäätöksen ja sitä koskevan tilintarkastuskertomuksen. Olemme saaneet toimintakertomuksen käyttöömmme ennen tämän tilintarkastuskertomuksen antamispäivää, ja odotamme saavamme vuosikertomuksen käyttöömmme kyseisen päivän jälkeen.

Tilinpäätöstä koskeva lausuntonamme ei kata muuta informaatiota.

Velvollisuutenamme on lukea edellä yksilöity muu informaatio tilinpäätöksen tilintarkastuksen yhteydessä ja tätä tehdessämme arvioida, onko muu informaatio olennaisesti ristiriidassa tilinpäätöksen tai tilintarkastuksessa hankkimamme tietämyksen kanssa tai vaikuttaako se muutoin olevan olennaisesti virheellistä. Toimintakertomuksen osalta velvollisuutenamme on lisäksi arvioida, onko toimintakertomus laadittu sen laatimiseen sovellettavien säännösten mukaisesti.

Lausuntonamme esitämme, että toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen tiedot ovat yhdenmukaisia ja että toimintakertomus on laadittu toimintakertomuksen laatimiseen sovellettavien säännösten mukaisesti.

Jos teemme toimintakertomukseen sisältyvään informaatioon kohdistamamme työn perusteella johtopäätöksen, että kyseisessä muussa informaatiossa on olennainen virheellisyys, meidän on raportoitava tästä seikasta. Meillä ei ole tämän asian suhteen raportoitavaa.

Helsingissä 8. helmikuuta 2017

KPMG OY AB

Toni Aaltonen
KHT

SELVITYS TIKKURILAN HALLINTO- JA OHJAUSJÄRJESTELMÄSTÄ 2016

Tämä Tikkurila Oyj:n (myöhemmin ”Tikkurila” tai ”Konserni”, jolla viitataan sekä Tikkurila Oyj:öön että Tikkurila-konserniin) selvitys hallinto- ja ohjausjärjestelmästä on laadittu voimassaolevan lainsäädännön mukaisesti. Tämä selvitys hallinto- ja ohjausjärjestelmästä julkaistaan erillisenä hallituksen toimintakertomuksesta. Selvitys on saatavilla internetsivustolta www.tikkurilagroup.com/fi, ja se sisältyy myös Tikkurilan vuoden 2016 vuosikatsaukseen.

YLEISET PERIAATTEET JA VIITEKEHYS

Tikkurila noudattaa hallintoperiaatteissaan ja päätöksenteossaan:

- Suomen osakeyhtiölakia
- Suomen arvopaperimarkkinalakia
- Suomen listayhtiöiden hallinnointikoodia
- Tikkurila Oyj:n yhtiöjärjestystä
- Finanssivalvonnan standardeja
- Nasdaq Helsingin sääntöjä
- Arvopaperimarkkinayhdistys ry:n suositusta julkisissa ostotarjouksissa noudatettavista menettelytavoista (ostotarjouskoodi)
- muuta Tikkurilan toimintaan liittyvää lainsäädäntöä ja sääntelyä

Tietoa konsernin hallinnoinnista löytyy myös Tikkurilan internetsivuilta.

Koska konserni toimii myös Tikkurila Oyj:n kotipaikan ulkopuolisilla markkinoilla, otetaan yhtiön toiminnassa huomioon paikallinen lainsäädäntö. Lisäksi konsernilla on useita sisäisiä politiikkoja ja ohjeita, joissa governance-asiat on otettu huomioon tai ohjeistettu.

TIKKURILAN TOIMI- JA HALLINTOELIMET

Seuraavassa kuviossa on esitetty Tikkurilan tärkeimmät toimi- ja hallintoelimet:

Yhtiön hallintoelinten päätehtävät on pääosin määritelty osakeyhtiölain mukaisesti.

VARSINAINEN YHTIÖKOKOUS

Tikkurila Oyj:n varsinainen yhtiökokous on yhtiön korkein päättävä elin, ja sen tehtävät on määritelty muun muassa Suomen osakeyhtiölaissa ja Tikkurilan yhtiöjärjestyksessä. Osakeyhtiölain mukaan varsinainen yhtiökokous pidetään kerran vuodessa ennen kesäkuun loppua. Varsinainen yhtiökokous päättää muun muassa:

- viimeisimmän tilikauden tilinpäätöksen vahvistamisesta
- tilintarkastetussa tilinpäätöksessä esitettyjen voittovarojen käytämisestä
- hallituksen jäsenten määrästä
- hallituksen jäsenten valinnasta ja palkitsemisesta
- tilintarkastajan valinnasta ja palkkiosta
- hallituksen jäsenten ja toimitusjohtajan vastuuvapaudesta
- hallituksen tai osakkeenomistajien yhtiökokoukselle tekemistä ehdotuksista (esim. hallituksen valtuutukset, omien osakkeiden hankinta, osakkeisiin liittyvien erityisten oikeuksien antaminen)
- yhtiöjärjestyksen muutoksista

Tikkurila Oyj:llä on yksi osakelaji ja näin ollen kaikilla osakkeilla on yhtäläiset äänestysoikeudet yhtiökokouksissa. Lisätietoa varsinaisesta yhtiökokouksesta on saatavilla Tikkurilan yhtiöjärjestyksestä, joka löytyy yhtiön internetsivuilta osoitteesta www.tikkurilagroup.com/fi/hallinnointi/yhtiojarjestys/.

Vuoden 2016 varsinaisen yhtiökokouksen päätökset on esitetty hallituksen vuoden 2016 toimintakertomuksessa. Kaikki yhtiökokouksen materiaalit ja päätökset on julkistettu yhtiön internetsivuilla. Vuoden 2017 varsinainen yhtiökokous pidetään 4.4.2017.

NIMITYSTOIMIKUNTA

Varsinaisen yhtiökokouksen päätöksen perusteella Tikkurilalla on osakkeenomistajista tai osakkeenomistajien edustajista koostuva nimitystoimikunta, jonka tehtävänä on vuosittain valmistella ja esitellä seuraavalle varsinaiselle yhtiökokoukselle tehtävät ehdotukset hallituksen puheenjohtajaksi, varapuheenjohtajaksi ja jäseniksi sekä näiden palkkioiksi. Nimitystoimikuntaan valitaan kolmen suurimman osakkeenomistajan edustajat, minkä lisäksi yhtiön hallituksen puheenjohtaja toimii nimitystoimikunnan asiantuntijajäsenenä.

Nimitystoimikunta kutsutaan kokoon siten, että Tikkurilan kolmea suurinta Euroclear Finland Oy:n pitämään yhtiön osakasluetteloon rekisteröityä osakkeenomistajaa pyydetään kutakin nimeämään yhden jäsenen nimitystoimikuntaan.

Nimitystoimikunnan jäsenet olivat tilikaudella 2016 Oras Invest Oy:n hallituksen puheenjohtaja Pekka Paasikivi, Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Ilmarisen toimitusjohtaja Timo Ritakallio ja Keskinäinen Työeläkevakuutusyhtiö Varman sijoitustoiminnosta vastaava johtaja, varatoimitusjohtaja Reima Rytsölä. Nimitystoimikunnan neljäs jäsen oli Tikkurila Oyj:n hallituksen puheenjohtaja Jari Paasikivi.

Vuonna 2016 nimitystoimikunta kokoontui kolme (2015: 2) kertaa, ja osallistumisaste oli 89 (100) prosenttia.

HALLITUKSEN VALINNAN VALMISTELU JA HALLITUKSEN MONIMUOTOISUUS

Osakkeenomistajista tai osakkeenomistajien edustajista koostuva nimitystoimikunta valmistelee vuosittain pidettävälle varsinaiselle yhtiökokoukselle ehdotuksen yhtiön hallituksen jäsenistä ja heidän palkkioistaan. Nimitystoimikunta ottaa ehdotuksessaan huomioon yhtiöjärjestyksen ja voimassa olevan lainsäädännön. Hallituksen kokoonpanoa suunniteltaessa yhtiön nimitystoimikunta arvioi hallituksen kokoonpanoa yhtiön nykyisen ja tulevan liiketoiminnan tarpeiden näkökulmasta sekä ottaa huomioon hallituksen monimuotoisuuden.

Hallituksen monimuotoisuutta tarkastellaan eri näkökulmista. Tikkurilan hallituksen jäsenillä tulee olla riittävä ja toisiaan täydentävä kokemus ja osaaminen Tikkurilan liiketoiminnan kannalta tärkeimmiltä toimialoilta ja markkinoilta. Lisäksi olennainen tekijä on jäsenten henkilökohtaiset ominaisuudet ja niiden monimuotoisuus.

Muun muassa seuraavat tekijät otetaan huomioon hallitusten jäsenten valinnassa:

Osaamisalueet

- yrityksen arvonluontiprosessien tuntemus
- toimiala
- relevantit markkinat
- talous ja rahoitus
- hyvä hallinnointitapa (governance)

Henkilökohtainen tausta

- koulutustausta
- sukupuoli
- ikä
- persoonallisuus
- kulttuuri

Yhtiön tavoitteena on, että hallituksessa on edustettuna monimuotoisesti eri toimiala- ja markkinaosaaminen, eri ammatti- ja koulutustaustat, monipuolinen ikäjakauma ja molemmat sukupuolet. Sukupuolijakauman osalta tavoitteena on, että kumpaakin sukupuolta on edustettuna vähintään kaksi jäsentä.

Monimuotoisuusperiaatteiden toteutumista seurataan ja niistä raportoidaan yhtiön hallinnointiselvityksessä ja yritysraportissa.

HALLITUS

Hallituksen tehtävät ja vastuut on määritelty Suomen osakeyhtiölaissa ja muussa asiaankuuluvassa lainsäädännössä. Hallitus valvoo Tikkurilan johtamista ja toimintaa. Hallituksen tärkeimpiä tehtäviä ovat:

- hyväksyä konsernin strategia
- päättää pitkän aikavälin taloudelliset ja toiminnalliset tavoitteet
- hyväksyä liiketoimintasuunnitelmat
- päättää merkittävistä organisaatiomuutoksista sekä yritysostoista ja -myynneistä
- päättää merkittävistä investoinneista sekä merkittävistä kuluista,

sitoumuksista ja sisäisistä ohjeistuksista

- päättää olennaisista rahoitukseen ja riskienhallintaan liittyvistä asioista sekä niihin liittyvistä sitoumuksista ja takauksista
- hyväksyä tai vahvistaa ylimmän johdon nimitykset ja palkkiot
- nimittää ja erottaa yhtiön toimitusjohtaja sekä vahvistaa Tikkurilan johtoryhmän jäsenten nimitykset
- seurata ja arvioida toimitusjohtajan toimintaa
- varmistaa, että yhtiöllä on riittävät suunnittelu-, tieto- ja valvontajärjestelmät taloudellisen raportoinnin ja riskienhallinnan osalta
- tehdä ehdotukset yhtiökokoukselle muun muassa osingonjaosta ja kutsua yhtiökokous koolle
- valvoa konserniohjeiden noudattamista
- varmistaa, että kirjanpito ja muu taloushallinto ja niihin liittyvä tarkastustoiminta on asianmukaisesti järjestetty

Hallitus edustaa kaikkia osakkeenomistajia, ja sen tulee toimia aina konsernin ja Tikkurila Oyj:n kaikkien osakkeenomistajien parhaan edun mukaisesti.

Tikkurilan hallitukseen kuuluu yhtiöjärjestyksen mukaan 3–7 varsinaisen yhtiökokouksen valitsemaa jäsentä. Jäsenten toimikausi kestää seuraavan varsinaisen yhtiökokouksen loppuun saakka. Hallitus kokoontuu puheenjohtajan kutsusta. Hallitus on päätösvaltainen, kun paikalla on enemmän kuin puolet jäsenistä. Toimitusjohtaja ja talousjohtaja osallistuvat hallituksen kokouksiin asioiden esittelijöinä ja lakiasiaintoimittajina hallituksen sihteerinä.

Tilikaudella 2016 Tikkurila Oyj:n hallituksessa olivat koko vuoden ajan seuraavat kuusi jäsentä:

- Eeva Ahdekivi, hallituksessa yhtäjaksoisesti vuodesta 2009
- Harri Kerminen, hallituksessa yhtäjaksoisesti vuodesta 2012
- Riitta Mynttinen, hallituksessa yhtäjaksoisesti vuodesta 2011
- Pia Rudengren, hallituksessa yhtäjaksoisesti vuodesta 2009
- Jari Paasikivi (puheenjohtaja), hallituksessa yhtäjaksoisesti vuodesta 2008, puheenjohtaja vuodesta 2010
- Petteri Walldén (varapuheenjohtaja) hallituksessa yhtäjaksoisesti vuodesta 2008, varapuheenjohtaja vuodesta 2010

Hallituksen kaikki jäsenet ovat yhtiöstä riippumattomia ja lukuun ottamatta Jari Paasikiveä myös riippumattomia merkittävistä osakkeenomistajista. Hallituksen puheenjohtaja Jari Paasikivi on Oras Invest Oy:n toimitusjohtaja. Oras Invest Oy omistaa noin 18 prosenttia Tikkurila Oyj:n osakkeista, eikä Paasikivi näin ollen ole riippumaton merkittävistä osakkeenomistajista.

Vuonna 2016 hallitus jatkoi rakennemuutosten toteuttamista vaikeissa markkinaolosuhteissa, esimerkiksi Venäjällä, konsernin kannattavuuden varmistamiseksi ja uusien kasvulähteiden löytämiseksi.

Hallitustyön tehokkuuden varmistamiseksi hallitus arvioi vuosittain omaa toimintaansa. Tuloksia käytetään hallituksen työskentelytapojen kehittämiseen sekä parantamaan hallituksen ja toimitusjohtajan välistä yhteistyötä.

Vuonna 2016 hallitus kokoontui 10 (2015: 9) kertaa. Jäsenten keskimääräinen osallistumisaste oli 98 (98) prosenttia.

HALLITUKSEN PALKITSEMINEN

Varsinainen yhtiökokous päätti huhtikuussa 2016 hallituksen jäsenille maksettavista palkkioista. Hallituksen vuoden 2016 vuosipalkkiot olivat seuraavat:

- puheenjohtajan vuosipalkkio 64 000 euroa
- varapuheenjohtajan ja tarkastusvaliokunnan puheenjohtajan vuosipalkkio 40 000 euroa
- muiden jäsenten vuosipalkkio 32 000 euroa

Hallituksen vuosipalkkio maksettiin yhtiön osakkeiden ja rahaosueiden yhdistelmänä siten, että vuosipalkkiosta 40 prosenttia maksettiin joko Tikkurilan omistamina tai markkinoilta hankittavina Tikkurilan osakkeina ja 60 prosenttia maksettiin rahana.

Lisäksi maksettiin seuraavat kokouskohtaiset kokouspalkkiot:

- Suomessa asuvat jäsenet 600 euroa kokoukselta
- muissa maissa asuvat jäsenet 1 200 euroa kokoukselta

Puhelin- ja videokokouksista päätettiin maksaa 600 euroa kokoukselta. Kokouspalkkiota maksettiin myös valiokuntien kokouksista. Matkakustannukset korvattiin konsernin matkustuspolitiikan mukaisesti. Kokouspalkkiot maksettiin rahana jäsenten pankkitileille.

Hallituksen jäsenet eivät olleet työ- tai toimisuhteessa Tikkurilaan.

TARKASTUSVALIOKUNTA

Vuonna 2016 tarkastusvaliokunnan puheenjohtajana toimi Eeva Ahdekivi ja jäsenenä Pia Rudengren sekä Riitta Mynttinen.

Tarkastusvaliokunnan tehtävänä on avustaa yhtiön hallitusta huolehtimaan siitä, että yhtiön taloudellinen raportointi, sisäinen valvonta ja tilintarkastus ovat asianmukaisesti järjestetty ja että Tikkurila toimii lakien, määräysten ja yhtiön hallituksen vahvistamien liiketapaperiaatteiden (Code of Conduct) sekä muiden sisäisten ohjeiden mukaisesti.

Tikkurilan tarkastusvaliokunnalla ei ole toimeenpanovaltaa. Tarkastusvaliokunta muun muassa:

- arvioi ja valvoo tilinpäätöksen, liiketoimintakatsausten ja puolivuosisikatsauksen laatimista sekä omaisuuserien arvonalentumistestauksia
- käsittelee konsernin riskienhallintaperiaatteita ja -toimintaa
- arvioi lakien, määräysten ja Tikkurilan sisäisten ohjeistusten, kuten liiketapa- ja laskentaperiaatteiden noudattamista, sekä yrittäjävastuun kehittämistä
- vahvistaa sisäisen tarkastuksen ja ulkopuolisen tilintarkastuksen tarkastussuunnitelmat
- valmistelee tilintarkastajien valintaa
- hyväksyy ennakolta yhtiön tilintarkastusyhteisöltä mahdollisesti ostettavat muut kuin tilintarkastuspalvelut
- käsittelee selvityksen hallinto- ja ohjausjärjestelmästä

Vuonna 2016 tarkastusvaliokunta kokoontui 5 (2015: 5) kertaa. Osallistumisaste oli 100 (100) prosenttia. Konsernin talousjohtaja Jukka Havia toimi valiokunnan sihteerinä. Lisäksi Tikkurilan päävastuullinen tilintarkastaja Toni Aaltonen osallistui kokouksiin ja raportoi tarkastusvaliokunnalle. Tikkurilan sisäinen tarkastaja raportoi tarkastusvaliokunnalle sisäiseen tarkastukseen liittyvistä asioista.

Vuonna 2016 tarkastusvaliokunta käsittelee konsernin liiketoimintakatsaukset ja puolivuosisikatsauksen ennen hallituksen kokouksia, keskusteli tulosohjeistuksesta ja siihen liittyvistä periaatteista, käsittelee sisäiset ja ulkoiset tarkastuskertomukset ja tarkastussuunnitelmat sekä valmistelee tilintarkastajan valintaa koskevan ehdotuksen yhtiökokoukselle 2016. Tarkastusvaliokunta myös aloitti uudistetun sisäisen tarkastuksen toimintamallin, jossa mukana on myös valittu ulkopuolinen asiantuntijayhteisö. Tämän mallin toimintaa ja tuloksia seurattiin ja toimintaa kehitettiin vuoden kuluessa.

PALKITSEMISVALIOKUNTA

Hallitus perusti maaliskuussa 2012 palkitsemisvaliokunnan käsittelemään johdon palkitsemiseen liittyviä asioita. Valiokunnan puheenjohtajana vuonna 2016 toimi Jari Paasikivi, ja jäsenenä Pet-

HALLITUKSEN JÄSENTEN OSALLISTUMINEN JA PALKITSEMINEN, YHTEENVETO

Nimi	Positio	Hallitus					Tarkastusvaliokunta		Palkitsemisvaliokunta			kaikki palkkiot yhteensä
		kokousten määrä	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	kokousten määrä	EUR	kokousten määrä	EUR	
		osallistuminen	vuosipalkkio, osakkeina	vuosipalkkio, rahana	vuosipalkkio, yhteensä	kokouspalkkiot, rahana	palkkiot, yhteensä	osallistuminen	palkkiot, rahana	osallistuminen	palkkiot, rahana	
Eeva Ahdekivi	Hallituksen jäsen ja tarkastusvaliokunnan puheenjohtaja	10/10	15 993	24 007	40 000	5 400	45 400	5/5	3 000			48 400
Harri Kerminen	Jäsen	9/10	12 786	19 214	32 000	4 800	36 800			1/1	600	37 400
Riitta Mynttinen	Jäsen	10/10	12 786	19 214	32 000	9 000	41 000	5/5	5 400			46 400
Jari Paasikivi	Hallituksen puheenjohtaja ja palkitsemisvaliokunnan puheenjohtaja	10/10	25 586	38 414	64 000	5 400	69 400			1/1	600	70 000
Pia Rudengren	Jäsen	10/10	12 786	19 214	32 000	9 000	41 000	5/5	5 400			46 400
Petteri Walldén	Hallituksen varapuheenjohtaja	10/10	15 993	24 007	40 000	5 400	45 400			1/1	600	46 000
YHTEENSÄ			95 930	144 070	240 000	39 000	279 000		13 800		1 800	294 600

teri Walldén sekä Harri Kerminen. Vuonna 2016 palkitsemisvaliokunta kokoontui kerran (3 kertaa), ja keskimääräinen osallistumisaste oli 100 (100) prosenttia.

TOIMITUSJOHTAJA

Hallitus nimittää toimitusjohtajan tehtävänsä ja päättää tämän palkitsemisesta ja muista eduista. Toimitusjohtaja vastaa konsernin päivittäisestä johtamisesta. Toimitusjohtajan johtaa yhtiötä Suomen osakeyhtiölain, hallinnointikoodin ja hallituksen antamien ohjeiden mukaisesti.

Erkki Järvinen on toiminut Tikkurilan toimitusjohtajana tammi-kuusta 2009. Toimitusjohtajan tehtäviin kuuluu muun muassa liiketoiminnan johtaminen hallituksen ohjeiden mukaisesti, hallituksen kokouksissa käsiteltävien asioiden valmistelu, hallituksen tekemien päätösten täytäntöönpano sekä muut osakeyhtiölain mukaiset asiat.

KONSERNIN JOHTORYHMÄ

Tikkurila-konsernin johtoryhmän puheenjohtajana toimii toimitusjohtaja. Johtoryhmä avustaa toimitusjohtajaa yhtiön johtamisessa ja kehittämisessä.

Tikkurila-konsernin johtoryhmä toimii seuraavassa kokoonpanossa:

- Erkki Järvinen, konsernin toimitusjohtaja, johtoryhmän puheenjohtaja
- Jukka Havia, Chief Financial Officer, myös Nordic Area Boardin puheenjohtaja (Suomi ja Ruotsi)
- Janno Paju, Chief Commercial Officer, myös Business Boardin puheenjohtaja ja Norjan ja Tanskan Area Boardien puheenjohtaja
- Petri Miettinen, Group Vice President, toimitusketju ja HSEQ, myös Venäjän, Keski-Aasian ja Kiinan Area Boardien puheenjohtaja
- Kenneth Sundberg, Group Vice President, tutkimus, tuotekehitys ja innovaatio toiminta, myös Puolan, Baltian ja Saksan Area Boardien puheenjohtaja

Toimitusjohtaja tekee ehdotuksen Tikkurila-konsernin johtoryhmän jäsenistä, ja hallitus hyväksyy jäsenten nimitykset sekä palkitsemiseen liittyvät asiat. Konsernin johtoryhmän kokoonpano on säilynyt muuttumattomana vuodesta 2012.

Tikkurila toimii useissa maissa, joissa sillä on monia erillisiä juridisia yksiköitä. Tikkurilan toimitusjohtaja vastaa sellaisiin merkittäviin asioihin liittyvästä päätöksenteosta, jotka eivät vaadi hallituksen päätöstä.

Alueellisten liiketoimintayksikköjen vetäjät ovat kesästä 2015 alkaen raportoineet sisäisille operatiivisille ohjausyksiköille, nk.

Area Board -toimielimet, joissa konsernijohtajalla on suora edustus ja ennalta sovittuun rajaan saakka myös päätösvalta keskeisissä strategian täytäntöönpanoon liittyvissä asioissa. Business Board valmistele konsernin johtoryhmälle myyntiin, markkinointiin, tuotehallintaan ja brändeihin liittyviä kaupallisia asioita konsernitasona.

TOIMITUSJOHTAJALLE RAPORTOIVAN JOHDON PALKITSEMINEN

Tikkurilan hallitus päättää Tikkurila Oyj:n toimitusjohtajalle suoraan raportoivien konsernijohtoon kuuluvien henkilöiden palkitsemisesta sekä työ- ja toimisuhteiden ehdoista.

TOIMITUSJOHTAJAN PALKITSEMINEN VUONNA 2016

Tikkurila Oyj:n toimitusjohtajan Erkki Järvisen tilikauden 2016 ja 2015 suoriteperusteinen, kirjanpitoon kirjattu bruttopalkka koostuu eristä, jotka on esitetty sivun alalaidassa olevassa taulukossa.

Tilikaudella 2017 toimitusjohtajan vuosibonustavoitteisiin perustuva tulospalkkio voi olla korkeintaan 58,33 prosenttia vuosiansiosta.

Edellä mainittujen erien lisäksi Erkki Järvisen kuuluu maksuperusteiseen lisäeläkejärjestelmään, jonka kustannus vuonna 2016 oli 70 355,00 euroa (2015: 67 005,00 euroa). Eläkkeen määrätymisperuste on maksuperusteinen. Toimitusjohtajan eläkeikä on 63 vuotta.

Toimitusjohtaja kuuluu myös hallituksen 2012 päättämään osakeperusteiseen palkitsemisjärjestelmään, jonka laskennallinen kulu (IFRS) oli tilikaudella 2016 hänen osaltaan yhteensä 0,00 (350 956,19) euroa, mikä ei sisälly yllä mainitun taulukon lukuihin. Tähän järjestelmään perustuen Erkki Järviselle annettiin yhteensä 7 000 Tikkurila Oyj:n osaketta joulukuussa 2014 ja 25 539 osaketta maaliskuussa 2015. Yhteensä tämän osakeperusteisen palkitsemisjärjestelmän kautta, perustuen 2012–2016 aikaperiodiin Erkki Järvinen on saanut 32 539 osaketta ja lisäksi hänelle on maksettu käteispalkkioita yhteensä 648 449,88 euroa. Tilikauden 2016 lopussa arvio muusta oheisen järjestelmän mukaisesta palkitsemisesta tulevilla tilikausilla järjestelmän ehtojen perusteella toimitusjohtajalle on nolla euroa.

Toimitusjohtaja kuului käteisperusteisen vuosibonusohjelman 2015 sekä vuonna 2012 ja vuonna 2016 päätettyjen osakeperusteisten sitouttamis- ja kannustinjärjestelmien piiriin. Kannustinohjelmien sisältöä on kuvattu tarkemmin kohdissa "Käteisperusteinen vuosibonusohjelma" ja "Osakeperusteiset sitouttamis- ja kannustinjärjestelmät".

Toimitusjohtajan irtisanomisaika on 6 kuukautta ja hänelle makse-

Toimitusjohtajan suoriteperusteinen bruttopalkka

	2016		2015	
Kiinteä palkka	429 445,35 euroa	81 %	430 877,65 euroa	73 %
Luontoisedut	15 100,80 euroa	3 %	13 735,17 euroa	2 %
Tulospalkkiot	87 285,06 euroa	16 %	145 388,39 euroa	25 %
Palkat yhteensä	531 831,21 euroa	100 %	590 001,21 euroa	100 %

taan lisäksi 12 kuukauden palkkaa vastaava korvaus, mikäli yhtiö irtisanoo hänet.

JOHTORYHMÄN PALKITSEMINEN VUONNA 2016

Muut konsernin johtoryhmän jäsenet kuuluivat käteisperusteisen vuosibonusohjelman 2016 sekä vuosina 2012 ja 2016 päätettyjen osakeperusteisten sitouttamis- ja kannustinjärjestelmien piiriin. Kannustinohjelmien sisältöä on kuvattu tarkemmin kohdissa "Käteisperusteinen vuosibonusohjelma" ja "Osakeperusteinen sitouttamis- ja kannustinjärjestelmät".

Yhteenveto johtoryhmän palkitsemisesta on esitetty sivun alalaidassa olevassa taulukossa.

KÄTEISPERUSTEINEN VUOSIBONUSOHJELMA

Tikkurila Oyj:n hallitus hyväksyi 6.4.2016 käteisperusteisen vuosibonusohjelman tilikaudelle 2016 konsernin johtoryhmälle. Bonuskriteerit käsittävät Tikkurila-konsernin tilikauden 2016 liikevaihdon kasvun ja operatiivisen liiketuloksen (EBIT). Lisäksi muulla johdolla ja liiketoimintayksiköiden avainhenkilöillä oli tilikaudella 2016 paikallisesti sovittuihin tavoitteisiin perustuvia bonuspalkkio-ohjelmia.

OSAKEPERUSTEISET SITOUTTAMIS- JA KANNUSTINJÄRJESTELMÄT

Osakeperusteinen sitouttamis- ja kannustinjärjestelmä 2012: ansaintajaksot 2012-2014, 2013-2015 ja 2014-2016

Tikkurila Oyj:n hallitus päätti 15.2.2012 osakeperusteisesta järjestelmästä avainhenkilöiden sitouttamiseksi ja kannustamiseksi. Tässä järjestelmässä oli kolme ansaintajaksoa. Yhtiön hallitus päätti järjestelmän ansaintakriteerit ja niille asetettavat tavoitteet kunkin ansaintajakson alussa. Järjestelmään osallistuminen ja palkkion saaminen edellyttivät, että avainhenkilö osti markkinoilta Tikkurilan osakkeita järjestelmän ehtojen mukaisesti.

Ansaintajakson 2012-2014 palkkio perustui Tikkurila-konsernin operatiiviseen käyttökatteeseen (EBITDA) ja nettovelkaan tilikausien 2012-2014 aikana. Palkkioiden maksun edellytyksenä on, että avainhenkilön työ- tai toimosuhde oli voimassa vähintään kevääseen 2015 ja että hän omisti markkinoilta ostamansa Tikkurilan osakkeet. Palkkioiden määrä riippui ostettujen osakkeiden määrästä ja ansaintakriteerien toteutumisesta. Palkkioista osa maksettiin joulukuussa 2014 ja osa keväällä 2015. Noin puolet palkkioista maksettiin yhtiön osakkeina ja puolet rahana.

Ansaintajakson 2013-2015 mahdollinen palkkio perustui Tikkurila-konsernin operatiiviseen käyttökatteeseen (EBITDA) ja nettovelkaan tilikausien 2013-2015 aikana. Palkkioiden maksun edellytyksenä oli, että avainhenkilön työ- tai toimosuhde oli voimassa vähintään

tään kevääseen 2016 ja että hän omistaa markkinoilta ostamansa Tikkurilan osakkeet. Palkkioiden määrä riippui ostettujen osakkeiden määrästä ja ansaintakriteerien toteutumisesta. Palkkiot maksettiin keväällä 2016 kokonaan rahasuorituksena osallistujien pankkitileille.

Ansaintajakson 2014-2016 mahdollinen palkkio perustui Tikkurila-konsernin operatiiviseen käyttökatteeseen (EBITDA) ja nettovelkaan tilikausien 2014-2016 aikana. Palkkioiden maksun edellytyksenä oli, että avainhenkilön työ- tai toimosuhde oli voimassa vähintään kevääseen 2017 ja että hän omisti markkinoilta ostamansa Tikkurilan osakkeet. Palkkioiden määrä riippui ostettujen osakkeiden määrästä ja ansaintakriteerien toteutumisesta. Palkkioita ei lopulta maksettu lainkaan tämän ansaintajakson perusteella, koska etukäteen asetettuja ansaintakriteerejä ei saavutettu.

Vuoden 2012 osakeperusteisen järjestelmän kohderyhmään kuului hallituksen valitsema yhdeksän konsernin tai sen merkittävien liiketoiminta-alueiden johtoon kuuluvaa henkilöä. Yhtiö on kirjannut tästä järjestelystä konsernin tuloslaskelmaan henkilöstökuluja IFRS 2 -standardin mukaisesti vuoden 2012 toisesta vuosineljänneksestä alkaen kunkin järjestelmään kuuluvan henkilön tekemien osakeostojen mukaisesti.

Osakeperusteista sitouttamis- ja kannustinjärjestelmää ja sen taloudellisia vaikutuksia on kuvattu tarkemmin tilikauden 2016 konsernitilinpäätöksen liitetiedossa 37. Tilikaudella 2016 tästä järjestelmästä ei kirjattu konsernitilinpäätöksen henkilöstökuluja (2015: noin 0,9 miljoonaa euroa), ja järjestelmän laskennallinen kumulatiivinen kokonaisarvo oli tilinpäätöshetkellä 31.12.2016 yhteensä noin 3,2 miljoonaa euroa (31.12.2015: 3,2 miljoonaa euroa).

Järjestelmän perusteella siihen kuuluville henkilöille on maksettu joulukuussa 2014 Tikkurila Oyj:n osakkeina yhteensä 20 500 osaketta yhteensä yhdeksälle henkilölle ja maaliskuussa 2015 Tikkurila Oyj:n osakkeina yhteensä 79 539 osaketta yhteensä yhdeksälle henkilölle. Edellä mainittujen osakemaksujen lisäksi saajille on maksettu osa palkkiosta rahana.

Osakeperusteinen sitouttamis- ja kannustinjärjestelmä 2016: suoriteperusteinen osakepalkkiojärjestelmä 2015-2019 ja ehdollinen osakepalkkiojärjestelmä 2016-2018

Tikkurila Oyj:n hallitus päätti huhtikuussa 2016 uudesta konsernin avainhenkilöiden osakepohjaisesta kannustinohjelmasta. Uusi ohjelma sisältää suoriteperusteisen osakepalkkiojärjestelmän 2015-2019 ja ehdollisen osakepalkkiojärjestelmän 2016-2018.

Uuden ohjelman tarkoituksena on yhdistää omistajien ja avainhenkilöiden tavoitteet yhtiön arvon nostamiseksi pitkällä aikavälillä

JOHDON PALKITSEMINEN TILIKAUDELLE 2016, BRUTTO, MILJOONAA EUROJA

suoriteperusteisesti, ts. ei maksuperusteisesti esitettynä • luvut pyöristetty 0,1 miljoonan euron tarkkuuteen

Konsernin johtoryhmä	henkilöitä	Kiinteä palkka	Luontoisedut	Kiinteä palkitseminen yhteensä	Vuosibonus	Osakeperusteinen palkitseminen*	Muuttuva palkitseminen yhteensä	Lisäeläke	Palkitseminen yhteensä
Toimitusjohtaja	1	0,4	0,0	0,4	0,1	0,0	0,1	0,1	0,6
Muut johtoryhmän jäsenet, yhteensä	4	0,7	0,0	0,8	0,1	0,0	0,1	0,0	0,9
Konsernin johtoryhmä, yhteensä	5	1,1	0,1	1,2	0,2	0,0	0,2	0,1	1,5

* IFRS 2 -standardin perusteella konsernituloslaskelmaan 2016 kirjatut henkilöstökulut

sekä sitouttaa avainhenkilöt yhtiöön ja tarjota heille kilpailukykyiset yhtiön osakkeiden ansaintaan ja kertymiseen perustuvat palkkiojärjestelmät.

Tähän järjestelmään liittyen kirjattiin tilikaudella 2016 yhteensä 0,03 miljoonan euron kulut konsernin tuloslaskelmaan, ja vuoden 2016 lopussa järjestelmän laskennallinen kokonaisarvo oli noin 0,1 miljoonaa euroa.

Suoriteperusteinen osakepalkkiojärjestelmä 2015-2019

Suoriteperusteisessa osakepalkkiojärjestelmässä on kolme ansaintajaksoa, kalenterivuodet 2015-2017, 2016-2018 ja 2017-2019. Osakepalkkiojärjestelmän kohderyhmään ansaintajakoilla 2015-2017 ja 2016-2018 kuuluu 10 avainhenkilöä, mukaan lukien johtoryhmän jäsenet.

Järjestelmän mahdollinen palkkio ansaintajakoilta 2015-2017 ja 2016-2018 perustuu Tikkurila-konsernin keskimääräiseen käyttökatteeseen (EBITDA) perustuvaan laskennalliseen yritysarvoon vuosina 2015-2017 ja 2016-2018. Ansaintajakoilta 2015-2017 ja 2016-2018 maksettavat palkkiot ovat yhteensä enintään noin 250 000 Tikkurila Oyj:n osaketta. Lisäksi yhtiö maksaa palkkiosta osallistujille aiheutuvat verot ja veronluonteiset maksut palkkion maksun yhteydessä. Hallitus päättää ansaintajakson 2017-2019 yksityiskohdistaan ansaintajakson alussa.

Järjestelmän mahdollinen palkkio maksetaan vuonna 2018, 2019 ja 2020 osittain yhtiön osakkeina ja osittain rahana. Rahaosuudella pyritään kattamaan palkkioista osallistujalle aiheutuvia veroja ja veronluonteisia maksuja. Mikäli osallistujan työ- tai toimisuhte päättyy ennen palkkion maksamista, palkkiota ei pääsääntöisesti makseta. Järjestelmän perusteella ansaittuja palkkiomääriä leikataan, jos hallituksen ansaintajaksolta maksettavalle palkkiolle asetamat rajat täyttyvät.

Ehdollinen osakepalkkiojärjestelmä 2016-2018

Ehdollisessa osakepalkkiojärjestelmässä on yksi sitouttamisjakso, kalenterivuodet 2016-2018. Palkkion saaminen tästä järjestelmästä edellyttää, että järjestelmään osallistuva henkilö hankkii yhtiön osakkeita hallituksen päättämän määrän. Lisäksi palkkion saaminen on sidottu osallistujan työ- tai toimisuhteen voimassaoloon palkkion maksuhetkellä. Järjestelmän palkkio maksetaan vuonna 2019 osittain yhtiön osakkeina ja osittain rahana.

Ehdollinen osakepalkkiojärjestelmä on suunnattu hallituksen päättämille valituille avainhenkilöille, jotka eivät ole osallistuneet vuonna 2012 perustettuun osakepalkkiojärjestelmään. Ansaintajakson 2016-2018 perusteella maksettavat palkkiot ovat yhteensä enintään 4 000 Tikkurila Oyj:n osaketta. Lisäksi yhtiö maksaa palkkiosta osallistujille aiheutuvat verot ja veronluonteiset maksut palkkion maksun yhteydessä.

TILINTARKASTUS

Yhtiöjärjestyksen mukaan Tikkurilalla on yksi tilintarkastaja, jonka tulee olla Keskuskauppakamarin hyväksymä tilintarkastusyhteisö. Tilikaudelle 2016 tilintarkastusyhteisöksi valittiin KPMG Oy Ab, joka toimi myös edellisellä tilikaudella tilintarkastajana.

Hallituksen tarkastusvaliokunta valmistelee tilintarkastajan valintaprosessia. Tilintarkastajan peräkkäisten yhteenlaskettujen toimi-

kausien kesto voi olla enintään seitsemän vuotta. Tikkurilan nykyinen päävastaullinen tilintarkastaja Toni Aaltonen KPMG Oy Ab:ltä on aloittanut tässä tehtävässä tilikaudella 2012.

Lakisääteisessä tilintarkastuksessa tilintarkastajan tehtävänä on tarkastaa Tikkurila Oyj:n kirjanpito (pohjautuu Suomen kirjanpitolakiin), Tikkurila-konsernin kirjanpito (IFRS), hallituksen toimintakerätoimus, tilinpäätös liitetietoineen sekä yhtiön hallinto. Tikkurilan tilikausi on kalenterivuosi. Tilintarkastaja raportoi pääasiassa tarkastusvaliokunnan kautta, mutta osallistuu vuodessa vähintään yhteen hallituksen kokoukseen. Tilintarkastaja myös tarkastaa, että erillisenä kertomuksena annettu selvitys hallinto- ja ohjausjärjestelmästä on annettu ja että sen taloudellisiin raportointiprosesseihin liittyvien sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestelmien pääpiirteittäinen kuvaus on yhdenmukainen tilinpäätöksen kanssa.

Varsinainen yhtiökokous valitsee tilintarkastajan yhdeksi toimikaudeksi kerrallaan. Tilintarkastaja raportoi hallitukselle vähintään kerran vuodessa sekä osallistuu hallituksen tarkastusvaliokunnan kokouksiin.

Vuonna 2016 KPMG:n tilintarkastuspalkkiot olivat 448 (2015: 431) tuhatta euroa ja muiden palvelujen palkkiot yhteensä 86 (125) tuhatta euroa. Tilikaudella 2016 konserniyhtiöiden muille tilintarkastusyhteisöille kuin KPMG:lle suoritettujen tilintarkastuspalkkioiden määrä oli 74 (67) tuhatta euroa.

SISÄINEN VALVONTA

Tikkurilassa on sisäisen valvonnan järjestelmä, jonka tarkoituksena on

- suojella omaisuuden arvoa
- varmistaa toiminnan tarkoituksenmukaisuus ja tehokkuus, mukaan lukien
  - taloudellisen ja toiminnallisen raportoinnin luotettavuus
  - säännösten ja toimintaperiaatteiden noudattaminen
  - toiminnan tavoitteidenmukaisuus

Sisäinen valvonta on olennainen osa kaikkea Tikkurilan toimintaa ja kattaa konsernin kaikki tasot. Sisäisen valvonnan toteuttamisesta vastaa yhtiön koko henkilöstö ja sen toimivuutta seurataan esmiesten toimesta osana operatiivista johtamista.

Sisäisen valvonnan tärkeimmät osa-alueet ovat

- johtamistapa- ja organisaatiokulttuuri
- riskien arviointi
- valvontatoimenpiteet
- raportointi ja tiedonvälitys
- seuranta ja tarkastus

Tikkurilan arvot, liiketapaperiaatteet ja konsernitasoiset toimintaohjeet luovat perustan yhtiön hallinnoinnille ja sisäiselle valvonalle. Tikkurilan jokaisella työntekijällä on oikeus ja velvollisuus tehdä ilmoitus konsernin Compliance Officerille tai sisäiselle tarkastukselle, tarvittaessa nimettömänä, lain, liiketapaperiaatteiden ja konserniohjeiden vastaisesta toiminnasta.

Vuoden 2016 aikana sisäisen valvonnan toimenpiteiden painopistealueina olivat uuden toiminnanohjausjärjestelmän (ERP) käyttöön-

ottoon liittyvät prosessimuutokset ja prosessikontrollit, riskienhallinnan ja siihen liittyvien toimenpiteiden kehittäminen, sekä Area Boardien kautta tapahtuvan liiketoimintayksikköjen ohjaamisen parantaminen.

TALOUDELLISEN RAPORTOINNIN PROSESSI

Jokainen Tikkurila-konsernin tytäryhtiö laatii kuukausittain ennalta määritellyn raportointimallin, konsernin raportointimenuaaliin ja -aikataulun mukaisesti IFRS-perusteisen tuloslaskelman, taseen, rahavirtalaskelman ja ennusteen tulevasta kehityksestä. Yhtiöt raportoivat lisäksi neljännesvuosittain tuloslaskelma- ja tase-eritelyt sekä taseen ulkopuoliset vastuut. Emoyhtiö yhdistelee kaikkien konserniyhtiöiden raportoimat tiedot konsernilaskelmaksi ja segmenttilaskelmiksi, minkä perusteella muun muassa yhtiön hallitukselle ja konsernin johdolle toimitetaan säännölliset kuukausi-raportit.

Konserniyhtiöiden raportointiaikataulua seurataan päiväkohtaisesti, ja paikallisten yhtiöiden sekä konsernitason controllerien tehtävänä on varmistaa, että raportointi on oikea-aikaista ja oikeansisältöistä. Lisäksi konsernihallinnon analyyttikkayksikkö, joka on riippumaton liiketoimintayksiköistä ja eri funktioista, analysoi historiallista taloustietoa ja tulevaisuuden ennusteita muun muassa eri yksiköiden välillä, verrattuna historiaan ja verrattuna asetettuihin budjetteihin tai muihin tavoitteisiin.

Konsernin ja liiketoiminta-alueiden johto vieraillee säännöllisesti liiketoimintayksiköissä. Yhtiöiden taloudellinen raportointi on osa ylimmän johdon raportointia, ja näin säännöllisen seurannan piirissä.

SISÄINEN TARKASTUS

Sisäinen tarkastus vastaa konsernin riippumattomasta arviointi- ja varmennustoiminnasta, jonka keskeisenä tehtävänä on tukea konsernin johtoa ja hallitusta niiden valvontatehtävässä. Tarkastusvaliokunta on vahvistanut Tikkurilan sisäisen tarkastuksen toimintaohjeen. Tarkoituksena on arvioida ja osallistua konsernin riskienhallinnan, valvonnan ja hallinnointijärjestelmien parantamiseen. Sisäisellä tarkastuksella on rajoittamaton pääsy kaikkiin Tikkurilan tietoihin. Sisäinen tarkastus keskittyy sekä liiketoimintayksikköjen säännölliseen tarkastukseen että liiketoimintaprosessien tarkastukseen. Vuosittaiset suunnitelmat laaditaan Tikkurila-konserniin kohdistuvien riskien olennaisuusarvioinnin perusteella.

Sisäinen tarkastus raportoi säännöllisesti tarkastusvaliokunnalle. Tilintarkastajat käyvät vuoden aikana säännöllisesti lävitse sisäisen tarkastuksen suunnitelmia ja havaintoja.

Vuoden 2011 alusta alkaen Tikkurilalla on ollut oma sisäinen tarkastaja, joka vastaa sisäisen tarkastuksen tehtävistä ulkopuolisten asiantuntijoiden avustuksella. Lisäksi konsernin sisäisiä resursseja on hyödynnetty joidenkin sisäisen tarkastuksen tehtävien toteuttamisessa. Tilikauden 2015 lopussa yhtiön hallitus päätti muuttaa sisäisen tarkastuksen toteutustapaa: yhtiön oma sisäinen tarkastaja on edelleen vastuussa sisäisen tarkastuksen toiminnasta, mutta ulkoinen asiantuntijapartneri toteuttaa valtaosan tarkastustyöstä ulkoistettuna palveluna.

SISÄISEN TARKASTUKSEN TOIMENPITEET VUONNA 2016

Vuonna 2016 sisäinen tarkastus teki tilanekartoituksen ympäristöasioihin ja konsernin eri toimipisteisiin liittyvistä aiemmista selvityksistä ja tarkastuksista, ja niiden perusteella aloitti sisäisen tarkastuksen toimenpiteitä valikoiduista ympäristöasioiden painopistealueista. Lisäksi tuoteportfolion hallinnan käytäntöjä selvitettiin. Yhdessä liiketoimintayksikössä tarkastettiin myyntiprosesseja. Lisäksi kyberriskejä tarkastettiin teollisen internetin ja käyttäjien tietoisuuden näkökulmista. Maakohtaisia tarkastuksia tehtiin yhdessä maassa. Lisäksi konsernin riskienhallintapolitiikkaa ja -käytäntöjä tarkastettiin, ja niiden kehittämistä annettiin suosituksia.

Tilikaudesta 2012 alkaen konsernissa on ollut käytössä ulkopuolisen palveluntarjoajan ns. whistle blowing -sovellus, jota kautta konsernin työntekijät tai yhteistyökumppanit voivat tehdä anonyymisti ilmoituksia väärinkäytösepäilyistä. Tilikauden 2016 aikana tämän järjestelmän kautta tuli joitakin ilmoituksia, jotka käsiteltiin loppuun ja joista ei ilmennyt mitään olennaisia väärinkäytöksiä.

SISÄISEN TARKASTUKSEN SUUNNITELMA TILIKAUDELLE 2017

Perustuen tarkastusvaliokunnan vahvistamaan suunnitelmaan vuonna 2017 suunnitelmiana on tarkastaa liiketoiminnan kehittämiseen ja projektien hallintaan liittyviä teemoja, tutkimus- ja tuotekehitystoimintaa, uuden toiminnanohjausjärjestelmän (ERP) käyttöönottoa, ja jatkaa vuonna 2016 aloitettuja ympäristöasioiden tarkastuksia. Lisäksi tavoitteena on arvioida konsernin markkinointi- ja myyntityöntekijätoiminnan tehokkuutta sekä raaka-ainneiden ja pakkausmateriaalien ostoprosesseja. Sisäinen tarkastus jatkaa myös edellisten vuosien tarkastussuosituksen täytäntöönpanon seuranta.

RISKIT

Tikkurilan liiketoimintaan liittyy monia riskejä, joista osa voi olla merkittäviä. Koska konsernin liiketoiminnot jakautuvat useaan maantieteelliseen alueeseen ja monenlaisiin tuotteisiin ja asiakassegmentteihin, eri riskien määrä, todennäköisyys ja vaikutukset saattavat vaihdella eri liiketoimintayksiköiden välillä. Merkittävien riskien toteutumisella voi olla huomattava negatiivinen vaikutus Tikkurilan liiketoimintaan, taloudelliseen asemaan ja liiketoiminnan tulokseen.

Tikkurilaan kohdistuu erilaisia riskejä, kuten strategia, operatiivisia, taloudellisia ja vahinkoriskejä. Riskit arvioidaan ja niitä hallitaan riskityypin ja riskin ominaisuuksien mukaan. Tikkurilan merkittävimmät riskit liittyvät strategiaan ja operatiivisiin riskeihin, vaikkakin kaikki riskiryhmät pitävät sisällään sellaisia riskejä, jotka voivat vaikuttaa merkittävästi Tikkurilan liiketoimintaan.

Tikkurilan kannalta olennaiset, hallituksen määrittämät riskit on esitetty tiettyjen yksinkertaistettujen oletusten pohjalta seuraavassa kaaviossa tilikauden 2016 päättymishetken tilanteen perusteella. Riskit jaetaan niiden todennäköisen ajoittumisen mukaan, vaikka suurimmalla osalla on sekä lyhytaikaisia että pitkäaikaisia vaikutuksia. Lisäksi seuraavalla sivulla oleva kuva esittää karkean arvion keskeisten riskiluokkien todennäköisyydestä.

Yleisen taloustilanteeseen liittyvät riskit

Makrotaloustilanne on säilynyt viime vuodet erittäin haastavana

TIKKURILAN RISKIKAAVIO

Suomessa, Venäjällä ja Venäjän lähialueilla, minkä seurauksena Tikkurilan tuotteiden kysyntä on heikentynyt, kuluttajien ostovoima on heikentynyt ja varsinkin Venäjällä kysynnän painopiste on siirtymässä halvemman hintaluokan tuotteisiin.

Vaikka vuonna 2016 Venäjän rupla on vahvistunut alkuvuoden tilanteesta, niin Tikkurilan liiketoiminnalle keskeisten valuuttojen kurssit ovat heilahdelleet voimakkaasti, ja erityisesti heikentyneet euroon verrattuna, millä on ollut ja voi olla jatkossakin haitallista vaikutusta konsernin liikevaihtoon, kannattavuuteen ja rahavirtoihin. Toisaalta Venäjän ja SBU Eastin suhteellinen osuus konsernin euromääräisesti liikevaihdosta on pienentynyt.

Lisäksi sekä Yhdysvallat että Euroopan Unioni asettivat erilaisia sanktioita Venäjää vastaan, mikä omalta osaltaan heikensi liiketoimintaympäristöä entisestään. Sanktioilla ei toistaiseksi ole ollut suurta suoraa vaikutusta Tikkurilan liiketoimintaan, mutta niiden seurauksena Tikkurila saattaa joutua muuttamaan tuotanto- ja logistiikkarakenteita kilpailukyvyyn varmistamiseksi. Sanktiot vaikuttavat myös rahoituksen ehtoihin.

Itäisillä markkinoilla rahoituksen saatavuus on heikentynyt ja korot ovat korkeat, mikä on lisännyt luottotappioriskejä. Vaikka Tikkurilalle ei ole aiheutunut merkittäviä luottotappioita, jatkossa vastapuoliriskit korostuvat ja voivat haitata liiketoimintaa tai aiheuttaa tappioita, vaikka Tikkurilan asiakaskunta on laaja-alainen.

Lyhyellä aikavälillä hyödykemarkkinoilla joidenkin Tikkurilalle keskeisten raaka-aineiden ja pakkausmateriaalien hinnat ovat nousseet vuoden 2016 toiselta puoliskolta alkaen. Tikkurila uskoo raaka-aineiden hintojen nousevan jatkossa. On mahdollista, että konserni ei pysty täysimääräisesti tai ilman viiveitä siirtämään kustannusten nousua lopputuotehintoihinsa. Etenkin titaaniidioksidin saatavuuteen ja hintakehitykseen liittyy merkittäviä epävarmuusteki-

jöitä vuonna 2017. Raaka-aineisiin liittyvät epävarmuudet voivat vaikuttaa markkinaosuuskehitykseen, yleiseen kilpailutilanteeseen tai tuotevalikoimaan.

Toimialaan ja Tikkurilan operatiiviseen toimintaan liittyvät riskit

Yhteiskunnan yleinen digitalisoituminen on nopeutunut, mikä voi jatkossa vaikuttaa muuan muassa Tikkurilan tuotanto- ja asiakaspalvelurakenteisiin ja mikä lisää maalituotteiden loppukäyttäjien mahdollisuuksia kilpailuttaa maalyhtiöitä yli maantieteellisten rajojen.

Teknologian kehittyminen saattaa jatkossa vaikuttaa merkittävästi eri rakennusmateriaalien käyttöön ja sitä kautta pinnoiteratkaisuihin, mikä voi vähentää maalin tarvetta, muuttaa Tikkurilan myynnin määrää ja rakennetta ja vaikuttaa esimerkiksi teknologiainvestointitarpeisiin.

Asiakaskysynnän lisääntyvä vaihtelu ja reaaliaikaisen informaation parempi hyödyntäminen saattavat myös aiheuttaa tarpeita rakenteellisiin muutoksiin tulevaisuudessa tuotantoteknologiassa ja -kalustossa. Asiakstarpeiden ymmärtämisen merkitys tulee jatkossa vieläkin korostumaan.

Maalitoimialalla kilpailu on kiristynyt ja hinnan merkitys on talousvaikeuksissa korostunut, ja myös vähittäiskaupan omat tuotemerkit ovat kilpailemassa samoista asiakkaista kuin perinteisemmät maalibrändit.

Osa rakennusteollisuudessa tai sen lähellä olevista yhtiöistä on laajentanut tuotevalikoimaansa myös maaleihin täydentääkseen kokonaistarjoomaansa ammattilaisasiakkaille, joiden merkitys on kasvamassa. Tämä voi vaikuttaa jatkossa Tikkurilan tuoteportfolion rakenteeseen ja asiakasjakautumaan, ja sitä kautta esimerkiksi kannattavuuteen.

Sekä yleisestä markkinatilanteesta että kiristyvästä kilpailusta johdun Tikkurilan myyntivolyymit, erityisesti SBU Eastin alueella ja alemman hintakategorian tuotteissa, ovat laskeneet jo useamman vuoden ajan, millä on ollut negatiivinen vaikutus liikevaihtoon ja kannattavuuteen ja mikä voi jatkossa heikentää operatiivisen tehokkuuden ja tuottavuuden kehitystä.

Liiketoiminnan voimakkaat vaihtelut ja nopea teknologinen muutos asettavat lisähaasteita myös osaavan henkilöstön saannille ja osaamistason kehittämiseksi. Osaamisen turvaaminen ja monipuolistaminen ovat olennaisia tekijöitä kasvun turvaamiseksi.

Tikkurilalle relevantteja riskejä koskevaa informaatiota löytyy myös hallituksen vuoden 2016 toimintakertomuksesta.

RISKIENHALLINTA

Riskienhallinnan tavoitteena on tunnistaa ne riskit, jotka saattavat estää yhtiötä saavuttamasta liiketoimintatavoitteensa. Riski voidaan määrittellä epävarmuustekijäksi, joka vaikuttaa Tikkurilan liike-toimintaan ja kykyyn saavuttaa tuloksensa.

Tikkurila pyrkii tunnistamaan, analysoimaan, arvioimaan ja reagoimaan riskeihin järjestelmällisesti ja proaktiivisesti. Tikkurilan tavoitteena on halutun kokonaisriskitason saavuttaminen ja toiminnan jatkuvuuden varmistaminen.

Tikkurilan hallitus määrittelee riskienhallinnan pääperiaatteet ja hyväksyy konsernin riskienhallintapolitiikan, ja tarkastusvaliokunta avustaa hallitusta riskienhallinnan valvonnassa. Kolmen puolustuslinjan mallin mukaisesti ensimmäisenä riskienhallintaa toteuttavana tasona toimii operatiivinen johto: Tikkurilassa liiketoimintayksiköt ja funktiot vastaavat oman toiminta-alueensa riskien tunnistamisesta, raportoinnista ja valvonnasta sekä riskienhallinnasta. Toisena puolustuslinjana toimii konsernitason keskitetyt riskienhallinta-, compliance- ja sisäisen valvonnan toiminnot. Sisäisen tarkastuksen funktio on kolmas puolustuslinja, joka valvoo sisäisen valvonnan toimintaa ja tarjoaa riskiperusteisen lähestymistavan avulla varmistuspalvelun yhtiön hallitukselle siitä kuinka ensimmäinen ja toinen puolustuslinja toimivat.

Tikkurilassa riskienhallinta toteutetaan vastuualueittain soveltaen yhteisesti sovittua riskien arviointimallia, jossa käytetään myös riskikirekisterejä. Riskien arvioinnissa ja -hallinnan kehittämisessä käytetään tarvittaessa ulkopuolisia neuvonantajia. Riskeistä raportoidaan säännöllisesti johdolle ja hallitukselle sekä osana Tikkurilan ulkoista raportointia. Raportteihin kootaan kuvaukset riskeistä sekä niiden toteutumisen todennäköisyydestä ja vakavuudesta.

Osa riskienhallintatoimenpiteistä hoidetaan keskitetysti kustannus- edun saavuttamiseksi ja riittävän suojaustason varmistamiseksi. Tällaisia ovat esimerkiksi tietyt konsernin vakuutusohjelmat, kuten toiminta- ja tuotevastuuvakuutus, kuljetusvakuutus, suurimpien tehtaiden omaisuus- ja keskeytysvakuutukset sekä rahoitusriskien hallinta. Tikkurilan johtoryhmä ja hallitus arvioivat merkittäviin investointeihin ja yritysostoihin liittyvät riskit.

Toimitusjohtaja ja johtoryhmä vastaavat konsernin riskienhallintatoiminnan toteutumisesta. Hallitus on vastuussa riskienhallinnan päämenettelytapojen ja -periaatteiden hyväksymisestä sekä Tikkurilan riskinsietotason määrittelystä. Hallitus ja tarkastusvalio-

kunta hyväksyvät ja seuraavat raportointimenettelyä sekä valvovat konsernin liiketoiminta- ja hallinnointiprosessien riittävyyttä, sopivuutta ja tehokkuutta.

RISKIENHALLINTA VUONNA 2016

Vuonna 2016 konserni jatkoi riskien hallintatyötä aiempien vuosien päätösten mukaisesti. Markkinaolosuhteiden hankaluus korostui erityisesti SBU Eastin alueella; esimerkiksi valuuttakurssien vaihtelut olivat erittäin voimakkaita. Näiden riskien hallitsemiseksi toiminnassa on muun muassa vähennetty tuonin osuutta ja tehty vaihtoehtoisuunnitelmia Venäjään kohdistettujen sanktioiden mahdollisten vaikutusten pienentämiseksi. Konsernissa on myös muutoin tehty useita tehostamis- ja sopeuttamistoimia, joilla on lisätty toiminnan joustavuutta ja vähennetty riippuvuuksia yksittäisistä vastapuolista. Konsernin johtamisjärjestelmää on myös muokattu, jotta päätöksenteko nopeutuu.

RISKIENHALLINTASUUNNITELMA VUODELLE 2017

Vuonna 2017 riskienhallintatyössä yhtenä lähtökohtana on sisäisen tarkastuksen riskienhallintaa koskevan vuoden 2016 raportin havaintojen ja suositusten täytäntöönpano soveltuvalla tavalla. Samassa yhteydessä arvioidaan, onko riskienhallinta syytä tiukemmin linkittää laajempaan hyvän hallintotavan, riskien ja säädösten mukaisuuden (GRC) muodostamaan kokonaisuuteen, myös organisoitumisen ja vastuiden näkökulmasta. Konsernin johto käy läpi keskeiset strategiset ja operatiiviset riskit, ja pyrkii priorisoimaan riskit ja niiden hallintaan liittyvät toimenpiteet niin mahdollisuuksien kuin uhkien kautta.

SISÄPIIRIASIOIDEN HALLINTA

Markkinoiden väärinkäyttöasetuksen (EU) N:o 596/2014 (MAR) tultua voimaan 3.7.2016 Tikkurila on muuttanut sisäpiirihallinnoinnin ohjeita ja toimintatapoja vastaamaan uuden sääntelyn vaatimuksia. Uudet ohjeistukset ja toimintatavat koskevat muun muassa tiedonantovelvollisuutta, sisäpiiritiedon hallintaa, johtohenkilöiden ja heidän lähipiirinsä liiketoimien raportointia ja julkistamista sekä sisäpiirilueteloiden ylläpitämistä. Yhtiö perustaa ja ylläpitää projektikohtaisia sisäpiirilueteloita tarpeen mukaan. Tällä hetkellä yhtiöllä ei ole luetteloa pysyvistä sisäpiiriläisistä. Markkinoiden väärinkäyttöasetuksen voimaantulon myötä Tikkurila on päivittänyt tiedottamista koskevat periaatteet.

Yhtiön johtoon kuuluvien henkilöiden ja heidän lähipiirinsä on ilmoitettava yhtiön rahoitusvälineisiin liittyvät liiketoimensa yhtiölle ja Finanssivalvonnalle.

Tikkurilan johtoon on määritelty kuuluvan seuraavat henkilöt:

- Hallituksen jäsenet
- Toimitusjohtaja
- CFO

Johdon lähipiiriin kuuluvat puolison, huollettavana olevan lapsen ja vähintään vuoden samassa taloudessa asuneiden sukulaisten lisäksi oikeushenkilö, trust tai henkilöyhtiö, jonka johtotehtäviä hoitaa johtotehtävissä toimiva henkilö tai edellä mainittu lähipiiriin kuuluva henkilö tai joka on tällaisen henkilön välittömässä tai välillisessä määräysvallassa tai joka on perustettu tällaisen henkilön hyväksi tai jonka taloudelliset edut ovat suuressa määrin samat kuin tällaisen henkilön taloudelliset edut.

SULJETTU IKKUNA

Tikkurila noudattaa 30 päivän pituista suljettua ikkunaa ennen taloudellisten raporttien julkaisua. Suljetun ikkunan aikana Tikkurilassa johtotehtävissä toimivat eivät saa käydä kauppaa yhtiön osakkeella omaan tai kolmannen lukuun suoraan tai välillisesti.

HILJAINEN JAKSO

Tikkurila pitää ennen tilinpäätöstiedotteen, puolivuositarkastuksen ja liiketoimintakatsausten julkaisua niin sanotun hiljaisen ajanjakson. Heinäkuusta 2016 alkaen uusien EU:n väärinkäyttöasetuksen sisältämien säännösten mukaisesti, hiljainen ajanjakso alkaa viimeistään 30 päivää ennen tilinpäätöstiedotteen, puolivuositarkastuksen tai liiketoimintakatsausten julkistamista. Hiljaisen ajanjakson aikana Tikkurilan edustajat eivät ole pääomamarkkinoiden edustajien käytettävissä eivätkä keskustele Tikkurilan taloudellisesta kehityksestä tai markkinoiden kehityksestä.

NÄKYMÄT

Tikkurila julkistaa ohjeistuksen (guidance) tilinpäätöstiedotteessa, hallituksen toimintakertomuksessa ja puolivuositarkastuksessa. Tikkurila arvioi näkymiä ainoastaan siltä ajalta, kun se on kohtuullisesti mahdollista. Näkymät sisältävät johdon sanallisen arvion tulevasta liikevaihdosta ja kannattavuudesta. Arvio voi sisältää myös muuta tietoa. Mitään muita ennusteita ei anneta eikä mihinkään muihin tulevaisuudennäkymiä koskeviin kysymyksiin vastata, ellei yhtiö päättää päivittää ohjaustaan, jolloin se julkaisee päivityksestä pörs-sitiedotteen. Kaikki päivitykset julkaistaan ilman aiheutonta viivästystä.

VIESTINTÄ

Tikkurila on sitoutunut avoimuuteen, mikä merkitsee ennakoivaa, avointa, luotettavaa, johdonmukaista, puolueetonta ja ajankoh-taista viestintää.

Tikkurilan osakkeet on listattu Nasdaq Helsingissä. Tikkurila noudattaa tiukasti kaikkia listautuneita yhtiöitä koskevia tiedonanto-vaatimuksia. Tikkurila noudattaa Suomen arvopaperimarkkinayhdistyksen laatimaa yhtiöiden hallinnointikoodia. Lisäksi Tikkurilan omat sisäiset politiikat, kuten yhteiskuntavastuu- ja liiketapaperiaatteet, ohjaavat viestintää.

Tikkurilan viestinnän tavoitteena on tukea yhtiön osakkeen arvon oikeaa muodostusta julkaisemalla riittävästi tietoa yhtiön taloudellisesta asemasta, strategiasta ja tavoitteista. Hallitus on hyväksynyt tiedonantopolitiikan, joka määrittelee pääperiaatteet rahoitusmarkkinoiden, sijoittajien ja muiden osapuolten kanssa viestimiseksi. Tikkurilan verkkosivuilta löytyy kaikki tiedonantovelvollisuuden puitteissa julkistettu tieto.

SUOMEN LISTAYHTIÖIDEN HALLINNOINTIKOODIN NOUDATTAMINEN

Suomen listayhtiöiden 1.10.2010 voimaanastunut hallinnointikoodi sisältää 55 suositusta. Koodi sisältää myös niin sanotun noudata tai selitä -periaatteen (comply or explain). Tikkurila noudattaa täysin hallintokoodin suosituksia. Arvopaperimarkkinayhdistys ry:n hallitus hyväksyi uudistetun hallinnointikoodin 1.10.2015, mikä astui voimaan 1.1.2016 alkavalla tilikaudella, mistä alkaen Tikkurila soveltaa uudistettuja suosituksia.

TARKEMPAA TIETOA HALLITUKSEN JA JOHDON JÄSENISTÄ

HALLITUS

Jari Paasikivi

s. 1954, KTM

Toimitusjohtaja, Oras Invest Oy, vuodesta 2006 lähtien

Hallituksen puheenjohtaja vuodesta 2010, jäsen vuodesta 2008
Palkitsemisvaliokunnan puheenjohtaja vuodesta 2012
Nimitystoimikunnan asiantuntijajäsen vuodesta 2011
Riippumaton yhtiöstä, mutta ei sen merkittävästä osakkeenomistajasta
Suomen kansalainen
Tikkurilan osakkeita 31.12.2016: 77 356 (31.12.2015: 76 149)

Keskeinen työkokemus

- Konsernin toimitusjohtaja, Oras Oy, 2002–2007
- Toimitusjohtaja, Oras Oy, 1994–2001
- Tehtaanjohtaja, Oras Oy, 1989–1994

Luottamustehtävät

- Kemira Oyj, hallituksen varapuheenjohtaja 2012-2014, hallituksen puheenjohtaja vuodesta 2014
- Kemira Oyj, nimitystoimikunnan asiantuntijajäsen vuodesta 2014
- Oras Oy, hallituksen jäsen vuodesta 1982, hallituksen puheenjohtaja vuodesta 2013
- Keskinäinen työeläkevakuutusyhtiö Varma, hallituksen varapuheenjohtaja vuodesta 2014

Petteri Walldén

s. 1948, DI

Hallituksen varapuheenjohtaja vuodesta 2010, jäsen vuodesta 2008
Palkitsemisvaliokunnan jäsen vuodesta 2012
Riippumaton hallituksen jäsen
Suomen kansalainen
Tikkurilan osakkeita 31.12.2016: 8 019 (31.12.2015: 6 972)

Keskeinen työkokemus

- Toimitusjohtaja, Alteams Oy, 2007–2010
- Toimitusjohtaja, Onninen Oy, 2001–2005
- Toimitusjohtaja, Ensto Oy, 1996–2001
- Toimitusjohtaja, Nokia Kaapeli Oy, 1990-1996
- Toimitusjohtaja, Sako Oy, 1987-1990

Luottamustehtävät

- Savonlinnan Oopperajuhlien kannatusyhdistys ry, hallituksen puheenjohtaja vuodesta 2015
- Savonlinnan Oopperajuhlat Oy, hallituksen puheenjohtaja vuodesta 2015
- Efla Oy, hallituksen jäsen vuodesta 2014
- Staffpoint Holding Oy, hallituksen jäsen vuodesta 2012
- Kuusakoski Group Oy, hallituksen jäsen vuodesta 2007
- Nokian Renkaat Oyj, hallituksen puheenjohtaja vuodesta 2006
- Ledil Oy, hallituksen puheenjohtaja 2015-2016
- Teleste Oyj, hallituksen jäsen 2009-2016
- SE Mäkinen Logistics Oy, hallituksen jäsen 1996-2016

Eeva Ahdekivi

s. 1966, KTM, DBA

Toimitusjohtaja, Hartwall Capital Oy Ab, vuodesta 2015 lähtien

Hallituksen jäsen vuodesta 2009
Tarkastusvaliokunnan puheenjohtaja vuodesta 2010
Riippumaton hallituksen jäsen
Suomen kansalainen
Tikkurilan osakkeita 31.12.2016: 6 835 (31.12.2015: 6 150)

Keskeinen työkokemus

- Sijoitusjohtaja, Solidium Oy, 2009-2015
- Johtava erityisasiantuntija, Valtioneuvoston omistusohtausosasto, 2007–2009
- Johtaja, Pohjola Omaisuudenhoido Oy, 2004–2006
- Partneri, Conventum Oyj, 1997–2003
- Johtaja, Merita Corporate Finance Oy, 1995-1997

Luottamustehtävät

- John Nurmisen Säätiö, hallituksen jäsen vuodesta 2014

Riitta Mynttinen

s. 1960, insinööri, MBA

Hallituksen jäsen vuodesta 2011
Tarkastusvaliokunnan jäsen vuodesta 2012
Riippumaton hallituksen jäsen
Suomen kansalainen
Tikkurilan osakkeita 31.12.2016: 4 555 (31.12.2015: 3 718)

Keskeinen työkokemus

- Vice President, Minerals Technologies Inc, 2005-2014
- Director, Rohm and Haas Company, 1998-2005
- Director, Ferro Corporation, 1996-1998
- Manager, Rohm and Haas Company, 1987-1996
- Research Chemist, NIF, 1986-1987
- Research Chemist, Tikkurila Oy, 1984-1986

Luottamustehtävät

- Boreal Kasvinjalostus Oy, hallituksen puheenjohtaja vuodesta 2016
- Suomen Rahapaja, hallituksen jäsen vuodesta 2010
- Okmetic Oyj, hallituksen jäsen 2015-2016

Pia Rudengren

s. 1965, M.Sc. (BA & Econ.)

Hallituksen jäsen vuodesta 2009
Tarkastusvaliokunnan jäsen vuodesta 2010
Riippumaton hallituksen jäsen
Ruotsin kansalainen
Tikkurilan osakkeita 31.12.2016: 5 328 (31.12.2015: 4 491)

Keskeinen työkokemus

- Varatoimitusjohtaja, W Capital Management AB, 2001–2005
- Chief Financial Officer (CFO), johtoryhmän jäsen, Investor AB, 1998-2001

Luottamustehtävät

- Kappahl AB, hallituksen jäsen vuodesta 2013
- Social Initiative Norden AB, hallituksen jäsen vuodesta 2008, hallituksen puheenjohtaja vuodesta 2011
- Swedbank AB, hallituksen jäsen vuodesta 2009
- Duni AB, hallituksen jäsen vuodesta 2007

Harri Kerminen

s. 1951, DI, MBA

Hallituksen jäsen vuodesta 2012

Palkitsemisvaliokunnan jäsen vuodesta 2012

Riippumaton hallituksen jäsen

Suomen kansalainen

Tikkurilan osakkeita 31.12.2016: 3 807 (31.12.2015: 2 970)

Keskeinen työkokemus

- Toimitusjohtaja, Kemira Oyj, 2008–2012
- Johtaja, Kemira Pulp&Paper -liiketoiminta-alue, 2006–2007
- Johtaja, Kemira Specialty -liiketoiminta-alue, 2000–2006
- Toimitusjohtaja, Kemira Pigments Oy, 2002–2003
- Hallintojohtaja, Kemira Chemicals Oy, 1996–2000
- Tehtaanjohtaja, Kemira Oyj:n Oulun tehtaata, 1994–1996
- Tuotantojohtaja, Kemira Kemi AB, 1990
- Projektipäällikkö, tehdasrakennushankkeet Suomessa, Ruotsissa, Belgiassa ja USA:ssa, Kemira Oy/Kemira Oyj, 1989–1994

Luottamustehtävät

- Spinverse Group, hallituksen puheenjohtaja vuodesta 2015
- SK Spice Holdings S.A.R.L, hallituksen jäsen vuodesta 2015
- LUT, Lappeenranta University of Technology, Advisory Boardin jäsen vuodesta 2015
- Harjavalta Oy, hallituksen varapuheenjohtaja vuodesta 2014
- Magsort Oy, hallituksen puheenjohtaja vuodesta 2014
- Metgen Oy, hallituksen puheenjohtaja vuodesta 2012
- Normet Oy, hallituksen jäsen vuodesta 2012
- Finnair Oyj, hallituksen jäsen 2011-2016, hallituksen varapuheenjohtaja 2012-2016

Hallituksen jäsenet vasemmalta oikealle: Petter Walldén, Pia Rudengren, Riitta Mynttinen, Jari Paasikivi, Harri Kerminen ja Eeva Ahdekivi

KONSERNIN JOHTORYHMÄ

Erkki Järvinen

s. 1960, KTM

Toimitusjohtaja vuodesta 2009 lähtien

Johtoryhmän puheenjohtaja vuodesta 2009

Suomen kansalainen

Tikkurilan palveluksessa vuodesta 2009

Tikkurilan osakkeita 31.12.2016: 46 539 (31.12.2015: 46 539)

Keskeinen työkokemus

- Toimitusjohtaja, Rautakirja Oy, 2001–2008
- Toimialajohtaja, kioskidivisioona, Rautakirja Oy, 1997–2001
- Markkinointijohtaja (Pohjoismaat), Vaasanmylly Oy, 1991–1996
- Toimitusjohtaja, Siljans Knäcke AB, 1995–1996
- Markkinointipäällikkö, Vaasanmylly Oy, 1990–1991
- Tuotepäällikkö, markkinointipäällikkö, Fazer Leipomot, Oy Karl Fazer Ab, 1984–1990

Luottamustehtävät

- YIT Oyj, hallituksen jäsen vuodesta 2013
- CEPE (European Council of Paint, Printing Ink and Artists' Colours Industry), hallituksen jäsen vuodesta 2013
- Oy Snellman Ab, hallituksen jäsen vuodesta 2011, varapuheenjohtaja vuodesta 2013
- East Office of Finnish Industries Oy, hallituksen jäsen vuodesta 2011
- Väriteollisuusyhdistys ry, hallituksen jäsen vuodesta 2009, puheenjohtaja vuodesta 2016
- Kemianteollisuus ry, hallituksen jäsen vuodesta 2009
- Mainostajien Liitto, hallituksen jäsen vuodesta 2009
- Helsingin seudun kauppakamari, hallituksen jäsen vuodesta 2013
- Helsingin seudun kauppakamari, Vantaan aluejohtokunta, jäsen vuodesta 2010, puheenjohtaja vuodesta 2013
- Taloudellinen tiedotustoimisto ry, hallituksen jäsen vuodesta 2007
- Elinkeinoelämän keskusliitto, Uudenmaan aluejohtokunnan jäsen vuodesta 2011
- Suomalais-Venäläinen kauppakamariyhdistys ry (SVKK), hallituksen jäsen vuodesta 2013

Jukka Havia

s. 1968, KTM

Chief Financial Officer (CFO) vuodesta 2010 lähtien

Johtoryhmän jäsen vuodesta 2010

Suomen kansalainen

Tikkurilan palveluksessa vuodesta 2010

Tikkurilan osakkeita 31.12.2016: 14 000 (31.12.2015: 14 000)

Keskeinen työkokemus

- Varatoimitusjohtaja, Ruukki Group Oyj, 2008-2010
- Talous- ja hallintojohtaja, Ruukki Group Oyj, 2005-2008
- Talousjohtaja, Helsingin kauppakorkeakoulun ylioppilaskunta, 2001-2005
- Toimitusjohtaja, KY-Palvelu Oy, 2001-2005
- Talousjohtaja, RSL Com Finland Oy, 1997-2001
- Contoller, Oy Canon Ab, 1995-1997

Luottamustehtävät

- Leipurin Oyj, hallituksen jäsen vuodesta 2014
- Aalto-yliopiston ylioppilaskunta, taloustoimikunnan jäsen vuodesta 2010, puheenjohtaja vuodesta 2016

Janno Paju

s. 1971, ekonomi

Chief Commercial Officer vuodesta 2012 lähtien

Johtoryhmän jäsen vuodesta 2000

Viron kansalainen

Tikkurilan palveluksessa vuodesta 1993

Tikkurilan osakkeita 31.12.2016: 14 300 (31.12.2015: 14 025)

Keskeinen työkokemus

- Senior Vice President, SBU East, Tikkurila Oy, 2009–2011
- Group Vice President, Deco Eastern Europe liiketoimintayksikkö, Tikkurila Oy, 2004–2009
- Toimitusjohtaja, Tikkurila Polska S.A., 2000–2004
- Kaupallinen johtaja, Tikkurila-Baltcolor Sp. z.o.o., 1998–2000

Petri Miettinen

s. 1968, KTM

Senior Vice President, Supply Chain Management & HSEQ vuodesta 2007 lähtien

Johtoryhmän jäsen vuodesta 2007

Suomen kansalainen

Tikkurilan palveluksessa vuodesta 2007

Tikkurilan osakkeita 31.12.2016: 14 000 (31.12.2015: 14 000)

Keskeinen työkokemus

- Osto- ja logistiikkajohtaja, Marine-liiketoiminta, ABB, 2002–2007
- Talousjohtaja (oman toimen ohella), Marine-liiketoiminta, ABB, 2003–2004
- Business controller, Marine-liiketoiminta, ABB, 2000–2002
- Contoller, projektipäällikkö, sähkökoneliiketoiminta, ABB, 1997–2000

Luottamustehtävät

- Katu-Karhu Oy, hallituksen jäsen vuodesta 2016
- Suomen Osto- ja Logistiikkayhdistys LOGY ry, hallituksen jäsen vuodesta 2014

Kenneth Sundberg

s. 1965, DI, tekniikan tohtori, eMBA

Senior Vice President, Research, Development and Innovation (RDI) vuodesta 2010 lähtien

Johtoryhmän jäsen vuodesta 2010

Suomen kansalainen

Tikkurilan palveluksessa vuodesta 2010

Tikkurilan osakkeita 31.12.2016: 14 000 (31.12.2015: 14 000)

Keskeinen työkokemus

- Johtaja, Innovation Center Paper, Ciba, 2007-2009
- Toimitusjohtaja, Top Analytica Oy Ab, 2006–2007

- Tutkimus- ja kehitysjohtaja, liimat ja tärkkelys, Ciba Specialty Chemicals Oy, 2004–2006
- Tutkimuspäällikkö, erikoiskemikaalit, Raisio Chemicals Oy, 2002–2004

Luottamustehtävät

- Johan Gadolin Process Chemistry Centre - PCC at Åbo Akademi University, Forum of Societyn jäsen vuodesta 2015

Johtoryhmän jäsenet vasemmalta oikealle: Jukka Havia, Petri Miettinen, Erkki Järvinen, Janno Paju ja Kenneth Sundberg

Tikkurila Oyj

PL 53, Kuninkaalantie 1

01301 Vantaa

Puh. 020 191 2000

🌐 www.tikkurilagroup.fi

Sijoittajatieto verkossa

🌐 www.tikkurilagroup.com/fi/sijoittajat

Sijoittajasuhteiden yhteystiedot

Minna Avellan, johtaja, sijoittajasuhteet ja brändikonseptien kehittäminen

Puh. 040 533 7932

Sähköpostiosoitteemme ovat muotoa: etunimi.sukunimi@tikkurila.com

